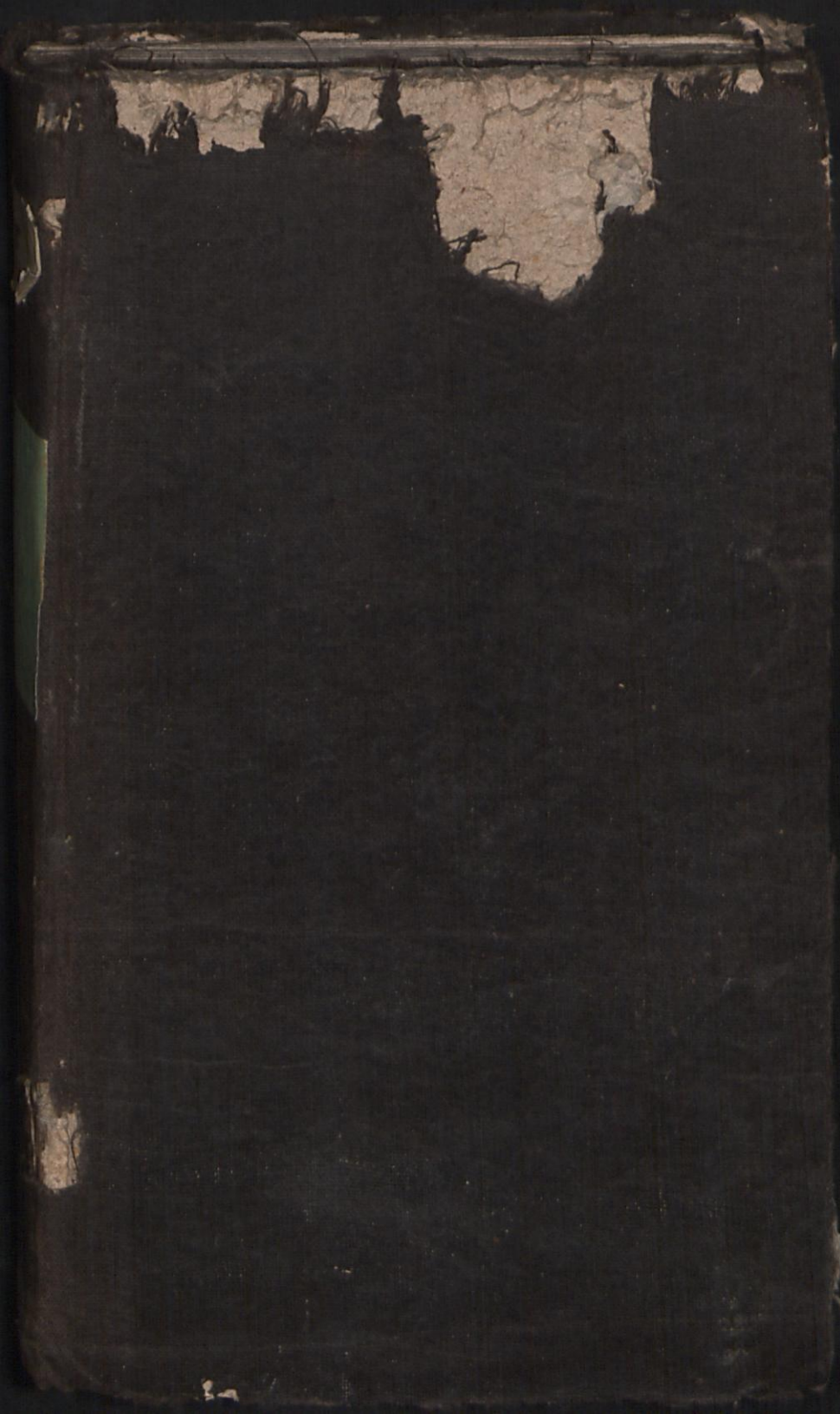
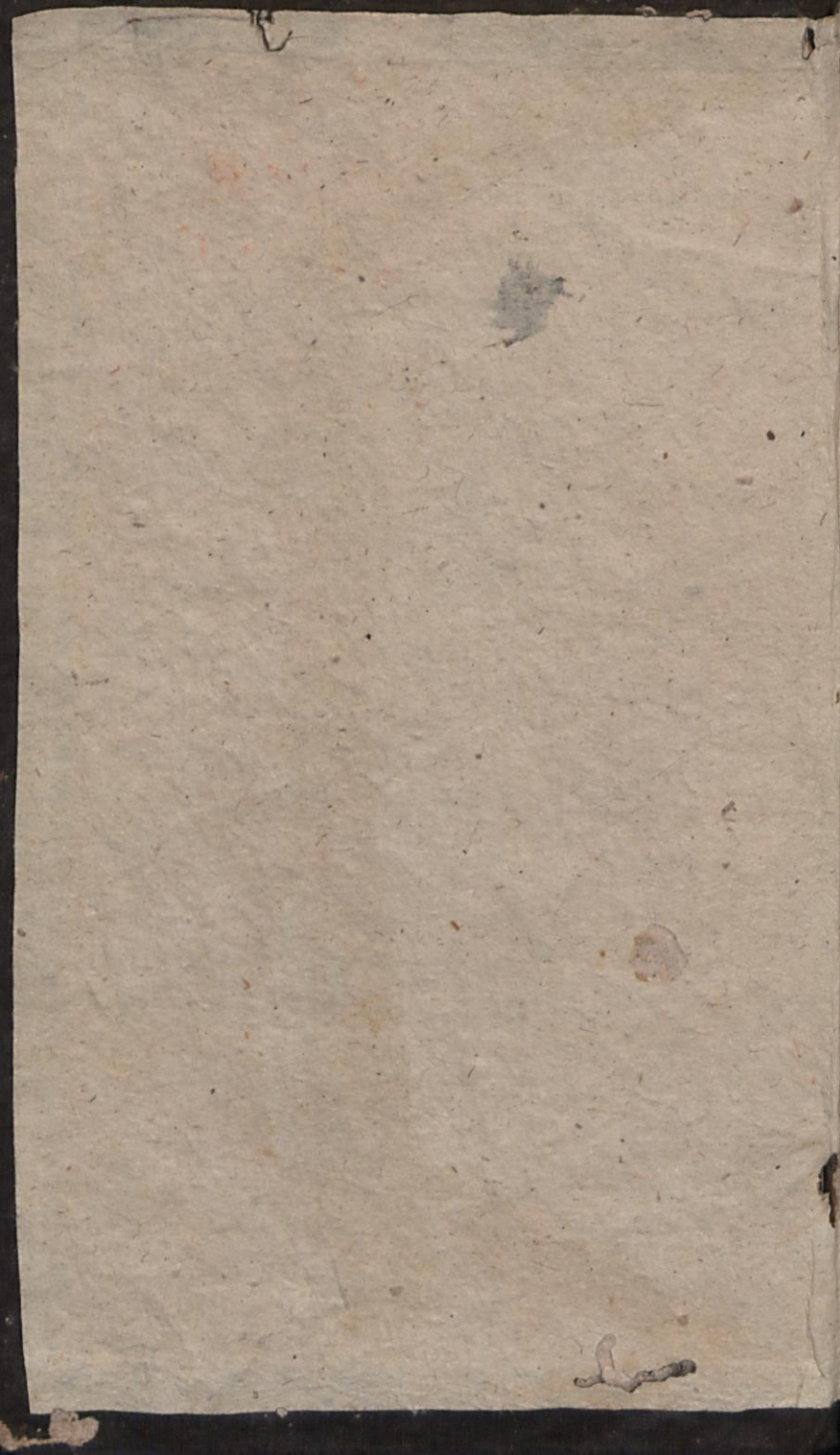






Dupéroux





W Y P I S Y

Z ROZMAITYCH PISARZY

DLA POCZYNAJĄCYCH UCZYĆ SIĘ

JĘZYKA ŁACIŃSKIEGO

P R Z E Z

FRYDERYKA GEDYKIE

U Ł O Ź O N E,

z dodatkiem słownika Łacińsko-Polskiego,
znaydujących się w tém dziele wyrazów.

CENA . . KOP. 35.

G

WILNO. JÓZEF ZAWADZKI WŁASNYM NAKŁADEM.

1 8 2 9.



201871₂

871-8 : 471-07

Wolno przedrukować. Wilno dnia 3. Maja 1828. r.

A. POWSTAŃSKI

Prez. Komit. Cenz. Wileń. Radc. Koll. i Kaw.

I.

ZDANIA URYWKOWE.

Terra est rotunda et globoſa.

Leo est generosus.

Lupus est rapax, crudelis et insatiabilis.

Cervus est timidus.

Vulpes est astuta.

Ovis est patiens.

Lepus est timidus.

Canis fidelis est et dōcīlis.

Felis est blanda et insidiosa.

Luscinia est cānōra.

Formica laboriosa est.

Omne animal sensus habet.

Hominis figura omnium apimantium formam videt.

Homō constat duabus partibus, animo et corpore.

Habemus quinque sensus: visum, auditum, gustum, olfactum, tactum.

Videmus oculis, audimus auribus, olfacimus naso, gustamus lingua, sentimus toto corpore.

Coecus non cernit, surdus non audit, mutus non loquitur.

Quatuor sunt elementa: ignis, aër, aqua, terra.

Quatuor plagae coeli sunt: oriens, meridies, occidens, septentrio.

Quatuor sunt anni tempestates: ver, aestas, autumnus, hiems.

Ver est amoenissimum anni tempus.

Vere virescunt arborea in silvis hortisque, et gramen atque flores in pratis.

Aestate seges matura demittitur et horreis conditur.

Autumno colliguntur uvae et arborum fructus.

Autumno decidunt folia arboribus.

Autumno venator in silvis insidiatur leporibus, cervis, apris, aliisque feris.

Hiems nive tegit agros, et flumina glacie.

Sol terram luce sua illustrat.

Sol lucet interdiu, luna splendet noctu cum stellis.

Luna lucem a sole accipit.

Sol multo maior est, quam terra.

Lunae magnitudo minor est, quam terrae.

Luna varias mutationes lucis habet.

Cometae rari et ob hoc mirabiles sunt.

Aër terram cingit.

Nubes pendent in aëre et terram pluvia irrigant.

In nubibus gignuntur fulgura.

Terra fert arbōres, flores, variosque fructus.

Terra vestita est floribus, herbis, frugibus.

Alii flores delectant odore, alii solo colore.

Fontes montibus decurrunt.

Altissimi Europae montes in Helvetia inveniuntur.

Orbis terrarum divisus est in terram continentem et mare.

Mare terram cingit.

Aqua marina est salsa.

Terra est plenissima medicamentorum salutarium.

Sub terra nascuntur metalla.

Aurum est gravissimum omnium metallorum.

Ferrum, metallum utilissimum, in omnibus fere terris repēritur.

Omnis arbor in tres partes divīdi potest: in radicem, truncum et ramos.

Vinum nonnisi in calidis regionibus prōvenit.

Quaenam terrae abundant bono vino? Gallia, Hispania, Pannonia.

Germania antiquissimis temporibus carebat vino.

Uvae Hispaniae sunt dulciores, quam uvae Galliae.

Gemmae Indiae sunt pretiosiores gemmis Europae.

Animalia eunt, currunt, saliant, repunt, volant, natant.

Aves volant sub nubibus.

Pisces natant in aqua.

Quaedam animalia totam dormiunt hiemem

Animalia armis a natura sunt instructa, quibus se contra vim defendunt.

Arma animalium sunt cornua, dentes, ungues, rostra, ungulae.

Bos se defendit cornibus, equus pedibus, aper dentibus.

Alimentum feris praebent gramina, herbae, radices, folia, frumenta, caro.

Tegumenta et vestimenta animalium sunt varia.

Alia animalia habent pilos, ut equi, boves, canes; alia villos, ut ursi; alia lanam, ut oves; alia setas, ut porci; alia pennas, ut aves; alia squamas, ut pisces; alia cutem valde lubricam, ut serpentes.

Hominem vehit equus, alit bos, vestit ovis, custodit canis. Hominem imitatur simia.

Castor mirificam domum sibi aedificat.

Ursus arbores ascendit.

Ursi habitant in frigidis regionibus Europae.

Talpa sub terra habitat.

Visus non deest talpae.

Aper auditu antecellit homines, aranea tactu, vultur odoratu, lynx visu, simia gustu.

Asinus et mulus portant onera, equus nos ipsos, camelus mercatorem cum mercibus.

Quaenam animalia sunt omnium fidelissima? Canis et equus.

Quaenam regiones abundant bonis ovibus? Hispania et Britannia.

Animalia utilissima sunt etiam frequentissima.

Quaenam animalia maximum usum praebent hominibus? Equus, bos, ovis.

Equus terram arat, plaustra trahit, hominem vehit.

Equi Arabum et Anglorum sunt celerrimi.

Dens elephanti dicitur ebur.

Omnes aves sunt bipedes.

Aves rapaces longissime prospiciunt.

Ululae et vespertiones noctu volant.

Aquila nidificant in petris.

Pavo pulchrior est quam ceterae aves, non utilior.

Luscinia delectat cantu.

Anserum pennae sunt per utiles.

Ciconiis non nocent serpentes.

Quaenam aves sub hiemem avolant in peregrinas terras? Ciconiae, grues, coturnices et multae hirundines.

Insectorum utilissima sunt apes et bombyces.

Bombyces, qui foliis mori aluntur, ex Asia in Europam allati sunt.

Apes parent reginae suae.

Columba est pāvīda.

Columbae collum est versicōlor.

Columbae insidiatur accipiter.

Columbam infestant pūlīces,

O columba quam munda es!

In columba nulla est malitia.

Columbae sunt aves domesticae, cīcūres et pāvīdae.

Columbarum ova sunt mollia.

Columbis datur hordeum.

Columbas terret strepitus.

O columbae quam munda estis!

A columbis plurimi excluduntur pulli.

Cervus alta cornua habet.

Cervi celeritas est magna.

Cervo insidiantur venatores.

Cervum canes fugant.

O cerve quam timidus es!

A cervo canes superantur celeritate.

Cervi in silvis habitant.

Cervorum carne vescimur.

Cervis interfectis pelles detrahuntur, ex quibus variae res conficiuntur.

Cervos rusticus non amat.

O cervi quam grācīles estis!

A cervis sata saepissime depascuntur.

Asinus lentius quidem, sed tutius incēdit, quam equus.

Ex pelle āsīni conficitur charta Pergamena.

Asinum immērito multi contemnunt; est enim animal utilissimum.

Asino multi populi, imprimis Orientales,
carere non possunt.

Pisces extra aquam vīvere non possunt.

Piscinum foecunditas est magna.

Piscibus minoribus insidiantur pisces ma-
jores.

Pisces cāpimus hamis, retibus et nassis.

Fructus plerumque autumno colliguntur.

Magna est varietas fructuum.

Fructibus saepe nocent vermes et aves.

Fructus mātūros medici commendant ae-
grōtis.

O quam suaves estis fructus ārbōrum!

Fructibus ārbōrum delectantur pueri et
senes.

Socrates sapientissimus Graecorum ab ora-
culo indicatus est.

Celeberrimi discipuli Socratis fuerunt Xe-
nophon et Plato.

Socrati innocenti nocuit invidia improbo-
rum hominum.

Socratem probum mali homines accusarunt.

O Socrates! egregium fuisti exemplar in-
dustriae, probitatis, constantiae.

E Socrate discitur, quemadmodum injuria
sint ferendae.

Tempus est vel praetērītum, vel futurum,
vel praesens.

Praeteritum tempus nunquam revertitur.

Dies dividitur in viginti quatuor horas.

Annus complectitur duodēcim menses, quorum quidam triginta habent dies, Aprilis, Junius, September et November, reliqui vero unum et triginta, praeter Februarium, qui duodetrīginta, et anno intercalari undetrīginta dies cōtinet.

Christiani annos numerant a nato Christo; Judaei a mundo condito.

Seculum est spatium centum annorum; Olympias spatium quatuor annorum.

Hebdomas constat diebus septem.

Primus dicitur dies Solis.

Secundus nominatur dies Lunae.

Tertius appellatur dies Martis.

Quartum nōmīnant diem Mercurii.

Quintus dies nomen traxit a Jove.

Sextus vocatur dies Veneris.

Septimus dicitur dies Saturni.

Terra dīvidi solet in quatuor partes. Hae sunt Europa, Asia, Africa, America.

Nostris temporibus multi quinque terrae partes numerant. Quinta terrae pars cōtinet regiones et insulas in ōcēāno australi sitas, quae recentiori aetate detectae sunt.

Europa, quam nōs incolimus, minīma quidem pars terrae est, sed frequentissima.

Europa minor quidem, sed potentior et doctior est quam Asia, Africa et America.

America longior est, quam Asia.

Americam detexit Christophorus Columbus
sub finem seculi decimi quinti.

America majores habet fluvios quam Europa.

Dania fertilior est quam Suecia.

Italia amoenior est quam Germania.

Laudantur lana Hispaniae, stannum Britanniae, pelles Russiae, ferrum Sueciae, electrum Borussiae, frumentum Poloniae, gemmae et arōmata Indiae.

Jupiter erat deus coeli. Neptunus deus maris, et Pluto deus inferorum. Vulcanus erat deus ignis, Mercurius nuncius deorum et deus eloquentiae, mercatorum et furum; Mars erat deus belli, Aeolus deus ventorum, Saturnus deus temporis, Pan deus pastōrum: Diana dea venationis, Ceres dea frugum, Minerva dea sapientiae et artium, Flora dea florum, Proserpina dea inferorum.

Historia dīvidi solet in antiquam, mediam et novam.

Antiquissimis temporibus imperium Aegyptiorum celeberrimum fuit.

Sesostris permultas terras Europae, Asiae et Africae sub potestatem suam redegit.

Ninus primus Assyriorum rex fuit.

Amāzōnes erant mulieres bellicosae.

Bellum Trojanum per decem annos duravit.

Celeberrimi antiquitatis populi fuere Graeci et Romani.

In Graecia nulla fuit urbs celebrior Athenis.

Celeberrimi legislatores olim fuerunt Moses Hebraeus, Minos Cretensis, Lycurgus Lacedaemonius, Solon Atheniensis, Numa Romanus.

Romulus, auctor imperii Romani, Romam condidit anno (DCCLIII) septingentesimo quinquagesimo tertio ante Chr. n.

Tarquinius superbus fuit ultimus Romanorum rex.

Cyrus, ex Cambyse et Mandanae natus, imperium Persarum condidit anno (DLIX) quingentesimo quinquagesimo nono ante Chr. n.

Graeci multas artes invenerunt et excolerunt.

Romani multa a Graecis didicerunt.

Tempore Augusti, qui primus Romanorum imperator fuit, Christus, auctor religionis Christianae, natus est.

Constantinus M. primus fuit imperator christianus.

Seculo decimo septimo bellum triginta annorum spatium gestum est, quod totam fere Germaniam devastavit. Tandem pax Westphalica finem huic bello imposuit, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo (MDCXLVIII).

Fridericus II. rex Borussorum maximam
Silesiae partem occupavit.

Germani magnam gloriam merentur pro-
pter inventiones rerum utilissimarum. In-
venerunt enim typographiam, pulverem py-
rium, antliam pneumaticam, multaque alia.

Artificem commendat opus.

Artem quaevis terra alit.

Honores saepe mutant mores.

Per risum multum potes cognoscere stultum.

Fortuna est vitrea; splendet, sed saepe
frangitur.

Maximum bonum est mens sana in corpo-
re sano.

Propria laus sordet.

Bis dat, qui cito dat.

Consuetudo est altera natura.

Acti labores jucundi sunt.

Ira furor brevis est.

Verae amicitiae sempiternae sunt.

Honor est praemium virtutis.

Memoria praeteritorum malorum jucunda
est.

Amicus certus in re incerta cernitur.

Edere oportet, ut vivas; non vivere, ut edas.

Beatus esse nemo potest sine virtute.

Sapientia saepe est etiam sub pallio sordido.

Dulce est pro patria mori.

Somnus est imago mortis.

Audi multa, loquere pauca.

Discere non est turpe, sed discere nolle.



II.

B A Y K I.

1. Przyzwyczajenie.

Vulpes et Leo.

Vulpes nunquam leonem viderat. Quum huic forte occurrisset, ita exterrita est, ut paene moreretur 1) formidine. Eundem 2) conspiciata est iterum: tum extimuit 3) quidem sed nequāquam ut antea. Quum tertio illi obviam facta esset 4), adeo imperterrita fuit, ut auderet accedere propius et collōqui cum illo.

1) mori. 2) idem. 3) extimescere. 4) fieri.

2. Chciwość ukarana.

Mulier et Gallina.

Mulier vidua gallinam habebat, quae quotidie unum pariebat 1) ovum. Quum autem uno ovo non esset contenta, sed plura cuperet, gallinam diligentius curare et saginare coepit, sperans fore, ut bina aut terna ova quotidie pareret. Verum spes eam fefellit 2). Quum enim gallina cibo superfluo nimis

pinguis facta esset, desiit 3) etiam semel die ova parere.

1) parere. 2) fallere. 3) desinere.

3. Nierozważne żądanie.

Testudo et Aquila.

Testudo aquilam magnopere orabat, ut volare sese doceret. Rem petis, aquila inquit, naturae tuae contrariam. Qui poteris volare, quum alas non habeas? Testudo autem nihilominus obsecrare aquilam perrexit 1), ut se volucrum faceret. Ungulis igitur eam arripuit 2) aquila, sustulit 3) in sublime, ibique dimisit 4), ut per aërem ferretur 5). Sed quum in rupes decidisset, comminuta interiit 6).

Huic testudini multi homines sunt similes. Cupiunt, quae cupere non debent, et respuunt consilia prudentiorum. Sed saepissime stultitia sua in perniciem ruunt.

1) pergere. 2) arripere. 3) tollere. 4) dimittere. 5) ferre. 6) interire.

4. Przywiązanie do życia.

Senex et Mors.

Senex ligna in silva ceciderat 1). Igitur fasce sublato 2) domum redire coepit. Quum autem defatigatus esset onere 3) et itinere 4),

deposuit 5) ligna, et secum considerans miseriae senectutis et inopiae, clara voce invocavit mortem, ut se ab omnibus malis liberaret. Tum mors exaudivit preces illius; venit enim, et quid vellet 6) percontatur. At senex, territus nec jam mori cupiens 7): Nihil sane, inquit; sed requiro aliquem, qui onus mihi paululum allēvet.

- 1) caedere. 2) tollere. 3) onus. 4) iter. 5) deponere.
6) velle. 7) cupere.

5. Pożytek z pracy.

Pater moribundus et filii.

Rusticus quidam moribundus, qui nullas habebat divitias quas relinqueret filiis, excitare animos illorum voluit ad studium diligentis agrorum culturae, et ad assiduitatem laboris. Convocavit igitur eos, et ita allocutus 1) est: Mei filii, videtis, me a vobis mox discessurum 2) esse. Omnes, quas habeo, divitias, in vinea, quam vobis relinquo, quaerere potestis 3). Haec quum dixisset 4) senex, paulo post moritur. At filii, quum crederent, illum in vinea allicubi abscondisse 5) thesaurum, totum vineae solum effodiunt frustra. Thesaurum inveniunt nullum. Sed, quum terra fodiendo perculsa 6) esset, vites uberimum fructum tulere 7).

- 1) alloqui. 2) discedere. 3) posse. 4) dicere. 5) abscondere. 6) percussere. 7) ferre.

6. Przykrości stanu wyższego.

Equus et Asinus.

Equi fortunam laudabat asinus, quod copiosissime pasceret, quum sibi ne paleae quidem post gravissimos labores abunde satis praeberentur. Bello autem forte exorto 1) in proelium ab equite 2) agitur equus, et circumventus 3) ab hostibus tandem saucius collabitur. Asinus, haec omnia conspicatus, equum, quem paulo ante fortunatum esse censuerat 4), et cuius sorti inviderat, miserum jam et infelicem esse judicabat.

1) exoriri. 2) eques. 3) circumvenire. 4) censere.

7. Zamiast polepszenia, pogorszenie.

Mulier et Ancillae.

Mulier vidua, quae texendo 1) vitam sustentabat, solebat ancillas ad opus excitare, simulac galli cantus auditus 2) erat. At illae, diurno labore defatigatae, statuerunt, gallum domesticum interficere. Quo facto 3) incidērunt in deteriorem conditionem. Nam domina, de hora et tempore incerta, saepius 4) jam media nocte famulas excitabat.

1) texere. 2) audire. 3) fieri. 4) saepe.

8. Nie chęć się cudzą własnością.

Graculus et Aves.

Jupiter, avibus regem daturus 1), diem

constituit, qua convenirent ad ipsum. Tum graculus, suae sibi deformitatis conscius, pennas, quae aliis avibus exciderant, collegit 2) seque illis ornavit. Ubi dies illuxit 3), Jovein 4) adiit varietate illa superbiens. Ceterae autem aves veritae 5), ne Jupiter, forma illius delectatus, regnum ei deferret, indignabundae graculum circumsteterunt 6), coeperuntque suas quaeque pennas evellere. Quo factum est, ut ille regno sperato excideret, furtivisque coloribus spoliatus ab omnibus derideretur.

1) dare. 2) colligere. 3) illucescere. 4) Jupiter. 5) vereri. 6) circumstare.

9. Nieuczynność ukarana.

Equus et Asinus.

Agitabat quidam equum et asinum, onustos sarcinis. Asinus fessus itinere 1) rogavit equum, ut aliquam 2) sui oneris partem susciperet. Sed repudiavit equus preces illius. Paulo post asinus, fatigatione ac labore consumtus 3), in via corruit et efflavit animam. Agitator igitur omnes sarcinas, quas asinus portaverat, atque insuper etiam pellem asino detractam 4) imposuit 5) equo. Tum ille, deplorans fortunam suam: Me miserum! inquit, qui quum parvulum onus in me suscipere recusaverim, nunc tam grave onus ferre cogor 6), et insuper pellem committis mei, cuius preces tam superbe contemsi 7).

- 1) iter. 2) aliquis. 3) consumere. 4) detrahere. 5) imponere. 6) cogere. 7) contemnere.

10. Nie wszyscy tak myślą, iak mówią.

Lupus et Mulier.

Esuriens lupus ubique circumivit, cibum quaerens. Tandem audit intra casam rusticam puerum plorantem et matrem interminantem, ni desinat, lupis eum se velle proijcere. Lupus, hoc dicto ad spem cibi excitatus, totam diem adstitit 1), expectans, dum puerum mater proijceret. Sed vesperi haec, reconciliata puero, eidem blandiebatur 2), et: Mi pupule, inquit, bono sis animo. Lupum, si venerit 3), obtruncabimus. Tum lupus tristis atque deceptus 4) abiens: In ista, inquit, domo, aliter loquuntur 5), aliter sentiunt.

- 1) adstare. 2) blandiri. 3) venire. 4) decipere. 5) loqui.

11. Zgoda powiększa moc.

Fratres.

Inter filios rustici cujusdam grave dissidium ortum erat 1). Diu frustra operam impenderat pater, hortans, ut pacem atque concordiam colerent. Tandem filios considerare, certumque virgularum numerum sibi afferri iussit 2). Quo facto 3) omnes in unum fasciculum colligavit, eumque constrictum 4) singulis filiis obtulit 5), ut in eo frangendo

virēs suas tentarent. Illi, omni adhibita 6) vi, incassum laborarunt, nec quidquam profecerunt 7). Mox pater, nodo discisso 8), singulas illis virgulas confringendas dedit, id quod nullo negotio perfecerunt 9). Tum senex eos sic allocutus est 10): Haec res, filii, vobis exemplo sit. Tuti eritis ab inimicorum injuriis, quamdiu vos amabitis. At simulac facta erit dissensio, gliscetque discordia, inimicorum praedam futuros vos esse scitote 11).

- 1) oriri. 2) jubere. 3) fieri. 4) constringere. 5) offerre.
6) adhibere. 7) proficere. 8) discindere. 9) perficere.
10) alloqui. 11) scire.

12. I naynikczemniejszy zda się czasem.

Leo et Musculus.

Circum leonem dormientem lascive discurrebant muscoli, quorum unus in dorsum ejus insiliit. Captus 1) hic a leone expectato 2) excusavit imprudentiam, et pollicitus est 3), si vitae parceret, gratias se ei habiturum. Leo, etsi erat ira commotus 4), ignovit 5) tamen musculo precanti, et tam contentam bestiolam inviolatam 6) demisit. Paulo post, incautius praedam vestigans in laqueos incidit leo, quibus adstrictus 7) rugitum maximum edidit 8). Accurrit musculus, cerneusque vinculis illum teneri, qui sibi dudum vitam petenti concessisset 9), arrepsit 10) ad laqueos, eosque corrosit 11). Hac ratione quum leonem omni periculo liberasset: Tibi, inquit, ludibrio eram et despectui, quasi nul-

lum cuiquam vicissim beneficium praestare possem. Nunc scias 12) posse et murem 13) gratiam referre.

- 1) capere. 2) expergisci. 3) polliceri. 4) commovere.
5) ignoscere. 6) demittere. 7) adstringere. 8) edere.
9) concedere. 10) arreperere. 11) corrodere. 12) scire.
13) mus.

13. Oko pańskie naylepiey widzi.

Cervus in bovili lātītans.

Cervus, latibulis suis excitatus, ut venatorum tela effugeret, coeco timore proximam villam petiit, et opportuno se bovili condidit. Tum bos latenti: Dēsīpis, inquit, qui ultro ad necem cucurreris 1), hominumque tecto vitam commiseris 2). At ille supplex, vos modo, inquit, parcite mihi. Occasione data rursus erumpam. Quum advesperasceret, pabulum bubulus affert, nec videt illum. Eunt 3) et redeunt 4) omnes rustici. Nemo animadvertit. Transit etiam villicus: nec ille quidquam sentit. Tum gaudens cervus bobus 5) quietis gratias agere coepit, quod hospitium sibi praestiterint 6), nec prodiderint 7) ipsum. Respondit unus: Salutem tuam cūpimus quidem: sed si venerit ille, qui oculos centum habet, vita tua in magno periculo versabitur. Interea ipse dominus a coena redit, et quia boves macros 8) esse nuper animadverterat, accedit ad praesepe, et: Heus, inquit. Cur pabuli parum est? Cur desunt 9) stramenta? Tollite haec ārā.

nēa. — Dum singula scrutatur, cervi quoque alta cornua conspicatus est. Cōvocat igitur familiam, occidi jubet cervum latitantem praedamque tollit.

Haec fabula docet, dominum vidēre plurimum in rebus suis.

- 1) currere. 2) committere. 3) ire. 4) redire. 5) hos.
6) praestare. 7) prodere. 8) macer. 9) deesse.

14. Wolność milsza nad wszystko.

Lupus et Canis.

Quam dulcis sit libertas breviter prōloquar. Cani perpasto occurrit forte lupus macie confectus 1). Sālūtant se invicem; et lupus: Unde quaeso, inquit, sic nites? Aut quo cibo tam pinguis factus es? Ego, qui sum longe fortior, pereor fame. — Canis respondit: Eādem tibi erit fortuna: si domino par officium praestare potēris. — Quod? inquit ille. — Custos ut si liminis 2), et noctu domum a furibus tuearis. — Ego vero sum paratus: nunc enim patior nives imbresque, in silvis asperam vitam degens. Quanto facilius est, sub tecto vivere, et largo satiari cibo. — „Veni ergo mecum” — Dum prōcēdunt, adspicit lupus collum canis a cātēna detrītum 3). „Unde hoc amice? — „Nihil est — „Dic quaeso tamen — „Quia videor acer, alligant me interdum, ut luce quiescam, et, nox quum venerit, vīgilem. Crepusculo me solvunt. Tunc, qua visum

est, vabor. Ultro mihi afferunt panem; de mensa sua dat ossa dominus, frustra jactat familia. Sic sine labore venter meus impletur. — „Age vero, si quo abire vis, num licet? — „Non plane, inquit. — „Fruere 4) igitur, canis, ista felicitate tua, quam mihi laudas. Equidem regnare nolo, si carendum est libertate.

1) conūcere. 2) limen. 3) deterere. 4) frui.

15. Żądza naśladowania.

Asinus domino blandiens.

Asellus, quum vidisset canem domino suo blandiri et de mensa ejus saturari quotidie, sic est locutus: Si canem immundissimum adeo diligit dominus et familia, quid mihi fiet, si par illi fecerō 1) officium, qui multo sum melior hoc cane, rebusque pluribus utilis et laudabilis. Alor enim fontibus puris, et nunquam sordido cibo pascor. Dignior sane sum vita beata, quam catulus iste. Asellus, haec dum secum cogitat, dominum videt intrare stabulum. Igitur occurrit ocus, rudensque prosilit, et humeris domini ambos pedes impōnit, osque lingua coepit lingere; vestemque foedis conscindens ungulis, stulte blandus, gravi opere herum fatigat. Clamore domini concitatur familia. Fustes et saxa arripiunt 2), rudentem mulcant, et mox seminimum ad praesepia dejiciunt.

1) facere. 2) arripere.

16. Przemysł nierozważny.

Asinus sale onustus.

Asinus sale onustus fluvium transiit, et titubans in aquam decedit. Quum surgeret, sensit 1) se nonnihil onere levatum, quod in aqua sal deliquerat 2). Ea re gavisus 3), quum postea spongiis onustus ad fluvium accederet, speravit, si rursus collaberetur 4), tunc quoque fore, ut onus fieret levius. Igitur de industria lapsus est 5). Spongiis autem madefactis 6) exurgere nequivit; et oneri succumbens interiit, aqua suffocatus.

1) sentire. 2) delinescere. 3) gaudere. 4) collabi.
5) labi. 6) madefieri.

17. Powierzchnowość często zwodzi.

Asinus et leonina pellis.

Asinus leonis exuviis indutus 1) pro leone habebatur ab omnibus, atque homines gregesque territabat. Forte autem a vento vehementius spirante detracta est 2) ei pellis leonina; qua nudatus facile dignoscebatur. Unde factum est, ut omnes accurrerent, et fustibus petulantiam eius punirent.

1) induere. 2) detrahere.

18. Ubóstwo w porównaniu z dostatkiem.

Mus urbanus et agrestis.

Mus urbanus, exceptus 1) quondam ho-

spitio muris agrestis, vili glande 2) in cavo coenavit. Postea precibus effecit 3), ut agrestis mus vicissim in urbem veniret, cellamque intraret plenam rebus optimis. Hic dum variis perfruuntur reliquiis, ostium concrepuit 4), intrante cellario. Perterriti strepitu diffugiunt mures. Urbanus mus notis cavis facile se condit; at miser agrestis, ignota trepidans domo timensque mortem, per parietes cūrsitat. Quum sustulisset 5) cellarius, quae volebat, foresque clausisset 6), denuo urbanus mus agrestem hortatur. At perturbatus ille: Vix, inquit, cibum capere possum prae metu. Putasne illum redditurum?—, Quid adeo times? urbanus inquit; age, fruamur 7) ferculis, quae frustra rure quaeras." Respondit agrestis. Tu, qui non times, frūere his omnibus: at me secūrum et liberum pascat glans.

In paupertate tutum vivere praestat, quam divitiarum sollicitudine cruciari.

1) excipere. 2) glans. 3) efficere. 4) concrepare. 5) tollere. 6) claudere. 7) frui.

19. Nie wszystko prawda, co mówią.

Grus, cornix, et dominus.

Grus et cornix foedus junxerant 1), ut grus cornicem ab avibus defenderet, cornix autem, si quid mali impenderet, gruī prae-diceret. Deinde quum frequenter ad rustici cuiusdam 2) agrum volarent, atque evelle-

rent satā rādīcītus, vidit tandem agri dominus, et dolens clamat: Saxum da mihi, puer, ut feriam gruem. Cornix ut audit, illīco monet gruem, qui sibi cavit. Alia deinde die audiens cornix iterum illum saxum poscentem, rursus commonuit gruem, ut vitaret sedulo periculum. Rusticus cornīcem iussa audire suspicatus puero: Si, inquit, dixerō 3): Offam da, tu mihi clam porrige lapidem. Grus venit. Rusticus puerum offam dare jubet. At ille dedit 4) lapidem, quo alter ferit gruem et crura 5) frangit. Vulneratus grus ait: Divina cornix, ubi nunc auspicia tua? cur non properasti sicut iuraveras socium monēre, ne tale mihi eveniret malum? Respondit illa: Non ars mea culpari debet, sed dolosa sunt bilinguium consilia, qui aliud dicunt, aliud agunt.

1) iungere. 2) quidam. 3) dicere. 4) dare. 5) crura.

20. Sluchay dobrey rady.

Aves et hirundo.

Aves quum aliquando in unum devenissent locum, viderunt hominem linum seminantem id ceterae aves pro nihilo habuere 1). At hirundo sic eas allocuta esse traditur: Hinc nobis omnibus periculum instat, si semen ad maturitatem venērit. Aves rīrēre 2). Ut vero germinavit seges, hirundo rursus: Instat perniciēs, ait, adeste, germina noxia eruamus, ne, si mox crescant, inde fiant retia,

nosque artibus hominum capiamur. Aves ridere pergunt verba hirundinis, et stulte spernunt consilium prudentissimum. Illa cauta mox ad hominem se contulit 3), ut tuta tignis nidum suum suspenderet. Sed ceterae aves, quae illius salubre monitum respuerant 4), captae 5) retibus de lino factis pereunt 6).

- 1) habere. 2) ridere. 3) conferre. 4) respuere. 5) capere. 6) perire.

21. Obludnik odkryty i wzgardzony.

Völucres, quadrupedes et vespertilio.

Bellum gerebant volucres cum quadrupedibus, et modo haec, modo illa pars vincebat. At vespertilio, dubios eventus timens, utram partem vincere viderat, ad eam se semper conferebat. Inter aves avem se profitebatur, inter quadrupedes murem. Quum ad pacem rediissent aves et quadrupedes, fraus utrique generi apparuit 1). Damianus igitur lucem refugit, et atris posthac tenebris se condidit 2). Inde solus noctibus evolat.

Qui se duabus venditat partibus, utrisque ingratus vitam turpiter degit.

- 1) apparere. 2) condere.

22. Skutek kłamstwa.

Puer mendax.

Puer, custos ovium, saepius rusticorum

opem implorare solebat, quasi lupum advenientem vidisset. Clamabat: Heus adeste, succurrite mihi! Rustici celeriter ad eum accurrunt, lupoque nusquam apparente, ad opera sua redeunt 1). Quumque puer aliquoties per lusum idem fecisset 2), mendacem eum esseprehendunt. Tandem revera lupus irruit. Tum lacrimabundus et miserabili voce orare coepit, ut sibi et gregi subveniretur. Qui audiebant, ludere illum sicut antea arbitrati, preces ejus neglexerunt 3). Ita lupus, libere in oves grassatus, gregem facile perdidit 4).

1) redire. 2) facere. 3) negligere. 4) perdere.

25. Dla czego inni maia więcej
zasczytów.

Canis et oves.

Quum vocalia essent animalia, ovis domino dixit: Mirum facis, qui nobis, et lanas tibi et agnos et caseum praebentibus, nihil des, nisi quod ex terra accipimus 1): cani autem qui nihil hujusmodi tibi affert, cibum, quem ipse habes, impertias. Haec quum audisset canis: Ita sane necesse est, inquit. Ego enim vos ipsas tueor, ne vel hominum furto pereatis 2), vel a lupis rapiamini 3). Nam, nisi ego vos custodirem, ne pasci quidem possetis, timentes ne interiretis.

His dictis, oves non amplius conquēstae sunt 4), canem sibi praeferri.

1) accipere. 2) perire. 3) rapere. 4) conquēri.

24. Przyiaciel w potrzebie.

Viatores et ursus.

Amici duo quum iter aliquando facerent communiter, in ursum ingentem inciderunt. Quo viso 1) unus celeriter in arborem evasit 2): alter, quum illam bestiam cadavera non attingere meminisset, in terram se prostravit 3), spiritumque continuit, ut nullum vitae vestigium appareret. Ursus, omnibus corporis partibus pertentatis, et ore crebro ad illius os auresque admoto 4), pro mortuo eum reliquit 5) et abiit. Tum ambo metu liberati prosequuntur inceptum iter. Inter viam autem is, qui arborem conscenderat, alterum interrogat, quidnam in aurem jacenti insusurrasset ursus. Multa, inquit ille, quae memorare nil attinet; sed imprimis praecepit 6), ne amicum esse quemquam mihi persuaderem, cuius fidem in periculis et adversa fortuna non fuērim expertus 7).

1) vidēre. 2) evadere. 3) prosternere. 4) admovere. 5) relinquere. 6) praecipere. 7) experiri.

25. Przywłaszczenie.

Asinus controversus.

Duo, qui una iter faciebant 1), asinum

oberrantem in solitudine conspicati, accurrunt laeti, et uterque sibi illum vindicat, quod ipse prior conspexisset 2). Dum contendunt et rixantur, asinus aufugit, eorumque se oculis subducit.

1) facere. 2) conspiciere.

26. Ozdoba często iest szkodliwa.

Cerva et leo.

Cerva vehementer sitiens, quum ad fonticulum quendam accessisset, in aquis, dum potat imagine sua conspecta 1), cornuum magnitudinem et varietatem laudabat, crura vero ut gracilia et exilia vituperabat. Haec cogitanti supervenit leo. Quo viso 2) in fugam se coniecit 3) cerva, et leoni longe praecurrit, ita ut, quamdiu in planitie esset, nullum ei ab hoste periculum immineret. Ubi vero ad nemus venit opacum, inter dumeta, cornibus adhaerescens, celeritate pedum uti non potuit. Igitur capta est 4), et moritura: O me desipientem, inquit, cui ex vana opinione ea displicerent, quae me conservarunt, placere autem, quae me perdiderunt 5).

1) conspiciere. 2) videre. 3) conijcere. 4) capere.
5) perdere.

27. Zamiar pochlebstwa.

Corvus et Vulpes.

Corvus aliunde sustulerat 1) carnem, et

cum illa in altam arborem subvolaret. Quod quum vulpes vidisset, accurrit carnis avida ad arborem, et ita illum callidis verbis alloquitur: O corve, quam pulcra es avis, quam speciosa! Quam fortis es, quam calidus in venando! Dignissimus sane esses regno inter aves, si voce praeditus esses. Hac te carere, avem tot tantisque virtutibus exornatam, maxime est dolendum. His auditis, corvus, ut se mutum non esse ostenderet, clamorem maximum edidit 2). Tum ex aperto rostro delapsa 3) est caro, quam statim vulpes arripuit 4), et irridens: O corve, inquit, omnibus sane naturae dotibus 5) excellis: nihil tibi deest, nisi mens sana.

1) tollere. 2) edere. 3) delabi. 4) arripere. 5) dos.

28. Potrzeba woyska.

Oves et Lupi.

Oves lupique quum certassent 1) proelio, illae vicērant 2) canum praesidio tutae. Lupi legatos mittunt, et justam pacem petunt hac lege, ut oves dedant canes, luporum catulos obsides recipiant 3). Oves sperantes, sic aeternam fore pacem, faciunt, quod lupi poposcerant. Paulo post, quum luporum catuli ululare coepissent, lupi, necari natos suos causantes, pacemque ruptam 5) esse ab ovibus, undique impetu facto invadunt oves, nudas defensoribus. Tum stul-

tae sera poenitentia dāmnant consilium, quo canes hostibus tradidērant 6).

1) certare. 2) vincere. 3) obses. 4) poscere. 5) rumpere. 6) tradere.

29. Zazdrość.

Simia et Vulpes.

Vulpem rogabat simia, ut sibi aliquid daret de caudae suae magnitudine. Quid enim, inquit, prodest tibi cauda tantae magnitudinis? Cur tantum tu pondus per terram trahis? Huic vulpes: Etiam si multo illa longior majorque esset, tamen per terram et lutum spinasque trahere, quam partem tibi dare malim, ne meo tegmine pulchrior viderē.

30. Dwusłowność.

Lupus, Pastor et Venator.

Quum venatorem instantem fugeret lupus, et a pastore visus esset 1), qua parte fugeret, et quo se loco conderet; plenus metu: Oro te, inquit, bubulce, ne me prodas innocentem. Nihil unquam mali tibi feci. — Noli 2) timere, pastor ait; alteram monstrabo partem — Mox venator advolat. Nonne huc pastor, inquit, lupum venire vidisti? Qua parte fugit? Huic pastor voce maxima *): Venit quidem, sed laeva fugit. At

simul oculis clam dextram partem designat. Venator non intellexit 3) nutum, et festinans abiit. Tum lupum pastor interrogat: Quam tu mihi habebis gratiam, quod te celarim? Maximas, lupus dixit, linguae tuae gratias ago; at oculis tuis fallacibus aeternae noctis caecitatem imprecor.

Hac fabula describuntur ii, qui verbis blandis fraudem in pectore celant.

1) vidēre. 2) nolle. *) *toiest strong tē g dzie nie po- biegt* sc. dixit. 3) intelligere.

31. Nie każdy chce, żeby mu prawdę mówiono.

Simii et homines duo, fallax et verax.

Mendax et verax, simul iter facientes, forte in simiorum terram venerant. Quorum quam unus e turba, qui regem simiorum se fecerat 1), eos vidisset, tenēri eos iussit 2), ut audiret, quid de se homines dicerent. Simul omnes simios longo ordine dextra laevaque adstare, sibi thronum appōni jubet, ut hominum reges facere vidērat quondam. Tum homines in medium adductos rogat: Qualis ego vobis esse videor, hospites? Respondit mendax: Rex vidēris maximus. — Quid hi, quos mihi hic apparere vides? — Hi comites tui sunt, hi legati et militum duces. — Mendacio cum turba sua laudatus, munus adulatori dari iubet. Tum ad veracem simius: Et qualis tibi videor ego

et illi, quos stare ante me vides? Respondit ille: Verus tu simius, et simii omnes illi, qui similes tui. Iratus 3) rex hunc, quod verā dixerat, dentibus et unguibus lacerari jubet.

facere. 2) jubere. 3) irasci.

32. Opieka bez pomocy.

Ciconia, Anser et Accipiter.

Quum ad stagnum venisset ciconia, invēnit anserem, frequenter se sub undis mergentem. Quaerit, cur hoc faceret? Ille ait: Haec nobis consuetudo est; in luto escam reperimus, et sic simul tuti sumus ad impetum accipitris — Ego multo fortior accipitre sum, ciconia inquit; mecum si amicitiamungere velis, illi impūne insultabis. — Anser illius se tutelae commitens simul in agrum prodit, illūco supervenit accipiter, et anserem saevis unguibus raptum devorat, fugiente ciconia. Tum anser *): Qui se patrono tam debili credidit, peiori nece perire debet.

*) scil. dixit.

33. Prześladowanie słabszych.

Ovis et Cornix.

Cornix in tergo ovis otiosa considens, illud rostro tundeat. Quod quum diu fecisset, ovis injuriae patiens, Hanc, inquit, con-

tumeliam si cani faceres, eius latratum haud ferres. Respondit corvix: Tam fortis bestiae collo nunquam insideo; nam scio, quos lacerare debeam, acribus amica, at importuna inermibus.

Iis, qui lacerant innocentes, fortes vexare non audent, scripta est haec fabula.

34. Korzystanie z czasu.

Formica et Cicāda.

Formica hiemis tempore grana, quae prudens aestate collegerat, e cavo trahebat et siccabat. Hanc esuriens cīcāda rogat, ut aliquid sibi impertiret. Cui formica, Aestate quid agebas? inquit. Tum illa: Non erat otium de futuro tempore cogitandi: cantans ego per sepes et pascua errabam. Ridens formica et grana referens sic ait: Si aestate cantasti, age, frigore nunc salta.

35. Los cudzy staie się nauką dla drugich.

Leo senex et Vulpes.

Leo, annis defectus, morbum simulavit. Tum ad aegrotum regem visitandum plures venērunt bestiae, quas prōtīnus devoravit. Sed cauta vulpes procul ante speluncam stabat, regem salutans. Rōgavit leo, cur non intraret. Respondit: Quod video multa intrantium vestigia, at nulla exeuntium *).

Cautis pericula aliena prodesse solent.

*) exire.

36. Udawanie znaczenia, którego nie mamy.

Pulex et Cāmēlus.

Pulex cameli, qui multis sarcīnis gravatus incedebat, dorso insīdens sibi placebat, quod multo altior videretur. Quum longum iter fecissent, vespere ad stabulum venerunt. Pulex leviter statim ad terram desiliens, Ecce, inquit, ocīus descendo, ne te gravem dīntius. At ille, Gratum est, inquit, sed nec pondere 1), te insidente, gravari me sensi 2), nec, te dejecto 3), āliquīd habēre levāminis.

1) pondus. 2) sentire. 3) dejicere.

37. Korzyść posłuszeństwa.

Hoedus et Lupus.

Capella pastum exitura, monuit imprudentem hoedum, ne aperiret ostium, quod multas feras stabula pecōrum circuire sciret. Quum abiisset, advenit lupo, vocem matris assimulans, et fores sibi reserari jubet. Ut hoedus audivit, lupo, per rimam spectans, dixit: Audio sonum matris, sed fallācem inimicumque te mihi esse scio. Tu sub voce matris sanguinem meum potare et carne mea satiari cupis. Vale.

Laus magna natis est, obsēqui parentibus.

38. Obietnicom nie zawierzay.

Aquila et Milvus.

Tristis in ramo sedērat cum milvo aquila. — Cur vultu te tam moesto conspicio? milvus ait. — Quaero, dixit illa, conjugem parem, nec invenire possum. — Me accipe, qui multo te fortior sum. — Quid? an potes ex rapto victum quaerere? — Quidni possim? respondit. Saepius struthiocamelum unguibus meis presum 1) rapui. — Inducta verbis aquila conjugem eum capit. Brevi post nuptias transacto 2) tempore, aquila, Abi, inquit, et praedam promissam 3) mihi rape. Avolat milvus, et soricem immundissimum et putridum affert. — Haecine 4) est fides polliciti tui? aquila dixit. Cui milvus: Ego, ut ad regias nuptias pervenirem, omnia, quaecunque voluisses, posse me, fidem dedissem 5), quamvis me nequire novissem 6).

- 1) prendere. 2) transigere. 3) promittere. 4) hic.
5) przyrzeklbym.. 6) novisse.

39. Nie narzekay na swóy los.

Lepōres vitae pertaesi.

Qui suum malum sustinēre non potest, alios inspiciat et discat tolerantiam.

Lepōres aliquando magno strepitu in silvis conciti clamant, se propter assiduos metus vitam finire velle. Igitur ad lacum quen-

dam venerunt, quo se miseri praecipitarent. Sed quum ranae eorum adventu perterritae in algas fugientes ruèrent. Hen, inquit unus, sunt et alii, quos timor malorum vexat. Ferte vitam, ut ceteri.

Poczciwość nigdy ceny nie traci.

Lignator et Mercurius.

Caedebat quidam ligna iuxta fluvium. Inter opus excidit ei securis, inque flumen demersa est 1). Tum in ripa sedens misere lamentari coepit. Mercurius, quum praeteriens querelas eius audisset, misertus 2) hominis, aquas subiit, et retulit 3) securim, non eam tamen, quam amiserat ille 4), sed auream, et, an haec esset ea, quam amisisset, interrogavit. Negavit ille hanc suam esse. Iterum igitur Mercurius aliam extulit 5), eamque argenteam. Sed quum hanc quoque suam non esse profiteretur lignator, postremo ferream attulit, quam laetus ille suam agnovit 6). Hac probitate delectatus deus, omnes istas illi secures donavit. Haec quum multis narrasset lignator, alius quidam, ut similem fortunam experiretur, ipse securim suam in fluvium sponte abiecit 7), et juxta eum assidens plorare atque lamentari coepit. Tum ad hunc quoque accessit 8) Mercurius, et causa lacrimarum audita, auream protulit securim, interrogans, eane esset cujus jacturam quereretur 9). Ille vero laetus, Sa-

ne, inquit, *mea haec est*. At Mercurius impudentem et mendacem hominem aversatus, discessit 10), et non solum auream illam securum secum abstulit 11), sed ne eam quidem, quam in fluvium projecerat lignator, ei retulit.

- 1) demergere. 2) misereri. 3) referre. 4) amittere.
5) efferre. 6) agnoscere. 7) abjicere. 8) accedere.
9) queri. 10) discedere. 11) auferre.
-

III.

POWIEŚCI.

1. Wychowanie spartańskie.

Lycurgi leges erudiebant juventutem laboribus, venando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, aestuando. Spartae vero pueri ad aram sic verberibus accipiebantur, ut multus e visceribus sanguis exiret, nonnunquam etiam ad necem. Horum non modo nemo exclamavit unquam, sed ne ingemit quidem.

2. Sposób myślenia Spartanów.

Spartanorum gens fortis fuit, dum Lycurgi leges vigeant. Eorum rex Leonidas in Thermopylis se trecentosque eos, quos

eduxerat Sparta 1), quum esset proposita 2) aut fuga turpis aut gloriosa mors, opposuit hostibus, suosque milites ita allocutus est: Pergite animo forti, Lacedaemonii; hodie apud inferos fortasse coenabimus. — E quibus unus, quum hostis in colloquio dixisset glorians: Solem prae jaculorum et sagittarum multitudine non videbitis: *In umbra*, inquit, *igitur pugnabimus*. — Quumque Lacaena 3) quaedam filium in proelium misisset 4) et eum interfectum audisset; *Idcirco*, inquit, *eum peperit* 5), *ut pro patria mori non dubitaret*.

- 1) *W czasie wojny z Xerxesem Królem Perskim.* 2) proponere, mając wybór pomiędzy . . . 3) Spartanka.
4) mittere. 5) parere.

Pamięć Temistoklesa.

Apud Graecos incredibili quadam magnitudine ingenii fuit Atheniensis Themistocles. Ad hunc quidam doctus homo accessisse 1) dicitur, eique artem memoriae pollicitus esse se traditurum. Quum ille quaesisset 2), quidnam illa ars efficere posset, dixit ille doctor, efficere eam, ut omnia meminisset. Tum Themistocles respondit, gratius sibi fore, si se oblivisci quae vellet, quam si meminisse, docuisset.

- 1) accedere. 2) quaerere.

4. Mało potrzeba do zaspokoienia potrzeb natury.

Darīus 1) in fuga quum aquam turbidam et cadaveribus inquinatam bibisset, negavit unquam se bibisse jucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. — Nec esuriens Ptolemæus 2) ederat. Huic quum peragranti Aegyptum, comitibus non consecutis 3), cibariorum in casa panis datus esset, nihil visum esset illo pane jucundius. — Lacedaemoniorum quoque victus valde tenuis erat. Quum apud eos coenavisset tyrannus Dionysius, negavit se jure illo nigro 4), quod coenae caput 5) erat, delectatum. Tum is, qui illa coxerat 6), Minime mirum, inquit; condimenta enim defuerunt. Quae tandem, inquit ille? Labor in venatu, sudor, cursus, fames, sitis; his enim rebus Lacedaemoniorum epulae condiuntur.

- 1) Ostatni Król Perski od Alexandra zwyciężony. 2) Król Egiptecki. 3) — consequi (nie miał nikogo z dworskich przy sobie). 4) Czarna polewka. 5) najznakomitsza potrawa Spartanów. 6) coquere.

5. Szczęście zazdrosczone.

Quum quidam ex Dionysii assentatoribus Damocles commemoraret in sermone copias ejus, opes, maiestatem dominatus, rerum abundantiam, magnificentiam aedium regiarum, negaretque unquam beatiorem quemquam fuisse: Visne igitur, inquit, Damo-

ele; quoniam haec vita te delectat, ipse eam degustare et fortunam experiri meam? Quum ille se id cupere dixisset, colloari iussit hominem in aureo lecto, strato 1) pulcherrime textili stragulo, magnificis operibus picto 2): abacosque complures ornavit argento anroque. Tum ad mensam eximia forma pueros delectos iussit consistere, eosque nutum ejus intuentes diligenter ministrare. Aderant unguenta, coronae: incendebantur odores: mensae exquisitissimis epulis exstruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium, seta equina aptum 3), e lacunari demitti iussit, ut impenderet illius beati cervicibus. Itaque nec pulchros illos ministratores adspiciebat, nec plenum artis argentum: nec manum porrigebat in mensam: jam ipsae defluebant 4) coronae: denique exoravit tyrannum, ut abire liceret, quod jam beatus nollet esse.

1) sternere łoża przykryte kobiercami przedziewnie haftowanemi. 2) pingere. 3) uwiązany. 4) wieńce same spadały.

6. Dyonizyusz szydzi ze swych Bogów.

Dionysius quum ad Peloponnēsium classeni appulisset 1), et venisset in fanum Jovis 2) Olympi, aureum ei detraxit amiculum, grandi pondere, quo Jovem ornat ex manubiis Carthaginensium tyrannus Gelo 3). Atque in eo etiam cavillatus est, aestate grave es-

se aureum amiculum, hiemē frigidum; eique laneum pallium iniecit 4), quum id aptum esse ad omne anni tempus diceret. Idemque Epidauri Aesculapii barbam auream demi jussit. Neque enim convenire 5) barbatum esse filium, quum in omnibus fanis pater esset imberbis 6).

- 1) appellere (wylądowawszy). 2) Jupiter (świątynia, a zwłaszcza statua Jowisza w Olimpii wspaniała). 3) Gelo panował prawie sto lat przed Dyoniz. 4) inieciere. 5) nie przystoi bowiem aby. . . 6) Apollina wystawiano iako młodzieńca.

7. Podeyrzliwość Dyonizyusza.

Quum esset Dionysius bonis parentibus natus 1), multosque haberet familiares et propinquos; credebat tamen eorum nemini, sed servis et quibusdam convēnis et feris bārbaris corporis custodiam committebat. Ita propter injustam dominatus cupiditatem in carcērem quodammodo ipse se incluserat 2). Quin etiam, ne tonsori collum committeret, tondēre filias suas docuit. Ita regiae virgines tondebant barbam et capillum patris. Et tamen ab iis ipsis, quum jam essent adultae 3), ferrum removit 4), instituitque, ut candentibus juglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent. Idemque quum in communibus suggestis consistere non auderet, concionari ex turri alta solebat. Atque is quum pila ludere vellet (studiose enim id facitabat) tunicamque poneret, adolescen-

tulo, quem amabat, tradidit gladium. Hic quum quidam familiaris jocans dixisset: *Huic quidem certe vitam tuam committis*: arrisisset-que 5) adolescens, utrumque jussit interfici; alterum, quia viam demonstravisset interimendi sui, alterum, quia id dictum risu approbavisset. Atque eo facto sic doluit, ut nihil gravius tulerit 6) in vita.

1) nasci. 2) includere. 3) adolescere. 4) *(odebrał im brzytwy)* 5) arridere. 6) ferre (*że nie go bardziej nie martwiło*).

8. Zdrayca wzgardzony.

Quum rex Pyrrhus populo Romano bellum ultro intulisset, perfuga ab eo venit in castra Fabricii *), ei que est pollicitus, si praemium sibi proposuisset, se clam in Pyrrhi castra rediturum et eum veneno necaturum. Hunc Fabricius reducendum curavit ad Pyrrhum, idque factum eius a senatu laudatum est.

*) *Fabrycyusz wódz Rzymski.*

9. Rzadki człowiek.

M. *) Curius quum de Samnitibus, de Sabinis, de Pyrrho triumphasset, consumpsit extremum tempus aetatis in vita rustica. Eidem ad focum sedenti magnum auri pondus Samnites quum attulissent, repudiati ab eo sunt. Non enim aurum habere, praeclarum

sibi videri dixit, sed iis, qui haberent aurum, imperare.

*) Manius.

10. Solon.

Civitas Atheniensium prudentissima fuisse traditur. Huius porro civitatis sapientissimum dicunt Solonem fuisse eum, qui leges, quibus diu utebantur, scripserit. Is quum interrogaretur, cur nullum supplicium constituisset in eum, qui parentem necasset, respondit, se id neminem facturum putasse.

11. Co iest Bóg.

Quum tyrannus Hiero quaesivisset 1) de Simonide, quid aut quale sit deus, deliberandi causa sibi unum diem postulavit. Quum idem ex eo postridie quaereret, biduum petivit 2). Quum saepius duplicaret numerum dierum, admiransque Hiero requirerēt, cur ita faceret: Quia, inquit, quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior.

1) quaerere. 2) petere.

12. Stałość umysłu i miłość oyczyzny.

M. Atilius Regulus, quum Consul iterum 1) in Africa a Carthaginiensibus captus 2) esset: juratus 3) missus est ad senatum, ut, nisi redditi essent Poenis captivi nobiles quidam, rediret ipse Carthaginem. Is quum

Romam venisset, utilitatis speciem videbat, sed eam falsam esse judicavit. Haec utilitas erat talis: manēre in patria, esse domi suae cum uxore, cum liberis, tenēre consularis dignitatis gradum 4). Itaque quid fecit? In senatum venit, mandata exposuit; sententiam dicere recusavit: quamdiu jurejurando 5) hostium teneretur 6), non esse se senatorem. Atque illud etiam, reddi captivos, negavit esse utile: illos enim adolescentes esse et bonos duces 7), se jam confectum 8) senectute. Quum vallisset ejus auctoritas 9), captivi retenti sunt 10). Ipse Carthaginem rediit, neque eum caritas patriae retinuit, nec suorum. Neque vero tum ignorabat, se ad crudelissimum hostem et ad exquisita supplicia proficisci: sed jusjurandum conservandum putabat. Itaque eum Carthaginienses resectis 11) palpebris illigatum in machina vigilando necaverunt.

- 1) Będąc powtórnie Konsulem. 2) w drugiey wojnie Punickiey. 3) uczyniwszy przysięgę. 4) sprawować świetny urząd Konsula. 5) jusjurandum. 6) że póki nie będzie uwolnionym od przysięgi, którą nieprzyjacielowi wykonał... 7) dux. 8) conficere. 9) gdy zdanie jego przemogło. 10) retinere. 11) resecare.

15. Prawdziwa przyjaźń.

Damon et Pythias tam fidēlem inter se amicitiam junxērunt 1), ut mori parati essent alter pro altero. Quum eorum alter, a Dionysio tyrannō nece damnatus, impe-

trasset tempus, quo profectus 2) domum res suas ordinaret: alter vadem 3) se dare tyranno pro reditu ejus non dubitavit, ita ut, si ille non revertisset ad diem, moriendum esset sibi ipsi. Igitur omnes, et imprimis Dionysius, cupide expectabant novae rei exitum. Appropinquante deinde definita die, nec illo redeunte, unusquisque vituperabat tam temerarium sponsorem. At is nihil se de amici fide metuere praedicabat. Et ille ad diem dictam supervenit. Admiratus eorum fidem tyrannus petivit, ut se in amicitiam tertium 4) reciperent, et supplicio liberavit eum, qui morte erat plectendus.

1) jungere. 2) proficisci. 3) vas. 4) iako trzeciego.

14. Komu trzeba wierzyć.

Scipio Nasica quum ad poëtam Ennium venisset, eique ab ostio 1) quaerenti Ennium, ancilla dixisset, domi non esse: Nasica sensit 2), eam hoc domini jussu dixisse, et illum intus esse. Paucis post diebus quum ad Nasicam venisset Ennius, et eum a janua quaereret, exclāmat Nasica, se domi non esse. Tum Ennius, *Quid? ego non cognosco vocem*, inquit *tuam?* Huic Nasica 3): Homo es impūdens: ego, quum te quaerērem, ancillae tuae credidi, te domi non esse: tu mihi non credis ipsi?

1) przy drzwiach. 2) sentire. 3) scil. respondit.

15. Nagroda boska.

Argivae cujusdam sacerdotis 1) filii jure laudantur ob insignem pietatem in matrem. Quum enim illam ad solenne sacrificium curru vehi jus esset, satis longe ab oppido ad fanum, morarenturque jumenta, tunc juvenes illi veste posita corpora oleo perunxerunt 2) et ad jugum accesserunt. Ita sacerdos advecta 3) in fanum, quum currus esset ductus a filiis, precata a dea dicitur, ut illis praemium daret pro pietate, quod maximum homini dari posset a deo: post epulatos cum matre adolescentes somno se dedisse, sed mane inventos esse mortuos.

1) która była kapłanką Junony. 2) perungere. 3) advehere.

16. Sen osobliwszy *).

Quum duo quidam Arcades familiares iter una facerent, et Megaram venissent, alter ad cauponem divertit, alter ad hospitium. Quum post coenam quiescerent, media nocte visum esse dicunt in somnis ei, qui erat in hospitio 1), illum alterum orare, ut subveniret, quod sibi a caupone interitus pararetur. Is primo perterritus somnio surrexit 2): deinde quum se collegis-

*) Roząadne uwagi nad tą powieścią są potrzebne, aby dzieciom naturalne przyczyny niektórych zjawień wytłumaczyć: i że powieść lub zdarzenie iakie, opuszczeniem lub dodaniem iakowych okoliczności, nadzwyczajney niekiedy nabiera postaci.

set 3), idque visum pro nihilo habendum esse duxisset 4), recubuit 5). Tum ei dormienti idem ille visus est rogare, ut, quoniam sibi vivo non subvenisset, mortem suam ne intultam esse pateretur: se interfectum in plastrum a caupone esse coniectum 6) et supra stercus injectum; petere, ut mane ad portam adesset, priusquam plastrum ex oppido exiret. Hoc vero somnio commotus 7) ille mane praesto ad portam fuit; quaesivit 8) ex bubulco, quid esset in plaistro. Ille perterritus fugit, mortuus erutus est; caupo, re patefacta 9) poenas dedit 10).

- 1) który był w domu przyjaciela gościnnego. 2) surgere. 3) do zmysłów (do siebie) przyszedłszy. 4) ducere. 5) recumbere. 6) conijicere. 7) commovere. 8) quaerere. 9) patefacere. 10) dare. (poenas dare, bydź karany).

17. Oszukanie w nierozmyślném kupnie.

Cajus Canius, eques Romanus, quum se Syracusas otandi, non negotiandi causa contulisset 1), dictitabat, se hortulos aliquos emere velle, quo invitare amicos, et ubi se oblectare sine interpellatoribus possit. Quod quum percrebuisset 2), Pythius ei quidam argentarius dixit, se venales quidem hortos non habere, sed licere uti 3) Canio, si vellet, ut suis; et simul ad coenam hominem 4) in hortos invitavit in posterum diem. Quum ille promisisset 5), tum Pythius, qui ut ar-

gentarius apud omnes ordines 6) gratiosus esset, piscatores ad se convocavit, et ab his petivit, ut ante suos hortulos postridie piscarentur: dixitque quid eos facere vellet. Ad coenam tempore venit Canius; opipare a Pythio apparatus convivium: cymbarum ante oculos multitudo 7). Quisque, quod ceperat 8), afferebat: ante pedes Pythii pisces abiciebantur. Tum Canius, Quaeso, inquit, quid est hoc, Pythi? tantūne piscium, tantūne cymbarum? Et ille, Quid mirum? inquit: hoc loco est, Syracusis quidquid est piscium 9): hac villa isti carere non possunt. Incensus 10) Canius cupiditate contendit a Pythio, ut venderet. Gravatur ille primo 11). Quid multa? 12) Impetrat: emit homo cupidus et locuples tanti, quanti Pythius voluit: negotium conficit. Invitat Canius postridie familiares suos. Venit ipse mature: cymbam nullam videt. Quaerit ex proximo vicino, num feriae quaedam piscatorum essent, quod eos nullos videret. Nullae, quod sciam 13), inquit ille: sed hic nulli piscari solent: itaque heri mirabar, quid accidisset. Stomachari Canius 14). Sed quid faceret?

- 1) conferre. 2) percrebescere. 3) scil. hortis suis. 4) to-
i est Kaniusza. 5) promittere. 6) u wszystkich sta-
nów polabiony. 7) scil. erat. 8) capere. 9) tu znay-
dziesz iakie tylko są ryby w Syr. 10) incendere.
11) ten wzdryga się s początku. 12) słowem. 13) ile
wiem. 14) infinitivus historicus.

18. Ulubiony Cesarz Tytus.

Imperator Titus, qui natura erat benevolentissimus, amor ac deliciae generis humani appellatus est. Hoc illi propositum et solenne fuit 1), ne quem accedentium ad se sine spe dimitteret. Admonentibus autem domesticis, quasi plura polliceretur, quam praestare posset: Non oportet, ait, quemquam a sermone principis tristem discedere. Atque etiam recordatus quondam super coenam, quod nihil cuiquam toto die praestitisset 2), memorabilem illam meritoque laudatam vocem edidit: *Amici, hodie diem perdidit.*

1) stałem to było tego przedsięwzięciem. 2) że nic nikomu nie wyświadczył.

19. Obrońca Oyczyzny.

Nihil apud Graecos atque imprimis Laecedaemonios turpius erat militi, quam e pugna redire sine clypeo. At contra summa laus erat, vulneribus adverso corpore *) acceptis occisum et clypeo impositum in patriam reportari. Unde mulier Lacaena filio ad bellum proficiscenti sentum tradens, dixisse fertur: *Aut hoc, aut in hoc.* Id est, aut hoc sentum domum refer e pugna, aut ipse in hoc scuto jacens domum reportator.

*) z przodu, na piersiach.

20. Gorliwość Greczyna.

Cynaegiri, militis Atheniensis, gloria ma-

gnis laudibus celebrata est. Quum enim post innumeras caedes proelii, in campis Marathoniiis duce Miliade contra Persas comissi, fugientes hostes in naves egisset 2); onustam navem dextra manu tenuit, nec prius demisit, quam manum amitteret. Tum quoque, amputata dextra 2), navem sinistra comprehendit. Quum et hanc amisisset, ad postremum morsu navem detinuit. Tanta in eo virtus fuit, ut non tot caedibus fatigatus, non amissis manibus amissis victus 3), ad postremum truncus veluti rabida fera dentibus dimicaverit.

1) agere. 2) scil. manu. 3) vincere.

21. Perykles nie gniewa się.

Përiclem in foro publica negotia tractantem improbus et petulans homo conviciis insectabatur. Quae quum ille patienter ferret, nec ullum ad ea verbum reponeret, diem totum perseveravit ille. Vespero vultu gressuque placido domum rediit Përicles, insequente eodem nebulone et omnibus opprobriis eum obruente. Domum ingressurus 1), quum jam nox esset, iussit servorum unum accensa 2) lucerna hominem comitari ac reducere domum.

1) ingredi. 2) accendere.

22. Miłość Oyczyzny.

Rex Atheniensium, Codrus, quum in-

genti hostium exercitu Attica regio debilitata ferro igneque vastaretur, ad Apollinis Delphici oraculum confugit, perque legatos sciscitatus est, quonam modo illud tam grave bellum discuti posset. Respondit deus, ita finem ei fore, si ipse hostili manu occidisset 1). Hoc non solum totis Athenis, sed in castris etiam contrariis percubuit 2), eoque factum est, ut ediceretur, ne quis Codri corpus vulneraret. Id postquam cognovit 3), deposuit insignia imperii, famularem cultum induit, ac pabulantium hostium globo sese objecit 4), unumque ex his, falce 5) percussum 6); in caedem suam compulit 7). Ita illius interitu, ne Athenae perirent, effectum est.

- 1) ieżeli by sam od nieprzyjacielskiej ręki zginął. 2) percrebescere. 3) cognoscere. 4) objicere. 5) falx. 6) percutere. 7) compellere.

23. Osieł na śmierć skazany.

Quum Alexander Macedonum, sorte 1) monitus esset, ut eum, qui sibi porta egresso 2) primus occurrisset, interfici juberet; asinarium forte ante omnes obviam factum ad mortem arripere imperavit. Quaerente eo, cur se innocentem capitali supplicio addiceret, ad excusandum factum suum oraculi praeceptum retulit 3). Tum asinarius, Si ita est, inquit, rex aliam sors huic morti destinavit. Nam asellus, quem ego ante me agebam, prior tibi occurrit. — Delectatus

Alexander et illius tam callido dicto, et quod ab errore ipse revocatus erat 4), immolavit asellum.

1) Przez wyroczniq. 2) egredi. 3) referre. 4) że sam z błędu był wyprowadzony.

24. Duma upokorzona.

Socrātes Alcibiādem, discipulum suum, divitiis et agrorum multitudine superbientem, adduxit ad locum, in quo tabula quaedam, descriptionem terrae complectens, suspensa erat, eumque rogavit, ut in ea Atticam quaereret. Quam quum invenisset, suos quoque fundos eum iussit quaerere atque monstrare. Quum respondēret, hos nusquam ibi pictos esse; Socrātes, Nonne te pudet, inquit, agrorum possessione superbire, qui nulla pars terrae sunt?

25. Kto lepszy sędzia.

Alexander Ephesi imaginem suam contemplatus, quam Apelles, celeberrimus illius temporis pictor, pinxerat, minus laudavit picturam quam merebatur. Quum autem introductus equus adhinniret equo picto, quasi et hic vernus esset equus; Apelles, O rex, inquit, equus hic peritior artis pingendi quam tu esse videtur.

26. Bożek mniemany.

Menecrātes medicus adeo superbia erat

inflatus, ut ipse Jovem 1) se appellaret. Aliquando lautissimum convivium instruxit Philippus, Macedonum rex. Invitavit etiam illum seorsimque mensam ei jussit apparari, et appōni acerram, suffitumque fieri. Et ceteri quidem epulabantur. Menecrates autem primum gaudebat honore divino: sed quum paullatim fames obrepēret, et homo esse convinceretur, isque 2) vanus et stolidus: surrexit 3) et abiit, injuria se affectum esse conquestus 4).

1) Jupiter. 2) *i to ieszcze*. 3) surgere. 4) conqueri.

27. Kto chce, a przytém stara się,
potrafi wszystko.

In Demosthene tantum studium tantusque labor fuisse dicitur, ut primum impedimenta naturae diligentia industriaque superarit. Nam quum ita balbus esset, ut ejus ipsius artis, cui studēret, primam litteram non posset dicere 1), perfecit meditando, ut nemo planius eo loqueretur. Deinde perduxit exercitatione continua vocem suam, quae propter nimiam exilitatem acerba auditu erat, ad gratum auribus sonum. Quippe conjectis 2) in os calculis summa voce versus multos uno spiritu pronuntiare consuescebat: neque id consistens in loco, sed inambulans atque ascensu ingrediens arduo. Cellam quoque aedificasse subterraneam dicitur, in qua duos tresve menses continu-

os aliquando inclusus operam dabat gestui et voci, et quidem media parte capitis abrasa 3), ut in publicum sine verecundia prodire non posset.

1) *tojest R. pierwsza gloska wyrazu Retoryka, Krasomowstwo.* 2) *conjicere.* 3) *abradere.*

28. Chęć do nauki.

Decrevērant 1) Athenienses, ut, qui Megaris civis esset, interficeretur, si Athenas pedem intulisset: tanto Athenienses odio flagrabant finitimorum hominum Megarensium. Enclīdes, qui Megaris civis erat, jam ante id decretum consveverat 2) et esse Athenis et audire Socrātem. Sed postquam id decretum sanxerunt 3) Athenienses, sub noctem, priusquam advesperascēret, tunica longa muliēbri indutus, et pallio versicolore amictus, et caput rica velatus, e domo sua Megaris Athenas ad Socratem commeabat: ut noctis aliquo tempore consiliorum sermonumque Socratis fieret particeps: rursusque sub lucem viginti millia passuum eadem veste illa tectus 4) redibat.

1) *decernere.* 2) *consuescere.* 3) *sancire.* 4) *tegere.*

29. Uczeń gorliwy.

Antisthēnes discipulos hortabatur, ut sedulo operam darent sapientiae: at pauci obtemperabant. Itaque tandem indignatus dimisit omnes, inter quos erat etiam Dioge-

nes. Qui quum incensus 1) magna discendi cupiditate ad eum tamen ventitaret, nec discedere vellet: minatus tandem est Antisthenes, se percussurum 2) illius caput baculo, quem solebat manu gestare: et his minis non territum revēra percussit aliquando. Non recessit 3) propterea Diogenes, sed animo obstinato percutere, inquit, si ita placet. Ego tibi caput praebeo. Neque verō tam durum fustem invenēris, quo me a tuis disputationibus abigās. — Admisit tandem tam cupidum doctrinae discipulum Antisthēnes, et eum maxime amavit.

1) incedere. 2) percutere. 3) recedere.

30. Czém się różnimy od zwierząt.

Salse ridebat Diogenes inertiam et incuriam Megarensium, qui liberos suos nullis bonis artibus instruebant, curam vero pecorum diligentem habebant. Dicebat enim, malle se arietem esse Megarensis alicujus, quam filium.

31. Przywiązanie braterskie.

Quum admodum puer esset Cato, quaerentibus ex eo quibusdam, quem omnium maxime diligēret, respondit, Fratrem. Iisdem rursus quaerentibus, quem secundum maxime diligēret, Fratrem, respondit. Interrogatus de tertio, idem responsum dedit:

H

donec illi a percontatione desisterent. Crevit 1) cum aetate illa in fratrem benevolentia et reverentia: ab ejus latere non discedebat, ei se in cunctis obedientem praebebat, et annos natus 2) viginti sine fratre Caepione nunquam coenaverat, non in forum progressus 3), non peregre profectus fuerat 4). Utriusque probi erant mores, sed Catonis vita severior. Itaque Caepio, quum ipsius frugalitas et temperantia laudaretur, fatebatur se virum frugi videri posse, si cum multis Romanorum compararetur. At ubi, inquebat, cum Catonis vita comparo meam, nihil mihi videor a Sippio differre. Erat autem ille Sippius vir nequam et luxuriae deditus.

1) crescere. 2) nasci *i maię lat dwadzieścia*. 3) progredi. 4) proficisci.

32. Spór szlachetny oyca z synem.

Erat Murgentii, quod est oppidum Siciliae, vir opibus et gloria princeps civitatis suae, cui nomen Cambalus. Hic venatum egressus quum in latronum manus paene incidisset, pedibus in oppidum coepit properare. Ei tum forte Gorgus pater, equo vectus, occurrit, et statim equo desiliit, filiumque hortatus est, ut equo consenso protinus in urbem confugeret. At filius salutem suam patris incolumitati praeferre noluit: neque pater vicissim voluit periculum effugere, projecto ad certam mortem filio.

Itaque quum alter alterum flens oraret, et ambo inter se certarent, interim, latrones utrumque assecuti confoderunt.

53. Mizantropa rada.

Athenis olim fuit vir quidem, nomine Timon, qui in universum hominum genus odium concep̃erat. Is aliquando prodiit in concionem. Quod quum pr̃aeter consuetudinem fac̃eret, magna omnium exspectatio fuit, quidnam afferret. Tum ille e suggestu, in quem ascend̃erat, Athenienses, inquit, est mihi area quaedam, in qua crevit 1) ficus, e qua multi sponte se suspend̃erunt. Quoniam autem in area illa aedes exstrũere decrevi 2), moñere vos volui, priusquam ficum excindam, ut, si qui de suspendio cogitent, m̃at̃urent quam maxime.

1) cr̃esc̃ere. 2) decerñere.

54. Kiedy slyszą Królowie prawdę.

Antiöchus, Syriae rex, quum in venatione feram persequendi studio ab amicis et servis aberrasset, in casam paup̃rum hominum intravit ignotus. Cum his coenans sermonem de rege iniecit 1), ut sciret, quae esset hospitum de se opinio. Audivit igitur, regem in ceteris quidem bonum et laude dignum esse, sed amicis utentem malis, plurima neglig̃ere, et saepe, quae necessaria essent, nihil curare, quod nimis studio-

sus venationis esset. Tacuit tum quidem Antiöchus. Sed postquam orto sole ad eam illam venēre regii satellītes, et purpuream vestem cum diademate attulēre 2), regia illa insignia adspiciens, Certe, inquit, ex quo haec sumpsi ornamenta, heri primum veros de me sermones audiui.

1) zaczął rozmowę o Królu. 2) afferre.

35. Chęć więcéy znaczy, niż podarunek.

Regi Persarum, intra regni sui fines iter facienti, munēra ab omnibus Persis offerri mos erat. Qui in terra colenda occupati erant, alii boves aut oves, alii frumentum aut vinum dabant: pauperiores vero lac, casēum, dāctylos aliosque ārbōrum fructus, qui in cujusque agro nascerentur. Quae omnia non tributi, sed doni nomine a singulis offerebantur regi praetereunti 1) ac praeterequiti. — Quum Persa quidam, cui nomen Sinaetas, procul a tugurio suo in Artaxerxem, qui Mnemon cognominabatur, incidisset, ac nihil habēret, quod regi posset offerre; noluit tamen eum a se indonatum vidēri. Itaque ad proxime praeter fluentem fluvium cursu contendit, et aquam utrāque manu haustam 2) regi obtulit 3), munus, quantum potuit, faustis bonisque verbis exornans. Artaxerxes et dono et dantis animo atque oratione mire delectatus, ne-

que minus regium esse existimans, parva grato animo accipere, quam magna tribuere, dixit, aquam se illam libenter accipere, et non minus ea gaudere, quam pretiosissimo munere. Deinde homini misit non parvam pecuniae summam cum veste Persica et patera aurea, qua *) haustam e fluvio aquam biberet.

- 1) praeterire. 2) haurire. 3) offerre. *) qua z tryb. *Łącz. zamiast ut ea.*

36. Różnica między mędrcom a bogatym.

Sapiens ille Bias, qui numeratur in Septem 1), admirandus est. Nani quum patriam ejus Priene hostis cepisset 2), ceterique ita fugerent, ut multa de suis rebus secum asportarent, admonitus est a quodam, ut idem ipse faceret. *Ego vero, inquit, facio; nam omnia mea porto mecum. Pectore enim sua gestabat, non humeris.*

- 1) pomiędzy siedmiu mędców. 2) capere.

37. Grób Dyogenesa.

Diogenes moribundus proci se jussit inhumatum. Tum amici: *Volucrisne et feris?* — Minime vero, inquit: sed bacillum propter me, quo abigam, ponitote. — *Quid poteris?* illi 1), *non enim senties.* — Quid igitur

tur mihi ferarum laniatus oberit 2), nihil sentienti?

1) scic. *dixerunt.* 2) obesse.

38. Skarb mniemany.

Babyloniorum regina, Nitocris, supra portam urbis celeberrimam, loco edito et conspicuo, sepulcrum sibi exstrui jussit, atque inscribi: Si cui regum, qui post me apud Babylonios imperium obtinebunt, pecuniae inopia fuerit, aperito sepulcrum, et sumito quantum libuerit. Ne tamen aperito, nisi indiguerit; non enim proderit 1) aperuisse. — Hoc sepulcrum intactum permansit 2), donec regnum pervenit ad Darium, Hystaspis filium; qui, reserato monumento, non quidem pecunias, quas speraverat, invenit, sed cadaver et haec verba exarata: Nisi tu turpis lucri studiosus esses, et inexplebilis te pecuniae cupiditas teneret, mortuorum sepulcra non violares.

1) prodesse. 2) permanere.

39. Sądzenie umarłych.

Ferunt, hunc apud veteres Aegyptios morem fuisse, ut mortui regis corpus non prius sepulcro conderetur, quam cuncta ejus facta expensa essent 1). Volenti cuique licebat defunctum accusare. Instituebatur iudicium, et, si plura male fecisse rex coar-

gueretur, carebat sepulcro. Huius dedecoris 2) timore factum est, ut multi pie iustaeque imperaverint.

1) expendere. 2) dedecus.

40. Dobrowolne spalenie się.

Mulieres in India, quum est cuiusque earum vir mortuus 1), coram iudicibus certant, quam plurimum ille dilexerit 2): plures enim singulis solent esse nuptae 3). Quae est victrix, ea laeta, prosequentibus suis, una cum viro in rogum imponitur: illae victae moestae discedunt.

1) mori. 2) diligere, 3) nubere.

41. Stałość młodziénca.

Vetusto Macedoniae more regi Alexandro nobilissimi pueri praesto erant sacrificanti. E quibus unus, turibulo arrepto, ante ipsum adstitit 1), in cuius brachium carbō ardens delapsus est 2): quo etsi ita urebatur, ut adusti 3) corporis odor ad circumstantium nares perveniret; tamen et dolorem silentio pressit 4), et brachium immobile tenuit, ne sacrificium Alexandri aut concusso 5) turibulo impediret, aut edito gemitu regis animum turbaret.

1) adstare. 2) delabi. 3) adurere. 4) premere. 5) concutere.

42. Smierć syna dla oyca pociechą.

Xenophon quum solēne sacrum peragēret, e duobus filiis majorem natu, nomine Gryllum, apud Mantīneam in proelio cecidisse 1), cognovit: nec ideo institutum deorum cultum omittendum putavit, sed satis habuit coronam 2) deponere. Percontatus deinde, quonam modo occidisset, audivit, fortissime pugnante interisse. Tum capiti reposuit coronam, numina, quibus sacrificabat, testatus, majorem se ex virtute filii voluptatem, quam ex morte amaritudinem sentire.

1) cadere. 2) starożytni zdobili głowy wieńcem w czasie ofiar uroczystych.

43. Syn garncarza Królem.

Agathocles, Siciliae tyrannus, ad regni majestatem ex humili genere pervenit. Quippe in Sicilia patre figulo natus erat. Postquam autem imperio potitus est, solebat in mensa pocula fictilia inter aurea ponere, et palam fatēri, se quondam ejusmodi poculorum fuisse artificem.

44. Okrucieństwo i pochlebstwo.

Cambysem regem, nimis deditum vino, Prexaspes, unus ex carissimis, monebat, ut parcius biberet, turpem esse, dicens, in quovis homine ebrietatem, sed maxime in rege,

in quem omnium oculi intenti 1) essent. Ad hoc ille, Ut scias, inquit, me nunquam mei oblivisci, et semper mentis compōtem esse, probabo jam, et oculos et manus etiam post vinum esse in officio 2). — Bibit deinde copiosius quam alias, capacioribus scyphis: et jam gravis et temulentus objurgatoris sui filium procedere ultra limen jubet, allevataque super caput sinistra manu stare. Tunc intendit arcum, et ipsum cor adolescentis (id enim se petere dixerat) figit, recisoque 3) pectore haerens in ipso corde spicūlum ostendit. Ac respiciens patrem interrogavit, satissine certam haberet manum. At ille negavit Apollīnem potuisse certius sagittam mittere.

1) intendere. 2) że oczy i ręce przeznaczenia swego dopełniał. 3) recidere.

45. Pożyteczne używanie zwierciadła.

Socrātes philosophus dicitur suasisse 1) discipulīs, ut, qui inspecto 2) speculo formosus sibi videretur: cavēret, ne dignitatem corporis malis moribus dedecoraret, qui vero deformis, daret operam, ut virtutis splendore vultus turpitudinem tegeret.

1) suadere. 2) inspicere.

46. Przepych w ubiorze.

Quum in regali solio sedēret Croesus pretiosissimis vestibus indutus, Solonem interroga-

vit, an pulchrius unquam spectaculum vidisset.
— Gallos, inquit ille, gallinaceos, phasianos, et pavōnes; naturali enim et inimitabili hi colore ac pulchritudine fulgent.

47. Codzienny rachunek.

Quotidie ad rationem reddendam vocandus est animus. Faciebant hoc Pythagorēi philosophi, ut, consummato die, quum se nocturnae quiēti dedissent, interrogarent animum suum: Cui vitio hodie obstitisti *)? Quod hodie malum tuum sanasti? qua parte melior es? — Quid pulchrius utiliusque hac consuetudine excutiendi totum diem?

*) obstare.

48. Szanowanie starych.

Lex erat apud Lacedaemonios, ut adolescentes non solum parentes suos revererentur, eisque obedirent, sed seniores quoque omnes colerent. Itaque de via illis decedebant, e sedibus assurgebant, et consistebant quiēti et verecundantes, dum illi transirent.

Quum Athenis senex quidam in theatrum venisset spectatum ludos, in magno consessu locus ei a suis civibus nusquam est datus. Quum autem ad Lacedaemoniorum legatos, qui ludis intererant, accessisset 1), consurrexere 2) omnes, et senem illum fessum re-

cepere 3), sedemque ei inter ipsos honoratissimo loco dederunt. Quod quum adspexisset 4) populus, maximo plausu alienae urbis verecundiam comprobavit. Ferunt tunc unum e Lacedaemoniis dixisse: Ergo Athenienses, quid sit rectum, sciunt, sed id facere negligunt.

1) accedere. 2) consurgere. 3) recipere. 4) adspicere.

49. Szewc pyszny.

Apelles, pictor egregius, perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus, atque post ipsam tabulam latens, vitia, quae notarentur, auscultabat, vulgus severiorem se judicem existimans. Ferunt a sutore reprehensum esse vitium quoddam in crepidis. Apelles igitur emendavit. Postero die transiit idem sutor, et superbus emendatione cavillari coepit circa crus. Tum indignatus pictor prospexit *) eique denuntiavit ne supra crepidam sutor judicaret.

*) prospicere.

50. Czemu usz dwoie a gęba iedna?

Zeno adolescentulo inepta multa loquenti, Idcirco, inquit, aures habemus duas et os unum, ut plura audiamus, quam loquamur.

51. Szczęśliwy kto nie ma skrytości.

Julii Drusi aedes pluribus ex partibus patebant vicinorum prospectui. Hoc incommodum faber lignarius, si quinque talenta ei darentur, se correcturum 1) pollicebatur, effecturumque 2), ne pars ulla esset exposita prospectui. Tum Drusus, Decem, inquit, dabo, si talem reddideris domum meam, ut non vicini tantum, sed omnes cives vidēre possint, quomodo in ea vivam.

1) corrigere. 2) efficere.

52. Nieśmiałość.

Imperator Augustus, quum ei quidam libellum trepidus offerret, et modo proferret manum, modo retraheret, *Putāsne*, inquit, *te assem elephantō dare?*

53. Jakim ma bydź sędzia?

Thebis Aegyptiācis cernebantur simulacra judicum sine manibus, et praesidis eorum, oculos in terram defixos *) habentis. Quo significabatur, eos qui jus dicunt, nec donis nec conspectu rerum moveri oportere.

*) defigere.

54. Sądy Areopagu.

Athenis erat sanctissimum et severissimum

consilium 1) Areopägos. Ibi, ne reorum miserando adspectu iudices commoverentur, ipsa nocte, nullis admotis 2) luminibus, iudicia exercebant, summoque silentio sententiam tabella dabant, ita ut alter alterius sententiam ignoraret. — Hi Areopagitae damnaverunt aliquando puerum, qui coturnicum oculos eruere solitus erat, iudicantes, id signum esse perniciosissimae mentis, multisque malo futurae, si adolevisset 3). — Ab iisdem diligentissime inquiri solebat, quid quisque Atheniensium ageret, aut quonam quaestu sustentaret vitam, ut homines honeste viverent, memores vitae rationem reddendam esse.

1) zgromadzenie sądowe. 2) admovēre. 3) adolescere.

55. Kara sędziów niesprawiedliwych.

Sisamnem, unum e Persarum iudicibus, quod pecunia accepta injusto judicasset, rex Cambyses morte plecti iussit: interemtique 1) detracta pelle contextit 2) tribunal, in quo ille sederat. Tum filium ejus Otanem ibidem sedere iudicem voluit, admonuitque, ut nunquam paternae culpa ac poenae oblivisceretur. Severior postea Artaxerxes, Persarum rex, in quosdam malos iudices fuit. Nam vivis pelles detrāhi iussit, iisque aliorum iudicum subsellia insterni, ut semper

ante oculos haberent recens exemplum justitiae non impune violatae.

1) interimere. 2) contegere.

56. Szodroblliwość Cymona.

Cimon, Atheniensium imperator, fuit tanta liberalitate, ut, quum compluribus locis praedia hortosque haberet, nunquam in eis custodem imposuerit fructus servandi gratia, ne quis impediretur, quo minus ejus rebus, quibus quisque vellet, frueretur. Semper eum pedisequi cum nummis sunt secuti, ut, si quis opis ejus indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Saepe quum pauperem aliquem videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit. Quotidie sic coena ei coquebatur, ut, quos invocatos vidisset in foro, omnes devocaret: quod facere nullum diem praetermittebat. Multos locupletavit: complures pauperes mortuos, qui, unde 1) efferrentur, non reliquissent, suo sumtu extulit 2). Sic se gerendo, minime est mirandum, si et vita ejus secura fuit et mors omnibus acerba.

1) po których nie się nie zostało na wydatki pogrzebowe:
2) efferre.

57. Epaminondas, wzór wielkości.

Epaminondas, Thebanorum dux, erat modestus, prudens, gravis, temporibus sa-

pieuter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo, adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patiensque admirandum in modum: non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias: inprimisque commissa celans (quod interdum non minus prodest, quam diserte dicere); studiosus audiendi. Ex hoc enim facillime discere arbitrabatur. Itaque quum in circulum venisset, in quo aut de republica disputaretur, aut de philosophia sermo haberetur; nunquam inde prius discessit 1), quam ad finem sermo esset adductus. Paupertatem adeo facile perpessus 2) est, ut de republica nihil praeter gloriam ceperit 3). Amicorum facultatibus nunquam ad suum commodum, sed ad alios sublevandos saepe sic usus est 4), ut possit judicari, omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam quum aut civium suorum aliquis ab hostibus esset captus, aut filia amici propter paupertatem collocari non posset; amicorum concilium habebat, et quantum quisque daret, pro cujusque facultatibus, imperabat.

1) discedere. 2) perpēti. 3) capere. 4) uti.

58. Skromność i nieskazitelność Focyona.

Phocion Atheniensis, integritatis vitae magnam famam consecutus 1), cognomine *Bonus* est appellatus. Fuit enim perpetuo pauper,

quum ditissimus esse posset propter frequentes delatos 2) honores, potestatesque summas, quae ei a populo dabantur. Hic quum a rege Philippo munera magnae pecuniae repudiaret, legatique hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset, in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam: his ille, Si mei similes erint, idem hic, inquit, agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit; sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxurium.

1) consequi. 2) deferre.

59. Nie spuszczaý się na drugich, gdy możesz sam zrobić.

Aesopus ille e Phrygia fabulator haud immerito sapiens existimatus est. Multa enim utilia fabulis monuit, eaque in animos audientium cum quadam eorum voluptate induxit. Velut haec ejus fabula de aviculae nidulo lepide ac jucunde monet, spem rerum, quas efficere quis possit, haud unquam in alio, sed in semet ipso habendam. Avicula, inquit, est parva. Nomen est cassita. Habitat nidulaturque in segetibus, et pulli eo fere tempore plumant, quum instat messis. Ea cassita nidum forte congesserat 1) in sementes tempestiviores. Propterea frumentis flavescens pulli etiam tunc 2) involucres

erant. Quum igitur ipsa iret cibum pullis quaesitum 3), monet eos, ut, si quid interea novi fieret dicereturve, animadverterent, idque sibi, ubi redisset, nuntiarent. Postea dominus segētum illarum filium adolescentem vocat, et, Videsne, inquit, segētem ematuruisse et manus messorum jam exspectare? Idcirco cras, ubi primum diluculabit, fac 4) amicos adeas 5), et roges, ut veniant et in messe hac nos adjuvent. Haec ubi ille dixit, discessit. Atque ubi rediit cassita, pulli trepiduli circumstrepunt orantque matrem, ut statim properet, atque alium in locum sese asportet: nam dominus, inquit, misit filium, qui amicos rogaret, ut luce oriente veniant et metant. Mater jubet eos bono animo esse; Si enim dominus, inquit, messem ad amicos rejicit 6), cras seges non metetur, neque necesse est, ut jam hodie vos auferam. Die igitur postero mater in pabulum volat. Dominus quos rogaverat, operitur. Sol fervet, et fit nihil: amici nulli aderant. Tum ille rursus ad filium, Amici isti, inquit, cessatores sunt. Eamus 7) potius et cognatos affinesque et vicinos nostros oremus, ut adsint cras in tempore ad metendum. Itidem hoc pulli pavefacti matri nuntiant. Mater hortatur, ut tum quoque sine metu ac sine cura sint; cognatos affinesque nullos fere tam esse obsequibiles, ut ad laborem capessendum nihil cunctentur, et statim dicto obediant. Vos modo, inquit,

advertite, si quid denuo dicetur. Alia luce orta 8) avis in pastum profecta est 9). Cognati et affines non aderant. Ad postremum igitur dominus filio, Valeant, inquit, amici 10) cum propinquis. Affer prima luce falces duas: unam egomet mihi capiam et tu tibi capies alteram, et frumentum nosmet ipsi manibus nostris cras metemus. Id ubi dixisse dominum mater ex pullis audivit, Tempus, inquit, est cedendi et abeundi: fiet nunc sine dubio, quod futurum dixit. Nunc enim in ipso vertitur 11). — Atque ita cassita nidum alio transportavit. Seges a domino demessa 12) est.

- 1) congerere. 2) etiam tum czyli tunc jeszcze. 3) quærere. 4) facere nie zapomniy, pamiętaj o tém. 5) adire. 6) ieżeli żniwo na swych przyjacioł spuści. 7) ire. 8) oriri. 9) proficisci. 10) niech spbie żyją zdrowi. 11) teraz albowiem on się sam zatrudni. 12) demetere,

60. Żona Sokratesa.

Xanthippe, Socratis philosophi uxor, morosa admodum fuisse fertur et jurgiosa. Alcibiades demiratus illius intemperies in maritum, interrogavit Socratem, quanam ratio esset, cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. Quoniam, inquit Socrates, dum illam domi talem perpetior, insuesco et exerceor, ut ceterorum quoque foris petulantiam et injuriam facilius feram.

61. Wieszczby Sybillińskie.

Anus incognita ad Tarquinium Superbum; septimum et ultimum Romae regem, venit, novem libros ferens, quos esse dicebat divina oracula: eos velle se venundare. Tarquinius pretium percontatus est: mulier nimum atque immensum poposcit 1). Rex, quasi anus aetate desiperet, derisit 2). Tum illa foculum coram eum igni appōnit, tres libros ex novem deurit, et an reliquos sex eodem pretio emere vellet, regem interrogavit. Tarquinius id multo magis risit dixitque, anum jam procul dubio delirare. Mulier ibidem statim tres alios exussit 3), atque id ipsum denuo placide rogat, ut tres reliquos eodem pretio emat. Tarquinius jam serius atque attentior fit; eam constantiam confidentiamque non contemnendam esse intelligit: libros tres reliquos mercatur nihilo minore pretio, quam quod erat petatum pro omnibus. Eam mulierem tunc a Tarquinio digressam 4) postēa nusquam visam esse ferunt. Libri tres in sacrarium conditi Sibyllini appellati. Ad eos, quasi ad oraculum, sacerdotes quidam adibant, quoties Romani deos publice consulendos esse censebant.

1) poscere. 2) deridere. 3) exurere. 4) digredi.

62. Karanie nie zawsze skutkiem iest gniewu.

Plutarchus servo suo, nequam homini et

contumaci, sed erudito et in libris philosophorum versato, tunicam detrāhi, ob nescio quod delictum, caedique eum loro iussit. Coeperat verberari, et obloquebatur, se non meruisse, ut vapularet; nihil mali, nihil sceleris admisisse. Postremo vociferari inter vapulandum incēpit: non ita facere Plutarchum, ut decēret philosophum: irasci turpe esse: saepe eum de malo iracundiae edissertavisse: librum quoque pulcherrimum ea de re conscripsisse: iis omnibus, quae in eo libro scripta sint, nequaquam convenire, quod nunc tam iratus plurimis plagis se multaret. Tum Plutarchus lente et leniter, Quid, verbero, inquit? Num ego tibi nunc irasci videor? ex vultu meo, an ex voce, an ex colore, an etiam ex verbis intelligis, me ira correptum 1) esse? Mihi neque oculi, opinor, truces sunt, neque os turbidum; neque immaniter clamo, neque trepido, neque spuma aut rubore iram prodo: neque pudenda dico aut poenitenda. Haec enim omnia, si ignoras, signa esse irae solent. — Et simul ad eum, qui caedebat, conversus 2), Interim, inquit, dum ego atque hic disputamus, hoc tu age 3).

1) corripēre. 2) convertēre. 3) *ty nie przestawaj bić.*

65. Koń wsławiony.

Equus Alexandri regis Bucephalus nominabatur. Emtus 1) erat talentis tredecim, et regi Philippo, patri Alexandri, donatus.

In hoc equo dignum memoria visum, quod, ubi ornatus erat armatusque ad proelium, nunquam inscendi sese ab alio, nisi a rege, passus 2) est. Quum in eo insidens Alexander bello Indico et facinora faciens fortia, in hostium cuneum non satis cautus irruisset, coniectis undique in Alexandrum telis, vulneribus alte in cervice atque latere equus perfossus est 3): moribundus tamen ac prope jam exsanguis e mediis hostibus regem vivacissimo cursu retulit; atque, ubi eum extra tela extulerat, illico concidit, et quasi cum solatio, quod dominus superstes esset, animam exspiravit. Tum rex Alexander, parta 4) ejus belli victoria, oppidum in iisdem locis condidit, atque ob equi honores Bucephalon appellavit.

1) emere. 2) pati. 3) perfodere. 4) parere.

64. Zdobycz obfita.

Hannibal, Carthagine expulsus 1), apud regem Syriae Antiōchum commorabatur. Ostendebat ei aliquando Antiochus in campo copias ingentes, quas bellum populo Romano factururus comparaverat: exhibebatque exercitum insignibus argenteis et aureis ornatum. Inducebat etiam currus cum falcibus 2), et elephantos cum turribus; equitatumque frenis, ephippiis, monilibus, phaleris praefulgentem. Atque ibi rex, contemplatione tanti ac tam ornati exercitus gloriabundus, Hannibalem ad-

spicit, et, putasne, inquit, conferri posse hunc exercitum cum Romano, ac satis esse credis Romanis haec omnia? Tum Hannibal eludens ignaviam imbelliamque militum ejus pretiose armatorum, satis plane, inquit, esse credo Romanis haec omnia, etiamsi avarissimi sint. Nihil neque tam lepide, neque tam acerbe dici potest. Rex de numero exercitus quaesierat, et an par futurus esset Romanis: respondit Hannibal de praeda.

1) expellere. 2) *woienne wozy z kosami po bokach.*

65. Krzywoprzysięstwo.

Jusjurandum apud Romanos inviolate sancteque servatum est. Post proelium Cannense 1) Hannibal, Carthaginensium imperator, ex captivis Romanis electos 2) decem Romam misit 3), mandavitque eis, ut, si populo Romano videretur, permutatio fieret captivorum. Hos, priusquam proficiscentur, jurare coëgit 4), redituros se esse in castra Punica, si Romani captivos non permutarent. Veniunt Romam decem captivi. Mandatum Poeni imperatoris in senatu exponunt. Permutatio senatui non placuit. Parentes, cognati, affinesque captivorum amplexi eos, ne ad hostes redire vellent, orabant. Tum octo ex iis responderunt, se victos 5) esse jurejurando, statimque ad Hannibalem profecti 6) sunt. Duo reliqui Romae manserunt 7), ac liberatos se esse ju-

rejurando dicebant, quoniam, quum egressi 8) castris hostium fuissent, regressi essent eodem die, tanquam si aliquid obliti 9) essent, atque ita jurejurando satisfacissent 10), quo promiserant, se redituros esse. Haec eorum fraudulenta calliditas tam turpis estimata est, ut contenti 11) vulgo sint, censoresque eos postea omnibus damnis et ignominiiis affecerint: quoniam non fecissent quod se facturos juraverant.

- 1) bitwa pod Kannami we Włoszech, gdzie Annibal w 2giey wojnie Punickiey zupełnie Rzymian pobit. 2) eligere. 3) mittere. 4) cogere. 5) vincere. 6) proficisci. 7) manere. 8) egressi. 9) oblivisci. 10) satisfacere. 11) contemnere.

66. Pamięć nadzwyczajna.

Mithridates, Ponti atque Bithyniae rex inclytus, qui a Cn. Pompejo bello superatus est, quinque et viginti gentium, quas sub ditione habuit, linguas percalluit, cum earumque omnium gentium viris haud unquam per interpretem collocutus est, sed cum unoquoque lingua ipsius non minus scite, quam si gentilis ejus esset, locutus est.

67. Zaćmienie słońca wytłumaczone.

Pericles, cum classe Atheniensium ad bellum profecturus 1), triremem jam conscenderat. Eo ipso tempore forte defecit sol. Quumque tenebrae coelo obductae essent, terror, ut prodigio oblato 2) magno, incessit

omnes. Gubernatorem autem Pericles trepidum et stupentem cernens, chlamydem obiecit 3) oculis ejus, et ita tectum 4) interrogavit, num quid horrendi id esset, aut calamitatem aliquam portenderet. Negavit ille. Tum Pericles, Quid, inquit, inter hoc et illud interest, nisi quod illud, quod coelum caligine texit, grandius chlamyde est?

1) proficisci. 2) offerre. 3) objicere. 4) tegere.

68. Rzadka szodroblivość.

Alexander Magnus admodum erat comis atque liberalis. Gregarius quidam miles in Macedonum exercitu mulum agebat auro regio onustum. Defesso jumento sarcinam ipse in humeros sublatam 1) portabat. Vidit rex onere oppressum 2), ac re intellecta, quum ille onus depositurus 3) esset: Ne defatigeris, inquit, sed absolve reliquum itineris, atque in tentorium tuum hoc defer 4).

1) tollere. 2) opprimere. 3) deponere. 4) deferre.

69. Kto iest szczęśliwy.

Quum esset ex Socrate quaesitum 1), Archelaum regem, Perdicae filium, qui tum fortunatissimus habebatur, nonne beatum putaret: *Haud scio*, inquit: *nunquam enim cum eo collocutus sum*. — Ain, tu 2)? An tu aliter id scire non potes? — *Nullo modo*. — Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno

potes dicere: beatusne sit? — *An ego possim, quum ignorem, quam sit doctus, quam vir bonus?* — Quid? tu in eo sitam vitam beatam putas? — *Ita prorsus existimo, bonos esse beatos, impröbos vero miseros.* — Miser ergo Archelaus? — *Certe, si injustus.*

1) quaerere. 2) *zà* aisne tu, *co mówisz?*

70. Nie mów o rzeczach, których nie znasz.

Quum Hannibal, Carthagine expulsus 1); Ephësum venisset exul, et invitatus esset ab hospitibus suis, ut Phormionem philosophum, si vellet, audiret, quumque se velle dixisset; locutus esse dicitur homo copiosus 2) aliquot horas de imperatoris officio et de omni re militari. Tum, quum ceteri, qui illum audierant, vehementer essent delectati, quaerebant ab Hannibale, quidnam ipse de illo philosopho judicaret. Hic Poenus libere respondisse fertur, multos se deliros senes saepe vidisse; sed qui magis quam Phormio deliraret, vidisse neminem.

1) expellere. 2) *toiest* Phormio.

71. Bohatyrstwo.

Quum Epaminondas vicisset 2) Lacedaemonios apud Mantineam, simulque ipse gravi vulnere exanimari se vidëret, quaesivit 2), ut primum 3) dispexit 4) salvusne

L

esset clypeus? Quum salvum esse flentes sui respondissent, rogavit, essentne fusi 5) hostes? Quumque id, quodque ut cupiebat, audivisset, evelli jussit eam, qua erat transfixus, hastam. Ita multo sanguine profuso 6) in laetitia et in victoria est mortuus.

1) vincere. 2) quaerere. 3) skoro. 4) dispicere. 5) fundere. 6) profundere *gdy krwi wiele upłynęło z rany.*

72. Co iest człowiek?

Quum Plato philosophus hominem ita definivisset: Homo est animal bipes implūne, ejusque discipulis placuisset haec definitio; Diogenes gallum gallinaceum, cui pennas evellerat, in scholam Platonis invexit *), dicens: Ecce hominem Platonis!

*) invehere.

73. Darmoiady.

Muribus ad Diogenis mensam subrepentibus, En, inquit, Diogenes quoque parasitos alit.

74. Między ludźmi człeka nie masz.

Lucernam accensam circumfērens Diogenes ambulabat in foro clarissima luce, quaerenti similis. Rogantibus, quid ageret, *Hominem*, inquit, *quaero*. Quo dicto vituperabat publicos civitatis mores, in qua vix quisquam dignus esset hominis nomine.

75. Niezręczność.

Animadvertens quendam imperite jaculantem, proxime scopum consēdit Diogenes, et quum ex eo quaereretur, cur id faceret: *Ne forte, inquit, ille me feriat.*

76. Stosunek niezachowany.

Quum Myndum venisset Diogenes, quae urbs admodum parva erat, sed magnis atque magnificis portis ornata, exclamavit: Cives Myndii, portas claudite, ne urbs vestra egrediatur.

77. Czy szukać zbiega.

Quum unicus Diogenis servus aufugisset suadebant omnes, ut eum quaereret. Non faciam, inquit. Ridiculum esset, quum ille sine me vivere possit, me sine eo vivere non posse.

78. Niewolnik rozkazuie.

Quum in insulam Aeginam navigaret Diogenes, a piratis captus est et in Cretam deductus ibique venundatus est. Praecone autem interrogante, quid calleret, respondit: *Homini-bus imperare*; simulque digito monstravit Corinthium quendam, nomine Xeniadem magnifico cultu exornatum, et *Huic*, inquit, *me vende; hic enim domino indiget.* Emit igitur illum Xeniaades, et secum ductum filiis praeceptorem dedit, et toti domui praefecit.

In hoc munere ita se gessit *), ut Xenias ubique diceret: Bonus genius domum meam ingressus est.

*) gerere.

79. Kubek niepotrzebny.

Diogenes ubique secum ferre poculum ligneum solebat, quo aquam sibi e fonte aut fluvio hauriret et bibere. Sed quum videret aliquando puerum manibus aquam sibi haurientem, abiciens poculum, Apage, inquit. Quid mihi opus est te? Carere te possum; nam manus idem mihi officium in posterum praestabunt.

80. Wzgarda dobrodzieystw.

In Isthmum convenerant Graeci, ut bellum contra Persas decernerent, et Alexandrum, Macedoniae regem, ducem in hoc bello constituerunt. Confluebant ad Alexandrum omnes viri celebriores salutantes ac gratulantes. Solus deerat Diogenes, qui tum apud Corinthum 1) degebat, Alexandrum nihil curans. Qui quum satis diu eum expectasset, tandem, ut hominem cognosceret, ipse ad illum cum comitibus profectus est 2). Invenit illum sub dio 3) apricantem. Tum autem paululum se allevavit, quum tanta hominum caterva accederet, et Alexandrum adspexit 4). Comiter enim salutabat Alexander, et hortatur, ut expetatur sibi aliquid. At

Diogenes: Hoc unum te rogo, ut e sole paulisper recedas. — Obstupuit 5) Alexander hoc viri omnia contemnentis animo, et, quum comites eum inter abeundum deriderent: Ego vero, nisi Alexander essem, sane Diogenes esse vellem.

- 1) *Korynt właśnie na miedzynorzu Isthmus zwanem.*
2) *proficisci.* 3) *pod gołem niebem.* 4) *adspicere.*
5) *obstupere.*

81. Rzecz do rozmowy.

Erat Alcibiadi canis inusitata magnitudine et specie, quem septuaginta minis emerat. Huic caudam perpuleram detruncavit. Quum objurgarent eum familiares dicerentque, omnes hac de re loqui ipsumque vituperare, subridens: „Fit igitur, inquit, quod volui; volui enim, Athenienses hac de re loqui, ne quid deterius de me loquerentur.

82. Iaki wynalazek, taka nagroda.

Perillus, artifex ingeniosus, quum Agrigentum venisset, ut placeret Phalaridi, civitatis hujus tyranno, ex aere fabricavit taurum artificiosissimum, cui januam in latere posuit, ut quum inclusus 1) aliquis subjectis 2) ignibus torqueretur, mugitum, non hominis vocem, videretur emitte. Hunc taurum obtulit 3) tyranno, quem sciebat novis hominum tormentis delectari, et praemium

inventionis petiit. At tyrannus ipsum primum includi jussit 4) in tauro, atque comburi.

1) includere. 2) subicere. 3) offerre. 4) jubere.

85. Pies odkrywa zabóyców.

Pyrrhus rex itinere 1) incidit in canem, qui interfecti 2) hominis corpus custodiebat. Quum audisset, eum jam tres dies cibi expertem assidere, nec a cadavere discedere; hominem jussit humari, canem vero secum duci atque curari diligenter. Paucis post diebus militum lustratio habetur. Transeunt singuli sedente rege. Aderat canis. Is, quum antea quietus et tacitus fuisset, simulac vidit domini sui percussores transire, procurrit furens eosque allatravit, subinde se ad Pyrrhum obvertens, ita quidem, ut non modo rex, sed omnes, qui aderant, suspicionem de iis conciperent. Ergo comprehensi 3) et examinati, levibus quibusdam signis aliunde accedentibus, fassi 4) homicidium, poenas dederunt.

1) iter. 2) interficere. 3) comprehendere. 4) fateri.

84. Nie zawsze się pokazuy ze swoią wiadomością.

Seleucus, Syriae rex in pugna adversus Galatas, omnibus copiis amissis 1) abjecto 2) diademate, eques cum tribus vel quatuor comitibus profugit. Quum diu per devia vagatus esset jamque desperaret, tandem ad

casam aliquam pervēnit ac, quum forte in dominum incidisset, panē et aquam petiit. Ille non haec modo, sed quae praeterea ruri aderant, liberaliter comiterque prae-buit 3). Quumque faciem regis agnovisset 4), non continuit gaudium, nec dissimulationem regis latere cupientis adjūvit, sed, quum ad viam usque eum deduxisset et jam discederet: Vale, inquit, rex Seleuce. Tum rex, porrecta 5) dextra eum ad se trahens, velut osculaturus, uni comitum nutu praecepit, ut gladio cervicem homini praecideret. Hic si tacuisset 6), et se aliquantulum repressisset 7), paulo post a rege rursus florente majus fortasse pro silentio, quam pro hospitalitate praemium accepisset.

1) amittere. 2) objicere. 3) praebere. 4) agnoscere. 5) porrigere. 6) tacere. 7) reprimere (*przytłumić*) *gdyby się był pomiarkował.*

85. Posłuszeństwo źle zrozumiane.

P. Piso orator, ne interPELLARETUR, servis praeceperat 1), ut tantum ad interrogata respondērent, et nihil praeterea dicerent. Evēnit, ut Clodium, qui tum magistratum gerebat, ad convivium invitari juberet. Hora coenae instabat. Aderant ceteri convivae omnes, solus expectabatur Clodius. Piso servum, qui solebat convivas invitare, aliquoties emisit 2) visum 3), an veniret. Vespe-re jam facto quum adventus ejus desperaretur, Piso servo: „Dic, inquit, an forte non

invitasti Clodium?" — *invitavi*, respondit —
 „Cur ergo non venit?" — *Quia venturum 4)*
se negavit. — „Cur id non statim dixisti?"
 — *Quia de eo non sum abs te interrogatus.*

1) praecipere. 2) emittere. 3) videre. 4) venire.

86. Nieurażliwy.

Socrātem quum in via quidam per lasciviam calcitrasset: admirante quodam, quod id tam patienter ferret: „Quid, inquit, si me asinus calce petivisset, an illum in jus vocarem?"

87. Kruk witaiący.

Post Actiacam victoriam 1) Augusto occurrit aliquis inter gratulantes corvum tenens, quem instituerat haec dicere: *Ave Caesar, victor, imperator.* Miratus Caesar officiosam avem viginti millibus numorum 2) emit. Salutatus similiter a psittaco emi eum jussit. Idem miratus in pica hanc quoque emit. Exempla haec suturem pauperem perinoverunt, ut corvum institueret ad parem salutationem. Is saepe ad avem non respondentem dicere solebat: *Oleum et operam perdidi* 3). Tandem corvus coepit dicere salutationem. Tum Augusto obtulit 4) avem. Qui, quum audiret corvi salutationem, *Satis*, inquit, *domi salutatorum talium habeo.* At corvus apposite satis addidit 5): *Oleum et operam perdidi.*

Risit 6) Augustus, emique avem jussit, quanti nullam adhuc emerat.

- 1) zwycięstwo nad Antoniuszem pod Akcyum. 2) To-
jest 20 000 sestercyów, prawie tyle srebrnych groszy,
czyli 5,000 Zł. Pol. 3) to jest: koszt i moja praca
nadaremna. 4) offerre. 5) ridere.

88. Znaiomość rzadka.

Apelles et Protogenes celeberrimi aetatis
suae pictores fuere. Protogenes Rhodi vive-
bat: quo quum Apelles adnavigasset, avidus
cognoscendi opera Protogenis, fama tantum
sibi cogniti, continuo officinam ejus petiit.
Aberat ipse, sed tabulam amplae magnitu-
dinis in machina 1) aptatam picturae anus
una custodiebat. Haec Protogenem foris es-
se respondit, interrogavit, a quo ipsum quae-
sītum 2) diceret. Ah hoc, inquit Apelles,
arreptoque 3) penicillo lineam ex colore du-
xit summae tenuitatis per tabulam. Rever-
so 4) Protogeni, quae gesta erant 5), anus
indicavit. Artifex, protinus subtilitatem con-
templatus, dixit: Certe Apelles adfuit 6),
non enim alius tam subtile opus perficere po-
tuit. Tum ipse alio colore tenuiorem lineam
in illa ipsa duxit, et abjens praecepit, si
redisset ille, ostenderet adjiceretque, hunc
esse, quem quaereret. Atque ita evēnit.
Revertitur enim Apelles, sed vinci erube-
scens, tertio colore lineas secuit 7), nullum
amplius locum relinquens subtiliori lineae.

At Protogenes, victum 8) se confessus 9), in portum devolavit, hospitem quaerens.

- 1) *Machina znaczy tutaj postument, na którym malarze stawiają obraz w czasie roboty, pospolicie Bleytramiem nazywany.* 2). *quaerere.* 3) *arripere.* 4) *reverti.* 5) *gerere, co się stało.* 6) *adesse.* 7) *secare.* 8) *vincere.* 9) *confiteri.*

89. Malarz i Król.

Apelles Alexandro magno propter et artem et comitatem gratissimus fuit. Quare rex frequenter in ejus officinam ventitabat, et ab alio pingi se vetuerat 1) edicto. Quum aliquando in officina imperite multa dissere-ret de arte pingendi deque coloribus, silen-tium ei comiter suavit 2) Apelles, rideri eum dicens a pueris, qui colores tererent. Tantum ei erat auctoritatis apud regem alioquin iracundum.

- 1) *vetare.* 2) *suadere.*

90. Oszust odrysowany.

Apelli in comitatu Alexandri gratia non fuerat cum Ptolemaeo. Qui quum post mor-tem Alexandri rex Aegypti factus esset, Apel-les in navigatione vi tempestatis Alexandriam expulsus 1) est. Tum subornarunt aemuli ejus 2), qui eum regis nomine ad coenam invitaret. Apelles miratur, ab inimico se invitari: venit tamen ad coenam. Indigna-tur Ptolemaeus. Quid vis? inquit. Quis te invitavit? Apelles quum nomen vocatoris di-

cēre non posset, arrepto carbone extincto e foculo, imaginem ejus in pariēte delineavit, ita ut protinus rex ex inchoata imagine vultum fraudatoris agnosceret.

1) expellere (*był zapędzony*). 2) sc. aliquem.

91. Wyrażenie naturalne.

Fuerunt olim duo nobiles pictores, alter Zeuxis, alter Parrhasius appellatus. Hi aliquando de arte certarunt. Zeuxis uvas pinxerat, atque sic erat imitatus naturae veritatem, ut aves ad tabulam advolarent. Tum Parrhasius tabulam attulit, in qua linteum pinxerat. Zeuxis deceptus verum esse linteum putavit, sub quo pictura occultaretur. Quum igitur diutius morari videretur Parrhasius, Zeuxis flagitabat, ut remoto 1) tandem linteo ostenderet picturam Parrhasius. Tum intellecto errore palmam Parrhasio detulit ingenuo pudore, quoniam ipse aves fecisset 2), Parrhasius autem se artificem.

Postea rursus Zeuxis pinxit puerum uvas ferentem. Ad quas quum advolasset avis, processit 3) iratus operi et dixit: Uvas melius pinxi, quam puerum. Nam, si et hanc picturae partem consummassem, avis timere debuerat.

1) remove. 2) fallere. 3) procedere.

92. Woły kradzione.

Hercules aliquando ex Hispania, ubi

praedatus erat regis Geryonis boves eximia specie, in Italiam venit. Boves illos prae se agens Tiberim fluvium nando trajecit, et prope eum loco herbido, ut quiete et pabulo lacto reficeret boves, quum et ipse fessus esset via, procubuit 1). Ibi quum eum sopor oppressisset 2), pastor, accola ejus loci, nomine Cacus, ferox viribus, captus 3) pulchritudine boum, avertere eam praedam concupivit 4). Sensit autem, si armentum in speluncam compulisset 5), ipsa vestigia quaerentem dominum eo deductura esse. Itaque aversos 6) boves caudis in speluncam traxit. Hercules ad primam auroram somno excitatus, quum gregem perlustrasset oculis, et partem abesse numero sensisset, pergit ad proximam speluncam, si forte eo vestigia ferrent. Quae ubi omnia foras versa vidit, nec in partem aliam ferre, confusus atque incertus animi ex loco infesto agere porro armentum coepit. Inde quum actae 7) boves quaedam desiderio relictarum 8) mugissent, reddita est e spelunca inclusarum 9) boum vox. Tum Hercules rediit, et quum eum vadentem ad speluncam Cacus vi prohibere conatus esset, clava Herculis ictus morte occubuit 10).

1) procumbere. 2) opprimere. 3) capere (zdiety). 4) concupiscere. 5) compellere. 6) avertere (tytem obrócone). 7) agere. 8) relinquere. 9) includere. 10) occumbere.

95. Wdzięczność Lwa.

Romae aliquando venationis amplissimae pugna 1) populo dabatur. Multae ibi erant saevientes ferae invisitata aut forma aut ferocia. Sed praeter alia omnia leonum immanitas admirationi fuit, praeterque omnes ceteros unius. Is unus leo corporis vastitudine terrificoque fremitu et comis fluctuantibus animos oculosque omnium in sese convertit. Introductus erat inter complures alios ad pugnam bestiarum servus viri consularis. Ei servo Androclus nomen fuit. Hunc ille leo ubi vidit procul, repente quasi admirans stetit, ac deinde sensim atque placide tanquam noscitabundus ad hominem accedit; tum caudam more atque ritu adulationis canum blande movet, hominisque sese corpori adjungit, cruraque ejus et manns, prope jam exanimati metu, lingua leniter demulcet. Androclus inter illa tam atrocis ferarum blandimenta amissum animum recuperat: paullatim oculos ad contuendum leonem refert. Tum quasi mutua recognitione facta, laeti adstiterunt et gratulabundi homo et leo. Ea re tam admirabili maximi populi clamores excitati sunt, arcessitusque a Caesare Androclus interrogatus est, cur ille atrocissimus leonum uni pepercisset 2). Ibi Androclus rem mirificam narrat. Quum, inquit, dominus meus in provincia Africa proconsul esset, ego ibi iniquis ejus et quotidianis ver-

beribus ad fugam sum coactus 3): et ut mihi a domino, terrae illius praeside, tutiores latebrae forent, in camporum et arenarum solitudines concessi, ac si defuisset 4) cibus, consilium fuit, mortem aliquo pacto quaerere. Tum sole, inquit, medio flagrante specum quandam nactus remotam latebrosamque, in eam me recondo. Neque multo post ad eandem specum venit hic leo, debili uno et cruento pede, genitus edens et murmura, dolorem cruciatumque vulneris significantia. Primo quidem conspectu advenientis leonis territus sum et pavefactus. Sed postquam introgressus leo in habitaculum illud suum vidit me procul delitescentem, mitis et mansuetus accessit ac sublatum 5) pedem ostendere ac porrigere, quasi opis petendae gratia, visus est. Ibi ego stirpem ingentem, vestigio pedis ejus haerentem, revelli, sarnemque expressi 6), accuratiusque sine magna jam formidine siccavi penitus atque deteresi 7) cruorem. Ille tunc mea opera et medela levatus, pede in manibus meis posito 8) recubuit 9) et quievit 10). Atque ex eo die triennium totum ego et leo in eadem specu eodemque victu viximus 11). Nam earum, quas venabatur ferarum membra opimiora ad specum mihi suggererat, quae ego, ignis copiam non habens, sole meridiano tosta 12) edebam. Sed ubi me vitae illius ferinae jam pertaesum esset 13), reliqui specum, leone in venatum profecto 14),

et viam ferme tridui permensus 15) a militibus visus apprehensusque 16) sum, et ad dominum ex Africa Romam deductus. Is me statim capitis damnavit deditque ad bestias 17). Intelligo autem, hunc quoque leonem, me tunc separato, captum 18) esse, et nunc gratiam mihi beneficii et medicinae referre. Haec dixit Androclus. Tum cunctis petentibus dimissus 19) est et poena solutus 20), leoque ei suffragiis populi donatus. Postea Androclus et leo loro tenui revinctus 21) urbe tota circum tabernas ibant; donabatur aere Androclus: floribus spargebatur leo, omnes fere obvii dicebant: Hic est leo hospes hominis, hic est homo medicus leonis.

- 1) *potykanie się, szowanie zwierząt.* 2) *parcere.* 3) *cogere.*
4) *desse.* 5) *tollere.* 6) *exprimere.* 7) *detergere.*
8) *ponere.* 9) *recumbere.* 10) *quiescere.* 11) *vivere.*
12) *torreo.* 13) *pertaelet.* 14) *proficisci.* 15) *permetiri, przebydź.* 16) *adprehendere.* 17) *skazał mię na walkę ze zwierzętami.* 18) *capere.* 19) *dimittere.*
20) *solvere.* 21) *revincere.*
-

IV.

OSOBLIWOŚCI NATURY.

1. Ciała znajdujące się na ziemi.

Corpora, quae in orbe terrarum conspici-
mus atque tangimus, aut sunt plantae, aut
animalia, aut neutrum.

Tertii generis corpora aut fluida sunt,
aut solida, quae dicuntur fossilia.

Fluidorum praecipua sunt aether, et aqua.
Aether vocatur fluidorum omnium subtilissi-
mum, quo compleri spatia mundi extra aë-
rem nostrum creduntur. Fossilia, vel cre-
mabilia sunt, vel salia, vel terrae et lapi-
dum genera, vel metalla.

Ad fossilia, quae ignem et flammam con-
cipiunt, refertur sulphur.

Terrae plura sunt genera, e. g. argillosa,
calce mixta, item arena.

Lapidum alii duriores sunt, ut silex, mar-
mor; quorum qui duritie splendore, pellu-
ciditate, colorum pulchritudine ceteros vin-
cunt, gemmae dicuntur: alii friabiles, ut
rubrica. Omnes autem e simplicioribus ter-
rae generibus, multi etiam e salibus et me-
tallis compositi sunt. Et maximam quidem

partem 1), quibus utimur, metalla ex ejusmodi lapidibus extrahuntur.

1) *po większej części.*

A metallis olim quasi metallorum 2) appellatione distinguebantur ea, quae fabrilī arte aegre possunt tractari, ut stibium, cadmia. Nunc verius metallis accensentur e fossilibus omnia, quae, quamvis opacissima, splendorem tamen externum habent, et magis minusve ductilia sunt. Ex quibus ea, quae maxime in usum hominum convertuntur, sunt aurum, argentum, aes sive cuprum, ferrum, stannum, plumbum. Et aurum quidem atque argentum ob puriorem splendorem, minusque obnoxium corruptioni, nobilia vocantur metalla. Metallorum levissimum lapide ponderosissimo gravius est.

Plantarum materia aut lapidosa est, aut cornea, aut lignosa, aut straminea, aut quasi coriacea, aut pilosa, aut herbosa, aut viscida. Partes plantarum praecipuae sunt: radix, truncus et rami, folia, gemmae, flores et fructus.

2) *półkrusze.*

2. O zwierzętach w ogólności.

1. Omnia animalia vita et sensu fruuntur, paucisque generibus exceptis, locum permittant. Quorum, quae quatuor pedibus incedunt, ut bos, equus, canis et innumeralia,

Quadrupedum nomine insigniri solent. Quum tamen in his aliam plane naturam habeant quae vivos foetus pariunt, aliam, quae ova; commodior visa est rerum naturalium peritis alia divisio, quae nutritionem foetus, non pedes spectat. Itaque *mammosorum* nomine maximam quadrupedum partem, et multas praeterea marinas belluas, ut phocas, et omnia cete 1) complectimur. Haec pullos lacte ex uberibus alunt, donec cibum ipsi sibi parare possint. Ora omnium dentibus sunt armata; corpora autem terrenorum, ut et nonnullorum e marinis, pelle ac pilis tecta sunt.

1) cetus.

2. Quae binis tantum incedunt pedibus et plumis sunt obducta, alisque, quibus per aërem feruntur, instructa; *aves* appellamus. Tales sunt aquila, ciconia, multaeque aliae. Haec pariunt ova, e quibus pulli prodeunt. Rostrois praeterea ad cibum capiendum sunt instructae.

3. *Piscibus* pro pedibus datae sunt pinnae, quarum beneficio in aquis natant: squamis sunt obducti, ovula pariunt, ex quibus pisciculi exclusi statim undas permeant, et alimenta sibi idoneas inveniunt. Pisces omnes branchiis non pulmonibus respirant; extra aquam cito pereunt.

4. *Amphibia* proprie vocantur, quae in aquis et in terra perinde vivunt. Sed quum

sic ea definientes diversissimae naturae bestias conjungere, simillimas segregare cogeremur; rectius hodie, nulla locorum ratione habita, amphibiorum nomine comprehendimus genera omnia, quae sanguine rubro quidem, sed frigido, praedita sunt, perinde ut pisces, a quibus eo tantum distinguuntur, quod pulmonibus respirant. Eorum autem alia quatuor pedibus ad eundum et ad nandum aptis utuntur, ut ranae, lacertae, testudines. Alia vero pedibus omnino carent, ideoque serpunt, ut angues. Utrorumque plurima genera ovula ponunt, ex quibus fetus prodeunt.

5. *Insecta* sunt bestiolae, duriuscula et plerumque fragili cute vestitae. Maxima eorum pars pluribus quam quatuor pedibus et praeterea ad volandum alis est praedita. Oriuntur ex ovulis, unde vermiculi primo exeunt, qui deinde in perfectiores papilionum, cicadarum, muscarum formas mutati, corpora in tria segmenta, caput, thoracem, abdomen, distincta habent.

6. *Vermium* corpus molle est pedibusque destitutum. Maxima pars supra terram aut in aqua tardo reptant gradu, dum se ipsos eundo contrahunt rursusque extendunt, ut lumbrici et cochleae. Alia locum mutare nequeunt, ut coralia, quorum lapidosa, quibus inhaerent, domicilia scopulis aut fundo maris infixi sunt. Aliorum nudum est cor-

pus; aliis, ut cochleis conchyliisque, tegumento est dura testa.

Praeter memoratas bestiolas insignis talium sup̄erest multitudo, quae aciem oculorum plane effugiunt.

3. Rozmaitość zwierząt.

Animantium in orbe terrarum magna varietas est. Terrenae sunt aliae, partim aquatiles, aliae in utraque sede viventes. Aliae sunt quadrupēdes, aliae bipēdes, aliae multipēdes, aliae pedibus carent. Omnibus fere certus motus est; vel ambulant enim et gradiuntur, vel saliant, vel currunt, vel volant, vel nant, vel serpunt. Aliae nudis coriis tectae sunt, aliae villis vestitae, aliae pilo, aliae setis, aliae spinis, aliae cortice, aliae testis integuntur, aliae aspera cute, aliae molli: pluma alias, alias squama videmus obductas; aliae cornibus armatae sunt, aliae habent pennas, quibus aufugiunt. Cibus partim oris hiatu et dentibus ipsis capessunt, partim unguium tenacitate arripiunt, partim aduncitate rostrorum. Aliae sugunt, aliae carpunt, aliae vorant, aliae mandunt. Atque etiam aliarum ea est humilitas, ut cibum terrestrem rostris facile contingant. Quae autem altiores sunt, ut anseres, ut cygni, ut grues, ut camēli, ut struthiocameli, adjuvantur proceritate collorum; et maximum

animalium terrestrium elephantus, quia propter magnitudinem corporis difficiles aditus habet ad pastum, proboscide utitur vice manus. Ad bestias, quae alius generis bestiis videntur, aut vires datae sunt, aut celeritas; data est quibusdam etiam machinatio quaedam atque solertia, ut araneolis; quarum aliae quasi rete texunt, et, si quid incidit *), arripiunt idque consumunt.

*) gdy się co nawinie.

4. O zwierzętach czworonożnych w ogólności.

1. Pauca sunt quadrupedia animalia, quae ova ponunt, e quibus pulli vel tempore matris incubantis, vel solis calore excluduntur. Ovipara haec quadrupedia *amphibiis* annumerantur, eorumque alia pedes habent brevissimos, ita ut lentissime ambulent, quales sunt testudines; alia habent longiores et celerius ambulant, e quo genere sunt lacertae; alia pedes habent pro reliqua corporis mensura longissimos, et posteriores anterioribus longiores, quo fit, ut salire possint, cujus generis sunt ranae.

2. Quadrupedum pars longe maxima vivos pullos parit, et in *mammosorum* numero habetur. In his omnibus similis est structura partium et viscerum, quibus ad vitam sustentandam utuntur.

3. Plurima quadrupedia *) dentes habent pro varietate ciborum, quibus aluntur, diversos. E. c. carnivora acutos habent dentes, quibus praedam discerpere possint. Cibos deglutiunt in ventriculum, qui eos concoquit. Inde in visceribus chylus conficitur, qui in venas transit, atque ita cum sanguine commistus nutriendo corpori inservit. Retrimenta cibi per alvum ejiciuntur.

4. Quadrupedia pro varia corporis forma variis armis instructa sunt, quibus se suosque tueri possint. Boves cornibus feriunt, equi calcibus pedum posteriorum. Elefantus rostro ac dentibus duobus longis prominentibus pugnat. Rostro prosternit hostem, dentibus configit, ac pedibus contērit. Quae vero mobiles unguēs habent, ut leones, tigres, feles, his unguibus utuntur ad comprehendendam praedam; captam unguibus dilant, ac dentibus discerpunt. Canes, vulpes, lupi et alia ejusdem generis animalia dentibus mordent, hisque solis fere ad hostes propulsandos, aut ad praedam capiendam utuntur. Simiae dentibus et unguibus pugnant. Pedibus etiam anterioribus, quibus pro manibus utuntur, lapides aliaque tela in hostes jaciunt. Quae corpora habent aculeis praedita, ea in globi seu pilae formam se contrahunt, ne laedi possint.

*) Łatwo poznać można, iż nazwisko to oznacza tutaj, stosownie do dawnego podziału, osobliwie zwierzęta ssące, które na łądzie żyją.

5. Nullum est quadrupes, quod non aliquam homini utilitatem praebeat. Tigrides, Lynces, Ursi, Alces, Castor, Vulpes aliaque multa, pelles nobis suppeditant. Nonnullis canum generibus utimur ad persequendos cervos, capreolos, lepōres, quibus vescimur. Aliis utimur ad nostram custodiam, vel oblectationem. Equus, Elephas, Camelus ad onera portanda nati videntur; itemque Taurus, ut subdat collum jugo; Vacca ut lac, Ovis ut lanam praestet.

6. Non in omnibus regionibus omnia quadrupedum genera reperiuntur, sed genus unumquodque eam potissimum incolit terrae partem, quae alimenta, quibus illud utitur, abundantiora aut meliora suggerit. Sic Simiae, Elephantes, Rhinocerotes calidas incolunt regiones; Tarandis contra glaciale Lapponiae regionem natura assignavit. Cameli arenosa ferventiaque amant deserta. Boves planitie, caprae praeruptis montibus, equi silvis apprime delectantur, et similis est aliorum indoles.

7. Nullum quadrupedum genus adeo ferox est, quin vehementer amet prolem suam eamque defendat. Omnia suo eam lacte nutriunt, donec venter solidiora recipere alimenta valeat. Quamdiu proles est tenera, diligenter eam custodiunt, et si forte periclitatur, omni modo ab insidiis atque vi tuentur.

5. Malpa.

1. Simiarum genera caudis inter se distinguuntur; aliae enim caudas habent, aliae iis carent. Quae non habent, ea genera hominis figurae simillima sunt. Utrumque tamen genus paene perfectam hominis imitationem refert facie, naribus, auribus, palpebris 1), quas solae quadrupedum etiam in inferiore habent gena 2). Porro mammas in pectore habent et brachia, in manibus ungues, digitos, longioremque medium digitum. Pedibus paullum differunt. Sunt enim ut manus praelongi, et vestigium palmae 3) simile faciunt. Pollex quoque his et articuli ut homini, viscera etiam interiora omnia ad exemplar hominis. Erectae ambulare possunt, posterioribus pedibus nixae 4), anterioribusque pedibus, ut homines manibus, ad varia ministeria utuntur. Mira iis solertia est. Omnia fere, quae homines agere viderunt, imitantur. Visae sunt simiae, quae, quum conspexissent aliquem barbam sibi tondentem, arrepto cultro tonsorio jugulum sibi inciderent.

1) Mrugawki czyli rzęsy. 2) powieka. 3) dłoń. 4) niti.

2. Atque hoc ipso imitandi studio capi solent simiae. Nam venatores eas plerumque hac ratione fallunt. In conspectu earum aqua se perungunt, postea vasculum visco plenum aquae loco reponunt. Quo quum oculos et

ora perunxerunt simiae; facile capiuntur. Decipiuntur et alio modo, quum venatorum calceis, dedita opera *) relictis, sese impediunt.

*) *umysłnie.*

3. Nullum est animal, quod tam impense amet fetus suos, quam simia; saepius ipso complexu eos necat. In fuga alterum catulum prioribus membris recipit, alterum portat in dorso. Quem in dorsum excipit, minus amat: sed quum, urgente necessitate, vix potest effugere, illum, quem manibus tenet, abjicere cogitur; alter minus dilectus, qui dorso insidet, cum matre salvus et incolumis evadit.

4. Ceterum, quanquam simiae multis rebus hominibus similes sunt, ratione tamen humana carent. Nunquam loqui discunt, et ita fere se gerunt, ut bruta esse animalia facile agnoscas. Velut in America simiae ubi vident homines struem lignorum incendere, et ad ignem, ut calefiant, sedere; ipsae quoque, postquam homines abiisse senserunt, accedunt ad ignem et calore delectantur, nulli tamen in mentem venit, ligna afferre, quae ignem nutriant; sed ubi extinctum viderint, abeunt.

5. Plurima simiarum genera in Asia atque Africa inveniuntur. Silvas incolunt, in hisque sociae vivunt. Aluntur praecipue fructibus ac foliis. Vescuntur etiam frumento,

imprimis oryza, milio aliisque frugibus atque oleribus 1). Amant aliae avium ova, aliae cochleas atque ostreas. Venatio earum saepe admodum difficilis est. Sauciae quoque saepe manu vel cauda ramis arborum ita inhaerent, ut ne mortuae quidem decendant. Neque raro in venatorem impetum faciunt, qui, si potest, periculi vitandi causa in aquam se recipit, quo eum non insectantur. Capta tamen femella, proles facile capitur atque mansuescit. Mansuetae variis cibis praeparatis, imprimis etiam saccharo, pulvere 2) ac jussulis nutriuntur. Vescuntur sedentes. Escam manibus capiunt ac discerpunt, orique admövent. Potio illis est aqua; utuntur tamen etiam lacte, cerevisia, vino dulci. Agilis earum in scandendo et saltando velocitas incredibilis est. Indi illis vesci solent.

1) olus. 2) puls.

6. Zaiac.

1. Lepus, animal notum et insigni velocitate praeditum, posteriores pedes anterioribus longiores habet; quo fit, ut non solum salire perniciousiter possit, sed etiam facilius colles ascendat, quam descendat. Ceterum lepus timidissimum est animal, insidiasque fuga evitat plerumque. Nullum enim animal est, quod, lepöri magnitudine par, cursu eum aequet. Urgentibus a tergo canibus aut

in montes incredibili volubilitate sursum feruntur, aut in planitie agitati flexuoso cursu insectantem hostem fatigant. Auribus longis praediti sunt, ut imminentes insidias ex longinquo possint sentire. Statim igitur, instante periculo, tanta celeritate continuant cursum, ut saepe fugientes exanimentur. Lepōres autem non canes tantum metuunt, sed etiam aquilas, a quibus, dum anniculi sunt, rapiuntur. Velocissimi sunt montani, minus veloces campestris, palustres autem longe tardissimi. At qui locis omnibus oberrant, molesti sunt venatoribus in cursu. Norunt enim itinera compendiaris.

2. Vescuntur lepōres betula, herbis, cortice, frugibus. Dormiunt plurimum et patentibus oculis, quoniam palpebrae eorum breviores sunt, quam ut illos commode tegere possint. Pili leporibus rutili sunt; in Alpibus tamen et ad septentrionem candidi reperiuntur. Hi semper candidi sunt, illi tantum saeviente hieme albescunt, aestate autem redeunte nativum recuperant colorem.

3. Ubivis fere in orbe terrarum inveniuntur lepōres, eorumque incredibilis est fecunditas. Lepusculi dies viginti maternum lac sugunt, tum sponte matrem deserunt, dispersique victum sibi quaerunt. Nido tamen suo non procul abeunt et habitant.

7. Królik.

Ex lepōrum genere etiam cuniculi sunt.

Hujus quoque quadrupedis fecunditas magna est: Minor quidem est lepore cuniculus, sed paullo fortior. Quaerit antra sub terra. Mane et vesperi prorepat, atque in vestibulo antri sedens circumspectat. Urgentibus autem canibus confestim penetrat in cavernas, nec extrahitur, nisi intromissis viverris *), quae cuniculis sunt infestae. Has viverras injiciunt in cavernas, quae sunt multifores, atque ita cuniculos a viverris ejectos superne capiunt. Leporum atque cuniculorum pelles inserviunt vestibis pelliceis, pili pileis conficiendis.

*) *Viverra tu znaczy lasicę leśną, które używają do polowania na króliki.*

8. Wiewiórka, mysz, lasica i t. d.

1. Sciuri, glires, mures, mures montani, aliaeque ejus generis animantes quatuor dentibus incisoribus praeditae sunt, quibus, quaecunque offendunt, arrodere solent.

2. Sciuri villosiorem habent caudam. Prioribus pedibus utuntur ut manibus, quibus cibos ad os admoverent sedentes. Mira iis est salendi dexteritas. Nitidum hoc est animal, alacre ac festivum. Habitat in ramis arborum silvestrium; raro in planitiem descendit. Vescitur nucibus, nucleis et pomis. Interdum et aviculam rapit. Colore rutilo est, sed hieme in plaga septentrionali ruborem in canitiem mutat. Nigri rari sunt, sed multo rariores nivei.

3. Glis animal muri simile, colore varium, in dorso canum, subtus album. Ineunte hieme abdit se in cava arborum, et magnam anni partem somno consumens pinguescit. In deliciis mensae apud Romanos erat. Glires genitores suos fessos senecta alunt insigni pietate.

4. Mures vel domestici sunt, vel agrestes. Illi pane, caseo, lardo, oleo, butyro et aliis ejusmodi alimentis pascuntur, omninoque omnibus, quae eis occurrunt et dentibus corrodere possunt. Inimicos habent feles, herinaceos, noctuas. Inveniuntur et candidi mures. Mures agrestes glandibus, nucibus, nucleis pascuntur. Nidulantur sub terra. Agros, sicut talpae, effodiunt; radices arborum derodunt; frugibus et arbusculis multum afferunt damni.

5. Mustelae venantur mures non solum minores, sed etiam maiores illos, quos vulgo rattos dicunt; insidiantur etiam pullis gallinaceis, columbis, passeribus. Ova frangere et cupidissime exsorbere solent.

6. Mus montanus festivum est animal. Reperitur praecipue in Alpibus et in Sabaudia. Profundas sub terra cavernas sibi fodit, easque foeno et musco obducit. Variis vescitur plantis et radicibus, lactis est appetentissimus. Hieme hi mures obdormiscunt et in cavernis jacent quasi mortui, unde re-

deunte vere procurrunt rursus. Capti cicurrantur, discunt saltare, tum hanc aliasque artes edocti a magistris Sabaudis circumferuntur spectandi.

9. Pies.

1. Ex his quoque animalibus, quæ nobiscum degunt, multa sunt cognitu digna, fidelissimusque ante omnia homini canis. Pugnasce adversus latrones canem pro domino accepimus, confectumque plagis a corpore non recessisse, volucres et feras abigentem. Ab alio in Epiro agnitus est in conventu percussor domini, laniatuque et latratu coactus fateri scelus. Propter bella olim Colophonii itemque Castabalenses cohortes canum habuere; hæc primæ dimicabant in acie nunquam detrectantes: hæc erant fidelissima auxilia, nec stipendiorum indiga. Saepius canis, domino mortuo aut interfecto, eum capere noluit, inediaque consumtus est. Accenso regis Lysimachi rogo, canis illius iniecit se flammæ: similiterque Hieronis regis.

2. Soli canes semper dominum noverre, et ignotum *) quoque dominum, si repente veniat, intelligunt, gaudiumque multis modis declarant advenienti. Soli nomina sua, soli vocem domesticam agnoscunt. Itinera quamvis longa meminere. Nec ulli præter hominem memoria maior est.

*) Toiest, choćby go nikt nie poznał.

3. Certum est, canes juxta Nilum amnem currentem lambere, ne crocodilorum auiditati occasionem praebeant. Indiam petenti Alexandro Magno rex Albaniae dono dederat canem inusitatae magnitudinis, ejus specie delectatus Alexander jussit ursos, mox apros, et deinde damas emitti, sed immobilis semper jacuit canis. Hac seguitie tanti corporis offensus imperator generosi spiritus eum interimi jussit. Nunciavit hoc fama regi Albaniae. Itaque alterum mittens addidit mandatum, ne in parvis eum experiri vellet, sed in leone elephantove. Duos sibi fuisse: hoc interemto praeterea nullum fore. Non distulit Alexander, leonemque fractum protinus vidit. Postea elephantum jussit induci, haud alio magis spectaculo laetatus. Horrentibus quippe per totum corpus villis, ingenti primum latratu intonuit: mox increvit animus, assultavitque contra belluam exurgens hinc et illinc, artificii dimicatione infestans atque evitans, donec afflixit, ad casum ejus tellure concussa.

4. Bis plerumque uno anno copiosam prolem enituntur canes. Gignunt autem catulos coecos, et quo largiore aluntur lacte, eo tardiores visum accipiunt, nunquam tamen ultra vicesimum primum diem, nec ante septimum. Rabies canum, cui diebus imprimis canicularibus obnoxii sunt, homini pestifera est. Solet ex morsu canis rabiosi aquae timor *) nasci miserrimum genus mor-

bi, in quo aeger simul siti et aquae metu cruciatur: hoc morbo oppressis, exigua spes est. Remedium tamen esse dicunt nec opinantem in piscinam, quam non providerat, projicere.

*) *wścieklizna.*

5. Vivunt canes plerumque ultra quindécim annos, nisi rabie correpti, aut alio casu oppressi, pereant. Rabies si canem invaserit, ne domino quidem parcat; quare extemplo ejusmodi canis interficiendus est.

6. Canum permulta sunt genera. Utilissimis tamen venatici, pastores sen pecuarii, et villatici *). Villae custos eligendus est amplissimi corporis, vasti latratus, ut et conspectu maleficum terreat, et nonnunquam ne visus quidem, horribili fremitu suo fuget furem insidiantem. Sit autem coloris unius,isque magis eligatur albus in pastoralis, niger in villatico; nam varius in neutro est laudabilis. Pastor album probat, quoniam est ferae dissimilis, magnoque opus interdum discrimine est in propulsandis lupis subobscuro mane vel etiam crepusculo, ne, si non sit albo colore conspicuus, pro lupo canem ferias. Villaticus, qui hominum maleficiis opponitur, terribilior, si tectus tenebris tutius accedere possit ad insidiantem. Mores canis villatici sint neque mitissimi, neque rursus truces atque crudēles. Nam illi furem quoque adulantur, hi etiam do-

mesticos invādunt. Satis est, severos esse nec blandos, ut nonnunquam etiam domesticos iratius intueantur: semper excautescant in externos. Maxime autem debent in custodia vigilaces conspici, nec erronei. Nec multum refert, an villatici corporibus graves et parum veloces sint; plus enim communus quam eminus facere debent. Pecuarius canis neque tam strigosus aut pernix debet esse, quam qui damas cervosque et velocissima sectatur animalia, nec tam obesus aut gravis, quam villae horreique custos: sed et robustus nihilominus, et aliquatenus promptus ac strenuus, quoniam et ad rixam et ad pugnam nec minus ad cursum comparatur, quam et lupi repellere insidias, et raptorem ferum consēqui fugientem praedam excutere atque auferre debeat.

1) *Pies wieyski.*

7. Ceterum multae canis virtutes sunt. Ejus fidēi si villa aut domus creditur, quis hominum clarins aut tanta vociferatione bestiam vel furem praedicat, quam iste latratu? Quis famulus amantior domini? quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inveniri potest vigilantior? quis denique ultor aut vindex constantior? Quare imprimis hoc animal parare sibi tuerique debet agricola, quod et villam et fructus, familiamque et pecora custodit. Ejus autem parandi triplex ratio est. Namque unum

P

genus adversus hominum insidias eligitur; et id villam, quaeque juncta sunt villae, custōdit. At alterum propellendis injuriis hominum ac ferarum inservit; et id observat domi stabulum, foris pecora pascentia. Tertium venandi gratia comparatur. In venatu enim praecipua ejus cernitur solertia et sagacitas.

8. Nominibus non longissimis nominandi sunt canes, quo celerius quisque vocatus exaudiat, nec tamen brevioribus quam quae duabus syllabis enuncientur, sicut latinum est *ferox*, et *celer*.

10. Wilk.

1. Lupus canis forma simillimus est, nisi quod cane villatico latius habet caput, brevius os, minores oculos, aures breviores et erectas. Attamen acerrimae inter lupum et canem sunt inimicitiae. Bestia haec est rapacissima, crudelissima, insatiabilis, sed amans sobolis suae. Saeviores sunt, qui in frigida nascuntur plaga, quam qui in Africa aut in Aegypto deprehenduntur. Magnum lupo robur est, ita ut ovem faucibus comprehensam auferat, tanta interim celeritate currens, ut eum pastores consequi non possint. Visu, auditu, imprimis autem odoratu multum valet. Naribus enim adversus ventum porrectis e longinquo vivorum cor-

porum odorem aut cadavĕrum foetōrem sentit.

2. Turmatim saepe sanguinolentus luporum exercitus per silvas graditur. Tum stimulante fame in miserās pecūdes, custode fugato, impetum faciunt, balantumque ovium sanguine rabiem exsaturant. Raro unus clausa septa adoritur, sed duo plerumque. Unus accedit et irruptionem minatur; sed dum gregis custos canis imminet, terga vertit: tum alter, qui in insidiis latebat, custode remoto omnia tota videns, irruit in gregem atque misere saevit. Si vero spes ejus fallitur, pastore fortiter resistente, ad fugitivum socium properat, cum eoque canem insectantem et a domino desertum devorat.

3. Quum lupo pecorum non est copia, cadaveribus pascitur. Humana carne praecipue delectari fertur. Equos a fronte, tauros, quorum cornua metuunt, a tergo adoriantur. Ex quo intelligitur, bestiis quoque sua esse strategemata. Ignem refugiant. Praeter pelles lupinas nullus est hominibus ex hac bestia fructus: nisi quod dentibus lupinis aurifices, et alii opifices utuntur ad levigandum. Carnem lupinam cetera etiam animalia avergantur. E quibusdam terrae regionibus hoc genus prorsus extirpatum est, quod praecipue in Britannia factum.

11. Lis.

Vulpes quoque, omnium bestiarum cal-

lidissima, admodum similis est cani, quem etiam latratu imitatur. Pellis tamen mollioribus longioribusque pilis est munita, iisque flaventibus. Gracilior est lupo, caudamque multo villosiorem et longiorem habet. Quod lupus vi et impetu, vulpes plerumque astu et calliditate assequitur. Cavernas aut ipsa sibi parat, aut melium *) occupat, vel vi expulsis his vel merdae suae odore fugatis. Pascitur vulpes carne gallinarum, columbarum, perdicum, lepusculorum, item ovis, melle, caseo, pomis; nec fastidit mures, serpentes, lacertos, caneros. Uvas etiam vehementer amat, easque saltu petit. Ad lustrum plures aditus struit, ut et canes fallat, et facilem exitum inveniatur. Reperiuntur etiam, praecipue in terris septentrionalibus, vulpes albae; rarissimae sunt nigrae, quarum pelles maximo pretio venduntur.

*) sc. cavernas. meles *Borsuk*.

12. Niedźwiedź.

Ursus acutissime cernit, audit et olfacit: informis est statura, cruribus carnosus, colore pilorum aut nigro, aut fusco, aut albo. Pedibus anterioribus ferit et pugnat; posterioribus insistere atque ita erectus ambulare potest. Itaque ursi mansuefacti etiam saltare discunt. Scandunt arbores, ut melle apium fruantur, cuius avidissimi sunt. Vescun-

tur carnibus ferarum, equorum, ovium, quaedam genera praecipue glande, melle et lacte pascuntur. Caput habent invalidum. Quare, si urgente necessitate ex arbore aut rupe praecipitare se volunt, caput anterioribus pedibus operiunt. Hominem non facile adoriuntur nisi lacesciti. Habitant in silvis frigidarum. Amant solitudinem, societatemque fugiunt. Ursus albus, qui et maritimus vocatur, quoniam in litore maris glacialis habitat, major atque gracilior est urso terrestri, qui raro albus invenitur. Album illud ursorum genus, quod nonnisi in iis terrae partibus invenitur, quae maxime septentrionem spectant, et natare et urinari callet, pascitur piscibus, phocis, balaenis, et homines quoque adoritur.

13. Krét.

Talpa non caret visu, ut vulgo putatur, oculos tamen habet minutissimos et admodum hebetes, tactum vero et auditum longe acerrimum. Plerumque defossa degit sub terra, maximeque hortos et prata infestat, quae cuniculis perforare *) solet. Attamen utilis etiam aliquatenus est, quod hortorum terram emollit, et insectis atque lumbricis pascitur. Externis auriculis prorsus caret. Pellem habet tenerrimam atque mollissimam. Praeter pluviam et hominem nullum fere inimicum habet.

*) podziemnymi łapami podkopywać.

cōlit. Major est leopardo, sed huic indole
vixaeque ratione similis. Pellis ejus majori-
bus passimque confluentibus maculis picta mi-
nusque pulchra est quam leopardi. Statura
vitulum aequat. Ut tigris in Asia, sic in
Africa pardus totas vastare solet regiones.
Eādem illi saevitia, idem robur. Molto ta-
men rarius quam tigris homines invadit, nec
nisi fame coactus. Minus itaque eum timent
Aethiopes quam leopardum.

19. Ostrowidz.

Lynx omnium quadrupēdum acerrime cer-
nit. Habitat in locis desertis et montanis.
Feli admodum similis est, differt tamen ab
ea non solum statura, sed etiam cauda bre-
viata. Pellis ejus est rubicunda et pulchris
maculis distincta. In conspectam ex insidiis
bestiam, etiam ipsa majorem, summa cele-
ritate irruit, unguibusque tenacissime pre-
hendit, nec dimittit, donec illa exspiravit.
Sanguine praecipue et cerebro animalium de-
lectatur.

Omnes hae ferae, tigris, leopardus, pan-
thera, lynx, leo quoque, felium generi an-
numerantur; sed in Europa, praeter lyncem,
quae ipsa quoque rarius invenitur, non na-
scentur.

20. Lew.

1. Leo fortissima omnium bestiarum est.

Speciem habet decōram, vultum trucem; saevum et generosum. Incessus est superbus, vox horribilis, impetus violentus ac furens, color fulvus, caput magnum ac jubatum; pilis longioribus circum tempora, scapulas, armos et pectus dependentibus. Leæna tamen jubam non habet. Pars posterior corporis pilis brevissimis tegitur, ut cum anteriore parte comparata fere nuda esse videatur. Cauda leonis est longa et robusta.

2. In leone cauda est animi index, sicut in equo aures; immota ergo cauda placidus est, clemens, blandientique similis, quod rarum est: crebrior enim in eo iracundia est. Ejus in principio terram verberat, incremente ira terga flagellat. Vis summa in pectore; firmitas in capite præcipua.

3. Leonum generositas in periculis maxime deprehenditur. Tela spernens diu se terrore solo tuetur. Quamlibet magna canum et venantium vi urgente, in campis locisque ubi spectari potest contentim restitansque recedit; idem, ubi virgulta silvasque penetravit, acerrimo cursu fertur, velut turpitudinem locus absconderet. Dum sequitur feram, insilit saltu, quo in fuga non utitur. Vulneratus percussorem nosse, et in quantalibet multitudine appetere dicitur; eum vero qui telum quidem miserit, sed non vulneraverit, correptum rotatumque sternere, nec tamen vulnerare. Quum leæna feta pro catulis dimicat, oculorum aciem fertur in ter-

ram defigere, ne venabula expavescat. Ceterum non sunt dolosi neque suspicāces, nec limis intuentur oculis, adspiciquē simili modo nolunt. Satiatus, nec laccessitus, plane innoxius est leo, nec nisi fame coactus hominem invādit. Ignem fugit, non, ut olim creditum est, gallorum gallinaceorum cantum.

4. Leo famēlicus, quaecumque occurrunt animalia, adoritur. Sed quum eum omnia reformident et fugiant, saepe ex insidiis et latēbris impetum facere cogitur. Plerumque in loco arbustis consito pronus cubat, indeque in praetereuntes feras adeo violenter proſilit, ut uno eas saltu plerumque comprehendat. In silvis et desertis dorcades potissimum et simias venatur. Robustis dentibus facile ossa confringit, eaque una cum carnibus deglūtīt.

5. Multi et olim et nostra aetate leones mansuefacti sunt. M. Antonius jugo eos subdidit, primusque Romae ad currum junxit. Nec tamen unquam leoni, etsi mitissimus videatur, plane fidendum est. Simulatque enim sanguinem degustarit, illūco in rabiem vertitur: habet autem aculeatam limaeque similem linguam, qua ubi quem lambit, primum cutis abscēdit, deinde sanguis sequitur.

6. Leones in Asia et Africa reperiuntur. Fortiores tamen Africani Asiaticis sunt et frequentiores.

21. Jež.

Herinaceus animal est aculeis horridum: Vescitur praecipue muribus; sed praeparat etiam hiemi victum, volutatusque supra jacentia poma, affixa spinis portat in cavas arbores. Ubi sensit venantem, contracto ore pedibusque ac parte omni inferiore, qua raram et innocuam habet lanuginem, in formam pilae convolvitur, ne quid comprehendi possit praeter aculeos.

22. Koń.

1. Omnium animalium, quae homines mansuefecerunt, sine dubio equus generosissimus et utilissimus est, quum et ad rem militarem idonei sint equi, et ad vecturam et cursuram, et ad agrum colendum adhibeantur.

2. Ferum olim genus omne fuit equorum, et feri adhuc inveniuntur in quibusdam orbis terrarum partibus. Hi gregatim campis inerrant, et quia frugibus, non carnibus vescuntur, cum nullo bestiarum genere bellum gerunt nisi laccessiti. Laccessiti autem hostes aut spernunt, aut fugant, aut occidunt. Irruente fera in gyrum coeunt, capitibus intorsum directis calcibus autem hosti oppositis, atque ita oculis per intervalla pedum contuentes advenientem feram tam vehementer calcibus impetunt, ut facile periculum propulsent.

3. Postquam vero hominum iuga ac fre-
na receperunt equi, ad varia ministeria con-
docefacti, tam multiplicem dominis usum prae-
bent, ut, si subito ex rerum natura tollerentur,
ingens rei familiaris detrimentum, for-
tunarumque et commoditatum summam im-
minutionem passuri essent mortales.

4. Equi Arabici, Africani, Hispanici,
Neapolitani et Britannici, qui imprimis velo-
citate excellunt, ad equitandum maxime ido-
nei sunt. Frisia et Dania praestantissimos
equos rhedarios producant. Gentes nonnul-
lae et carne et lacte equorum vescuntur.
Pilis et corio multi utuntur artifices.

23. Osiel.

Asinus nec forma nec vigore cum equo
comparandus est; nec tamen contemptum, quo
vulgo affici solet, meretur; est enim uti-
lissimus. Tutius hic et levius incēdit, quam
equus; et gravissima onera portat. Asini
vivunt vili pabulo, ut foliis, carduis, stra-
mine. Tolerantissimi sunt plagarum et pe-
nuriae, laborisque et famis patientissimi.
Frigus tamen ferre nequeunt, quocirca ex
frigidissimis terrae partibus exulant. Raro in
morbum incidunt. Vivunt annos triginta et
amplius. Est etiam genus silvestrium asi-
norum, quos onagros vocant, quorum pul-
cherrimi in Aethiopia reperiuntur. Tanta
hi sunt celeritatis, ut nemo eos cursu asse-

qui possit; quare rarissime cicurantur. Olim Aegyptus, nunc Italia praestantissimos alit asinos. Lac asinum in morbis nonnullis eximiam suggērit medicinam; ex pelle charta pergamena conficitur.

24. Mul.

Ex asino et equa nascitur mulus, matri, quam patri similior. Utilissimus est ferendis et trahendis oneribus. Asinos celeritate superat, et ipse quoque lenius et tutius equo, maxime per praerupta montium, incēdit.

25. Wielbląd.

1. Camēlus altitudine corporis proceritateque colli et tubere in dorso insignis, utilissimum orientis generibus animal est. Jumentorum ministeriis funguntur camēli, et gravissima onera portant. Duo eorum genera sunt, alterum uno, alterum duobus in dorso tuberibus instructum, quod genus rarius est atque velocius. Habet praeterea et in pectore et in pedibus tubera minora, quibus incumbant. Defatigatus enim camelus virēs recipit in pectus se inclinans. Celeriter progreditur, brevique tempore longum iter absolvit. Huic mansuetudo quaedam a natura ipsa insita videtur, quamquam et interdum rabiem sumit, quo tempore in ipsum saevit rectorem. Musica et cantu ti-

hiisque delectari camēlū dicunt. Quare Arābes (hi enim imprimis eo utuntur) aures ejus, dum peregre proficiscuntur, cantu demulcent.

2. Summa camelorū utilitas est in longis itineribus per Asiae Africaeque arenosa deserta, non solum, quod famem diu tolerant, et, sicut asini, vili pascuntur pabulo, foliis, carduis, atque virgultis spinosis, quorum ubiuis magna copia est, sed sitim etiam quatrīduo, immo ad novem usque dies tolerant, et, quum bibendi copia fit, in longum tempus implentur, ingentem aquae copiam deglutientes, cujus partem in quibusdam ventriculi cellis servant; quare interdū iter facientes Arābes urgente necessitate camēlū mactant, ut aqua illa sitim restinguant. Ex terris borealibus exūlant cameli. Odium adversus equos naturale gerere dicuntur. Verno tempore depiles fere fiunt, qui exciderunt pili, texturae varii generis inserviunt. Qui tamen vulgo dicuntur pili camelini, non a camelo proficiscuntur, sed a capra Ancyrana.

26. SĪoń.

1. Maximum e terrestribus animal est elēphas proximumque humanis sensibus. Est enim illis quidam intellectus sermonis humani et imperiorum obedientia; officiorumque, quae didicere, memoria; amoris et glo-

riae voluptas; immo vero, quae etiam in homine rara, probitas, prudentia, aequitas. Quod ad docilitatem attinet, regem adorant, genua submittunt, coronas porrigunt. Minores Indis etiam olim arabant. Romae currum Pompeji Magni triumphantis juncti *) traxere. Quin etiam docebantur Romae elephantum per funes incedere, lecticis etiam ferebant quaterni singulos; eorumque unus tardioris ingenii in accipiendis, quae tradebantur, saepius castigatus verberibus, eadem illa meditans noctu repertus est.

*) zaprzężone.

2. Elephantum gregatim semper ingrediuntur. Annem transitori minimos praemittere dicuntur, ne majorum ingressu crescat gurgitis altitudo.

3. Adultus elephas ad quindecim pedes altus est. Vastum ejus corpus rudis et incondita moles esse videtur; et mirum sane est, in tanta mole tantam inesse docilitatem agilitatemque. Crasso in capite oculos habet minutos suillis similes, aures magnas, in utraque oris parte quatuor dentes, quibus cibos mandit; duo autem alii ingentis magnitudinis et ponderis ante os longe prominent cornibus similes. Hoc interdum dejicit, idque ebur est; unde magnum his dentibus est pretium.

4. Hos inter dentes proboscis exstat longissima maximeque flexilis. Nihil magis mi-

randum in elephanto quam haec proboscis, qua spirat, olfacit, aquam haurit, pabulum arripit orique insērit, qua denique pugnāt, et, ut manu, ad multa utitur ministeria. Nodos hujus adminiculo solvit, nummos e terra tollit, flosculos decerpit. Proboscide sauciata aut detruncata, ipsum perire necesse est. Pedes, truncis ingentibus similes, articulis tamen non carent.

5. Rugosum et durissimum dorso tergus, adeo ut nec gladio, nec tello facile vulnerari possit, ventri molle; setarum aut villorum nullum habet tegumentum. Nihilominus muscarum aliorumque insectorum punctiones sentit. Color plerumque canus; rutili elephantes rari; at albis nihil rarius. Cerebrum pro corporis mole exiguum. Memoria praeter ceteris bestiis pollent. Multo eis opus est cibo; singuli consument, quantum triginta satis est hominibus. Insigne vero providentiae divinae documentum est, quod tantae molis animal carnibus non vescitur, nec vivit ex praeda, sed contentum est herbis, quarum infinita est copia. Vescitur praeterca arborum foliis, frondibus, oryza, gramine.

6. Gaudent annibus maxime et circa fluvios vagantur, nare autem propter molem corporis non solent. Idem frigoris impatientes sunt; quo fit, ut in Europam adducti brevi moriantur: quum in patria ducentos annos et diutius vivere dicantur. Nascuntur autem in media Africa et in Asia australi.

Majores tamen et fortiores Asiatici sunt. Indicū Afri timent, nec contueri audent. Variis modis, maxime tamen foveis virgulto obtectis capiuntur. Domantur fame et verberibus, capti paullatim adeo mansuescunt, ut cibum e manu rectōris capiant, venientem etiam proboscide complectantur. Insidias minoribus animalibus non struunt, sed secūra juxta sedem suam versari patiuntur, neminiq̃ omnino, nisi lacessiti, nocent. Murem metunt, ne in proboscidem irrepāt.

7. Olim elephantis ad bellum utebantur; turres cum militibus tergo imponebant, aut latera faucibus armabant, et in hostium exercitum compellebant. Tum illi prosternebant acies; armatos proterebant, at vulnerati et territi saepe haud minorem suis partibus perniciem afferentes retrocedebant. Invento pulvere nitrato *) bellicus eorum usus exolevit. Ignem enim refugiunt. Magna tamen eorum utilitas est in gestandis gravissimis ponderibus. Incedunt enim celeriter atq̃ tutissime. Homini obvio aut cedunt, aut rostro eum leniter remōvent. Nec habena, nec freno reguntur, sed unco ferreo, quo rector eos, cervicē insidens, pungit, et, quocunq̃ ire voluerit, impellit. Magnam praeterea ebore suppeditando utilitatem afferunt, quo multi artifices aegre carerent; quanquam belluarum etiam quarundam marinarum, aliorumq̃ animalium dentes eodem

modo tractantur. Caro etiam elephanti non mali sapōris est.

*) *Proch strzelecki.*

27. Dzik.

Aper a porco non multum differt. Terram ut ille rostro effodit, in paludibus membra refrigerat, ac dorsum arboribus affricat. Lustrum habet in densis fruticētis, idque quoties ibi alimenta deficiunt, mutare solet. Hinc per campos et prata noctu vagatur, et frogibus maxime nocet. Difficulter ex lastro pellitur. Expulsus autem, maximo impetu virgulta densissima perrumpit, venatores aggreditur, dentibusque acutis et falcatis vulnera letalia infligit.

28. Bydło rogate.

Pauca sunt animalia, quae aequè magnum ac boves homini usum praestent. Et curru et aratro junguntur; oneribus tamen gestandis non sunt idonei. Quum eorum opera satis usi sumus, saginantur, et altiles mactantur. Laudantur imprimis Hungariae Podoliaeque boves altiles. Hungari et Poloni quotannis multa boum millia ad externos mittunt. Nulla hujus animalis pars est, ex qua non aliquam utilitatem homo capiat. Vescimur ejus carne et lacte; ex lacte conficimus butyrum et caseum; ex pelle coria

atque membranas; ex sevo candelas et saponem; ex cornibus pectines, pyxides, laternas multaque alia; pilis muniuntur ephippia et sedilia. Bovini generis est etiam *urus*, unde originem domestici boves traxisse creduntur; item *bubalus*, qui et ipse cicuratur. Multa hominum millia solis boum armentis vitam sustentat; ut merito felices aestimandae sint terrae hoc genere abundantes.

29. Jeleń.

Cervum omnia commendant, excelsum caput ramosis ornatum cornibus, crurum tenuitas, ipsaque cum mira corporis agilitate conjuncta timiditas. Matris magna in fovendo fetu cura est. Ut primum adolascunt, lateri matris affixi, eandem et nutricem et magistram habent, tutissima fugae loca edocentem, herbarumque, quibus pascantur, natale solum perite monstrantem. Longa cervorum vita, qui vel centum annos vivere olim putabantur, fabula est. Raro enim ultra triginta annos vivunt. Facile mansuescunt, si teneri ex saltibus auferuntur. Una tunc cum grege ad pastum exeunt, una revertuntur. Equorum etiam ministeria obeunt. In cursu certamine pernicitate vincunt equorum acerrimos. Cornua quotannis mutant, itemque pilos; quod idem omnes silvestres ferae sub finem hiemis faciunt. Cervae carent ramosis cornibus; his soli mares instru-

cti sunt. Idem de capreolo dicendum, qui cervo minor est et cornibus inferior, quae non, ut ille, Februario mense, sed autumno dejicit. Cervorum generi annumerantur dama, tarandus, alces. Tergus eorum, cornua, caro, adeps, ungulae varium in communi vita usum habent.

30. Ren.

Tarandus, cervo minor, septentrionalibus terrae partibus, imprimis Lapponiae proprius est. Gramine vescitur, musco, foliisque arborum; brumali autem tempore sub nivibus victum eruere solet. Lapponum opes ex tarandorum, quot quisque habet, copia aestimantur. Multiplicem illis usum hoc animal praestat. Quum enim facile mansuescant tarandi, crebrioribus Lapponum, qui sedem stabilem non habent, migrationibus apprime inserviunt. Aestate tarandis onera imponuntur: iidem, ubi bruma recurrit, trahis junguntur. Hac ratione longissimum iter brevi tempore tuto celeriterque absolvi potest. Eorum carne, cruore, lacte, ex quo et caseos conficiunt, vescuntur Lappones. E pellibus vestimenta, tentoria, lecti et id genus alia parantur. Ex ossibus quoque varia conficiuntur utensilia.

31. Nosorozec.

Rhinoceros eandem, quam elephas, patri-

am habet, eique corpore, victu, vitaeque ratione admodum similis est, ingenio longissime cedit. Est enim prorsus indocilis. Longitudine et crassitie aequat elephantem, proceritate superatur. Cornu naso affixum saepe tres pedes longum est. Homines non nisi lacessitus adoritur. Irritatus cornu vulnerat hostem. Eodem cum elephanto pugnans utitur, ejusque ventrem dilaniat. Raro tamen hunc vincit. Corium ejus est depile, cinereum, rugisque ita contractum, ut paene squamis ac thoracibus obductum esse videatur.

52. Krokodyl i Koń rzeczny.

1. Crocodilum Nilus, Aegypti fluvius, habet, quadrupes malum, et terra pariter ac flumine infestum. Unum hoc animal terre stre linguae usu caret; nam etsi in faucibus carnem quandam habet linguae similem, eam tamen exserere non potest. Superiore maxilla, quae mobilis est, mordet. Magnitudine excēdit plerumque duodeviginti cubita. Parit ova, quanta anseres: nec aliud animal ex minore origine in majorem crescit magnitudinem. Unguibus armatus est, cuteque ad omnes ictus invicta. Dies in terra agit, noctes in aqua. Crocodilum somno oppressum conspicatus ichneumon, per fauces ut telum aliquod inmissus, alvum erodit. Idem ova crocodilorum investigat et exsorbet. Homines quoque ova haec, sub arena plerumque

defossa, sedulo quaerunt et frangunt. In ventre mollis est crocodilo tenuisque cutis. Terribilis haec bellua est fugacibus, insequentibus fugax; sed pauci adversum ire audent. Hebetes oculos habere dicitur in aqua, extra aquam acerrimi visus, quatuorque menses hiemis inedia in specu transmittere. Quidam hoc unum animal, quamdiu vivat, crescere arbitrantur: vivit autem longo tempore.

2. Formam habet lacertae similem, pedes quatuor, caudam nudumque corpus. Oculi ejus parvi sunt. Quidquid propius accedit, unguibus ejus anterioribus arreptum dilaniatur; quae longius absunt, caudae vi prosteruntur. Crocodili non solum in Nilo Aegypti, sed omnino in majoribus Asiae Africaeque et Americae fluminibus inveniuntur.

3. Major altitudine bellua. Hippopotamus in eodem Nilo nascitur, ungulis bifidis, quales bubus sunt, dorso equi, et juba, hinc nitu; rostro resimo, cauda et dentibus aprorum aduncis, sed minus noxiis. Depascitur segetes. Corii tanta crassitudo est, ut inde hastae torrentur.

35. Bobr.

Fiber vel Castor pellem habet pretiosissimam. Ex pilis conficiuntur panni et pilei. Quatuor magnis dentibus incisoribus iisque acutissimis animal hoc praeditum est. Cau-

da squamis obducta est. Uterque sexus sub cauda habet folliculos quosdam, liquorem pinguem exsudantes, qui castoreum vocatur et medicinae inservit. Inter bestias castor architectus est ingeniosissimus. Domicilia enim tam incredibili arte sibi construunt, ut hominum potius sedes, quam brutorum animalium esse videantur. In flumine plerumque aedificant. Ibi aggerem ex lignis et argilla duodecim pedes datum pro fundamento ponunt, cui primam aedium contignationem, fluvio non altiorem, superstruunt. Tum alteram tertiamque impōnunt, in quibus octo vel decem fibri una habitant. Ex media contignatione in inferiorem per foramen, quoties lavatum eunt, descendunt; in superiorem vero ascendunt tum, quum aqua praeter modum crescit. Totum hoc aedificium, admirabili arte compositum, duodecim plerumque pedes latum, decem vero altum reperitur. Instrumenta, quibus in hoc opere utuntur, partim dentes sunt, quibus arbores dissecant, partim pedes, quibus argillam erunt depsuntque, partim cauda, qua non solum advehunt argillam, sed etiam tanquam trulla palis utrinque injiciunt et illinunt. Autumnū et hiemem in his aedificiis consument, vivuntque foliis atque corticibus arborum: inter aedificandum collectis 1) et in inferiorem contignationem congestis 2). Instante vere domiciliis excedunt et in silvis

degunt. Plurimi fibri in America septentrionali inveniuntur.

1) colligere. 2) congerere.

54. Ptaki.

1. Aves a quadrupedibus pedum numero, alis, rostro, plumis, voce et generatione differunt.

2. Omnes aves bipedes sunt; pedum tamen multiplex est varietas, prout aut duos, aut tres, aut quatuor digitos habent, qui aut disjuncti sunt, aut cute quadam conjuncti.

3. Binae omnibus avibus alae sunt, quarum remigio omnes, praeter unum struthio-camelum, volant. Plumae caloris et vestitus causa iis datae sunt. Feruntur autem aves vario meatu et in terra et in aëre. Ambulant nonnullae, ut cornices; saliunt aliae, ut passerres, merulae; currunt, ut perdices, rusticae.

4. Rostra, quibus cibum capiunt aves, breviora habent aliae et adunca; aliae longiora et leviter obunca; aliae longiora et serrata; aliae acuta et longiora; aliae in coniformem exeuntia; aliae brevia et recta. Gravis aliae vescuntur, aliae carnibus. Graviorres omnes frugibus, altivolae carne vescuntur.

5. Ut pilis quadrupedia, ita aves plumis adversus frigus et pluviam muniuntur. In plumarum coloribus insignis est varietas.

Sunt niveae, ut oloribus: sunt atrae, ut corvis; sunt versicolores et auro fulgentes, ut pavonibus et columbis; aliae caeruleas, aliae rubras, aliae flavas, aliae virides, aliae mixtas variis coloribus pennas habent.

6. Quum vox animalium quadrupèdum incondita sit, aves contra multae cantu mulcent aures, omniumque voces, etiamsi cantum non edunt, facile ceterorum animalium vocibus distinguuntur.

7. Avium nullae vivos pullos, sed omnes ova pariunt, e quibus pulli calore matris incubantis excluduntur. Ovorum alia sunt candida, ut in gallinis, columbis, perdicibus: alia pallida, ut in aquaticis; alia punctis distincta, ut in meleagride; alia rubri coloris, ut in phasianis. Intus autem omne avium ovum bicolor est.

8. Omnes aves construunt nidos, eosque mollissime substernunt, ut quam facillime ova servantur, et pulli exclusi molliter recubent. Nidos varie e juncis aut ramusculis, aut gramine, aut foeno, aut musco construunt: quaedam ut hirundines, ex arena et luto. Intrinsecus aut lana aut pluma insternunt. Materiam ubique quaerunt. Saepè visa est hirundo in ovem involsans, ut floccum lanæ rostro deriperet. Interdum quum copia non est mollis materiae, ipsae sibi plumas e pectore eripiunt. Ceterum singula genera proprio modo nidificant, estque in constructione nidorum admirabilis va-

rietas; maius tamen est in minorum avium, quam in majorum nidis artificium.

35. Struś.

1. Struthiocamēlus maxima est avium. Volare non potest, partim ob molem corporis, partim quod pennas non ad volandum commodas, sed pilis similes habet. Ad hoc tantum datae pennae sunt, ut currentes adjuvent; neque quidquam cursu eorum velocius est. Ungulae quibus dimicant, cervinis sunt similes, bisulcae, et comprehendendis aptae lapidibus, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Longus est struthiocamelus septem pedes. Moles corporis ad septuaginta quinque pondus. Rostrum habet rectum, cuius acumen leviter inflectitur ad unci similitudinem. Collum est perlongum, pedes alti. Altitudinem equitis insidentis equo excēdunt, celeritatemque vincunt. Capitis figura, colli longitudine, et gibbere dorsi camelis similes sunt.

2. Struthiocamelus omnia sine delectu devorat et concoquit. Nam etsi plerumque dactylis et granis vescitur; tamen lapides quoque, lignum, vitrum, ferrum, plumbum, et quidquid ejus generis oblatum fuerit, deglutit. Patria avis hujus est Africa, et Asiae pars ea, quae Africae adjacet. In Africa multi cicurantur, adeo ut etiam greges eorum incolae habeant.

3. Pennae struthiocamelorum in dorso sunt

nigrae, in cauda albae. Hae praecipue diliguntur. His antiquitus jam galeae ornabantur, hodieque pileorum et vestium muliebrium ornamento inserviunt. Hae pennae vivis ereptae longe praestantiores sunt iis, quae mortuis evelluntur: quocirca Afri greges harum avium alere solent. Arabes tamen venantur etiam struthiocamelos. Venandi haec est ratio. Persequendo eos sensim fatigant, et quominus cibum capere possint, impediunt. Ita inedia et cursu fessos repente equis citatis adoriuntur, et consecuti fustibus concidunt, ne sanguis candorem pennarum contaminet. Avem hanc collum frutice occultare dicunt, quod ita se latere existimet.

4. Ova pariunt struthiocameli dura et ampla, unde propter amplitudinem vasa conficiuntur argentoque includuntur, ut poculorum vicem expleant. Multa complurium matrum ab uno tamen mare prognata ova in fovea colliguntur, quibus invicem illae incubant. In calidissimis autem regionibus ova in fervente arena posita etiam sine matris incubatione excludi dicuntur. Pulli vix exclusi et peditibus valent et cibum quaerunt. Ubi autem mitior est caloris temperies, ut in promontorio Bonae Spei, matres pullo- rum alimenta provident, donec sibi ipsi prospicere possint.

36. Ptaki noctne.

1. Aves nocturnae, quae raptō vivunt, ut

noctua, bubo, ulula, ungues aduncos habent. Harum omnium oculi interdum hebetes sunt: ad lucem crepusculi, item ubi noctu luna fulget, acerrime cernunt. Tum venatum exire solent. Si quando interdum exire coguntur, aut alicubi in arbore ab homine collocantur, nec volare nec pedem promovere audent, atque tum ceterae aviculae eas circumvolare, percutere, et omnibus modis vexare solent. Illae caecutientes ac stupidis similes, omnes contumelias patiuntur ac perferunt. Ceterum hae aves auditu sunt acerrimo, rostro brevi et adunco, utraque mandibula mobili, unguibus tenacibus; volant non recto, sed transverso impetu, et quam minimo cum sono, adeo, ut propter aurem praetervolantes vix audiantur. Quaedam ejus generis aures plumeas eminentes habent; aliae iis carent. Vescuntur cadaveribus et vivis bestiolis, lepusculis, muribus, vespertilionibus, aviculis, lacertis, locustis. Hiemem tristes et solitariae consumunt sine pastu et dormientes. Non solum vitae ratione, sed et figura, capite praecipue, felibus similes sunt.

2. Bubo ab aliis avibus nocturnis discernitur immani capite; auribus patulis; longioribus plumis utrinque super oculos eminentibus, rostro brevi nigro, adunco; oculis magnis, torvis, et fulgentibus; pupillis latis, nigris et fulvo orbe ceu annulo circumdatis; plumis in dorso fulvis, sub ventre flavis, quae utrinque nigris maculis distinguuntur; deni-

que diro vocis sono. Bubo primo adspectu aquilam corporis magnitudine aequare videtur, re vera tamen minor est. Deserta nec tantum desolata, sed etiam dira et inaccessa loca incolit, ut rupes, turriumque aut arcium excelsarum ruinas; raro in planitiem descendit. Venatores bubone utuntur ad vulturē alliciendum, solentque, ut monstrosiorem reddant, caudam ei vulpinam affigere. Vultur novitate monstri commotus et quasi mirabundus dum advolat, aut capitur aut occiditur.

37. Ptaki drapieżne.

1. Ut bubo, ulula, noctua, noctu tantum evolant ad praedam, sic alia sunt genera avium rapacium, quae interdum venantur; quo referendi sunt accipitres, aquilae, vultures. Eis omnibus datum est caput grande, lingua lata, crassa et carnosae, robustaque ac torosa crura, quorum unguibus praedam comprehendunt. Et rostrum et ungues habent aduncos acutosque, et ad discerpendum, quae ceperint, accommodatos. Acerrimo denique visu praeditae sunt, ut e longinquo praedam cernere possint.

2. Accipitrum complura sunt genera, quae distinguuntur ex aviditate. Unum est minus, merulae magnitudine, quod habitat in muris et pinibus, venaturque hirundines, alaudas et perdices. Accipitres alii nonnisi ex terra rapiunt avem; alii circa arborea volitantem;

alii sedentem in sublimi; alii in aperto volantem.

3. Falcones ideo potissimum celebrantur, quod iis venatores olim ad venationes utebantur, singulari artificio ad hoc negotium institutis; quae tamen res dudum in desuetudinem abiit. Falcones acerrimo visu praediti sunt. Rostrum, nervi, tendines et ossa firmissima sunt, ut magnum eis robur insit, etsi pondus minus est, quam pro magnitudine corporis. Non enim carne aut pinguedine abundant. Volatus falconis est celerissimus. Altissime evolat in aërem. Solebant autem venatores longis eum funiculis, quibus pedes constrinxerant, retinere. Praeterea pileo quodam caput et oculos tegebant. Qui simulac demtus erat, celeriter evolabat falco et aves quascunque persequabatur, eas etiam, quas, dum liber vixerat, haud solitus erat appetere. Nidulatur falco in summis rupibus, ex iisque tanquam e specula prospicit lepusculos, cuniculos, perdices, cujus generis animalia venari solet. Ceterum foetorem vehementer aversatur, nec unquam attingit cadavero sicut vultur.

4. Milvus est ex accipitrum genere. Venatur gallinae, anseres, anates.

5. Aquilarum plura genera sunt. Nidificant in petris et arboribus. Venantur plerumque hinnulos et lepores. Testudines raptas frangunt e sublimi demittentes. Quod idem cornices nucibus faciunt. Quum enim duri-

tia nucis rostro repugnet, volantes in altum,
in saxa tegulasve eam jaciunt semel iterum-
que, donec quassatam perfringere queant. Id
huic fabulae occasionem dedit.

- „Aquila in sublīme sustulit testudinem,
„Quae quum abdidisset cornea corpus domo,
„Nec ullo pacto laedi posset condita;
„Venit per auras cornix et propter volans*):
„Opīmam sane praedam rapuisti unguibus;
„Sed nisi monstraro, quid sit faciendum tibi,
„Gravi nequidquam te lassabis pondere.
„Promissa parte, suadet, ut scopulum super
„Altis ab astris duram illidat corticem,
„Qua conminuta facile vescatur cibo.
„Inducta verbis aquila monitis paruit,
„Simul et magistrae large divisit dapem.
„Sic tuta quae naturae fuerat munere,
„Impar duabus occidit tristi nece.

*) scil. inquit.

6. Vultures aquilas magnitudine corporis
aut aequant, aut superant. Venantur lepō-
res, gallinas, nonnullos etiam pisces. Ple-
rumque in exanimia corpora seu cadavera
involant, hisque pascuntur. Vulturum im-
manis est voracitas, olfactus acerrimus. Alii
sunt nigri, rubicundi alii, alii fuscī, alii
mistum habent ex albo et nigro colorem.

38. Paw.

Pavonum genus aves omnes reliquas for-
ma superat. Superbus incessus indicat, ipsum
pavonem pulchritudinem suam intelligere.

Laudis etiam gloriaeque cupidus esse creditur. Landatus enim gemmantes expandit colores, adverso maxime sole, quia sic fulgentius radiant. Verum autumnii tempore, quo caudam splendentem amisit, pudibundus ac moerens latebram quaerit. Pedibus tamen tam pulchra avis asperioribus praedita est, quos, quoties adspicit, lamentabili voce defflere videtur. Caro ejus dura atque concoctu difficilis habetur. Tamen Romae olim luxuriosi eum occidere solebant cibi gratia.

59. Kogut.

Gloriam galli quoque sentiunt, nostri vigilēs nocturni, quos excitandis ad opera mortalibus rumpendoque somno natura videtur genuisse 1). Cum sole eunt cubitum. Sed non patiuntur obrepere sibi solis ortum, diemque venientem nunciant cantu, ipsum vero cantum plausu laterum. Imperitant suo generi, et regnum unus in unaquaque domo exercet. Id inter eos paritur dimicatione, velut ideo tela 2) adnata cruribus suis intelligant. In victoria canunt, seque ipsi victores testantur. Victus occultatur silens, aegreque servitium patitur. Superbus graditur gallus ardua cervice, cristis celsa: et sola volucrem celum adspicit crebro, in sublime caudam quoque falcata erigens.

1) gignēro. 2) ostrogī u nóg.

40. Jaskółka.

Hirundines nidos luto construunt, et stramento roborant. Si quando inopia est luti, madefactae 1) multa aqua pulverem spargunt. Ipsum vero nidum mollibus plumis floccisque consternunt tepesciendis ovis, simul ne durus sit infantibus pullis. Quaedam hirundines sub hiemem in peregrinas regiones avolant, quod ciconiae quoque, coturnices, grues, anatesque ferae faciunt. Aliae autem remanent quidem in patrio solo, sed sub hiemem relictis 2) nidis gregatim se ad ripas fluviorum aut piscinarum abscondunt. Ibi, postquam pennas pinguedine quadam ipsis propria inunxerunt 3), constipatae in torporem incidunt, ex quo non nisi proximo vere in vitam redeunt, nidosque derelictos repetunt.

1) madefieri. 2) relinquere. 3) inungere.

41. Żóraw.

Grues, quum loca calidiora petentes maria transmigrant, trianguli formam efficiunt. Vix ullo in genere avium tantum ordinis studium, quantum in his, animadvertitur. Ducem enim eligunt inter volandum, et quidem illum, qui aetate et experientia reliquis antecellit. Agmen etiam claudunt, qui aetate et calliditate praestant; juniores et minus periti in medio agmine sunt. In tergis praevolantium colla et capita reponunt. Quod

T

quia ipse dux facere non potest, revolat, ut ipse quoque quiescat. In ejus locum succedit alia ex iis, quae acquirunt; eaque vicissitudo in omni cursu servatur. Altissime assurgunt volatu, ut regiones, quas petunt, ex longinquo possint vidēre. Noctu nonnullae excubias agere dicuntur lapillum pede sustinentes, quo, si deciderit, excitentur. Ceterae dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes.

42. Bocian, Geś, Labędz.

Ciconiae pullos suos vehementer amant, qui egregium rursus grati animi exemplum praebent, maxima cura et pietate parentes senio confectos fovendo. Redeuntes eosdem nidos repētunt. Sed quonam e loco veniant, aut quo se referant, incompertum adhuc est. E longinquo venire, non est dubium, eodem quo grues modo. Abiturae in locum certum congregantur, comitataeque sic, ut nulla sui generis reliquatur nisi captiva aut serva, ceu lege praedicta die recedunt 1). Nemo vidit agmen discendentium, quum discessurum appareat 2): nec venire, sed venisse cernimus. Utrumque nocturnis fit temporibus. Et quamvis ultro citroque 3) pervolent, nunquam tamen advenisse usquam nisi noctu existimantur. Ciconiis exitio serpentium tantus est honos, ut in Thessalia olim capitale fuerit occidissee ciconiam, in

eumque eadem legibus poena esset constituta, quae in homicidam. — Simili ratione anseres quoque et olores commeant, sed horum volatus cernitur. Cuneatim volant. Collum quisque praecedenti impōnit, fessos duces ad terga recipiunt. Olorum cantum laudibus veteres extollebant; quod autem narratur de flebilibus modis 4), quos morientes edant, id falsum esse constat. Reperitur olor sen cygnus ubiuis in septentrionalibus terrae partibus. Vescitur ranis plantisque aquaticis. Facile cicuratur. Ferorum anserum versus septentrionem magna est multitudo. Utilissimum est hoc avium genus plumis pennisque, quibus quotannis bis terve sine detrimento spoliari potest.

- 1) *właśnie na dniu prawem przepisany.* 2) *nie widzimy oddalających się, chociaż czyniących przygotowanie do tego postrzegamy.* 3) *tu i ówdzie.* 4) *żałosne śpiewanie.*

45. Slowik.

Ut pavo forma, ita cantu excellit luscinia. Quanta autem vox tam parvo in corpusculo, quam pertinax spiritus! Vernis mensibus per totam fere noctem dulci suo cantu nos delectat. Primis diebus ac noctibus quindēcim assidue canit; ab eo tempore canit quidem, sed non assidue; deinde tacet. Capta tamen et caveae inclusa diutius canit. Plures singulis sunt cantus, nec iidem omnibus, sed sui cuique. Certant inter se ca-

nendo. Victa morte fuit saepe vitam, spiritu prius deficiente quam cantu. Hieme non cernuntur. Pariunt vere primo, quum plurimum, sena ova.

44. Papuga, Sroka, Szpak.

Humanas voces imitantur psittaci. India hanc avem mittit. Salutat, et, quae accipit verba, pronunciat. Capiti ejus duritia eadem quae rostro. Minor nobilitas, quia non ex longinquo venit, sed expressior 1) loquacitas certo generi picarum est. Adamant verba, quae loquantur. Constat emori victas difficultate verbi, ac, nisi subinde eadem audiant, memoria falli 2), quaerentesque mirum in modum hilarari, si interim audierint id verbum. Latior iis est lingua, sicut omnibus avibus, quae sermonem imitantur humanum, inter quas excellit etiam sturnus. Sturni catervatim volant. Adventant praecipue uvis maturescentibus, quas depopulantur. Ex Europa migrant in Aegyptum.

1) wyraźniejsza wymowa. 2) pamięć utracić.

45. Wieloryb.

Balaenae, belluarum maris grandissimae, amplissima sexaginta aut septuaginta pedum longitudo est, cujus tertiam partem caput

implet. Olim quum minus quam hodie illis insidiarentur homines, multo majores et longiores inveniebantur. Capiuntur praecipue circa Groenlandiam, et nuperrime etiam circa polum terrae australem. In summo capite spiracula sunt, unde aquam, quum ludunt, aut sanguinem, quum vulnerantur, summa vi summoque strepitu efflant. Rictus duodēna cubita latitudine excēdit, gula autem non est admodum ampla. Palatum et fauces contabulata quasi sunt tecto, cujus quingenti conti quindēcim pluriusque pedum longitudine numerantur. Feminae non ova pariunt, ut qui proprie vocantur pisces, sed animalia viva, quae mammis nutriunt. Caro hujus bestiae dura est et macra; adeps vero magnae crassitudinis inter cutem et carnem itemque sub labiis deprehenditur, ex quo oleum quoddam pinguius praeparant 1). Vis summa balaenae in cauda est, quatuor interdum ulnas lata, qua magnas naves frangit et evertit. Captura tantae belluae admodum molesta est et periculosa. Jaculis hamatis, longissimo funi annexis, e navibus petitur. Jaculis aliquot in corpore fixis, plurimum sanguinis ex vulneribus emittit irataque ex capite efflat, ut exsanguis tandem occidat. Tum vero nil nisi testum et adipem sibi sumunt piscatores, quibus rebus multum lucrantur imprimis Batavi. Reliqua ursis avibusque permittuntur. Hostes balaenae infestissimos pristes habent. Capiuntur

maxime mense Junio atque Julio. Tum magna multitudo congregatur, ut facile vel duo millia capi possint.

1) t. i. *tran.*

46. Swinia morska.

Velocissimum omnium animalium, non solum marinarum, est delphinus; ocrior volūcre et telo. Ejus celeritatem nullus effugere piscis posset, nisi natura ita comparatum esset, ut nonnisi resupīnus praedam capere possit. Quo fit, ut pisces spatium habeant evadendi. Rostrum simile porcino habet. Delectari dicitur musica hominemque amare. Obviam navigiis veniunt delphini, ludunt exsultantes, tantaque vi exsiliunt, ut plerumque vela navium transvolent. Pariunt catulos, interdum binos: nutriunt uberibus sicut balaeanae, atque etiam gestant fetus infantia infirmos. Quin et adultos diu commitantur, magna erga partum caritate. Adolescunt celeriter, decemque annis putantur ad summam magnitudinem pervenire.

47. Sledź.

Halec, piscis notissimus, colorem mutat; hieme enim candidior est, aestate nigrior. Nullus piscium hoc est fecundior. Praeterea caro ejus suavissima est, quare plerique pisces, imprimis autem ceti, illis insidiantur.

Quotannis incredibilis haecum vis ex mari glaciali ad Hollandiae usque Angliaeque oras penetrat. Hoc piscium genere innumerabilis hominum multitudo vitam sustentat.

48. Żółw.

Testudo, quadrupes ovipara, tota durissima testa quasi clypeo tegitur ita, ut caput pedesque et caudam exserere possit. Valde stupida haec est bestia. In mari conchyliis, in terram egressae herbis vivunt. Pariunt ova avium ovis similia ad centena numero, quae defossa extra aquas et humo cooperta solis calore animantur. Carnis ovorumque sapor suavissimus habetur. Color testarum varius est pulcherrimusque. Ex his multa et elegans supellex conficitur.

49. Pszczoły.

Apes aut in vetustae arboris cavo, aut in alvearibus habitant. In eodem alveo millia commorantur. Ex his una, magnitudine reliquis praestans, reginae nomine insignitur. Haec, sola in alveo femella, nihil agit nisi ut ovula ponat, ex quibus novum apum examen calore solis excluditur. Quae magnitudine proxime accedunt ad reginam, masculae sunt apes sive fuci; qui aculeo ipsi carentes, simulac regina satis ovorum peperit, ab operantibus apibus aculeis interiecti

ex alveari ejiciuntur; quod plerumque sub finem aestatis fieri solet. Laborantium apum multo major, quam reliquarum, in uno alveo est numerus, qui ad plura millia excrescit. Evagantur ex alveari in prata et campos, mel e floribus sugentes, colligentesque tenuem inde pulverem, qui iisdem inhaeret. Ex hoc pulvere ceram conficiunt; unde sexangulas sibi cellas struunt, in quas ova depōnit regina. In vacuis cellis apes operantes mel stipant. Postquam in alveari novum examen cum nova regina procreatum est, recens hic popellus calido die aestivo, duce regina, ex alveari ad novas sedes migrat.

2. Ratio operis apum haec est. Interdum statio ad portas more castrorum, noctu quies in matutinum, donec una ceteras excitet gemino aut triplici bombo, ut buccino aliquo. Tunc universae provolant, si dies mitis futurus est. Praedivinant enim ventos imbresque, et se continent tectis. Itaque temperie coeli, quum agmen ad opera processit, aliae flores aggerunt pedibus, aliae aquam ore, guttasque lanugine totius corporis. Quibus est adolescentia, illae ad opera exeunt et supra dicta convehunt: seniores intus operantur. Quae flores comportant, totae onustae remeant. Excipiunt eas ternae aut quaternae, atque exonerant. Sunt enim intus quoque officia divisa. Aliae struunt, aliae poliunt, aliae suggerunt, aliae cibum

comparant ex eo, quod allatum est. Neque enim separatim vescuntur, ne inaequalitas operis et cibi fiat et temporis. Mira est observatio operis. Cessantium inertiam notant, castigant mox, et puniunt morte. Mira mundities; amoliuntur omnia e medio, nullaеque inter opera spurcitiae jacent. Quin et excrementa operantium intus, ne longius recedant, unum congesta in locum, turbidis diebus et operis otio egerunt 1). Quum advesperascit, in alveo strepunt minus ac minus, donec una circumvölet, eodem, quo excitavit, bombo ceu quiëtem capere impërans: et hoc castrorum more 2).

5. Non constat, rex nullumne habeat aculeum, majestate tantum armatus: an dederit eum quidem natura, sed usum ejus illi tantum negaverit. Illud constat, imperatorem aculeo non uti. Mira plebi 3) circa eum obedientia est. Quum procedit, una est totum examen, circaque eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur. Reliquo tempore quum populus in labore est, ipse opera intus circuit, similis exhortanti, solus immunis. Procedit foras, non nisi migraturo examine. Id multo intelligitur ante, aliquot diebus murmure intus strepente. Diem tempestivum eligunt. Si quis alam regi detruncet, non fugiet examen. Quum processere, se quaeque proximam illi cupit esse, et in officio conspici gaudet. Fessum humeris sublevant,

validius fatigatum ex toto 4) portant. Si qua lassata deficit, aut forte aberravit, odore persequitur. Ubique ille consedit, ibi cunctarum castra sunt. Duce prehenso, totum tenetur agmen: amisso, dilabitur migratque ad alios. Esse utique sine rege non possunt. Invitae autem interimunt eos, quum plures fuere; tunc et fucos abigunt. Certum est, ab apibus fucos interfici. Aculeum apibus natura dedit ad unum ictum: hoc infixo quidam eas statim emori putant. Est in exemplis 5), equos ab iis occisos. Odore foedos odores, proculque fugiunt. Rege peste consumpto moeret plebs ignavo dolore, non cibos convelit, non procedit, tristi tantum murmure glomeratur circa corpus ejus.

1) egërere, wyrzucać. 2) iak w obozie. 3) pospolite, podległe matce pszczoly. 4) zupełnie. 5) Ma-
my przykłady.

50. Kwiaty.

Mira florum varietas est: quumque ipsae plantae maximam partem usus alimentique gratia in terris gignantur; flores earum nascuntur, ut pulchritudine sua moveant oculos ei delectent, utque admoneant homines, quae spectatissime floreant, celerrime marcescere.

Differunt rosae multitudine foliorum, asperitate, laevore, colore, odore. Lilium rosae

nobilitate proximum est. Nulli florum excellitas major. Candor ejus est eximius. Est et rubens lilium et purpureum. Violarum plures species, purpureae, luteae, albae. Florum ver nunciantium prima est viola.

51. Materyaly roślinne.

Linum in fila ductum et contextum infinitas hominibus commoditates praestat. Linum vile aut impositum stupa vocatur. Cannabis est utilissima funibus, retibus et panis conficiendis. Rubia tingendis lanis et coriis idonea est.

52. Drzewa.

1. Arbörum genera varia sunt; quippe multae ipsae sponte sua proveniunt, multae nostra manu satae 1) procedunt. Quae non ope humana gignuntur, silvestres ac ferae sunt; at quibus labor adhibetur, magis aptae sunt fructibus. Arbörum flos est pleni veris indicium ei anni renascentis.

2. Non omnes arböres in omnibus locis nascuntur, nec translatae 2) vivunt coelo invidente 3) vel solo repugnante. Quanquam a solo quidem ope diligentis culturae impetrantur aliquando, ut alienas arböres alat advenasque nutriat: contra coeli vero intemperiem remedium repertum est nullum.

3. Montes amant cedrus, larix, taeda

et ceterae, ex quibus resina gignitur, item juniperus et aliae. Montes et valles diligit abies, robur, castanea, tilia, ilex. Aquosis montibus gaudent acer, fraxinus, tilia, cerasus. Gaudet frigidis 4) betula. Non nisi in aquosis proveniunt salices, alni, populi, vaccinia.

4. Arbörum aliis decidunt folia, aliae sempiterna coma virent, ut olea, laurus, palma, myrtus, cupressus, pinus, edera, abies, larix, pinaster, juniperus, cedrus, terebinthus, buxus, ilex, taxus, aliae. Latissima folia fico, viti, platano; angusta myrto, punicae, oleae; pungentia pino, piceae, abieti, larici, cedro. Pinus, abies, picea, larix, cedrus et nonnullae aliae arböres picem gignunt. Omnes perpetuo virent, nec facile discernuntur fronde, nisi a peritis. Abies e cunctis amplissima, illique pulcherrima materies. E ramis generum horum nucamenta squamatim compacta dependent.

5. Vitis ceteris stirpibus jure praeponitur, non tantum fructus dulcedine, sed etiam facilitate, per quam omni paene regione, nisi glaciale, curae hominum respondet, tamque felix campis, quam collibus provenit. Vini genera differunt colore, sapore, aetate, virtute, patria. Mulsu est vinum melle conditum. Uvae suspenduntur et in sole panduntur, ut passae fiant.

6. Ex omnibus stirpibus longe minorem impensam desiderat olea. Omnis olea major

fere ad escam, minor oleo est aptior. Oli-
va constat nucleo, oleo, carne, amurca. Pal-
ma, arbor nobilis, orienti propria est; sunt
quidem et in Europa, sed minutae steriles-
que; frugiferae vero nusquam nisi in fervida
regione.

1) serere. 2) transferre (*przesadzone*). 3) *dla klimatu*
niesprzyjajacego. 4) *zimne okolice lubi*.

53. Piasek, Kamienie.

Arena liquatur igni ac funditur in usum
vitri. — Calx et gypsus e lapidibus coquun-
tur. — Marmor est vel candidum vel macu-
losum, versicolores habens maculas, cujus
genera et colores non facile est enumerare
in tanta multitudine. Marmora scalpunt,
secant etiam in crustas. Asbestus lapis est
flexilis in modum lini, nihil igni deperdens.
Pumex lapis cavernosus, ad corpora levigan-
da utilissimus. Lapillos pretiosos, sive pla-
ne pellucidos, sive minus, gemmas vocamus.
Maximum in rebus humanis, non solum in-
ter gemmas, pretium habet adamas, cujus du-
ritia inenarrabilis est. Smaragdus est viri-
dis. Beryllorum probatissimi viriditatem puri
maris imitantur. Chrysoberylli sunt paullo
pallidiores, sed in aureum colorem exeunte
fulgore. Vicinum genus huic est viridius,
vocaturque Chrysoprasus. Carbunculus a simi-
litudine ignium appellatur. Sapphiri coeru-
leae, raroque cum purpura: nusquam pel-

Lucidae. — Magnes ferrum ad se allicit et attrahit; est etiam ipsi vis ad septentriones dirigens.

54. Sól Kuchenna.

Sal 1) omnis aut fit 2) aut gignitur, utrumque plurimis modis. Sunt montes nativi salis, in quibus lapicidinarum modo caeditur, quem salem vocant fossitium. Aliud genus ex aqua marina sponte gignitur, spuma in extremis littoribus ac scopulis relictā. Factitii salis varia genera: vel enim in salinis, mari affuso, sole multo inarescit, vel excoquitur candidus. Sale in condiendis cibis atque servandis carnibus et piscibus utimur.

1) rozumiemy tu o soli kùchenney. 2) albo się sama tworzy czyli rodzi, albo ią robią, np. warzeniem.

55. Kruszcze.

1. Metalla scrobibus maxime puteorum 1) effodiuntur, dum cuniculis per magna spatia actis 2) cavantur montes ad lucernarum lumina: in quo opere sidunt nonnunquam rimae cubito et opprimunt operarios. Quod effossum est, tunditur, lavatur, molitur in farinam. Ignis vitium metalli excoquit. Quae e catino jactatur inutilis materia, in omni metallo scoria vocatur.

1) w dołach. 2) ulicami podziemnymi, do znaczney rozległości doprowadzonemi.

2. *Auro* praecipua gratia, ob fulgorem et raritatem. Invenitur etiam in fluminibus, quo nullum absolutius est. Non aliud metallum laxius dilatatur. Et quum ponderosissimum sit omnium, non modo metallorum sed corporum, quam Hispanico nomine *Platinum* appellamus, ad eam proxime accedit pondere aurum. *Argentum* non nisi in puteis reperitur. *Aes* effoditur ignique perficitur. Antiquissima pecunia ex illo cudebatur, immo ante numerorum usum pretium aliarum rerum aeris pondere aestimabatur. *Cadmia* in eas conjicitur, ut fiat orichalcum. *Plumbum* est metalli genus *stanno* inferius. Ejus natura humida est, stanni autem plus aridi habet: ideo hoc ad nullam rem sine mistura utile est. Stannum illitum 1) aeneis vasis saporem gratiorem facit et compescit aeruginis virus. *Ferri* metalla ubique propemodum reperiuntur, minimaque difficultate cognoscuntur. Ex hoc optima pessimaque vitae instrumenta fiunt; si quidem hoc humum scindimus, extruimus tecta, saxa caedimus, plurimosque ad alios usus ferrum adhibemus; sed eodem ad bella, caedes, latrocinia homines utuntur. *Chalybs* est genus ferri durissimi. — *Argentum* quod vocatur vivum, metallum est, quod unum in eo, quo homines vivimus, calore liquidum semper est, nec nisi maximo frigore in ceterorum metallorum habitum concrecit sive congelatur. Innatant ei quaecunque injiciuntur,

praeter illa metallorum pouderosissima. Vasa exest 2) ac perrumpit e quovis metallo, praeter ferrum et platinam, conflata.

1) illinere. 2) excedere.

56. Zjawienia powietrzne.

1. Terra universa circumfusa undiq̃ue est aëre. Huic vapores levitate sua sublati innatant, qui quanto magis calore solis extenuati sunt, tanto evchuntur altius. Ubi copiose cientur, et una cum aëre frigoris vi coguntur, veniunt in conspectum oculorum *), efficiuntque nebulas. Coacti in guttulas vapores terram, pluviae prope modo, humectant, haud absimiles rori, qui terrae mane vesperive incubat. Ex rore gelido nascitur pruina. Vapores in sublīme acti densiusque stipati nubes efficiunt. Hae saepe suo pondere ruptae ruunt in terram efficiuntque pluviam, quae vel minutis rarisque guttulis terram adspersgit, vel grandes copiosasque guttas defert, quod genus imbres appellamus: vel denique omnis nubium humor una prope effunditur nimbumque efficit. Grando congelato imbre, nix eodem humore mollius coacto gignitur. Glacies est aqua congelata. Iris, arcus coelestis, tum exsistit, quum sol radiis suis exadversum cadentes pluviae guttas illuminat.

*) pokazuią się.

2. Fulgur appellatur fulgor ille subitus, ex obscuris plerumque nubibus emicans, cum tonitru fere conjunctus, licet illud vel serius ad aures, quam fulgur ad oculos perveniat, vel plane ferire aures non possit. Fulminei quidem ignis varii mirique effectus sunt: nam modo incendit corpora, in quae irruit, modo leviter tantum adurit, modo findit frangitve, interdum etiam liquefacit.

3. Quod olim in prodigiis numeratum est, noctu coelum arsisse 1), id haud dubie de lumine illo intelligi debet, quod a plaga coeli, unde fulget, boreale 2) vocatur, et libernis fere noctibus spectaculo est.

1) ardere. 2) zorza północna.

4. Aliae praeterea igneae species, sed sine fragore, interdum vagantur, quas, quum majores sunt, dracones volantes 1), quum minores, propter similitudinem aliquam trajectiones stellarum 2) vocitant. Harum causa et ratio nobis quidem non est perspecta; probabile tamen est, vapores esse quosdam incensos in remotioribus a nostra tellure regionibus, nec absimiles minutis illis flammulis, quas e locis paludosis recentibusque sepulcris surgere illisque inerrare saepe videmus, et quae sub *ignis fatui* 3) appellatione notae sunt.

1) kule ogniste. 2) gwiazdy spadaiące. 3) światło błękaące się.

57. Ciała niebieskie.

1. Coelo adscribimus stellas, solem et lunam. Stellarum tria sunt genera. Primum earum, quae eundem semper cum ceteris locum obtinent, aequaliterque omni tempore inter se distant. Has *fixas* vocant. Credibile est, fixam quamque stellam esse soli nostro similem; et circum eam etiam moveri corpora, quae illius lumine ac fotu et illustrantur et calefiant. Illarum numerus definire nequit. Candidus ille circulus, quem galaxiam a lacteo appellamus, stellis fixis constat.

2. Ex alio genere sunt, quos *Planetas*, hoc est errantes stellas appellant. Quum enim fixae illae, ob motum terrae annuum, certo e definito itinere ab oriente occasum versus ferri semper videantur; illae contra, modo eundem, quem ceterae tramitem servant, modo remeant, in eodem diversorum annorum tempore diversis locis sunt conspicuae, dum circa solum suis quaeque legibus et temporibus voluntur. Ex horum corporum numero haec ipsa, quam habitamus, terra est. Ceteri planetae, ad instar telluris nostrae ipsi quoque opāci, et lucis propriae expertes, dum a sole illam mutuuntur, stellarum specie nobis apparent. Horum quinque olim numerabantur, Mercurius, Venus, Mars, Jupiter, Saturnus. Nostris autem temporibus primo Herschellius in Britannia novum alium

eumque a nobis remotissimum detexit, quem *Vrānum* vocare solemus; et nuperrime quatuor novi, miro inter se, necdum satis perspecto consortio juncti, ab astronomis inventi sunt, quos, *Cereris*, *Palladis*, *Junonis* et *Vestae* nominibus insigniverunt. Ceterum Planetis quibusdam sui sunt Satellites, qui circum ipsos vertuntur; e quo genere ea quoque, quae tellurem nostram comitatur, Luna est.

3. Tertium est stellarum genus, cui *cometarum* nomen inditum est, quod *stellam crinitam* significat. Visae enim sunt ex hoc genere stellae, quae longum radiantemque comam sive candam traherent, aliae ea destitutae sunt. Raro nec fere nisi singulae comparent; earumque natura minus etiam quam planetarum comperta est. Nam et in diversissimis coeli regionibus conspiciuntur, et discessus earum reditusque certis legibus hucusque definiri non potuit.

4. Luna noctu lucet, et eam lucem, quam a sole accipit, in terram mittit. Varias ipsa mutationes lucis habet: modo enim curvata est in cornua, modo dimidiata, modo toto orbe lucet, quod plenilunium vocant, modo nobis quidem prorsus non lucet, quod interlunium dicunt. Eādem interposita nonnunquam inter solem terramque radios solis et lumen obscurat; alias ipsa in umbram terrae incidens, quum est e regione solis; interposito terrae repente deficit,

quorum illud *solis*, hoc *lunae eclipsis* sive *defectus* appellatur. Ceterum luna multo minor est quam terra.

5. Veneris stella, errantium pulcherrima, Phosphorus graece, Lucifer latine dicitur, quum mane antegreditur solem: quum subsequitur vespere, Hesperus. Haec quoque stella minor est terra, itemque Mercurius et Mars.

6. Sol astrorum obtinet principatum. Igneus est, omnesque planetas clarissima luce collustrat, et efficit, ut in terra omnia vigeant, et in suo quaeque genere pubescant. Non tepefacit solum, sed etiam saepe comburit. In compage media planetica ita collocatus est, ut ipse circa axem suum rotetur, planetae autem omnes circa ipsum orbitis moveantur, hoc ordine, ut proximum a sole locum Mercurius tenet, alterum Venus, tertium Terra cum Luna, quartum Mars, quintum Jupiter cum quatuor satellitibus vel lunis, sextum Saturnus cum septem satellitibus, cinctus praeterea annulo quodam.

7. Omnes stellae globosae sunt atque rotundae. Et tellus a rotunditate orbis terrarum dicitur. Esse autem eam rotundam, umbra illius in eclipsi lunae rotunda esse globosam, navigationes circa terram, ortus et occasus solis, multaque alia ita arguunt, ut nemo hodie dubitet.

58. Zdrowie i choroba.

1. Sanus homo, qui et bene valet, et suae spontis *) est, nullis obligare se legibus medicorum debet. Hunc oportet varium habere vitae genus: modo ruri esse, modo in urbe, saepiusque in agro; navigare, venari, quiescere interdum, sed frequenter se exercere. Nam ignavia corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti: nullum cibi genus fugere, quo populus utitur; bis die potius, quam semel cibum capere, et semper tantum, quantum concoquere queat.

*) *pan swey woli.*

2. At imbecillis (quo in numero magna pars urbanorum omnesque paene literarum studiosi sunt) observatio maior necessaria est. Ex his igitur qui bene concoxerunt, primo mane tuto surget: qui parum, quiescere debet: qui non concoxit, ex toto conquiescere, ac neque labori se, neque exercitationi credere; habitare vero aedificio lucido, perflatum aestivum, hibernum solem habente; cavere meridianum solem, matutinum et vespertinum frigus. Ubi expectatus *) est aliquis, paullum intermittere, deinde, nisi hiemis est, fovere os multa aqua frigida debet. Quem interdum vel domestica vel civilia officia te-

nuerunt, huic tempus aliquod servandum curationi corporis est. Prima autem ejus curationis exercitatio est, quae semper antecedere cibum debet: in eo, qui assuetus est, et minus concoxit, amplior. Commode vero exercent clara lectio, pila, cursus, ambulatio, atque haec non utique plana commodior est: siquidem melius ascensus et descensus cum quadam varietate corpus movet, nisi tamen id perquam imbecillum est. Melior autem est ambulatio sub divo, quam in porticu; melior recta quam flexuosa. Exercitationis plerumque finis esse debet sudor, aut certe lassitudo: idque ipsum modo minus, modo magis faciendum est.

*) expergisci.

5. Post exercitationem paullum conquiescere opus est. Ubi ad cibum ventum est 1), nunquam utilis est nimia satietas, saepe inutilis nimia abstinencia. Condita 2) omnia duabus de causis inutilia sunt, quoniam et plus propter dulcedinem assumitur, et, quod modo par 3) est, tamen acrius concoquitur. Post satietatem nihil agendum.

1) przyszedłszy do iedzenia, maie iedz. 2) condire konfitury. 3) a nawet i w miarę użyte.

4. Periclitatur et qui semel, et qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit. Item neque post nimium laborem subitum otium, neque post nimium otium subitus labor sine gravi noxa est. Ergo,

quum quis mutare aliquid volet, paullatim debeat assuescere. Atque ideo quoque nimis otiosa vita utilis non est, quia potest incidere subito laboris necessitas. Illud quoque nosse oportet, ex labore sudanti frigidam potionem perniciosissimam esse; atque etiam, quum sudor remisit, itinere fatigatis inutilem. Levat lassitudinem etiam laboris mutatio. Qui toto die sedit, huic nihil currendum, sed lente ambulandum est.

5. Extenuant corpus aqua calida, nimius calor, cura, vigilia, somnus nimium vel brevis vel longus, cursus, multa ambulatio, omnisque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidae res et austerae, et semel in die assumptae epulae. Purgationes interdum necessariae sunt, sed ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus, et ob hoc infirmum erit, quum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit.

6. Tempus quoque anni considerare oportet. Hieme plus esse *) convenit, minus bibere; at vere paullum cibi demendum adijciendumque potioni. Aestate vero et potione et cibo saepius corpus eget. Per autumnum propter coeli varietatem periculum maximum est. Itaque neque sine veste, neque sine calceamentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque sub divo noctu dormire, nisi bene opertum. Poena nocere quidam putant. At non haec,

sed consummatio omnium nocet. In nullo tamen minus quam in his noxa est.

*) *tu za* edere.

7. Cui caput infirmum est, is, si bene concoxit, leniter perfricare id manibus suis debet, capillos quotidie pectere, multum ambulare, sed, si licet, neque sub tecto, neque in sole: utique autem vitare solis ardorem, maximeque post cibum. Eidem modicus cibus necessarius est, quem facile concoquat. Scribere, legere, voce contendere post cœnam non debet, post quam ne cogitatio quidem satis tuta est.

8. Quē frequenter cita alvus exercet, huic opus est, pila similibusque superiores partes exercere; dum jejunus est, ambulare, vitare solis nimium ardorem, non uti cibis variis minimeque jurulentis, omnia denique sumere, quae tarde concoquuntur. Sēper post cibum conquiescere debet, ac neque intendere animum, neque ambulatione quamvis leni moveri. — Si quis stomacho laborat, legere clare debet, post lectionem ambulare, tum pila aliove genere, quo superior pars moveatur, exerceri; non aquam, sed vinum calidum bibere jejunus; cibum bis die assumere, sic tamen, ut facile concoquat; uti praeterea vino tenni et austero. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nausea et nolentium vomitus, in jejunio dolor capitis.

9. Aliae res boni succi, aliae mali sunt:

aliae lenes, aliae acres; aliae crassiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem; aliae idoneae sunt stomacho, aliae alienae; itemque aliae inflant, aliae ab hoc absunt; aliae calefaciunt, aliae facile in stomacho accescunt, aliae non facile intus corrumpuntur; quaedam somnum movent, quaedam sensus excitant.

10. Stomacho apta sunt, quaecunque austera sunt, et quae acida, quaeque contacta sale modico sunt. Item panis sine fermento, et elota alica, vel oryza, vel ptisana, omnis avis, omnis venatio, atque utraque vel assa vel elixa: ex domesticis animalibus bubula *); si quid ex ceteris sumitur, magerum potius quam pingue. Aliena vero stomacho sunt omnia tepida, omnia salsa, omnia iurulenta, omnia praedulcia, omnia pinguia. Ex his intelligi potest, non, quidquid boni succi est, protinus stomacho convenire: neque, quidquid stomacho convenit, protinus boni succi esse.

*) scil. caro.

V.

O MITOLOGII.

Graeci veteres atque Romani non, sicut nos, unum deum, sed plures deos deasque colebant. Nam inter eos philosophi quidem erant, qui vanitatem religionis popularis intelligerent, et unum tantummodo deum, hujus mundi opificem, colendum esse censerent, vulgus tamen innumeros fere deos colebat, donec christiana religio doctrinam de uno deo latius propagaret. Illorum deorum notissimos recensebimus.

2. Omnium deorum primus et maximus erat *Jupiter*. Hic *Saturni* et *Rheae* filius fuisse, et in Creta insula natus et educatus esse dicitur. Quum autem adolevisset 1), patrem suum regno expulit 2), atque illud cum fratribus suis ita divisit, ut ipse imperium coeli et terrae, *Neptunus* maris, *Pluto* inferorum obtineret. Attamen illi etiam *Neptunus* et *Pluto* parebant. Fingebatur *Jupiter* plerumque sedens in solio eburneo, sceptrum sinistra manu, dextra fulmen tenens. Juxta eum stabat aquila, quae avis ei consecrata

erat, et pocillator Ganymedes. Ex arboribus sacra ei erat quercus.

1) adolescere. 2) expellere.

3. Jovis uxor et soror *Juno*. Fingebatur solio insidens, habitu regali, sceptro et diademate insignis. Dea haec regnis et matrimonii praeerat. Ex avibus pavo illi sacra-
tus erat, qui et in imaginibus ejus conspici solet. Junonis ministra et nuncia erat *Iris*.

4. *Vesta*, Saturni filia, ignem domesti-
cum significat. Semp̄r virgo fuit. Cultus
ejus fuit antiquissimus. Romae primus ei
templum rex Numa extruxit. In eo statua
nulla erat, sed ignis perpetuus a virginibus
Vestalibus, hujus deae sacerdotibus, serva-
batur, et gravis poena in eam, cujus negli-
gentia ignis ille extinctus foret, constituta
erat.

5. *Minerva*, quae et *Pallas* dicitur, Jovi
dignitate fuit proxima, atque adeo ex cere-
bro Jovis nata 1) esse fingitur, quia sapien-
tiae et artium praeses habetur. Colebatur
imprimis Athenis, ubi maxime literarum stu-
dia vigeabant. Tribuunt et inventionem la-
nificii et oleae. Tum belli etiam et armo-
rum dea erat. Denique quadrigas et bigas
invenisse fertur. Fingitur armata, torvo
vultu, glaucis oculis, galeam capite gerens
et induta thorace, in quo effictum 2) erat
Medusae caput serpentibus circumvolutum,
cujus adspectus homines in lapides conver-

tere credebatur. Ex avibus noctua ei sacra erat, ex arboribus olea.

1) nasci. 2) effingere.

6. *Ceres*, Saturni et Rheae filia, frugum dea. Haec prima sationem et usum frumenti homines docuit, quum antea glandibus vescerentur. Sacra ejus religioso quodam silentio celebrabantur. Fingebatur coronam gestans spicis ornatam, facem plerumque altera manu tenens, (quoniam facibus olim ad Aetnam accensis Proserpinam filiam a Plutone raptam quaesiverat,) altera interdum papaver.

7. *Mars*, belli praeses, praecipuo honore a Romanis colebatur, Romulum et Remum, qui Romam condiderant, filios ejus fuisse credentibus. Animalia ei sacra erant lupus, picus et maxime equus. Fingebatur ardente vultu, currui plerumque insistens, vel hasta et flagello armatus. In ejus honorem tertius anni mensis Martius dictus est. Aurigae munere in curru Martis fungebatur *Bellona*, soror illius. — *Victoria* Romae colebatur sub forma virginis alatae, coronam vel palmam manu ferentis.

8. *Mercurius*, Jovis et Majae (quae filia erat Atlantis) filius, nuncius deorum erat, praecipue Jovis. Praeerat sermoni et eloquentiae; animas defunctorum ad inferos deducebat; mercatorum quoque et lucri, quin et furum deus habebatur. Praeterea musi-

ces et lyrae inventor erat. Fingebatur ut juvenis formosus, petaso et talaribus aureis alatis insignis, caduceum sive virgam manu tenens, cui duo serpentes erant circumvoluti, quia praeconis etiam munereungebatur et auctor erat pacis, ejus signum olim hic fuit caduceus.

9. *Apollo*, qui et *Phoebus* dicitur, Jovis et Latonae filius fuit, cum sorore *Diana* in insula *Delo* natus. Hunc quatuor praecipue artium inventorem et praesidem finxerunt, medicinae, artis sagittariae, musicæ et poësis, unde a poëtae prae ceteris invocatur et lyram tenens fingitur: denique arti divinandi praeerat, et plurima ei consecrata erant oracula, quorum celeberrimum erat *Delphicum*. Idem deus praeses erat *Musarum*, quae literis et artibus liberalibus praesunt. Novem sunt *Musae*, quarum nomina haec: *Clio*, *Euterpe*, *Thalia*, *Melpomene*, *Therpsichore*, *Erato*, *Polyhymnia*, *Urania*, *Calliope*. Fingebatur *Apollo* specie imberbis juvenis, promissis capillis, dextra arcum et sagittas, laeva lyram tenens. Coronatur lauro, quae arbor ei sacra erat, unde etiam poëtae lauro coronantur. Inter aves sacra ei erat corvus et cygnus. Multi *Apollinem* et *Solem* eundem deum esse dicunt; alii tamen rectius eos distinguunt.

10. *Diana*, *Apollinis* soror, Jovis et Latonae filia, semper virgo fuisse fertur, eandem et *Luna* fuisse dicitur, quare cum lu-

nula in fronte pingitur. Praeerat venationibus, silvis et montibus, quare canes ei erant consecrati. Fingebatur coma soluta, arcum et sagittas manu tenens, cervos aliasve feras persēquens cum canibus.

11. *Venus*, amoris et pulchritudinis dea, ex spuma maris orta esse dicitur. Curru vehitur tracto a cygnis vel columbis. Ex arboribus myrtus ei sacra erat. Comitatur eam filius, *Cupido*, puer alatus et arcu atque sagittis instructus. Praeter hunc comites habet tres *Gratias*, venustatis deas. Dicuntur *Aglaja*, *Thalia*, *Euphrosyne*. Hae finguntur plerumque nudae et manibus junctis.

12. *Veneris*, pulcherrimae omnium dearum, maritus erat turpissimus omnium deorum, *Vulcanus*, Jovis et Junonis filius. Ob deformitatem a Jove coelo ejectus 1), et in insulam Lemnum delapsus 2), eoque claudus factus est. Erat ignis et fabrorum ferrariorum deus. Officinam habebat in monte Aetna. Ministri ejus erant *Cyclopes*, gigantes unum oculum in media fronte habentes.

1) ejicere. 2) delābi.

13. *Neptunus*, Jovis frater, maris imperium obtinuerat. Huic, quia primum equum e terra produxisse credebatur, equus erat consecratus. Agnoscitur imprimis tridente, quem manu gerit. Comitatur eum *Triton* filius, tubicen, qui concha pro tuba utitur.

14. *Pluto*, Saturni filius, inferorum deus,

pingitur solio insidens loco tenebricoso, torvo vultu, sceptro et corona ex ebano insignis. Plutonis uxor erat *Proserpina*, Jovis et Cereris filia. Hanc Pluto ex Sicilia rapuit. Cereris tamen precibus effectum est, ut sex tantum menses apud maritum in Orco, sex reliquos apud matrem degeret. *Orco* dividitur in Tartarum, sedem malorum et improborum, qui variis ibi poenis cruciantur, et campos Elysios, piorum sedem. Judices umbrarum tres sunt: *Mīnos*, *Rhadamanthus*, *Aeacus*. Ad inferos umbras deducit Mercurius, deductas excipit nauta *Charon*, et trans Stygem et Acherontem, Orci flumina, transvehit. Qui in terra humati non sunt, diu in litore Stygis circumerrant. Propterea magnam sepulturae curam habebant veteres. Ex flumine *Lethe* oblivionem superioris vitae bibunt. Introitum Orci custodit canis *Cerberus*, horribile monstrum, triceps et serpentibus circumvolutum. Adsunt in Orco etiam *Furiae*, quae malos homines excruciant. Vocantur *Alecto*, *Tisiphone*, *Meagaera*. Criaibus serpentes involutos habent, manu facem ardentem gestant. Significant hominis conscientiam, quae maleficos excruciat. — Commemorandae etiam sunt *Parcae*, quae fati hominum praesunt. Vocantur *Clotho*, *Lachesis*, *Atropos*. *Lachesis* colum tenet, *Clotho* filum vitae ducit, *Atropos* abrumpit.

15. *Janus*, anni deus, initiis et vicissitu-

dinibus omnibus, anni maxime et mensium et diei, item foribus praeerat, quae ab eo januae dicuntur. Mensis quoque Ianuarius, qui annum aperit, de Jano dictus est. Hic primus homines sacrorum ritus docuisse dicitur, fuisse autem antiquus Italiae rex, qui vini usum Italos docuerit. Statua ejus erat bifrons, ut et praeterita et futura spectare videretur. Clavam et virgam manu tenet. Templum ejus antiquissimum Romae sub Capitolium belli tempore patebat: pace facta claudebatur: quod intra annos 725 ter tantum accidit.

16. *Saturnus*, temporis in genere deus, fuit Coeli et Telluris filius. Liberos, quos ei pariebat Rhea devoravit. Sed pro Jove datus ei est lapis. Postea a Jove regno pulsus ad Janum in Italiam confugit, et ibi *latuit*, unde ea regio *Latii* nomen accepisse fertur. A Jano in societatem regni adscitus homines agrestes ad mores humaniores perduxit, unde eo regnante aurea aetas floruisse dicitur. Fingitur Saturnus ut senex decrepitus, falcem manu tenens, aliquando et anguem caudam sibi mordentem: aliquando denique infantem devorans. *Saturnalia* in ejus honorem celebrabantur mense Decembri per septem dies, maxima laetitia. Tum munera inter se mittebant Romani. Servis tum licebat cum dominis ludere et joculari, iisque ad mensam accumbentibus ministrabant domini, quo auream significarent aetatem,

qua omnes homines eiusdem conditionis fuerunt.

17. Uxor Saturni erat *Rhea*, quae eadem mater deorum et *Cybele* vocatur. Colebatur praecipue in montibus Phrygiae. Fingebatur coronam turritam gestans, clavem tenens, curruque insidens a leonibus tracto. In eius sacris tympanis et cymbalis utebantur sacerdotes. Ex arboribus ei sacra erat pinus.

18. *Bacchus* erat vini deus. Fingebatur adolescens comatus, formosus et nudus, saepe etiam cornutus, hedera coronatus, et manu gestans thyrsus, hoc est, hastam hedera vel pampinis circumvolutam. Currus eius a tigribus vel leonibus trahitur. Comites Bacchi erant Nymphae, Satyri capripedes, et Silenus qui olim praeceptor eius fuerat: tum mulieres ebriae et furentes, quae Bacchae et Maenades dicuntur. Immolabatur ei hircus, quod animal vitibus nocere solet.

19. *Genius* erat naturae deus. Credebant veteres, suum unicuique homini esse genium, qui eum tueretur. Itaque iurare solebant per genium suum; servi per genium domini, cives Romani, amissa libertate, per genium principis iurabant. Multi duos genios, alterum bonum, alterum malum hominibus adesse credebant. Sacra genio fiebant natali cuiusque die floribus et vino, unguentis, ture, nunquam autem sanguine.

20. Praeter hos deos, colebant veteres multos alios, quibus minor erat dignitas. Talis

e. g. est Pan, pastorum deus; Silvanus, silvarum et ruris praeses; Pomona, pomorum dea; Terminus, qui agrorum fines tuebatur, et lapidis quadrati specie colebatur. Multi praeterea heroes propter merita et virtutes inter deos recepti sunt, e. g. Hercules, fortissimus antiquitatis heros; Castor et Pollux; Aesculapius, medicorum deus; Quirinus, quo nomine Romulus, Romae conditor, colebatur. Imperatores etiam a Romanis inter deos referri solebant; nec ipsi solum, sed etiam eorum uxores, filiae, sorores. Tandem etiam virtutes, affectiones animi, et similia a Graecis Romanisque colebantur. E. g. *Virtus* et *Honor* duas aedes habuerunt extra urbem ita positas, ut per aedem *Virtutis*, ad aedem *Honoris* aditus esset. Sic porro templum habebat *Pietas*, *Fides*, *Spes*, *Pudicitia*, *Concordia*, *Pax*, *Felicitas*, *Libertas*. Ipsa etiam urbs Roma pro dea habita est. Huc refer etiam *Fortunam*, quae fingitur in globo vel in rota stans, alata, et navis gubernaculum tenens. Denique et res quaedam noxiae divino honore sunt cultae. *Febris* e. g. tria Romae habuit templa.

21. De omnibus his diis multae narrantur fabulae, quarum congeries vocatur Mythologia. Nos, quibus veriolem sui cognitionem largitus est Deus, grata hoc beneficium piaque mente veneremur.



IV.

Słowniczek,

objaśniający wszystkie wyrazy, które
się w tej książce znajdują.

D. (znaczy Deponens), m. (masculinum), f. (femininum), n. (neutrum), o. (generis omnis *tojest na wszystkie trzy rodzaje*), Irr. (irregulare), P. (Particip.), 2. (2da Conjugatio), 3. (3tia Conjug.).

A.

A Praep. (kładzie się przed spółgłoską) od.

Ab (kładzie się przed samogłoską) od, np. tutus ab iniuriis, wolny, zabezpieczony od urazu.

Abacus, i, m. stół kredensowy.

Abdere 3. (lidi, ditum) oddalić, schować.

Abdomen, minis, n. brzuch.

Aberrare 1. zbłądzić, z drogi niespodzianie zboczyć.

Abesse (absum, abfui) być oddalonym, nie być przytomnym. 2) brakować.

Abies, ietis, f. iodła.

Abigere 3. (egi, actum) oddalić, odpędzić.

Abiicere 3. (cio, ieci, iectum) porzucić, złożyć.

Abire Irr. (eo, ivi, itum) odejść.

Abradere 3. (si, sum) odskrobać, obciąć.

Abrumpere 3. (rupi, ruptum) oderwać, oberznąć.

Abs, od.

Abscedere 3. (cessi, cessum) odejść, ustąpić.

Abscondere 3. (di et didi, ditum) schować.

Absolvere 3. (solvi, solutum) zakończyć, uskutecznić.

Absolutus P. od absolvo, zakończony. 2) doskonały.

Abstinentia, ae, f. wstrzeмиęliwość.

- Abundans *obfity*.
 Abundantia, ae, f. *obfitość*.
 Abundare 1. *obfitować*.
 Abunde *obficie*.
 Ac i, iak.
 Accedere 3. (cessi, cessum) *przystąpić, przybliżyć się, nadejść*.
 Accendere 3. (di, sum) *zapalić, rozświecić*.
 Accessus, us, m. *przystęp*.
 Accidere 3. (idi, isum) *zdażyć się*.
 Accipere 3. (accipio, cepi, ceptum) *wziąć, dostać, 2) postrzedz, pojąć*.
 Accipiter, tuis, m. *iastrzyb*.
 Accola, ae, m. *w bliskości mieszkający, sąsiad*.
 Accomodatus, *przystosowany, przysposobiony, wygodny*.
 Accumbere 3. (cubi, cubitum) *przy stole leżeć (siedzieć)*.
 Accurate *starannie, troskliwie*.
 Accurrere 3. (curri, cursum) *przybieść*.
 Accusare 1. *oskarżać, obwiniać*.
 Acer, acris, acre, *ostry, 2) popędliwy, szybki*.
 Acer, is, n. *drzewo, klon*.
 Acerbe, Adv. *uszczypliwie*.
 Acerbus, a, um, *gorzki, 2) przystry, 3) posepny*.
 Acerra, ae, f. *kadzidlnica*.
 Acescere 3. (acui) *kwaśnieć*.
 Acetum, i, n. *ocet*.
 Acidus, a, um, *kwaśny*.
 Acies, ei, f. *ostrość, 2) szyszk do bitwy ustawiony, 3) poyczka*.
 Acquiescere 3 (quievi, quietum) *spocząć*.
 Acriter, *ostro, surowo*.
 Actiacus, a, um, *co się przy Akcyum stało, Akcyacki*.
 Aculeatus, *kończaty, koleczaty*.
 Aenleus, i, m. *kolec, żądło*.
 Acumen, inis, n. *kończatość, 2) dowcip*.
 Acutus, a, um, *ostry, kończaty*.
 Ad do, ku.
 Adamare 1. *polubić*.
 Adamas, mantis, m. *dyament*.
 Addere 3. (didi, ditum) *przydadać*.
 Addicere 3. (dixi, dictum) *przynależać, skazać*.
 Adducere 3 (xi, ctum) *przewodzić*.
 Adeo, *tak dalece, 2) ztąd, z tego powodu*.
 Adeps, ipis, c. *tlustość, słonina*.
 Adesse, (adsum, adfui) *bydź przytomnym, bydź u kogo*.
 Adeste Imp. plur. *od słowa adesse, przybliżcie się*.
 Adhaerescere (haesi, haesum) *3. przytgnąć, chwycić się*.
 Adhibere 2. (bui, bitum) *używać*.
 Adhinnire 4. (ivi lub ii, itum) *o koniach gdy rżą do siebie*.
 Adhuc *dotąd*.
 Adiacere 2. (cui) *w bliskości bydź, graniczyć*.
 Adiacere 3. (ieci, iectum) *przrzucić, przydadać*.
 Adire 4. (adeo, adivi, aditum) *przystąpić do kogo*.
 Aditus, us, m. *przystęp*.
 Adiungo (xi, ctum) *3. przyłączać*.
 Adiuuare 1. *dopomagać, wspierać*.
 Admirabilis c. *godny podziwienia, wyborny*.
 Admirari D. *dziwić się nad czem*.
 Admiratio, onis, f. *zadziwienie*.
 Admittere 3. (misi, missum)

- przypuścić do siebie, popełnić co.*
Adinodum bardzo.
Admonere 2. (ui, itum) *nāpominąć.*
Adinovere 2. (vi, otum) *przybliżyć, przynieść.*
Adn-sci D. (natus sum) *przyrość.*
Adnavigare 1. *przybliżyć się ze statkiem.*
Adnumerare 1. *przysrachowywać, dodawać.*
Adolescens, tis, m. *młodzieniec.*
Adolescentia, ae, f. *młodość.*
Adolescentulus, i, m. *młodzieniaszek.*
Adolescere 3. (olevi et olui, ultum) *podrastać.*
Adorare 1. *padać przed kim na kolana, czcić.*
Adoriri D. (ortus sum) *chwycić się czego, napaść.*
Adscendere 3. (di, sum) *wznosić się.*
Adscitus P. od *adsciscere*, *przyić.*
Adscribere 3. (psi, ptum) *do-dadź, przypisać.*
Adspectus, us, m. *widok.*
Adspargere 3. (si, sum) *poskropić.*
Adspicere 3. (cio, exi, ectum) *po-glądać.*
Adstare 1. (stiti, stitum) *bydź przytomnym, przybliżyć się.*
Adstringere 3. (nxi, ictum) *obwijać, obowiązać.*
Adyehere 3. (vexi, vectum) *przywieźć, przynieść.*
Advena, ae, m. *przybylec, cudzoziemiec.*
Advenire 4. *przybywać.*
Adventare 1. *często przybywać.*
Adventus, us, m. *przybycie.*
Adversum przeciw.
Adversus, a, um, przeciwny.
Adversa fortuna, los przeciwny t. i. *nieszczęście, 2) odwrócony.* *Adverso corpore, z przodu; adverso sole, ku słońcu obrócony.*
Adversus, przeciw, naprzeciw.
Advertere 3. (verti, versum) *zwrócić, obrócić (uwagę), uważać.*
Advesperascit *zmierzcha się.*
Advolare 1. *przylatywać, 2) pośpieszać.*
Adulari D. *pochlebiać.*
Adulator, ris, m. *pochlebca.*
Adultus, dorosły, (od adole-sco).
Aduncitas, tatis, f. *obląkowatość, krzywość.*
Aduncus, obląkowany, krzywy.
Adurere 3. (ussi, ustum) *zapalić, przypalić, opalić.*
Aedes, is, f. *świątynia.*
Aedes, dium, f. *dół, budynek.*
Aedificare, 1. *budować.*
Aedificium, ii, n. *domostwo.*
Aeger, ra, um, słaby.
Aegina *wyspa przy Atenach.*
Aegre, niechętnie, z przykrością.
Aegrotus, a, um, chory.
Aegyptiacus, Egipcki.
Aegyptus, i. f. *Egipt w Afryce.*
Aemulus, i, m. *współubiegający się o co, zazdrośnik.*
Aeneus, a, um, miedziany, spiżowy.
Aequaliter, równo, iednakowo.
Aequare 1. *równać.*
Aequae, równie iak . . .
Aequitas, atis, f. *ślusznosc, sprawiedliwość.*
Aequus, a, um, równy, 2) sprawiedliwy.
Aër, ris, m. *powietrze.*

Aerugo, inis, f. rdza.
 Aes, ris, n. kruszec, 2) wiedz,
 3) pieniądze.
 Aesculapins, Eskulop, bożek
 lekarzów.
 Aestas, tatis, f. lato.
 Aestimare 1. cenić, szacować.
 Aestivus, a, nm, letni.
 Aestuarē 1. od upału przec,
 (ztąd gorliwie żądać).
 Aetas, atis, f. wiek, lata.
 Aeternus, a, nm, wieczny.
 Aether, ris, m. górne powie-
 trze, eter.
 Aethiopia Etyopia w Afryce.
 Aethiops, pis, Murzyn.
 Aetna, ae, w Sycylii wulka-
 niczna góra.
 Afer, Afrykańczyk, 2) Afry-
 kański.
 Affectio, nis, f. przymiot,
 przywiązanie, skłonność.
 Afferre 3. (affero, attuli, alla-
 tum) przynieść.
 Afficere 3 (afficio, feci, fectum)
 sprawić, uskutecznić, np.
 damnis afficere aliquem, szko-
 dy komu narobić.
 Affigere 3. (fixi, fixum) przy-
 piąć, przybić, cornu naso
 affixum, róg wyrastający
 na nosie.
 Affinis, spokrewniony, zwa-
 szez małżeństwem.
 Affigere 3. (xi, ictum) zrzucić,
 obalić.
 Affricare 1. (ui, ctum) nacie-
 rać, trzeć o co.
 Affundere 3. (udi, usum) przy-
 lać, dolać.
 Age, no! więc tedy!
 Agellus, i, m. mała część
 pola, rólka.
 Ager, i, m. rola, pole, wieś.
 Agere 3. (egi, actum) prowa-
 dzić, pędzić, 2) czynić, np.
 gratias agere, dziękować, to jest

dziękować. Actum est de eo;
 już po nim, zginął.
 Agger, is, m. grobla.
 Aggerere 3. znosić, zgroma-
 dzać.
 Aggredi D. (aggressus sum)
 przybliżać się, nacierać.
 Agilis, e, szybki, rączy.
 Agilitas, f. szybkość.
 Agitare 1. pędzić, gonić.
 Agitator, oris, m. ten który
 goni, pędzi.
 Agmen, inis, n. mnóstwo np.
 wojska, bydła trzoda, ar-
 mia, Marsz.
 Agnoscere 3. (novi, nitum)
 poznać.
 Agnus, i, m. iagnię.
 Agrestis, e, na polu będący,
 dziki.
 Agricola, ae, m. rolnik.
 Agrigentum, miasto w Sycylii.
 Ain zamiast aisne, w rzeczy
 samey mniemasz? także mó-
 wisz?
 Aio 3. defect. mówię.
 Ala, ae, f. skrzydło.
 Alacer, cris, e, rzeźwy, skory.
 Alatus, skrzydła mający, skrzy-
 dlasty.
 Alauda, ae, f. skowronek.
 Albania, kray w Azji.
 Albescere, bieleć, zbieleć.
 Albus, a, nm, biały.
 Alces, is, f. łos.
 Alcibiades, wódz ateński.
 Alere 3. (alui, alitum lub al-
 tum) żywić.
 Alga, ae, f. trawa morska.
 Algere 2. (alsi, sum) zimno
 czuć.
 Alias, inaczej, kiedy indziej.
 Alica, ae, f. krupy, kasza.
 Alicubi, gdzieś, gdzie indziej.
 Alicunde, skądkolwiek.
 Alienus, a, um, obcy, 2)
 przeciwny.

- Alimentum, i, n. żywność, pożywienie.
 Alio, gdzieindziej, dokądin-dziej.
 Alioquin, inaczej, gdziein-dziej, przy innych okoli-cznościach.
 Aliquandiu, przez chwilę.
 Aliquando, niegdyś, kiedyś.
 Aliquantulum, cokolwiek.
 Aliquantenus, poniekąd.
 Aliquid, cokolwiek.
 Aliquis, a, id, ktoś, ktokol-wiek.
 Aliquot, niektórzy, cokolwiek.
 Aliquotus, kilka razy.
 Aliter, inaczej.
 Aliunde, skądinąd.
 Alius, a, ud, inny. Alii—alii, iedni drudzy.
 Allatrare 1. zaszczezać.
 Allevare 1. do góry podnieść.
 Allicere 3. (cio, lexi, lectum) przywabić.
 Alloqui D. (allocutus sum) przemówić do kogo, zaga-dnąć.
 Alnus, i, f. olsza.
 Alpes, ium, f. góry między Włochami i Niemcami.
 Alte, wysoko, 2) głęboko.
 Alter, era, erum, inny.
 Alter—alter, ieden—arugi.
 Alternus, odmieniający się, ieden po drugim.
 Atilis, e, karmiony, tuczony.
 Altitudo, inis, f. wysokość.
 Altivolus, wysoko latający.
 Altus, a, um, wysoki.
 Alveare, is, n. ul, pszczelne schronienie.
 Alvens, i, m. ul, barć.
 Alvus, i, f. cita alvus, brzuch, biegunka.
 Amare 1. kochać.
 Amaritudo, inis, f. gorycz, gorzkość.
 Amarus, a, um, gorzki.
 Amazones, um, f. Amazonki, niewiasty wojenne.
 Ambo, ae, o. oba, oboje.
 Ambulare 1. chodzić, prze-chadzać się.
 Ambulatio, onis, f. przecha-dzka.
 Amica, ae, f. przyjaciółka.
 Amicire 4. (ni albo ivi, ictum) okryć, ubrać.
 Amicitia, ae, f. przyjaźń.
 Amicnium, culi, n. suknia zwierchnia, płaszcz.
 Amicus, i, m. przyjaciel.
 Amittere 3. (isi, issum) utracić, zgubić.
 Amnis, is, m. rzeka.
 Amoenus, miły, przyjemny.
 Amoliri, D. sprzątnąć, od-dalić.
 Amor, oris, m. miłość.
 Amphibium, i, n. zwierzę zie-mnowodne.
 Amplecti D. (amplexus sum) ścisnąć kogo.
 Amplitudo, inis, f. wielkość, obszerność.
 Amplius, więcej, dłużej, da-lej.
 Amplus, a, um, wielki, ob-szerny, mocny, okazały.
 Amputare 1. obciąć.
 Amurca, ae, f. nieczystość, ostatki z wyciśniętych oli-wek, fuz.
 An, pytać się, czy?
 Anas, atis, f. kaczka.
 Ancilla, ae, f. służąca.
 Ancyranus, a, um, Ancyrań-czyk, z Ancyry, w Azyi mniejszej dziś Angorą zwa-ney.
 Anglia, ae, f. Anglia kray.
 Anglus, i, m. Angielczyk.
 Anguis, is, m. wąż.
 Anima, ae, f. oddech, 2) ży-cie.

- Animadvertere 3. (ti, sum) u-
ważać, postrzedz.
Animal, is, n. zwierzę.
Animans, tis, zwierzę.
Animare 1. ożywiać, (wylegać).
Animus, i, m. dusza, umysł,
męztwo, odwaga.
Annectere 3. (nexui, nexum)
przyczepić.
Annulus, a, um, roczny,
rok ieden maiący.
Annulus, i, m. pierścień.
Annumerare 1 przydać, przy-
pisać.
Annus, i, m. rok.
Anser, eris, m. gęś.
Ante, praep. przed, adverb.
wprzód.
Antecedere 3. (cessi, cessum)
poprzedzić.
Antecellere 5. (celui) mieć
pierwszeństwo nad kim, ce-
lować.
Antegredi D (gressus sum)
iść na przód, poprzedzać.
Anterior, oris, z przodu, prze-
dni.
Antiquitas, atis, f. staroży-
tność.
Antiquus, starożytny.
Antisthenes, is, filozof Gre-
cki.
Antlia pneumatica, f. pompa
powietrzna.
Antrum, i, n. iaskinia.
Anus, us, f. stara baba.
Apage! precz! won!
Apelles, is, malarz Grecki.
Aper, pri, m. dzik.
Aperire 4. (aperui, ertum) o-
twierać.
Apertum, i, miejsce wolne.
Apertus, otwarty.
Apis, is, f. pszczoła.
Apollo, inis, bóg wieścizby
i rymotworstwa.
Apparare 1. przygotować.
Apparatus, us, m. przygotowanie
Apparere 2. (ni, itum) poka-
zać się, być oczywistym,
2) być u kogo do jego roz-
kazów.
Appellare 1. nazywać.
Appellere 3. (pulsi, pulsum)
przypędzać, przyptywać.
Appetens o. chciwy.
Appetere 3. (ivi, itum) chci-
wie żądać, 2) napadać.
Apponere 3. (posui, positum)
przystawiać.
Apposite, stosownie, zgodnie,
trafnie.
Apprehendere 3. (di, sum)
chwycić.
Apprime, adv. bardzo.
Approbare 1. uznawać, po-
twierdzać.
Appropinquare 1. przybliżać się.
Apricari D. na słońcu się
grzać.
Aptare 1. przywiązywać, przy-
mocować, przystosować.
Aptus, a, um, zdatny, wygo-
dny, stosowny, 2) do czego
przywiązany.
Apud, praep. przy, u.
Aqua, ae, f. woda.
Aquaticus, a, um, wodny,
w wodzie rosnący lub ży-
jący.
Aquatilis, e, w wodzie ży-
jący.
Aquila, ae, f. orzeł.
Aquosus, wodnisty.
Ara, ae, f. ołtarz.
Arabicus, Arabski.
Arabs, abis, Arabczyk.
Araneola, paigczek.
Aranea, f. paqk.
Araneum i, n. paigczyzna.
Arare 1. orać.
Aratrum, i, n. pług.
Arbitrari D. mniemać.
Arbor, oris, f. drzewo.
Arbuscula, ae, f. drzewko,
krzewina.

- Arbustum, i, n. drzewo, krzak.
 Arcas, adis, *Arkadyczyk*.
 Arcessere 3. (ivi, itum) spro-
 wadzać.
 Architectus, i, budowniczy.
 Arcus, us, m. łuk, arkada.
 Ardere 2. (si, sum) palić się.
 Ardor, oris, m. gorenie, żar,
 2) moc, odwaga.
 Arduus, wysoki, wyniosły.
 Area, ae, f. miejsce próżne,
 na którym budować można.
 Arena, ae, f. piasek.
 Arenosus, a, um, piaszczysty.
 Arcopagita, ae, m. członek
 czyli sędzia w Arcopagu.
 Arcopagus, i, m. nayszybszy i
 naysprawniejszy sąd w A-
 tenach.
 Argentarius, i, m. wexlarz,
 bankier.
 Argentus, a, um, srebrny.
 Argentum, i, n. srebro.
 Argilla, ae, f. glina, ziemia
 z której naczynia wyra-
 białą.
 Argillaceus, gliniany, glinia-
 sty.
 Argillosus, a, um, gliniasty.
 Argivus, i, z miasta Argos,
Argiwczyk.
 Arguere 3. (ni, utum) dowa-
 dzić.
 Aridus, a, um, suchy.
 Aries, etis, m. baran.
 Arina, orum, n. broń, oręż.
 Armare 1. uzbroić.
 Armentum, i, n. bydło zda-
 tne do pług, trzoda.
 Armus, i, m. łopatka uzwie-
 rząt, część biodra.
 Aroma, tis, n. korzenie.
 Arrepere 3. (repsi) przyczot-
 gać się.
 Arridere 2. (risi, risum) u-
 śmiechywać się do kogo.
 Arripere 3. (io, ui, eptum)
 uchwycić.
- Arrodere 3. (si, sum) ogryźć.
 Ars, artis, f. sztuka, kunszt.
 Artaxerxes, król Perski.
 Articulus, i, m. członek,
 staw.
 Artifex, icis, m. kunsztem ia-
 kowym się trudniący, arty-
 sta, 2) iako przymiotnik,
 sztuczny.
 Artificiosus, a, um, sztuczny,
 misterny.
 Artificium, i, n. sztuka, kun-
 sztowność.
 Arx, arcis, f. zamek obronny.
 As, assis, m. moneta miedzia-
 na rzymska blisko 2 grosze
 polskie wynosząca.
 Asbestus, i, f. Asbest kamień,
 z którego tkaninę czyli płó-
 tno w ogniu nieskazitelne
 wyrabiano.
 Ascendere 3. (di, sum) wstę-
 pować.
 Ascensus, us, m. wstępowanie,
 wchód.
 Asellus, i, m. osielek.
 Asinus, a, um, ośli.
 Asinus, i, m. osiel.
 Asper, era, erum, ostry, chro-
 powaty, przykry.
 Asperitas, tatis, f. chropowa-
 tość.
 Aspicere albo Adspicere 3. (cio,
 exi, ectum) poglądać.
 Asportare 1. wynosić.
 Assentator, ris, m. pochlebca.
 Assequi D. (secutus sum) do-
 gonić, dosiądz, dostąpić.
 Assidere 2. (sedi, sessum) sie-
 dzieć przy czém lub kim.
 Assidue, adverb. bez prze-
 stanku.
 Assimulare 1. robić co po kim,
 naśladować.
 Assistere 3. (stiti, stitum)
 przystąpić.
 Assuescere 3. (suevi, suetum)
 przyzwyczaić się.

- Assuetus, przyzwyczajony.
 Assultare 1. przyskakiwać.
 Assumere 3. (sumsi, sumtum) przyjąć.
 Assurgere 3. (surrexi, surrectum) powstać, podnieść się.
 Assus, a, um, pieczony.
 Assyrii, Asyryjczycy.
 Astare lub Adstare (iti) być przytomnym.
 Astrum, i, n. gwiazda, znak niebieski.
 Astus, us, m. chytry, podstępny.
 Astutus, a, um, podstępny, wykretny.
 At, coniunct. lecz.
 Ater, atra, atrum, czarny.
 Athenae, narum, Ateny miasto i rzeczpospolita Grecka.
 Atheniensis, Ateńczyk.
 Atque, i, także, gdy.
 Atrox, ois, o. dziki, okrutny.
 Attamen, iednakże, wszelako.
 Attentus, a, um, uważający, natężony.
 Attica, Prowincya, której miasto stołeczne Ateny.
 Attinet, zależy na tém, tycze się.
 Attingere 3. (tigi, tactum) poruszyć.
 Attrahere 3. (xi, ctum) przyciągać do siebie.
 Avarus, a, um, łakomy, chciwy.
 Auctoritas, tis, f. powaga, rada, wstawienie się.
 Andere 2. (ausus sum) odważyć się.
 Audire 4. (io, ivi, itum) słyszeć.
 Auditor, oris, m. słuchacz.
 Auditus, us, m. słuch.
 Ave, witam cię.
 Aversari D. nienawidzieć.
 Aversus, a, um, odwrócony.
- Avertere 3. (ti, sum) odwrócić, ukradź.
 Auferre 3. (abstuli, ablatum) wziąć.
 Aufugere 3. (io, fugi) uciekać.
 Augere 2. (auxi, auctum) pomnażać.
 Augustus, pierwszy Rzymski Cesarz.
 Avicula, f. ptaszek.
 Aviditas, atis, f. chciwość.
 Avidus, a, um, chciwy.
 Avis, vis, f. ptak.
 Volare 1. odlecieć.
 Aura, ae, f. powietrze.
 Aureus, a, um, złoty.
 Auricula, ae, f. koniec ucha.
 Aurifex, icis, m. złotnik.
 Auriga, ae, m. woźnica.
 Auris, is, f. ucho.
 Aurora, ae, f. zorza.
 Aurum, i, n. złoto.
 Auscultare 1. przysłuchiwać się.
 Auspicium, i, n. wieszczba.
 Austerus, a, um, ciepły.
 Australis, e, południowy.
 Aut, lub, albo.
 Autem, lecz.
 Autumnus, i, m. jesień.
 Auxilium, pomoć: auxilia, pomości wojskowe.
 Axis, is, m. oś.

B.

- Babylonii, Babilończykowie.
 Bacillus, i, m. kijek.
 Baculus, i, m. kija.
 Balaena, ae, f. wieloryb.
 Balare 1. beczeć.
 Balbus, i, m. szeptliwy.
 Balneum, i, n. kąpiel.
 Barba, ae, f. broda.

Barbarus, *barbarzyniec, cudzoziemiec.*
 Barbatns, *maiący brodę, brodaty.*
 Batavi, orum, *Hollandrzy.*
 Beatus, a, um, *szczęśliwy.*
 Bellicosus, a, um, *wojenny.*
 Bellua, ae, f. *zwierzę.*
 Bellum, i, n. *wojna.*
 Bene, *dobrze.*
 Beneficium, i, n. *dobrodziejstwo, przystęga.*
 Benevolens, *sprzysiający.*
 Benevolentia, ae, f. *przychylnosć, sprzyianie.*
 Beryllus, i, *kamień beryl.*
 Bestia, ae, f. *zwierzę: ad bestias dare, skazać na potyczkę ze zwierzętami.*
 Bestiola, ae, f. *zwierzątko.*
 Beta, ae, f. *iarmuż, ćwikła.*
 Betula, ae, f. *brzoza.*
 Bibere 3. (bi, bitum) *pić.*
 Bicolor, o. *dwufarbny.*
 Bidnum, i, *czas dwudzienny.*
 Bifidus, na dwie części rozdzielony.
 Bifrons, adject. *ze dwiema czołami.*
 Bigae, f. (zamiast Biugae) *wóz dwóysprężny.*
 Bilinguis, e, *dwujęzyczny, dwóymowny.*
 Bini, ae, a, *po dwa, po dwoie.*
 Bipes, edis, o. *dwójnożny.*
 Bis, *dwa razy.*
 Bisulcus, a, um, *na dwie części rozdzielony, rozszczepany.*
 Bithynia, *kray w Azji mniejszy.*
 Blande, adverb. *pochlebnie.*
 Blandimentum, i, n. *przymilenie.*
 Blandiri, D. (itus sum) *pochlebiać.*
 Blandus, *pochlebny.*

Bombus, i, m. *szmer, bączenie pszczoł.*
 Bombyx, yeis, m. *iedwabniczka.*
 Bonus, a, um, *dobry.*
 Borealis, e, *połnocny.*
 Borussia, ae, *Prussy.*
 Borussus, i, *Prusak.*
 Bos, bovis, m. et f. *wół, krowa.*
 Bovile, is, n. *obora.*
 Brachium, i, n. *ręka.*
 Branchia, ae, *dychawki u ryb, skrzela.*
 Breviatus, *skrócony.*
 Brevis, e, *krótki.*
 Brevisiter, *krótko.*
 Britannia, *Wielka Brytania, Angliia.*
 Britannicus, *Angielski.*
 Bruma, ae, f. *w czasie przesilenia dnia z nocą zimowego najkrótszy dzień, 2) zima.*
 Brumalis, a, *zimowy.*
 Brutus, *bezrozumny.*
 Bubalus, i, m. *bawół.*
 Bubo, nis, m. *puszczyk, sowa.*
 Bubulens, i, *pasterz wołów, wolarz.*
 Bubulus, a, um, *z bydła pochodzący, np. bubula, toiest caro, wołowe mięso.*
 Buccinum, i, n. *narzędzie muzyczne, trąba.*
 Butyrum, i, n. *masło.*
 Buxus, i, f. *drzewo bukszpanowe.*

C.

C, *głoska iako liczba oznacza sto.*
 Cadaver, is, n. *trup, ścierw.*
 Cadere 3. (cecidī, casum) *upadź, 2) w potyczce zginąć.*

- Cadmia, ae, *kruszcę, galman.*
 Calluceus, i, *kiy Merkuryusza,*
berło czyli buława obwo-
tywacza, węzkiy.
 Caecus, caecutio, *obacz coecus.*
 Caedere 3. (caecidi, caesum)
ścinać, wycinać, bić.
 Caedes, is, f. *zabójstwo.*
 Caeruleus, a, um, *niebieski.*
 Caesar, aris, m. *cesarz.*
 Calamitas, atis, f. *przy-*
goda.
 Calceamentum, i, n. *obuwie.*
 Calceus, i, m. *trzewik.*
 Calcitrare 1. *nogą uderzać,*
wierząc.
 Calculus, i, *kamyczek.*
 Calefacere 3. (io, feci, factum)
ogrzewać.
 Caleferi, (fio, factus sum)
bydź ogrzanym, ociepleć.
 Calidus, a, um, *ciepły, go-*
rący.
 Caligo, inis, f. *ciemność.*
 Callere 3. *znać się na czém,*
umieć.
 Calliditas, atis, f. *przemysł,*
wybiegi.
 Callidus, a, um, *przemysłny.*
 Calor, oris, m. *ciepło.*
 Calx, calcis, c. *pigta.*
 Calx, calcis, f. *wapno.*
 Cambyses, sis, *król Perski.*
 Camelopardalis, f. *Giraffa.*
 Camelinaus, a, um, *wielbłą-*
dowy.
 Camelus, i, m. *wielbłąd.*
 Campestris, *na polu żyjący,*
polny, wiejski.
 Campus, i, m. *pole.*
 Canalis, is, m. *rura, rynna,*
kanal.
 Cancer, cri, m. *rak.*
 Candela, ae, f. *świeca.*
 Candens, *gorący, rozpalony.*
 Candidus, a, um, *jasno biały.*
 Candor, oris, m. *białość.*
 Canere 3. (cecini, cantum)
śpiewać, krakać.
 Caniculares dies, *dni gorące,*
gdy słońce jest pod zna-
kiem psa.
 Canities, ei, f. *siwizna.*
 Canis, is, m. *pies.*
 Cannabis, is, f. *konopie.*
 Canorus, a, um, *śpiewający,*
melodyczny.
 Cantare 1. *śpiewać.*
 Cantus, us, m. *śpiewanie,*
galli cantus, pianie koguta.
 Canus, a, um, *siwy.*
 Capax, o. *przestronny, ob-*
szerny.
 Capella, ae, f. *koza.*
 Capere 3. (capio, cepi, ca-
 ptum) *wziąć, schwytąć, zła-*
pać, w niewolę wziąć.
 Capessere 3. (ivi, itum) *brać,*
podjąć się.
 Capillus, i, m. *włos.*
 Capitalis, e, *śmierci godny,*
śmiertelny.
 Capra, ae, f. *koza.*
 Capreolus, i, *sarna samiec.*
 Capripes, edis, *z koziemi no-*
gami.
 Captivus, a, um, *niewolnik.*
 Captura, ae, f. *złapanie.*
 Caput, itis, n. *głowa, 2) rzecz*
naycelniejsza.
 Carbo, onis, m. *węgiel.*
 Carbunculus, *karbunkul ka-*
mień, gatunek rubinu.
 Carcer, is, *więzienie.*
 Carduus, i, m. *oset.*
 Carere 2. (ui, itum) *nie mieć,*
ożywać się bez czego.
 Caritas, atis, f. *przwiązanie.*
 Carnivorus, a, um, *mięso-*
żerny.
 Carnosus, a, um, *mięsisty.*
 Caro, carnis, f. *mięso.*
 Carpere 3. (psi, ptum) *zry-*
wać.
 Carus, a, um, *miły.*

Casa, ae, f. *chata*.
 Caseus, i, m. *sér*.
 Cassita, ae, f. *dzierlatka*.
 Castabalenses, mieszkanicy *miasta Kastabali*.
 Castanea, f. *drzewo kasztanowe*.
 Castigare 1. *karać*.
 Castor, ris, m. *bobr*.
 Castoreum 1. *bobrowy strój*,
 (tłuszcz)
 Castra, orum, n. *obóz*.
 Casus, us, m. *spadek, przypadek*.
 Catena, ae, f. *łańcuch*.
 Caterva, ae, f. *gromada*.
 Catervatim, *gromadnie*.
 Catinus, i, m. *tygiel do topienia kruszców*.
 Cato, nis, imię *Rzymianina sławnego*.
 Catulus, i, m. *piesek szczenię, lub też młody płód innych zwierząt*.
 Cauda, ae, f. *ogon*.
 Cavea, ae, f. *klatka*.
 Cavere 2. (cavi, cautum) *wystrzegać się*.
 Caverna, ae, f. *jaskinia*.
 Cavernosus, a, um, *dziurawy*.
 Cavillari D. *szydzić, żartować*.
 Caupo, nis, m. *ten co iedzenie i picie przedaie, karczmarz*.
 Causa, ae, f. *przyczyna*.
 Caussari D. *wymówki przytaczać, udawać*.
 Caute, *przezornie*.
 Cautus, a, um, *przezorny*.
 Cavare 1. *wydrożać*.
 Cavum, i, n. *wydrożenie, dziura*.
 Cavus, a, um, *wydrożony*.
 Cedere 3. (cessi, cessum) *ustąpić*.
 Cedrus, i, f. *drzewo cedrowe*.
 Celare 1. *pokrywać, taić*.
 Celeber, bria, e, *sławny*.

Celebrare 1. *wysławiać, święcić*.
 Celer, ris, e, *prędko*.
 Celeritas, tatis, f. *prędkość*.
 Celeriter *prędko*.
 Celerrime, superl. *bardzo prędko*.
 Cella, ae, f. *miejsce do schowania, piwnica, spiżarnia*.
 2) *cela, komorka*.
 Cellarius, i, m. *piwniczy*.
 Celsus, a, um, *wysoki, wyniosły*.
 Censere 3. (ui, sum) *cenieć, mniemać*.
 Censor, oris, m. *dozorca czyli sędzia obyczajów*.
 Centeni, ae, a, *po sto*.
 Cera, ae, *wosk*.
 Cerasus, i, f. *drzewo wiśniowe*.
 Cerebrum, i, n. *mózg*.
 Cerevisia, f. *piwo*.
 Cernere 3. *postrzegać, widzieć*.
 Certamen, inis, n. *sprzeczka, potyczka*.
 Certare 1. *ubiegać się o co*.
 Certe, *pewno, 2) przynajmniej*.
 Certus, a, um, *pewny*.
 Cerva, ae, f. *łania*.
 Cervinus, a, um, *ieleni*.
 Cervix, icis, f. *kark*.
 Cervus, i, m. *ielen*.
 Cessare 1. *zwłoczyć, próżnować*.
 Cessator, ris, m. *próżniak*.
 Ceteri, ae, a, *inni, pozostali*.
 Ceterum, *wreszcie*.
 Cetus, i, m. *wieloryb, w liczbie mn. ceti, albo (podług formy Greckiej) ceta w rodzaju niakim*.
 Ceu, *niby*.
 Chalybs, ybis, m. *stal*.
 Chlamys, ydis, f. *suknia zwierzchnia, zwłaszcza w wojnie*.
 Christianus, i, m. *Chrześcianin*.

- Christianus, a, um, *Chrześcijański*.
 Chrysoberyllus, i, m. *kamień beryl złotawy*.
 Chrysoprasus, i, m. *kamień drogi Chryzopras*.
 Chylus, i, m. *sok pokarmowy*.
 Cibarius, a, um, *pokarmowy, panis chleb razowy*.
 Cibus, i, m. *pokarm, żywność*.
 Cicada, ae, f. *konik polny*.
 Ciconia, ae, f. *bocian*.
 Cieur, oris, o. *oswoiony*.
 Cicurare 1. *oswajać*.
 Ciere 2. (civi, citum) *poruszać, wzbudzać*.
 Cinereus, a, um, *popielaty*.
 Cingere 3. (cixi, cinctum) *opasywać, otaczać*.
 Cires, około, przy.
 Cireuire, Irr. (ivi, itum) *obchodzić*.
 Circulus, i, m. *koło, posiedzenie*.
 Circum, około.
 Circumdare 1. (dedi, datum) *otaczać*.
 Circumerrare 1. *bląkać się*.
 Circumferre 3. (fero, tuli, latum) *obnosić*.
 Circumfundere 3. (fudi, fusum) *oblewać, otaczać*.
 Circumire, Irr. (eo, ivi, itum) *obchodzić*.
 Circumspectare 1. *oglądać się*.
 Circumstare 1. (steti) *stać wokoło, otoczyć*.
 Circumstrepere 3. (ui, itum) *szeleść naokoło robić, swiergotać naokoło*.
 Circumvenire 4. (veni, tum) *otoczyć*.
 Circumvolare 1. *latać wokoło, oblatywać*.
 Circumvolutus, a, um, *okręcony, obwiniony*.
 Citare 1. *popędzać, citatis equis, galopem*.
 Cito, *prędko*.
 Citra, z *tej strony*.
 Citro, ultro citroque, *tu i ówdzie*.
 Citus, a, um, *prędki, cita alvus, biegunka*.
 Civilis, e, *obywatelski*.
 Civis, is, m. *obywatel, współobywatel*.
 Civitas, tatis, f. *miasto*.
 Clam, *potajemnie*.
 Clamare 1. *krzyczeć*.
 Clamor, oris, m. *krzyk*.
 Clare, *głośno, wyraźnie*.
 Clarus, a, um, *jasny, głośny*.
 Classis, f. *flota*.
 Clava, ae, f. *pałka, maczuga*.
 Clavis, is, f. *klucz*.
 Claudere 3. (si, sum) *zamykać*.
 Claudus, a, um, *kulawy*.
 Clausus, a, um, *zamknięty*.
 Clemens, o. *łaskawy*.
 Clima, tis, n. *klimat, odmiana powietrza, i jego przymioty*.
 Clypeus, i, m. *tarcza*.
 Coarguere 3. (ui, utum) *przekonywać*.
 Cochlea, ae, f. *ślimak*.
 Coetus, a, um, *gotowany*.
 Coecitas, atis, f. *ślepotą*.
 Coecus, albo Caecus, a, um, *ślepy*.
 Coeuntire 4. *przymrużeniem oczyma patrzeć, nie dobrze widzieć, być ślepym*.
 Coelestis, e, *niebieski, arcus coelestis, tęcza*.
 Coelum, i, n. *niebo, 2) klimat*.
 Coena, ae, f. *wieczera*.
 Coenare 1. *wieczerać*.
 Coepi, ptum, *zaczynać*.
 Coeruleus, a, um, *niebieskiej farby*.
 Cogere 3. (coëgi, coactum) *przymuszać, 2) zgromadzać, gęstwić*.

- Cogitare 1. *zastanawiać się*.
 Cogitatio, onis, f. *myślenie*.
 Cognatus, a, um, *powinowaty*.
 Cognito, onis, f. *poznanie*.
 Cognitus, a, um, *poznany*.
 Cognominare 1. *nazywać*.
 Cognomen, inis, n. *przezwi-
sko*.
 Cognoscere 3. (novi, nitum) *poznać, 2) dowiedzieć się*.
 Cohors, hortis, f. *mnóstwo, 2) pewna liczba wojska*.
 Colere 3. (colui, cultum) *u-
prawiać, 2) czcić, concor-
diam colere, w zgodzie żyć*.
 Collabi D. (lapsus sum) *paść*.
 Colligare 1. *związywać*.
 Colligere 3. (egi, ectum) *zbie-
rać, se, odpoczywać*.
 Collis, is, m. *pagórek*.
 Collocare 1. *postawić, umie-
ścić, 2) wyposażyć*.
 Colloqui D. (locutus sum) *rozmawiać*.
 Colloquium, i, n. *rozmowa*.
 Collum, i, n. *szyja*.
 Collustrare 1. *oświecać*.
 Colophonii, *Kolofonczykowie
w Azji mniejszej*.
 Color, oris, m. *farba, kolor*.
 Columba, ae, f. *gołąb*.
 Colus, i i us, f. *kądział*.
 Coma, ae, f. *włos, 2) liście
drzew*.
 Comatus, a, um, *z długimi
włosami*.
 Comburare 3. (ussi, ustum) *spalić*.
 Comes, itis, m. *towarzysz*.
 Cometa, ae, m. *kometa*.
 Cominus, *w bliskości, zbli-
ska*.
 Comis, e, *przyjemny, miły,
ludzki*.
 Comitari D. *towarzyszyć*.
 Comitas, tis, f. *przyjemność,
grzeczność*.
 Comitatus, us, m. *towarzystwo*.
 Comitatus, a, um, *stowarzy-
szony, w towarzystwie*.
 Comiter, mile, *ludzko*.
 Commeare 1. *chodzić*.
 Commemorare 1. *wspominać,
opowiadać*.
 Commendare 1. *zalecać*.
 Comminuere 3. (ui, utum) *zmniejszać, 2) rozłukać,
rozcierać*.
 Comminutus P. *zdrobniony,
starty*.
 Commisum, *tajemnica po-
wierzona*.
 Commistus, a, um, P. *od
commiscere 2. pomieszany*.
 Committere 3. (isi, issum) *po-
wierzyć, 2) popełnić, com-
mittere proelium, potyczkę
stoczyć*.
 Commode, adv. *wygodnie,
zdatnie*.
 Commoditas, atis, f. *wygoda,
użytek*.
 Commodum, i, n. *pożytek*.
 Commodus, a, um, *zdatny,
wygodny*.
 Commouere 2. (ui, itum) *na-
pominać*.
 Commorari D. *bawić się gdzie*.
 Commovere 2. (movi, motum) *poruszyć*.
 Communis, e, *pospolity, wspól-
ny, publiczny*.
 Communiter, adv. *wspólnie*.
 Compactus, a, um, P. *od com-
pingere, mocno spoity*.
 Compages, is, f. *spoienie,
budowa, c. planetica, bu-
dowa świata*.
 Comparare 1. *porównywać,
2) dastarczać, nabydź*.
 Comparere 2. (ui) *pokazać
się*.
 Compellere 3. (uli, ulsum) *spędzać, spędzić*.
 Compendarius, a, um, *krótki*.

- Comperire (peri, ertum) 4. *do wiedzieć się, wy badać.*
 Compescere 3. (scui) *oswoić, osłabić.*
 Complecti D. (xus sum) *obiąć, zymować.*
 Complexus, us, m. *uciskanie.*
 Componere 3. (sui, situm) *składać, 2) kończyć.*
 Comportare 1. *znosić.*
 Compos, tis, w mocy mający lub będący, mentis compos, przy zdrowym rozumie.
 Compositus, a, um, *złożony.*
 Comprehendere 3. (di, sum) *uchwycić, ująć.*
 Comprobare 1. *za dobre uznać, pochwalić.*
 Complures, *wielu.*
 Conari D. (natus sum) *probo wać, usiłować.*
 Concedere, (cessi, cessum) *u stąpić, 2) pozwolić, przy stać na co.*
 Concha, ae, f. *muszla.*
 Conchylum, i, n. *ślimak.*
 Concidere 3. *od cadere, u paść.*
 Concidere 3. *od caedere, zbić.*
 Concilium, i, n. *zgromadze nie.*
 Concio, nis, f. *zgromadzenie ludu.*
 Concionari D. *mowę mieć.*
 Concipere 3. (io, epi, eptum) *c. odium, powziąć niena wiść.*
 Concitare 1. *pobudzić, wzru szyć.*
 Concitus P. *od conciere, prze straszony.*
 Concoquere 3. (coxi, coctum) *gotować, trawić.*
 Concordia, ae, f. *iedność, zgoda.*
 Concrepare 1. *trzaskać, gru chotać.*
 Concresco, (crevi, cretum) 3. *zrastać się, spaiać się, twardnieć.*
 Concupiscere 3. *pożądać.*
 Concutere 3. (cutio, cussi, cussum) *wstrząsnąć.*
 Condere 3. (didi, ditum) *za chować, skryć, 2) założyć.*
 Condimentum, i, n. *korzenie, przyprawa.*
 Condire 4. (vi, itum) *przypra wiać, do przechowania przysposobić.*
 Conditio, onis, f. *stan.*
 Condocefacere 3. (io, eci, a etum) *wyuczać, dresować.*
 Conferre, Irr. (contuli, collatum) *znosić, 2) porówny wać, conferre se, udadź się dokąd.*
 Confestim, *natychmiast.*
 Conficere 3. (cio, feci, etum) *dokończyć, 2) przygotować, 3) wytrawić, wyniszczyć, 4) zabić.*
 Confidentialia, ae, *zaufanie.*
 Configere 3. (fixi, fectum) *prze bić, przewiercić.*
 Confiteri D. (fessus sum) *wy znać.*
 Conflatus, a, um, *wzruszony, wzniecony, ulany.*
 Confluere 3. (fluxi, fluxum) *spływać.*
 Confolere 3. (dio, fodi, fos sum) *przewiercić, przebić.*
 Confringere 3. (egi, actum) *zgruchotać, potłuc.*
 Confugere 3. (io, i) *uciekać dokąd.*
 Confusus, a, um, *pomiesz zany.*
 Congelare 1. *zamrażać, mar znąć.*
 Congelatus, a, um, *zmarznięty.*
 Congerere 3. (gessi, gestum) *znosić na kupę.*
 Congeries, ei, f. *zbiór, kupa.*
 Conglaciatus, a, um, *zmar znięty.*

- Conglobare** 1. *składać na kupę.*
Congregare 1. *zgromadzać.*
Conicere 3. *rzucić, c. se in fugam, uciekać.*
Coniungere 3. (iunxi, ctum) *łączyć, spoić.*
Coniux, ugis, c. *małżonek, mąż lub żona.*
Conqueri D. (quaestus sum) *uskarżać się.*
Conquiescere 3. (evi, etum) *uspokoić się.*
Conquisitus, a, um, *wyszukany, wyborny.*
Conscendere 3. (di, sum) *wstąpić.*
Conscindere 3. (scidi, scissum) *rozedrzeć.*
Conscientia, ae, f. *wiadomość wewnętrzna, sumnienie.*
Conscius, a, um, *który rzeczy iakowey ma wiadomość wewnętrzną, co wie o czem.*
Conscribere 3. (psi, ptum) *spisywać.*
Consecrare 1. *poświęcić.*
Consequi D. (secutus sum) *iść za kim, dogonić, 2) dosiądz.*
Conserere 3. (serui, sertum) *pleść, skręcać, aculeus ventri consertus, bodziec przy-mocowany do brzucha.*
Conserere 3. (sevi, situm) *zasiewać.*
Conservare 1. *zachowywać.*
Conservus, i, m. *współsługa.*
Consessus, us, m. *zgromadzenie.*
Considerare 2. et 3 (sedj, sessum) *śladać, usieść.*
Considerare 1. *rozważać.*
Consilium, i, n. *rada, 2) zamiar, przedsięwzięcie, 3) zgromadzenie sądowe.*
Consistere 3. *stać, przystąpić.*
Consitus, a, um, P. *od conserere, zasiany, uprawiony.*
Consortium, ii, n. *połączenie, współnictwo.*
Conspectus, us, m. *widzenie, in conspectu, w przytomności.*
Conspicari D. *postrzedz.*
Conspicere 3. (io, exi, ectum) *postrzedz.*
Conspicuus, a, um, *w oczy wpadający.*
Constans, tis, o. *stały, wytrzymały.*
Constantia, ae, f. *stałość.*
Constare 1. (stiti, stitum) *składać się, 2) wiadomym być.*
Consternare 3. (stravi, stratum) *pokryć.*
Constipatus, a, um, *na kupę zgromadzony.*
Constituere 3. (ui, utum) *stanowiąć.*
Constringere 3. (inxi, ctum) *zmocować, związać.*
Constructio, onis, f. *połączenie, złożenie, budowanie.*
Construere 3. (struxi, ctum) *składać, budować.*
Consuescere 3. (stuevi, suetum) *przyzwyczaić się.*
Consuetudo, inis, f. *przyzwyczajenie.*
Consul, is, *Konsul, urzędnik najwyższy w Rzymie.*
Consularis, e, *konsulowski, consularis dignitas, godność, 2) ten co już był konsulem.*
Consulere 3. (ui, sultum) *radzić się.*
Consumere 3. (sumsi, sumtum) *trawić, konsumować, zniszczyć, 2) przepędzić.*
Consummare 1. *zakończyć.*
Consummatio, onis, f. *dodawanie, połączenie.*
Consurgere 3. (surrexi, surretum) *razem powstać.*

Contabulatus, us, m. z *desek*
złożony, *wybity*.
Contactus, a, um, *dotknięty*,
sale modico contactus, *inter-*
nie osolony.
Contaminare 1. *zszpecić*.
Contegere 3. (texi, tectum)
pokryć.
Contemnere 3. (temsi, témtum)
lekce ważyć, gardzić.
Contemplari D. *rozwązać*.
Contemplatio, onis, f. *roz-*
waga.
Contemptim, z *pogardą*.
Contemptus, us, m. *pogarda*.
Contendere 3. (di, tentum)
usiłować, spieszyć się, 2)
pożądać, 3) potykać się.
Contentus, a, um, *spokojny*,
przestający na czém.
Conterere, (trivi, tritum) *ro-*
zetrzeć, rozdeptać.
Contexere 3. (texui, textum)
wplatać.
Contiguatio, onis, f. *piętro*.
Continens, tis, sc. terra, *kupy*
się trzymający, stały ląd.
Continens, tis, *wstrzemię-*
żliwy.
Continere 2. (nui, entum)
wstrzymywać, zatrzymywać.
Contingere 3. (tigi, tactum)
poruszyć.
Continuare 1. *dalej postępować*.
Continuo, adv. *natychmiast*.
Continuus, a, um, *bez przerwy*
postępujący, ciągnący się.
Contra, praep. *przeciw, ku*.
Contra, adv. *zaś*.
Contrahere 3. (xi, ctum) *ścią-*
gać.
Contrarius, a, um, *przeciwny*,
nieprzyjacielski.
Controversus, a, um, *to o co*
się sprzecza.
Contueri, D. (tuitus sum) *po-*
glądać.

Contumax, cis, *uporczywy*.
Contumelia, ae, f. *obelga*.
Contus, i, m. *kiy, pal*.
Convehere 3. (vexi, vectum)
zwieźć, sprowadzać.
Convenae, arum, m. *zbiegi*
z różnych okolic.
Convenire 4. (i, ventum) *zeyść*
się, 2) zgodzić się, 3) być
przyzwoitym, należytym.
Convenit, przystoi, *zda się*.
Conventus, us, m. *zgroma-*
dzenie.
Convertere 3. *obrócić co do*
kąd, 2) zamienić.
Conviciium, i, n. *zarzut*.
Convincere 3. (vici, victum)
przekonać.
Conviva, ae, m. *gość*.
Convivium, i, n. *biesiada*.
Convocare 1. *zwołać*.
Convolvere 3. (vi, volutum)
zwinąć.
Conus, i, m. *stożek, 2) szy-*
szka.
Cooperatus, P. od cooperire,
przykryty.
Copia, ae, f. *zapas, copiae*,
wojsko.
Copiose, *obficie*.
Copiosus, a, um, *liczny, obfity*
w słowa.
Coquere 3. (coxi, coctum) *go-*
tować.
Cor, cordis, n. *serce*.
Coram, adv. *przed, w przy-*
tomności, iako przysłówek
osobiście, ustnie.
Coriaceus, a, um, *skórzany*
ze skóry.
Corinthius, a, um, z *Koryntu*.
Corinthus, i, f. *Korynt mia-*
sto w Grecyi.
Corium, i, n. *skóra*.
Cornens, a, um, *rogowy*.
Cornix, icis, f. *wrona*.
Cornu, u, n. *róg*.
Corona, ae, f. *wieniec, koron*

Coronare 1. *wieńczyć*.
 Corpus, oris, n. *ciało*.
 Corpusculum, i, n. *ciałko*.
 Corrigere 3. (rexi, rectum) *poprawiać*.
 Corripere 3. (ripio, ripui, reptum) *uchwycić*.
 Corrodere 3. (rosi, sum) *po-gryźć, przegryźć*.
 Corruere 3. (rui, rutum) *oba-lić*.
 Corruptere, 3. (rupi, ruptum) *zepsuć*.
 Cortex, icis, c. *kora drzew*.
 Corvus, i, m. *kruk*.
 Coturnix, icis, f. *przepiórka*.
 Cras, iutro.
 Crassities, ei, f. *gęstość*.
 Crassitudo, inis, f. *gęstość*.
 Crassus, a, um, *gęsty*.
 Creber, bra, rum, *częsty, li-czny*.
 Crebro, często.
 Credere 3. (didi, ditum) *wie-rzyć, ufać, powierzyć*.
 Credibilis, e, *podobny do wiary*.
 Cremabilis, e, *palny, mogący się palić*.
 Crepida, ae, f. *sandał*.
 Crepusculum, i, n. *mierzcha-nie się*.
 Crescere 3. (crevi, cretum) *ro-snąć*.
 Creta, *wyspa Grecyi najwięk-sza, teraz Kandya*.
 Cretensis, *Kreteński*.
 Crinitus, a, um, *włochaty, stella crinita, gwiazda z o-gonem, to jest Kometą*.
 Crista, ae, f. *grzebień u ko-guta*.
 Crocodilus, i, m. *krokodyl*.
 Croesus, i, *król bogaty w Li-dyi*.
 Cruciare 1. *dręczyć*.
 Cruciatu, us, m. *męka*.

Crudelis, e, *okrutny*.
 Cruentus, a, um, *zakrwawiony*.
 Cruor, oris, m. *krew*.
 Crus, cruris, n. *udo, goleń*.
 Crusta, ae, f. *skorupa, okru-szyna*.
 Cubare 1. (bui, bitum) *leżeć*.
 Cubitum, i, n. et Cubitus, i, m. *łokieć*.
 Cubitum ire, *kłaść się spać*.
 Cudere 3. (endi, csum) *kuć, bić pieniądze*.
 Cuius od qui albo quis, *czego, którego*.
 Culex, icis, m. *komar*.
 Culpa, ae, f. *wina, przestę-pstwo*.
 Culpare 1. *obwiniać, ganić*.
 Culter, tri, m. *nóż, culter ton-sorius, brzytwa*.
 Cultura, ae, f. *uprawa, cultura agrorum, uprawa roli*.
 Cultus, us, m. *ubiór, nosze-nie się, 2) cześć*.
 Cum, praep. z.
 Cum, quum, conj. *gdy*.
 Cunctari D. (etatus sum) *zwło-czyć*.
 Cunctus, a, um, *wszyscy, wspólnie złączeni*.
 Cuneatim, *klinowato*.
 Cuneus, i, m. *klin, 2) klino-wate uszykowanie wojska*.
 Cuniculus, i, m. *podziemna ulica, zwłaszcza w górach kopalnych, 2) królik*.
 Cupere 3. (io, iui, itum) *żą-dać*.
 Cupide, *chciwie*.
 Cupiditas, atis, f. *chciwość, żądza*.
 Cupidus, a, um, *chciwy, cu-pidi literarum, do nauk się przykładający*.
 Cupressus, i, f. *drzewo cy-prysowe*.
 Cuprum, i, n. *miedź*.
 Cur, *czemu? dla czego?*

Cura, ae, f. *staranie, troska*.
 Curare, *starac się, opatry-
 wać, budować*.
 Curatio, onis, f. *założycie-
 nienie, opatrywanie, pielę-
 gnowanie*.
 Curius, *Hetman Rzymski*.
 Currere, c. (cucurri, cursum)
biegać.
 Currus, us, m. *wóz*.
 Cursitare 1. *biegać*.
 Cursura, ae, f. *bieganie*.
 Cursus, us, m. *bieg, podróż*.
 Curvare 1. *krzywić, nachylać*.
 Custodia, ae, f. *straż*.
 Custodire 4. (ivi, itum) *strzedz,
 czuwać*.
 Custos, odis, m. *stróż*.
 Cutis, is, f. *skóra*.
 Cygnus, i, m. *labędź*.
 Cymba, ae, f. *łódka*.
 Cymbalum, i, n. *cymbały, na-
 rzędzie muzyczne*.
 Cyrus, i, *Cyrus, król Perski,
 żył około 500 roku przed
 Chrystusem*.

D.

D. *iako znak liczbowy D. o-
 znacza 500*.
 Dactylus, i, m. *owoc, daktyl*.
 Dama, ae, f. *daniel, koza dzika*.
 Dammare 1. *skazać na karę
 iakową*.
 Damnum, i, n. *szkoda*.
 Dania, ae, f. *Dania, kraj*.
 Daps, apis, f. *pokarm, biesiada*.
 Dare 1. (do, dedi, datum)
dać.
 De, dla.
 Dea, ae, f. *bogini*.
 Debere, 2. *musieć, być obo-
 wiązanym*.
 Debilis, e, *słaby*.
 Debilitare 1. *osłabiać*.

Decedere 3. (cessi, cessum)
ustępować.
 Decem, *dziesięć*.
 Deceptus, a, um, P. *od deci-
 pere oszukany*.
 Decernere 3. (crevi, cretum)
postanowić.
 Decerpere 3. (psi, ptum) *ze-
 rwać*.
 Decet, *przystoi*.
 Decidere 3. (cidi) *spaść*.
 Decipere 3. (io, epi, eptum)
oszukać.
 Declarare 1. *objawić, dać do
 zrozumienia*.
 Decorus, a, um, *przystoyny,
 piękny*.
 Decrepitus, a, um, *zgrzybiały*.
 Decretum, i, n. *zdanie sądo-
 we, wyrok*.
 Decurrere 3. (curri, cursum)
spadać, spływać.
 Dedececorare 1. *znieważać*.
 Dedeceus, oris, n. *obelga*.
 Dedere 3. (didi, ditum) *wy-
 dać*.
 Deditus, a, um, *przychylny,
 poświęcony, np. vino, piian-
 stwu, dedita opera, pilnie,
 z przedsięwzięciem*.
 Deducere 3. (xi, ctum) *od-
 prowadzić*.
 Deesse, (desum, defui) *bra-
 knąć, zbywać*.
 Defatigare 1. *zmordować*.
 Defectus, a, um, *znużony, wy-
 silony*.
 Defectus, us, m. *to co zbywa,
 brak, lunae defectus, za-
 cienie księżyca*.
 Defendere 3. (di, sum) *bronić*.
 Defensor, ris, m. *obronca*.
 Deferre, Irr. (detuli, delatum)
znosić, przynosić.
 Defessus, a, um, *zmordowany,
 znużony*.
 Deficere 3. (io, eci, ectum)
zbywać, braknąć, 2) z sił

- opadź, 3) sol deficit, słońce się zaciemia.*
Defigere 3. (fixi, fixum) wbić, ocułos, oczy wlepić.
Definire 4. ograniczyć, objaśnić.
Definitio, ouis, f. objaśnienie, opisanie.
Deflere 2. (evi, etum) opłakiwać, żałować.
Destuere 3. (xi, xum) spływać, zniżyć się.
Defodere 3. (io, odi, ossum) zakopać.
Deformis, e, niekształtny, szpetny.
Deformitas, atis, f. szpetność.
Defunctus, i, zmarły
Degenerare 1. wyrodzić się, odmienić się.
Degere, degi, 3. przepędzić, bawić się gdzie, żyć.
Deglutire 4. połknąć.
Degustare 1. kosztować, smakować.
Delectio, opis, f. wyrzut, 2) stolec.
Deicere 3. (cio, ieci, iectum) rzucić, porzucić.
Dein, potém.
Deinde, adv. potém.
Delabi D. (lapsus sum) spadać, popadać.
Delectare 1. delectari, rozveselać, bawić, delectare se, cieszyć się.
Delectus, us, m. wybór.
Delectus, a, um, P. od deligere 3. wybrany.
Deliberare 1. zastanawiać się nad czém.
Deliciae, arum, f. roskosz.
Delictum, i, n. przewinienie, zbrodnia.
Delineare 1. odrysować.
Deliquescere 3. stopić się.
Delirare 1. szaleć.
Delirus, a, um, szalony, waryat.
Delitescere 3. (litui) kryć się.
Delphicus, a, um, Delficki, to jest tyżący się miasta Grec. Delfi, sławnego wyrocznią Apollina.
Delphinus, i, m. delfin, świnia morska.
Demere 3. (dempti, demptum) wziąć, odbrać.
D. mergere 3. (si, sum) zatopić
D. metere 3. (essui, essum) obciąć, żąć.
Demirari D. dziwić się nad czém.
Demittere 3. (misi, missum) spuścić.
Demonstrare 1. pokazać.
Demosthenes, is, m. najsławniejszy mówca Grecki.
Demulcere 2. (mulsi, mulsum) głaskać, pieścić, pachlebiać.
Denique, nakoniec.
Dens, tis, m. ząb.
Densus, a, um, gęsty.
Denunciare 1. oznajmić.
Denuo, (de novo) nanowo.
Depascere 4. wyżrzeć, wypaść.
Dependere 2. (dependeo) wisieć, bydz zawieszonym.
Dependere 3. (endi, sum) zwieszać, zawieszać.
Deperdere 3. (perdidi, perditum) stracić.
Depilis, e, bez włosów, łysy.
Deplorare 1. opłakiwać, żałować.
Deponere 3. (posui, positum) złożyć.
Depopulari D. pustoszyć.
Deprehendere 3. (di, sum) znaleźć, zostać.
Depere, psui 3. gniesć.
Derelictus, a, um, opuszczony.
Derepente, nagle.
Deridere 2. (risi, risum) wyśmiać.

- Deripere 5. (ipui, eptum) o-
derwać.
- Derodere 3. (rosi, rosum) o-
gryźć.
- Descendere 3. (di, sum) zni-
żyć, zstępować.
- Descensus, us, m. schód, zni-
ście.
- Describere 3. (scripsi, scri-
ptum) opisać.
- Descriptio, nis, f. opisanie,
wyrażenie.
- Desectus, a, um, obcięty.
- Deserere 3. (serui, sertum) o-
puścić.
- Desertum, i, n. pustynia.
- Desertus, a, um, pusty.
- Desiderare 1. żądać.
- Desiderium, i, n. pożądlwość,
żądza.
- Designare 1. oznaczyć.
- Desilire 4. (ii, albo ui, sultum)
zeskoczyć.
- Desinere 3. (sivi lub sii, situm)
przestać.
- Desipere 3. (sipio, pui) być
bezzrozumnym.
- Desistere 3. (stiti, stitum) za-
niedbać.
- Desolatus, a, um, próżny, pu-
sty.
- Despectus, us, m. pogarda.
- Desperare 1. rozpaczć.
- Despicere 3. (cio, spexi, spe-
ctum) gardzić.
- Destillatio, onis, f. spływanie
kroplami, np wilgoci z gło-
wy na dół.
- Destinare 1. przeznaczyć.
- Destitutus, a, um, opuszczony,
ogołocony, niemający.
- Desuper, adv. z góry na dół.
- Detegere 3. (xi, ctum) odkryć.
- Detergere 2. et 3. (si, sum) o-
trzeć.
- Deterere 3. (trivi, tritum) wy-
trzeć.
- Deterior, oris, (superl. deter-
rimus) gorszy, podlejszy.
- Deterius, adv. gorzej.
- Detinere 2. (ui, tentum) za-
trzymywać.
- Detrahere 3. (xi, ctum) odcią-
gnąć.
- Detractare 1. wahać się.
- Detrimentum, i, szkoda.
- Detruncare 1. obciąć.
- Devastare, spustoszyć.
- Devenire 4. (veni, ventum)
przybyć.
- Devius, a, um, bezdrożny.
- Devocare 1. zwoływać.
- Devolare 1. lecieć dokąd, spie-
szyc się.
- Devorare 1. pożerać.
- Deurare 3. (ussi, ustum) spa-
lić.
- Deus, i, Bóg.
- Dexter, ra, rum, z prawej
strony, prawy.
- Dexteritas, atis, f. zgrzesność.
- Dextra, (scil. manus) prawa
ręka, prawica.
- Diadema, atis, n. wieniec kró-
lewski; przepaska.
- Dicere 3. (dixi, dictum) mó-
wić, powiadać, dicitur fuisse,
powiadać że był.
- Dictitare 1. mawiać.
- Dictum, i, n. mowa, zdanie,
wyraz.
- Dies, ei, m. et f. dzień.
- Dies Solis, Niedziela.
- Dies Lunae, Poniedziałek.
- Dies Martis, Wtorek.
- Dies Mercurii, Środa.
- Dies Jovis, Czwartek.
- Dies Veneris, Piątek.
- Dies Saturni, Sobota.
- Differre, Irr. (distuli, dilatum)
odłożyć na inny czas, 2)
różnić się.
- Difficilis, e, trudny.
- Difficultas, atis, f. trudność.
- Difficulter, trudno.

- Diffugere 3. (io, i) *rozbieść, rozlecieć się.*
 Digitus, i, m. *palec.*
 Dignoscere 3. (novi) *rozróżniać, poznać.*
 Dignitas, atis, f. *godność.*
 Dignus, a, um, *godny.*
 Digredior D. (gressus sum) *odryśdź.*
 Dilabi, D. (dilapsus sum) *rozpadnąć się, 2) rozproszyć się.*
 Dilatare 1. *rozprzestrzenić.*
 Diligens, o. *staranny, gorliwy.*
 Diligenter, adver. *troskliwie, starannie.*
 Diligentia, ae, f. *staranność, gorliwość.*
 Diligere 3. (exi, ectum) *lubić, poważać.*
 Diluculare 1. *rozjaśniać się, dnieć.*
 Dimicare 1. *walczyć.*
 Dimicatio, nis, f. *walka.*
 Dimittere 3. (misi, missum) *popuścić.*
 Dimovere 3. (movi, motum) *poruszyć.*
 Dionysius, i, *rzędzca Sycylii.*
 Directrix, przewodniczka, vis directrix, *siła pochyłająca.*
 Dirigere 3. (exi, ectum) *przewodniczyć, powodować.*
 Dirus, a, um, *okropny.*
 Discedere 3. (cessi, cessum) *odeyśdź, rozstać się.*
 Discere 3. (didici) *uczyć się.*
 Discernere 3. (crevi, cretum) *rozróżniać.*
 Discerpere 3. (cerpsi, cerptum) *rozdzielić, rozdzierać.*
 Discessus, 4. m. *oddalenie się.*
 Disciudere 3. (scidi, scissum) *rozdzielić, rozerznąć.*
 Discipulus, i, m. *uczeń.*
 Discordia, ae, f. *niezgoda.*
 Diserimen, inis, n. *różnica.*
 Discurrere 3. (earri, cursum) *pobiegiwać.*
 Discutere 3. (cutio, cussi, cussum) *rozbić, obronić.*
 Diserte, *wymownie.*
 Disiunctus, a, um, *rozłączony.*
 Dispergere 3. (spersi, persum) *rozsytać, rozpraszać.*
 Dispicere 3. (cio, spexi, spectum) *oglądać się, obejrzyć się.*
 Displicere 2. *nie podobać się.*
 Disputare 1. *rozmawiać, rozprawiać o czem, dysputować.*
 Disputatio, onis, f. *rozprawa uczona.*
 Dissecare 1. *rozerznąć.*
 Dissensio, onis, f. *nieiedność, poróżnienie.*
 Disserere 3. (serui, sertum) *rozstawać, mówić.*
 Dissidium, i, n. *nieiedność, niezgoda.*
 Dissimilis, e, *niepodobny.*
 Dissimulatio, nis, f. *pokrywanie, taienie.*
 Dissipare 1. *rozpraszać.*
 Distare 1. *różnić się, być odległym.*
 Distinctus, a, um, *upstrzony.*
 Distinguere 3. (stinxi, stinctum) *rozróżniać.*
 Ditio, onis, f. *panowanie władza.*
 Du, długo, diutius, *dłużey.*
 Diuturnus, a, um, *długo trwający.*
 Diversus, różny, rozmaity.
 Divertre 3. (ti, sum) *wstąpić, gościć u kogo.*
 Dives, itis, o. *bogaty.*
 Dividere 3. (si, sum) *dzielić.*
 Divinare, 1. *wróżyc.*
 Divinus, a, um, *bozki, 2) wróżący.*
 Divitiae, arum, *bogactwa.*
 Divum, i, u. *niebo, sub divo*

- albo sub dio; pod gołęb
niebem.
 Docere 2. (ui, doctum) uczyć.
 Docilis, e, pojętny.
 Docilitas, atis, f. pojętność.
 Doct r, oris, m. nauczyciel.
 Doctus, uczony.
 Documentum, i, n. dowód,
proba.
 Dolere 2. (lui, litum) smucić
się, gniewać się.
 Dolor, oris, m. ból.
 Dolosus, podstępny, mamiący.
 Dolus, i; m. oszukaństwo,
podstęp.
 Domare 1. oswajać.
 Domesticus, domowy, gallus
domesticus, kogut domowy.
 Domi, w domu.
 Domicilium, i, n. mieszkanie,
dom.
 Domina, ae, f. pani.
 Dominatus, us, m. panowanie,
władza.
 Dominus, i, m. pan.
 Domum, do domu.
 Domus, us, f. dom.
 Donare 1. darować.
 Donec, aż, póki nie.
 Donum, i, n. podarunek.
 Dorcas, adis, gazella, zwierz
rodzaju ieleni.
 Dormire 4. spać.
 Dorsum, i, n. grzbiet.
 Dos, dotis, f. posag, 2) przy-
miot, dar.
 Draco, onis, m. smok.
 Dubie, niepewno.
 Dubitare 1. wątpiewać, non
dubitare, nie wątpać się.
 Dubium, i, n. wątpliwość.
 Dubius, a, um, wątpliwy.
 Duceñ, ae, a, dwieście.
 Ducere 3. (dixi, ductum) pro-
wadzić, 2) mniemać.
 Dudum, oddawna.
 Dulcedo, inis, f. słodycz.
 Dulcis, e, słodki.
 Dum, gdy, 2) aż, aż póki.
 Dumetum, i, n. krzak cierniowy.
 Dummodum, gdy tylko.
 Duo, ae, o. dwa.
 Duodecim, dwanaście.
 Duod-triginta, trzydzieści bez
dwa. t. i. 38.
 Duodeviginti, ośmnaście.
 Duplicare 1. podwoić.
 Durare 1. trwać, wytrwać.
 Duritia, ae, f. twardość.
 Durities, ei, f. twardość.
 Durus, a, um, twardy.
 Dux, cis, m. wódz.
 E.
 E, ex, od, z.
 Ebennum, i, n. drzewo heba-
nowe.
 Ebrietas, tatis, f. pijaństwo.
 Ebrinus, pijany.
 Ebur, oris, n. kość słoniowa.
 Eburneus, z kości słoniowej.
 Ecce, oto.
 Ecclesia, ae, f. zgromadzenie,
2) kościół.
 Eclipsis, zaćmienie, eclipsis
lunae, zaćmienie słońca.
 Edera, ae, f. bluszcz.
 Edere 3. (edi, esum) iść.
 Edere 3. (idi, itum) wydawać,
edere clamorem, wypuszczać
głos.
 Edicere 3. (dixi, dictum) roz-
kaz wydadź.
 Edictum, i, n. rozkaz, wyrok.
 Edisserere 3. (serui, sertum)
obszernie rozprawiać.
 Edissertare, nowę mieć, roz-
prawiać.
 Editus, wyniesiony wysoko.
 Edocere 3. (ui, doctum) uczyć,
dresować.
 Educare, wychowywać.

- Educere 3. (duxī, ductum) *wyprowadzić.*
 Effectus, us, m. *skutek.*
 Efferre, Irr. (extulī, elatum) *wynieść, 2) pochować.*
 Efficere 3. (io, eci, ectum) *sprawić, skutecznie, stać się przyczyną.*
 Effingere 3. (finxi, ctum) *wyrażać.*
 Efflare 1. *wydmuchnąć, animum efflare, umrzeć.*
 Effodere 3. (dio, di, ossum) *odkopać, wykopać.*
 Effugere 3. (gio, fugi, fugitum) *uciekać, uścis.*
 Effundere 3. (fudi, fustum) *wylać.*
 Egere 2. *potrzebować.*
 Egerere 3. (gessi, gestum) *wyprętać.*
 Ego, ia.
 Egomet, ia sama.
 Egredi D. (or, egressus sum) *wychodzić.*
 Egregius, *wyborny.*
 Elicere 3. (cio, ieci, iectum) *wyrzucać.*
 Eiusmodi, *taki.*
 Electrum, i, n. *bursztyn.*
 Elegans, tis, o. *ozdobny.*
 Elementum, i, n. *żywiół, po czątek.*
 Elephantus, i, m. *słoń.*
 Elephas, antis, m. *słoń.*
 Eligere 3. (egi, ectum) *wybierać.*
 Elixus, *warzony.*
 Eloquentia, ae, f. *wymowa.*
 Elotus, *wypłókany.*
 Eludere 3. (si, sum) *wyszydzić.*
 Ematurescere, rui 3. *dojrzywać.*
 Emendare 1. *poprawić.*
 Emendatio, onis, f. *poprawa.*
 Emere 3. (emi, emtum) *ku pić.*
 Emicare 1. *pokazać się, wyskoczyć, być widzianym, błyszczeć.*
 Eminere 2. *nad innych górować.*
 Eminus, adv. *w odległości.*
 Emittere 3. (isi, issum) *wysłać, wypuścić.*
 Emolire 4. *zmiękczyć, odpulchnieć.*
 Emori D. (mortuus sum) *umrzeć.*
 En, otoż.
 Enim, *ponieważ, bo.*
 Eniti D. (enixus sum) *na górę wstępować, 2) rodzić.*
 Ennius, i, *stary Rzymski poeta.*
 Enumerare 1. *wyliczać.*
 Enuntiare 1. *wymówić.*
 Eo, adv. *dotąd, tam.*
 Eo, (ivi, itum, ire) *idź, chodź.*
 Epaminondas, ae, *wódz tebański.*
 Ephesus, i, f. *miasto w Azji mniejszej.*
 Ephippium, i, n. *siodło.*
 Epidaurus, i, f. *miasto Greckie.*
 Epirus, i, n. *prowinca Grecka.*
 Epulae, arum, *biesiada.*
 Epulari D. *biesiadować, ięść.*
 Equae, ae, f. *klacz.*
 Eques, itis, m. *iezdziec, 2) członek stanu rycerskiego.*
 Equidem, *przynajmniej ia z mey strony.*
 Equinus, a, um, *koński.*
 Equitare 1. *ieździć na koniu.*
 Equitatus, us, m. *iazda, dragonia.*
 Equus, i, m. *koń.*
 Erectus, *wzniesiony.*
 Erga, ku.
 Ergo, więc, dla tego.

- Erigere 3. (rexi, rectum) pod-
 wyższać, wznosić.
 Eripere 3. (io, ui, eptum) wy-
 drzeć.
 Erodere 3. (rosi, rosum) po-
 gryźć.
 Errare 1. błakać się.
 Erroneus, tułający się.
 Error, ris, m. błąd.
 Erubescere 3. (rubui) zaczer-
 wienić się, wstydzić się.
 Erudire 4. nauczać, wycho-
 wywać.
 Eruditus, uczony.
 Eruere 3. (ui, utum) wygrze-
 bać, wydrzeć, wyrwać.
 Erumpere 3. (upi, uptum)
 przedrzeć, przebić, 2) wy-
 dobywać się, śpieszyć.
 Esca, ae, f. pokarm.
 Esse, (sum, fui) być.
 Esse, (edere) ięść.
 Esurire 4. głodnym być, ięść
 chcieć.
 Et, i, także.
 Etiam, także.
 Etiamsi, chociażby.
 Etsi, chociaż.
 Evadere 3. (si, sum) umknąć.
 Evagari D. wylecieć, tułać
 się.
 Eyehere 3. (xi, ctum) wywyż-
 szać.
 Evellere 3. (elli, ulsum) wy-
 rwać, wyskubać.
 Evenire 4. (veni, ventum) stać
 się, zdarzyć się.
 Eventus, us, m. wypadek, sku-
 tek.
 Evertere 3. (ti, sum) wywró-
 cić.
 Evitare 1. unikać.
 Evolare 1. wylecieć.
 Ex, od, z.
 Exadversum, naprzeciwko.
 Examen, inis, n. rój pszczół.
 Examinare 1. wysłuchiwać,
 examiniować.
 Exanimare 1. duszy pozbawić.
 Exanimus, bez duszy, umarły.
 Exarare 1. orać, 2) pisać.
 Exaudire 4. wysłuchać.
 Excandescere 3. (candui) roz-
 palać się od gniewu.
 Excedere 3. (cessi, cessum)
 przestępować, celować, gó-
 rować nad kim.
 Excellens, o. wybórny.
 Excellere 3. (ui) celować.
 Excelsitas, tis, f. wyniosłość.
 Excelsus, górny, wyniosły.
 Excidere 3. (cidi, cisum) wy-
 paść, 2) rzecz iakową u-
 tracić np. królestwo.
 Excipere 3. (cipio, cepi, ce-
 ptum) przyjąć gości.
 Excitare 1. pobudzić, 2) obu-
 dzić, 3) zestrząść, spło-
 szyć, 4) wzniecić.
 Excitus, wywołany, wzbudzo-
 ny, wzniecony, excitus so-
 mno, ze snu obudzony.
 Exclamare 1. obwoływać, wy-
 krzykiwać.
 Excludere 3. (clusi, clusum)
 wylegać.
 Exclusus, wylegniony.
 Excolere (lui, cultum) 3. u-
 kształcić.
 Excoquere 3. (coxi, coctum)
 wygotować.
 Excrementum, i, n. wyrzut,
 gnój.
 Excrescere 3. przyrość.
 Exeruciare 1. dręczyć.
 Excubiae, arum, f. straż.
 Excubitor, oris, m. stróż.
 Excusare 1. usprawiedliwiać.
 Excutere 3. (io, cussi, cussum)
 wytrząsać, 2) przetrząsać,
 poszukiwać, szperać, 3) wy-
 drzeć.
 Exedere 3. (edi, esum) wy-
 ięść, wygryźć.
 Exemplar, is, n. wzór.

Exemplum, i, n. przykład, wzór.

Exercere 2. ćwiczyć, wykonywać, sprawować, dręczyć.

Exercitatio, nis, f. ćwiczenie.

Exercitus, us, m. wojsko.

Exhalatio, nis, f. wapory.

Exhortari D. ożywiać.

Exigere 3. (egi, actum) wypędzić.

Exiguus, a, um, mały, błahy.

Exilis, o. cieńki, słaby.

Exilitas, atis, f. słabość.

Eximius, a, um, nadzwyczajny, celujący.

Exire Irr. (eo, ivi, (ii), itum) wynieść, wyleźć, 2) kończyć się.

Existimare 1. mniemać.

Exitum, i, n. upadek, koniec.

Exitus, us, m. wychód.

Exolescere, (levi, letum) 3. wysiść z użycia, pójść w zapomnienie.

Exonerare 1. od ciężaru uwolnić.

Exorare 1. uprosić.

Exoriri D. (exortus sum) powstać.

Exornare 1. ozdobić.

Exornatus, ozdobiony.

Expandere 3. rozpostrzeć.

Expavescere 3. (pavi) obawiać się.

Expellere 3. (puli, pulsum) wypędzać, popędzać.

Expendere 3. (di, sum) rozważać, osądzić.

Expersgisci D. (experrectus sum) obudzić się.

Experientia, ae, f. doświadczenie.

Experiri, (expertus sum) doświadczać.

Expers, nie będący uczestnikiem czego, np. pokarmu, expers cibi, głodny.

Expetere 3. domagać się, prosić.

Explere 2. (evi, etum) napełnić, nagrodzić.

Exponere 3. (posui, positum) wystawiać, 2) wykładać, objaśnić.

Expositus, wystawiony.

Expressus, iasny, zrozumiały.

Exprimere 3. (pressi, pressum) wyrazić.

Exquisitus, wyszukany.

Exsanguis, e, bez krwi.

Exsaturare 1. nasycać.

Excindere 3. (scidi, scissum) wyciąć, ściąć.

Exserere 3. wyciągnąć, wyściubić.

Exsilire 4. (ii albo ivi, saltum) podskoczyć.

Existere 3. (stiti, stitum) powstać, być.

Exsorbere 2. (ni) wyssać.

Expectare 1. oczekiwać.

Expectatio, nis, f. oczekiwanie.

Exspirare 1. ducha oddać, umrzeć.

Exstare 1. wystęczać, wystawać nad czym.

Exstinctus, P. od extinguere, 3. zgaszony.

Exstirpare 1. wykorzenieć.

Exstruere 3. (xi, etum) pobudować, na kupę zgromadzać.

Exsudare 1. wypocić.

Exsul, is, m. wygnaniec.

Exsulare 1. być wygnanym, 2) nie być.

Exsultare 1. podskakiwać.

Exsurgere 3. (surrexi, surrectum) powstać.

Extemplo, natychmiast, zaraz.

Extendere 3. (di, sum) rozpostrzeć, rozprzestrzenieć.

Extenuare 1. wycieńczyć, osłabić.

Exteri, *obey.*
 Externus, a, um, *zewnątrzny.*
 Exterritus, a, um, *przeleknięty.*
 Extimescere 3. (ui) *bać się.*
 Extra, za, *zewnątrz.*
 Extrinsecus, *ostatni.*
 Extrudere 3. (trusi, trusum) *wypędzić.*
 Exuere 3. (ussi, ustum) *zapaść.*
 Exuviae, arum, f. *skóra zdjęta ze zwierzęcia.*

F.

Faber, bri, m. *rzemieślnik, fabryk. lign. cieśla, f. ferr. kowal.*
 Fabricare 1. *robić.*
 Fabricius, wódz Rzymski.
 Fabula, ae, f. *baśka.*
 Fabulator, ris, m. *baśkarz.*
 Facere 3. (io, feci, factum) *robić, czynić.*
 Facies, ei, f. *twarz, postać, kształt.*
 Facile, *łatwo.*
 Facilis, e, *łatwy.*
 Facilitas, atis, f. *łatwość.*
 Facinus, oris, n. *czyn.*
 Facititare 1. *często czynić.*
 Facitius, a, um, *robiony.*
 Factum, i, n. *czyn.*
 Facultas, atis, f. *władza, facultates, bogactwa.*
 Falcatus, krzywy, *naksztalt sierpa.*
 Falco, onis, m. *sokół.*
 Fallax, *omyślny.*
 Fallere 3. (felli, falsum) *oszukiwać, falli, mylić się.*
 Falso, *falszywie.*
 Falsus, a, um, *falszywy.*
 Falx, cis, *sierp.*
 Fama, ae, f. *wieść, pogłoska.*

Famelicus, a, um, *głodny.*
 Fames, is, f. *głód.*
 Familia, ae, *czeladź.*
 Familiaris, *przyjaciel, poufały.*
 Familiaris, e, *familii się ty-czący, res fam. gospodarstwo.*
 Famula, ae, f. *służąca.*
 Famularis, e, *służący, fam. cultus, ubiór służebniczy.*
 Famulus, i, m. *służący.*
 Fanum, i, n. *świętynia.*
 Farina, ae, f. *mąka.*
 Fasciculus, i, m. *wiązka mała.*
 Fascis, is, m. *wiązka.*
 Fastidire 4. *gardzić.*
 Fateri D. *przyznać się, wyznać.*
 Fatigare 1. *fatygować.*
 Fatigatio, nis, f. *znużenie.*
 Fatum, n. *los.*
 Fatuus, *głupi, ignis fat. o-gień, czyli świeczki błaka-jące się.*
 Faustus, *szczęśliwy.*
 Faux, cis, f. *paszczyka.*
 Fax, cis, f. *pochoźnia.*
 Febris, is, f. *febra.*
 Febrnarius, *miesiąc Luty.*
 Felicitas, atis, f. *szczęśliwość.*
 Felis, is, m. et f. *kot.*
 Felix, o. *szczęśliwy.*
 Femella, ae, f. *samica.*
 Femina, ae, f. *niewiasta.*
 Fera, ae, f. *zwierz dziki.*
 Ferculum, i, n. *potrawa.*
 Fero, *właśnie, po większej części.*
 Feriae, arum, f. *święta, fe-rye.*
 Ferinus, *zwierzęcy.*
 Ferire 4. *bić, rzucać, wie-rzgać, trafiać.*
 Feritas, atis, f. *dzikość.*
 Ferme, *właśnie.*
 Fermentum, i, n. *kwaz.*
 Ferocia, ae, f. *dzikość.*

Ferox, o. dziki, zuchwały.
 Ferrarius, żelaza się tyczący,
 np. faber fer. kowal.
 Ferre, Irr. (fero, tuli, latum)
 nieść, znosić. ferri, poru-
 szać się, 2' mówić, powia-
 dać, osobliwie nieosobiście,
 fertur, powiadać.
 Ferreus, a, um, żelazny.
 Ferrum, i, n. żelazo, 2) nóż,
 miecz.
 Fertilis, e, żyzny, płodny.
 Fervens, o. wrzący, gorący.
 Fervere 2. et 3. wrzeć, być
 gorącym.
 Fervidus, a, um, gorący.
 Ferus, a, um, dziki.
 Fessus, zemdlony.
 Festinare 1. śpieszyć się.
 Festivus, wesół, grzeczny.
 Fiber, bri, m. bóbry.
 Fictilis, e, gliniany.
 Ficus, i, f. drzewo figowe.
 Fidelis, e, wierny.
 Fidere 3. (fides sum) ufać.
 Fides, ei, f. wiara, f. dare,
 przyrzec.
 Fieri, Irr. (fio, factus sum)
 stać się.
 Figere 3. (xi, xum) wetknąć,
 wbić, wlepić oczy, strzelać.
 Figulus, i, m. garncarz.
 Figura, ae, f. postać, figura.
 Filia, ae, f. córka.
 Filius, i, m. syn.
 Filum, i, n. nić.
 Findere 3. (fidi, fissum) łupać.
 Fingere 3. (finxi, fictum)
 wysłać, rościć.
 Finire 4. kończyć.
 Finis, is, m. koniec, granica.
 Finitimus, a, um, sąsiedzi.
 Firmare 1. umocować.
 Firmitas, atis, f. moc.
 Firmus, a, um, stały, niepo-
 ruszony.
 Fixus, przymocowany, stella f.
 gwiazda stała.

Flagellare 4. biczować.
 Flagellum, i, n. bicz.
 Flagitare 1. domagać się.
 Flagrare 1. paść, odio fl.
 paść nienawistą.
 Flamma, ae, f. płomień.
 Flavere 2. żółcić się.
 Flavescere 3. żółknąć.
 Flavus, a, um, żółty.
 Flectere 3. (xi, xum) nakło-
 nić, odmienić.
 Flens, płaczący.
 Flere, 2. (vi, tum) płakać.
 Flexilis, e, co się nakłonić da.
 Flexuosus, a, um, krzywy.
 Floccus, i, m. płatek, fra-
 szka.
 Florere 2. kwitnąć, 2) być
 w szczęściu.
 Flos, oris, m. kwiat.
 Flosculus, i, m. kwiateczek.
 Fluctuare 1. wahać się.
 Fluidus, a, um, płynny.
 Flumen, inis, n. rzeka.
 Fluvius, i, m. rzeka.
 Foculus, i, m. fajerka.
 Focus, i, m. ognisko.
 Fodio 3. (fodi, fossum) kopieć.
 Foecunditas, atis, f. żyzność,
 płodność.
 Foecundus, a, um, żyzny, płodny.
 Foedus, eris, n. przymierze,
 sojusz zawierać.
 Foedus, a, um, brzydki.
 Focum, i, n. siano.
 Foetor, oris, m. smród.
 Foetus, ns, m. płód, młoda
 zwierzęta.
 Foetus, a, um, ciężarny, płód
 noszący, 2. zwierzę po wy-
 daniu płodu.
 Folium, i, n. list.
 Folliculus, i, m. woreczek.
 Fons, tis, m. źródło.
 Fonticulus, strumyk.
 Foramen, inis, n. dziura.
 Foras, na dwór, po za.
 Fore, być na przyszłość.

- Forem, *byłbym*.
 Fores, ium, f. *drzwi*.
 Foris, *na dworze, gdziein-
 dziey, w porównaniu z miey-
 scem, na którym się znoy-
 duiem*.
 Forma, ae, f. *postać, kształt*.
 Fornica, ae, f. *mrówka*.
 Formido, inis, f. *bojaźń*.
 Formosus, a, um, *kształtny,
 piękny*.
 Fortasse, *może, zapewne*.
 Forte, *przypadkowo*.
 Fortis, e, *moćny, mężny*.
 Fortiter, *śmiało, mężnie*.
 Fortuna, ae, f. *los, szczęście,
 adversa f. nieszczęście, for-
 tunae, arum, majątek*.
 Fortunatus, *pomyślny, szczę-
 śliwy*.
 Forum, i, n. *rynek, Forum
 Rzym*.
 Fossilia, *rzeczy kopane*.
 Fossitius, *wykopany, sal f. sól
 kamienna*.
 Fetus, us, m. *ogrzanie*.
 Fovea, ae, f. *dół*.
 Fovere 2. (vi, tum) *ciepło u-
 trzymywać, pieczolować*.
 Fragilis, e, *zepsuciu podległy*.
 Fragor, is, m. *trzask, szelest*.
 Frangere 3. (fregi, fractum)
złamać, rozłuc.
 Frater, tris, m. *brat*.
 Fraudator, oris, m. *oszuka-
 niec*.
 Fraudulentus, a, um, *zdra-
 dliwy, podstępny*.
 Fraus, dis, f. *oszukaństwo,
 podstęp*.
 Fraxinus, i, f. *iesion*.
 Fremitus, us, m. *wrzask,
 trzask, ryk, mruczenie*.
 Frenum, i, n. *węździdło, uzda*.
 Frequens, o. *liczny, ludny*.
 Frequenter, *często, liczenie*.
 Friabilis, e, *łatwy do roztar-
 cia lub skruszenia*.
 Frigidus, a, um, *zimny*.
 Frigus, oris, n. *zimno, mróz*.
 Frisia, ae, *Fryzya kraj*.
 Frons, ontis, f. *czoło, a fronte,
 z przodu*.
 Frons, dis, f. *list, gałązka*.
 Fructus, us, m. *owoc, 2) po-
 żytek*.
 Frugalitas, atis, f. *oszczędność,
 mierność, 2) cnota*.
 Frux, gis, f. *zboże*.
 Frugi, *należyty, pożyteczny,
 vir frugi, człowiek cnotli-
 wy*.
 Frugifer, a, um, *owoce przy-
 noszący*.
 Frui D. *zażywać*.
 Frumentum, i, n. *zboże*.
 Frustra, *próżno, nadaremnie*.
 Frustum, i, n. *kawałek, kę-
 sek*.
 Frutex, icis, m. *krzak*.
 Fruticetum, i, n. *krzewina*.
 Fucus, i, m. *trutnie między
 pszczołami*.
 Fuga, ae, f. *ucieczka*.
 Fugare 1. *do ucieczki wpra-
 wiać, przymuszać*.
 Fugax, o. *ulatujący, lotny*.
 Fugere 3. (io, i) *uciekać*.
 Fulgere 2. (fulsi) *błyszczeć,
 świecić się*.
 Fulgor, is, m. *blask, światło*.
 Fulgur, is, n. *błyskawica*.
 Fulmineus, *błyskawiczny, pio-
 runowy*.
 Fulvus, a, um, *ciemno żółty*.
 Fumarium, i, n. *komín*.
 Fundamentum, i, n. *grunt,
 podstawa*.
 Fundere 3. (fudi, fustum) *wlać,
 2) rozprościć*.
 Fundus, i, m. *włość*.
 Fungi D. (functus sum) *spra-
 wować, czynić*.
 Funiculus, i, m. *postronek*.
 Funis, is, m. *sznurek, lina*.
 Fur, is, m. *złodziey*.

Furere 3. *szaleć*.
 Furor, is, m. *szaleństwo*.
 Furtivus, *kradziony*.
 Furtum, i, n. *złodzieństwo*,
kradzież.
 Fuscus, a, um, *ciemny co do*
farby.
 Fastis, is, m. *kij*.
 Futurus, a, um, *przyszły*.

G.

Galatae, *Galatczykowie*, *lud*
w Azji mniejszy.
 Galaxia, ae, f. *droga mleczna*.
 Galea, ae, f. *przyłbica*, *hełm*.
 Gallia, ae, f. *Francya*.
 Gallina, ae, f. *kura*.
 Gallinaceus, a, um, *kur się*
tyczący, gallus g. *kogut*,
 pulli gallin. *kurczęta*.
 Gallus, i, m. *kogut*.
 Gaudere 2. (gavisus sum) *cie-*
szyc się, 2) *posiadać co*.
 Gaudium, i, n. *uciecha*.
 Gelidus, a, um, *zimny*, *zmar-*
zły.
 Geminus, *podwójny*.
 Gemitus, us, m. *wzdychanie*.
 Gemma, ae, f. *kamień drogi*,
 2) *pączek z drzew*.
 Gemmans, o. *błyszczący jak*
kamień drogi.
 Gena, ae, f. *powieka*, *policzek*.
 Generatio, onis, f. *rodzenie*,
plód.
 Generositas, atis, f. *wspania-*
łość.
 Generosus, a, um, *szlachetny*,
zaczny.
 Genitor, ris, m. *ojciec*.
 Genius, i, m. *geniusz*.
 Gens, tis, f. *naród*.
 Gentilis, e, *do tegoż samego*
narodu należący, *narodowy*.
 Genu, n. (plur. genua) *kola-*
no.

Genus, eris. n. *rodzaj*, *gatu-*
nek.
 Gerere 3. (gessi, gestum) *pro-*
wadzić, *nosić*, se g. *spra-*
wować się.
 Germania, ae, f. *Niemcy*.
 Germanus, i, *Niemiec*.
 Germen, inis, n. *kieł*, *wyro-*
stek, *roślina*.
 Germinare 1. *kły puszczać*,
wyrastać.
 Gestare 1. *nosić*.
 Gestus, a, um, P. od słowa
 gerere, res gestae, *czyny*.
 Gestus, us, m. *gestykulacya*,
gest.
 Gibber, is, m. *garb*.
 Gigas, antis, m. *olbrzym*.
 Gignere 3. (genui, genitum)
rodzić, *wydawać*, *powsta-*
wać.
 Glacialis, e, *lodowaty*, *zimny*.
 Glacies, ei, f. *lód*.
 Gladius, i, m. *miecz*, *oręż*.
 Glans, glandis, f. *żołędź*.
 Glaucus, a, um, *niebieski*, o-
czu modrawych.
 Glis, gliris, m. *gatunek my-*
szy śpiących przez całą
zimę, *świszcz*.
 Gliscere 3. *nieznacznie ro-*
snąć.
 Globosus, a, um, *kulisty*.
 Globus, i, m. *kula*, 2) *kupa*.
 Glomerare 1. *zgromadzać*,
skupiać.
 Gloria, ae, f. *sława*.
 Gloriamundus, a, um, *cheł-*
piący się.
 Gloriosus, a, um, *chwalebny*.
 Gracilis, e, *cieńki*, *wysmukły*,
chudy.
 Graeculus, i, m. *kawka*.
 Gradi D. (gressus sum) *iść*,
postępować.
 Gradus, us, m. *krok*, 2) *sto-*
pień, 3) *dostojność*.

Græcus, i, m. *Greczyn.* Adj.
grecki.

Gramen, inis, n. *trawa.*

Grandis, e, *wielki.*

Grando, inis, f. *grad.*

Grænum, i, n. *ziarno.*

Grassari D. (atus sum) *okrutnie się z kim obchodzić.*

Gratia, æ, f. *sprzysianie, łaska, 2) dzięki, dziękować, 3) in abl. dla.*

Gratiosus, a, um, *miły.*

Gratulabundus, a, um, *szczęścia życzący, płaczący.*

Gratulari D. *szczęścia życzyć.*

Gratus, miły, 2 *wdzięczny.*

Gravare 1. *obciążać.*

Gravari D. *lenić się, nie chcieć.*

Gravedo, inis, f. *katar.*

Gravis, e, *ciężki, 2) poważny.*

Graviter, adv. *ciężko bardzo, g. ferre aliquid, smucić się nad czem*

Gregarius, a, um, *do trzody należący, g. miles, żołnierz prosty.*

Gregatim, stadem, kupą, gromadami.

Gressus, us, m. *chód.*

Grex, gis, m. *trzoda.*

Grænnire 4. *kwieść.*

Grus, nis, c. *żóraw.*

Gubernaculum, i, n. *wiosło sternicze, rząd.*

Gubernator, is, m. *sternik.*

Gula, æ, f. *gardło.*

Gurges, itis, m. *wir na wodzie, głębia.*

Gustare 1. *kosztować.*

Gustus, us, m. *smak.*

Gutta, æ, f. *kropła.*

Guttula, æ, f. *kropelka.*

Gypsus, i, m. *gips.*

Gyrus, i, m. *koło.*

H.

Habena, æ, f. *uzda, wędzidło, cugle.*

Habere, mieć, 2) *mniewać, 3) rozważać.*

Habitare 1. *mieszkać.*

Haerere 2. (haesi, sum) *tkwić.*

Halex, ecis, m. *śledź.*

Hamatus, a, um, *haczysty.*

Hamus, i, m. *wędka.*

Hannibal, is, *imie wodza Kartagińskiego.*

Hasta, æ, f. *dzida.*

Haud, *nie.*

Haurire 4. (hausi, haustum) *czepać.*

Hebdomas, adis, *tydzień.*

Hebes, tis, c. *tępy.*

Hebetare 1. *tępić.*

Hebraeus, *hebrajski.*

Hedera, æ, f. *bluszcz.*

Helvetia, æ, *Szwajcarya.*

Herba, æ, f. *ziele.*

Herbidus, a, um, *trawą okryty.*

Herbosus, a, um, *trawiasty.*

Heri, *wczoraj.*

Heriuaceus, i, *ież.*

Heros, ois, *bohater.*

Herus, i, m. *pan domu.*

Hesperus, i, *gwiazda wieczorna.*

Heu, *Ach.*

Heus, *He.*

Hiatus, us, m. *otwór.*

Hibernus, *zimowy.*

Hic, haec, hoc, *ten, ta, to.*

Hic, *tutaj.*

Hiems, hiemis, f. *zima.*

Hiero, nis, *król w Syrakuzach.*

Hilarare 1. *rozweselać, cieszyć się.*

Hinc, stąd, hinc et illinc, *tu i ówdzie.*

Hinire 4. *rżać.*

Hionitus, us, m. *rżenie.*

Hinnulus, i, m. *sarniutko.*

Hippopotamus, i, *koń rze-
czny.*

Hircus, i, *kozieł.*

Hirsutus, a, um, *kończaty,
koleczysty, chropowaty.*

Hirundo, inis, f. *iaszółka.*

Hispania, ae, *Hiszpania.*

Hispanicus, *Hiszpański.*

Historia, ae, f. *dzieiopistwo.*

Hodie, *dziś.*

Hodius, i, m. *koziełek.*

Homicida, ae, m. *zabójca.*

Homicidium, i, n. *zabójstwo.*

Homo, inis, m. *człowiek.*

Honeste, *uczciwie, przystoy-
nie.*

Honor, is, m. *poważanie, ho-
nores, urzędy wyższe.*

Honoratus, *szanowany, zna-
czny.*

Hora, ae, f. *godzina.*

Hordeum, i, n. *jęczmień.*

Horrendus, *okropny.*

Horre 2 *drzewiec.*

Horreum, i, n. *stodoła, gu-
mno.*

Horribilis, e, *straszny.*

Horridus, a, um, *nałożony.*

Hortari D. *napominać, dora-
dzać.*

Hortulus, i, m. *ogródek.*

Hortus, i, m. *ogród.*

Hospes, itis, m. *przyjaciół
gościnnie, 2) gospodarz, 3)
cudzoziemiec.*

Hospita, f. *cudza żona, go-
spodyni.*

Hospitalitas, tis, f. *gościnność.*

Hospitium, i, n. *austerya, 2)
gościnność, przyjaźnielstwo
gościnne.*

Hostilis, e, *nieprzyjacielski.*

Hostis, is, m. *nieprzyjaciół.*

Huc, *tutaj.*

Hucusque, *dotąd.*

Hujusmodi, *taki, takowy.*

Humanus, a, um, *ludzki.*

Humare, 1. *pogrzebać.*

Humectare 1. *pokrapiać, od-
wilżać.*

Humerus, i, m. *ramię, bark.*

Humidus, a, um, *wilgotny.*

Humilis, e, *nizki.*

Humilitas, atis, f. *nizkość.*

Humor, is, m. *wilgoć.*

Hungaria, ae, f. *Węgry.*

Hungarius, i, *Węgier.*

Hystaspes, is, *oyciec Daryu-
sza króla Perskiego.*

I et J.

Jacere 3. (io, jeci, jactum)
rzucić.

Jacere 2. (ui) *leżeć.*

Jactare 1. *porzucać.*

Jactura, ae, f. *strata.*

Jaculari D. *dzidać do celu
rzucić.*

Jaculum, i, n. *dzida do rzu-
cania; j. hamatum, hak,
węda.*

Jam, *już, teraz.*

Janitor, ris, m. *odźwierny.*

Janna, ae, f. *drzwi.*

Ibi, *tam.*

Ibidem, *tamże.*

Ichneumon, Ichneumon, *zwierz
Egiptki.*

Ictus, us, m. *cios, raz.*

Ictus, a, um, *uderzony, tra-
fiony.*

Id, *to.*

Idcirco, *dla tego.*

Idem, eadem, idem, *tenie
sam.*

Ideo, *dla tego.*

Idonens, *zdatny.*

Jejunus, *czczy, na czczo.*

Igitur, *więc.*

Ignavia, ae, f. *opieszalność.*

Ignavus, *opieszaly.*

igneus, *ognisty.*

Ignis, is, m. *ogień.*

Ignobilis, e, *podły.*

- Ignominia, ae, f. *obelga*.
 Ignorare 1. *nie wiedzieć*.
 Ignoscere 3. (novi) *wybaczyć*.
 Ignotus, *nieznajomy*.
 Ilex, icis, f. *więzozółd, iedlina*.
 Illico, *natychmiast*.
 Ille, a, ud, on, ona, ono, ów.
 Illico, zaraz.
 Illidere 3 (lisi, lisum) *uderzać o co*.
 Illigare 1. *przywiązać, wprawić*.
 Illinc; *stamtąd*.
 Illinere 3. (levi, litum) *pomażać*.
 Illucescere 3. (luxi) *rozświecić się; dies illuxit, zadniało*.
 Illuminare 1. *oświecić*.
 Illustrare 1. *oświecić*.
 Imago, inis, f. *obraz*.
 Imbecillitas, atis, f. *słabość*.
 Imbecillus, i is, *słaby*.
 Imbellia, ae, f. *nieznajomość sztuki wojennej*.
 Imber, bris, m. *deszcz zwłaszcza gwałtowny*.
 Imberbis, e, *bez brody*.
 Imitari D. *naśladować*.
 Imitatio, onis, f. *naśladowanie, kopia*.
 Immanis, e, *straszny*.
 Immanitas, atis, *dzikość, okrucieństwo*.
 Immaniter, *okropnie, strasznie*.
 Immensus, *niezmierny*.
 Immerito, adv. *nieśluszenie*.
 Imminere, a. *wystawać, sterczeć, grozić*.
 Imminutio, onis, f. *pomniejszenie*.
 Immittere 3. (misi, missum) *wpuścić*.
 Immo, a *nawet*.
 Immobilis, *nieruchomy*.
 Immolare 1. *ofiarować*.
 Immotus, *nieporuszony*.
 Immundus, *nieczysty, szpetny*.
 Immunis, e, *wolny od roboty*.
 Impar, o. *niewyrównywający*.
 Impatiens, *niecierpliwy*.
 Impedimentum, i, n. *przeszkoda*.
 Impedire 4. *przeszkadzać, 2) zawikłać*.
 Impellere 3. (puli, pulsum) *popędzać, pobudzać*.
 Impendere 3. (di, sum) *używać, 2) poświęcać*.
 Impendere 2. *wiszieć*.
 Impensae, arum, f. *nakład, wydatek*.
 Impense, *bardzo, nadzwyczaj*.
 Imperare 1. *rozkazywać, panować*.
 Imperator, m. *wódz, hetman, 2) cesarz*.
 Imperitare 1. *panować*.
 Imperite, *niezręcznie, bez dowiadeczenia*.
 Imperium, i, n. *państwo, 2) rozkaz*.
 Imperterritus, *nieprzełęknięty*.
 Impertire 4. *udzielać*.
 Impetere 3. *napadać, nacierać na kogo*.
 Impetrare 1. *osiągnąć*.
 Impetus, us, m. *natarcie*.
 Implere 2. *napępniać*.
 Implorare, 1. *błagać*.
 Implumis, e, *bez piór*.
 Impolitus, *niewykszałcony*.
 Imponere 3. (posui, positum) *położyć, ustawić*.
 Importunus, *przykrzący się*.
 Imprecari D. *złe życzyć*.
 Improbus, *niegodziwy*.
 Imprudens, o. *nierostropny*.
 Imprudentia, ae, f. *nierostropność*.
 Impudens, *bezwstydy*.

Impune, *bezkarnie.*

In, *na, we, w, przeciw.*

Inaccessus, *nieprzystępny.*

Inaequalitas, *atis, f. nierówność.*

Inambulare 1. *przechodzić się.*

Inarescere 3. *schnąć.*

Incassum, *nadaremnie.*

Incaute, *niebacznie.*

Incedere 3. (cessi, cessum) *iść, postępować.*

Incendere 3. (di, sum) *zapalić.*

Inceptus, *zaczęty.*

Incertus, *a, um, niepewny.*

Incessere 3. (cessi) *napaść, natrzeć, terror incessit omnes, boiażń opłanowała wszystkich.*

Incessus, *us, m. chód, wstęp.*

Inchoare 1. *zaczynać.*

Incidere 3. *od cadere, wpaść; 2) napaść na kogo; 3) zdarzyć się.*

Incidere 3. *od cadere, nacinać.*

Incipere 3. (io, epi, eptum) *zacząć.*

Incisor, *rozcinacz; dentes incisores, zęby przednie.*

Inclinare 1. *skłaniać się, nachylać.*

Includere 3. (si, sum) *zamykać, zawierać.*

Inclutus, *sławny.*

Incognitus, *nieznajomy.*

Incola, *ae, m. mieszkaniec.*

Incolere 3. (ui, cultum) *zamieszkiwać.*

Incolumis, *e, nieskażony.*

Incolumitas, *tatis, f. całość, nieskazitelność.*

Incommodum, *i, n. niewygodą, przykrość.*

Incompertus, *nieznajomy.*

Inconditus, *niewykształcony, brzydki.*

Incouter, *adv. niepo-miarkowanie.*

Incorruptus, *nieskazitelny, poczcisty.*

Incredibilis, *e, niepodobny, trudny do wierzenia.*

Incrementum, *i, n. wzrost, postęp.*

Incrementum 3. (crevi) *rosnąć, powiększać się.*

Incubare 1. *leżeć na czém, 2) wylęgać.*

Incubatio, *nis, f. wylęganie.*

Incumbere 3. (hui, itum) *oprzeć się na czém.*

Incuria, *ae, f. opieszałość.*

Inde, *stamtąd, 2) stąd, 3) potem.*

Index, *icis, m. oznaymiciel, zdroyca.*

India, *ae, Indyja, kraj.*

Indicare 1. *oznaymić.*

Indicium, *i, n. oznaymienie.*

Indicus, *Indyjski.*

Indigere 2. *potrzebować.*

Indignabundus, *rozgniewany.*

Indignari D. *gniewać się.*

Indigus, *a, um, potrzebujący.*

Indiligentia, *ae, f. opieszałość.*

Indocilis, *e, niepojętny.*

Indoles, *is, f. stan przyrodzony, natura.*

Indomitus, *niepohamowany.*

Indonatus, *nieobdarzony.*

Inducere 3. (xi, ctum) *wprowadzać, 2) pobudzać, namawiać.*

Induere 3. (ui, utum) *wdziewać, odziewać.*

Indus, *i, m. Indyjanin.*

Industria, *przemysł, de industr. umyślnie.*

Indutus P. *od induere 3. odziany.*

Inedia, *ae, f. głód, poszczenie.*

Inenarrabilis, *e, niewypowiedziany.*

- Ineptus, a, um, *niedorzeczny, nieostosowny.*
 Inermis, *bezbronny.*
 Inerrare 1. *tułać się, błakać się.*
 Inertia, ae, f. *nieczynność.*
 Inesse, *bydź gdzie.*
 Inexplebilis, e, *nienasycony.*
 Infans, o. *dziecię, 2) młody.*
 Infantia, ae, f. *dzieciństwo, młodość.*
 Infelix, o. *nieszczęśliwy.*
 Inferi, *zmarli: miejsce umarłych.*
 Inferior, us, *niższy, 2) po-dlejszy.*
 Inferre Irr. (intuli, illatum) *wnieść; bellum inferre ali-cui, wojnę wypowiedzieć, zawojuować.*
 Infestare 1. *szkodzić, napa-dać.*
 Infestus, *nieprzyjacielski, nie-bezpieczny.*
 Infigere 3. (fixi, fixum) *u-tkwić.*
 Infinitus, *nieskończony.*
 Infirmitas, atis, f. *słabość.*
 Infirmus, a, um, *słaby.*
 Inflare 1. *nadymać.*
 Inflatus, *nadęty.*
 Inflectere 3. (flexi, flexum) *nachylać, nakłaniać.*
 Infligere 3. (fligi, ctum) *przy-bijać, ranić.*
 Informis, e, *niekształtny.*
 Ingemere 3. (mui) *wzdychać.*
 Ingeniosus, *dowcipny.*
 Ingenium, i, n. *dowcip.*
 Ingens, o. *bardzo wielki.*
 Ingenus, *szlachetny, wolny.*
 Ingerere 3. (gessi, gestum) *znosić, narzucać.*
 Ingratus, a, um, *niemiły.*
 Ingredi D. *wchodzić, przystę-pować.*
 Ingressus, us, m. *wchodzenie, wstęp.*
 Inhaerere 2. (haesi, haesum) *zawadzić się, utkwić.*
 Inhumatus, *niepogrzebany.*
 Injicere 3. (io, ecti, ectum) *wrzucić.*
 Inimicitia, ae, f. *nieprzyjaźń.*
 Inimicus, i, *nieprzyjaciel.*
 Inimitabilis, e, *trudny do naśladowania.*
 Iniquus, a, um, *nieśluszný.*
 Inire, *wchodzić, 2) zaczynać.*
 Injuria, ae, f. *nieślusznosc, uraza, gwałt.*
 Injuste, adv. *niesprawiedliwie.*
 Injustus, a, um, *niesprawie-dliwy.*
 Innatare 1. *płynąć na czym lub w czym.*
 Innocens, o. *niewinny.*
 Innocuus, *nieszkodliwy.*
 Innoxius, *nieszkodliwy.*
 Innummerabilis, e, *niezliczony.*
 Innumerus, *niezliczony.*
 Inopia, ae, f. *niedostatek, 2) ubóstwo.*
 Inprimis, *osobliwie, naprzód.*
 Inquam, def. *mówię.*
 Inquinare 1. *splugawić.*
 Inquirere 3. (quisivi, situm) *poszukiwać.*
 Inquit, *mówi, rzecz.*
 Insatiabilis, e, *nienasycony.*
 Inscendere 3. (di, sum) *wstę-pować.*
 Inscribere 3. (psi, ptum) *wpi-sać.*
 Insectari D. *prześladować.*
 Insectum, i, n. *owad.*
 Insequi D. *następować, prze-śladować.*
 Inserere 3. (ui, sertum) *wsa-dzić, wetknąć.*
 Inservire 4. (ivi, itum) *służyć, zdać się do czego.*
 Insidere 2. (sedi, sessum) *sie-dzieć na czym.*
 Insidiae, arum, f. *zasadzki.*
 Insidiari D. *zasadzać się.*

- Insidiosus, podstępny.*
Insigne, is, n. znamie, ozdoba, znak honorowy.
Insignire 4. naznaczyć.
Insignis, e, znakomity.
Insilire 4. wskakiwać.
Insistere 3. (stiti) stać na czém.
Insitus, a, um, posadzony.
Inspicere 3. (io, exi, ectum) oglądać, patrzeć.
Instare 1. (iti, itum) być w bliskości, 2) gonić.
Insternere 3. okryć.
Instituere 3. (ui, utum) rozporządzić, 2) uczyć, dressować.
Instructus, opatrzoney.
Instruere 3. (xi, ctum) sporządzić, 2) uczyć, 3) opatrzyć czém.
Instrumentum, i, n. narzędzie.
Insuescere 3. (suevi, suctum) przyzwyczaić się, nawyknąć.
Insula, ae, f. wyspa.
Insultare 1. szydzić.
Insuper, u góry, na górze, na wierzchu.
Insusurrare 1. szeptać.
Intactus, niedotknięty.
Integere 3. (xi, ctum) pokryć.
Integritas, atis, f. nieskazitelność obyczajów.
Intellectus, us, m. rozum.
Intelligere 3. (lexi, lectum) rozumieć, poznać.
Intemperies, f. niepogoda, niepowściągliwość.
Intendere 4. (di, tensum) napiąć, natężyć, mierzyć na co, 2) usiłować.
Inter, pomiędzy.
Intercalaris annus, rok przetykowy, przestępny.
Interdiu, we dnie.
Interdum, niekiedy.
Interea, tym czasem.
Interesse, być pomiędzy; in-
- terest, tu jest różnica, 2) być przytomnym.*
Interficere 3. (io, éci, ectum) zabić.
Interim, tym czasem.
Interimere 3. (emi, emptum) zabić.
Interior, us, wewnętrzny.
Interire 4. (eo, ivi, itum) zniknąć, umrzeć.
Iteritus, us, m. zniszczenie, śmierć.
Interlunium, i, n. nów.
Interminari D. grozić.
Intermittere 3. (misi, missum) ustawać, przedstawiać.
Interpellare 1. przeszkadzać.
Interpellator, ris, m. przeszkadzający: sine interpellatoribus, spokojnie.
Interpositus P. od interponere wstawiony, znajdujący się.
Internositus, us, m. przeciwpołożenie.
Interpres, pretis, m. tłumacz.
Interrogare 1. pytać się.
Interrogatum, zapytanie.
Intervallum, i, n. przedział, ustęp.
Intonare 1. grzmieć.
Intra, wewnątrz, w.
Intrare 1. wchodzić.
Intrinsicus, wewnątrz.
Introductus P. od introducere, wprowadzony.
Introgredi D. wchodzić.
Introitus D. wchód.
Intrmittere 3. (misi, missum) posyłać.
Introrsum, adv. wewnątrz, ku środkowi.
Introversus, wewnątrz, ku sobie.
Intueri 2. D. patrzeć się.
Intus, we, wewnątrz.
Invadere 3. (vasi, vasum) napadać.
Invalidus, bezwładny, słaby.

- Invehere 3. (xi, ctum) *wpro-
wadzić.*
 Invenire 4. (veni, ventum) *znaleźć.*
 Inventio, nis, f. *wynalazek.*
 Inventor, is, m. *wynalazca.*
 Investigare 1. *poszukiwać.*
 Invicem, *wzajemnie.*
 Inyictus, *niezwyciężony.*
 Invidere 1. *zazdrościć.*
 Invidia, ae, f. *zazdrość, nie-
nawiść.*
 Inviolare, *bez naruszenia.*
 Inviolatus, *nienaruszony.*
 Invisitatus, *niewidziany.*
 Invitare 1. *zaprosić.*
 Invitus, *nierad.*
 Inultus, *niezemszczony.*
 Inungere 3. (uxi, ictum) *na-
maszczać.*
 Invocare 1. *wzywać.*
 Invocatus, *niezaproszony.*
 Involare 1. *podlatywać.*
 Involueris, e, *nie mogący la-
tać.*
 Involvere 3. (vi, utum) *obwi-
nać.*
 Involutus, *obwinięty.*
 Inusitatus, *nadzwyczajny.*
 Inutilis, e, *niepożyteczny.*
 Jocari D. *żartować.*
 Jocus, i, m. *żart.*
 Ipse, a, um, *on sam, ona, ono.*
 Ira, ae, f. *gniew.*
 Iracundia, ae, f. *gniewliwość.*
 Iracundus, *gniewliwy.*
 Irasci D. (iratus sum) *gniewać
się.*
 Irate, adv. *gniewliwie.*
 Ire, Irr. (eo, ivi, itum) *iść,
chodzić.*
 Iris, idis, f. *tęcza.*
 Irrepere 3. (psi, ptum) *wczoł-
gać się.*
 Irridere 2. (risi, risum) *wy-
śmiewać się.*
 Irrigare 1. *skrapiać.*
 Irritatus, *rozgniewany, roz-
drażniony.*
 Irruere 3. (ui) *wpadać, na-
padać.*
 Irruptio, nis, f. *natarcie, na-
padnienie.*
 Is, ea, id, *ten, ta, to.*
 Iste, a, ud, *ów, owa, owo.*
 Isthmus, i, *między morze, a
zwłaszcza to, które łączy
Peloponezki półwysep.*
 Ita, *tak.*
 Itaque, *przeto.*
 Item, *także, podobnie.*
 Iter, itineris, n. *droga, po-
dróż.*
 Iterum, *powtórnie.*
 Itidem, *podobnie.*
 Iuba, ae, f. *grzywa.*
 Jubatus, *grzywiasty.*
 Jubere 2. (jussi, jussum) *roz-
kazywać, 2) prosić.*
 Jucunde, *przyjemnie, mile.*
 Jucundus, *przyjemny, miły.*
 Judaeus, m. *Zyd.*
 Judex, icis, m. *sędzia.*
 Judicare, *sądzić, mniemać.*
 Judicium, i, n. *zdanie, sąd.*
 Juglans, dis, f. *orzech włos-
ki.*
 Jugulum, i, n. *gardło.*
 Jugum, i, n. *iarzmo.*
 Jumentum, i, *bydło do dźwi-
gania ciężarów i do cią-
gnięcia.*
 Juncus, i, m. *sitowie.*
 Jungere 3. (xi, ctum) *złączyć;
2) zaprzęgać.*
 Junior, *młodszy.*
 Juniperus, i, f. *krzewina ia-
łowcowa.*
 Jupiter, G. Jovis, *Jowisz, bóg
najwyższy u Rzymian, 2)
planeta Jowisz.*
 Jurare 1. *przysięgać.*
 Juratus, *przysiężny.*
 Jure, *słusznie.*
 Jurgiosus, *kłótlivy.*

Jurulentus, *polewkowaty, rzadki.*

Jus, juris, n. *prawo: in jus vocare, do sądu pozywać, cytować.*

Jus, juris, n. *polewka, supa.*

Jusculum, i, n. *polewka.*

Jusjurandum, jusjurandi, n. *przysięga.*

Jussum, i, n. *rozkaz.*

Jussus, us, m. *rozkaz.*

Juste, *sprawiedliwie.*

Iustitia, ae, f. *sprawiedliwość.*

Iustus, *sprawiedliwy.*

Juvenis, is, m. *młodzieniec.*

Juventus, tuis, f. *młodość.*

Juxta, *przy.*

K.

Karthago, *miasto Kartagina w Afryce.*

Karthaginiensis, *Kartagińczyk.*

L.

Labi, D. (lapsus sum) *upadać.*

Labium, i, n. *warga.*

Labor, oris, m. *praca.*

Laborare 1. *pracować, 2) starać się, troszczyć się, 3) chorować.*

Laboriosus, *pracowity.*

Lac, lactis, n. *mleko.*

Lacaena, ae, f. *Spartanka, Lacedemonka.*

Lacedaemonii, *Lacedemończykowie.*

Lacerare 1. *rozdziierać, rozszarpać.*

Lacerta, ae, f. *iaszczurka.*

Lacessere 3. (ivi, itum) *drażnić.*

Laeryma, ae, f. *lza.*

Laerymabundus, *placzący.*

Lactens, *mleczny.*

Lacunar, is, n. *sufit, strop.*

Lacus, us, m. *ieżioro.*

Laedere 3. (si, sum) *uszkodzić.*

Laetari D. *cieszyć się.*

Laetitia, ae, f. *uciecha.*

Laetus, a, um, *wesoły.*

Laevigare 1. *gładzić.*

Laevor, is, m. *gładkość.*

Laevus, *lewy.*

Lambere 3. (bi, itum) *lizać.*

Lamentabilis, e, *placzu godny, płaczliwy.*

Lamentari D. *plakać.*

Lana, ae, f. *wełna.*

Laniatus, us, m. *rozdzieranie, rozszarpanie.*

Lanificium, i, *przedzienie wełny.*

Laungo, nis, f. *miękki włos.*

Lapidina, ae, f. *miejsce gdzie kamienie łamią, kamienne góry.*

Lapidosus, *kamienisty.*

Lapillus, i, m. *kamyk.*

Lapis, idis, m. *kamień.*

Lappo, nis, *Lapończyk.*

Lapponia, ae, f. *Laponów kray.*

Laqueus, i, m. *sznurek do ściągania, sidło.*

Lardum, i, n. *ślonina.*

Large, *obficie.*

Largiri 1. (largitus sum) *udzielać, darować.*

Largus, a, um, *obfity.*

Larix, icis, f. *modrzew.*

Lascive, *rozpustnie.*

Lascivia, ae, f. *rozpusta.*

Lassare 1. *mordować, fatygować.*

Lassitudo, dinis, f. *zmordowanie, osłabienie.*

Latebra, ae, f. *kąt skryty, iama.*

Latebrosus, *skryty, pełen iam.*

Latere 2. (ui) *ukrywać.*

- Laterna, ae, f. *latarnia*.
 Latibulum, i, n. *iaskania, iama zwierzęca*.
 Latine, po łacinie.
 Latinus, a, um, *łaciński*.
 Latitare 1. *ukrywać się*.
 Latitudo, inis, f. *szerokość*.
 Latius, compar. *obszerniej*.
 Latrare 1. *szczekać*.
 Latratus, us, m. *szczekanie*.
 Latro, onis, m. *zbojca*.
 Latrocinium, i, n. *kradzież, łupieństwo*.
 Latus, eris, n. *bok*.
 Latus, a, um, *szeroki*.
 Lavare 1. *myć, kąpać się*.
 Laudabilis, e, *chwalebny*.
 Laudare 1. *chwalić*.
 Laurus, i, f. *drzewo bobkowe*.
 Laus, dis, f. *chwała*.
 Lautus, a, um, *wspaniały*.
 Laxe, adv. *obszernie*.
 Leena, ae, f. *lwica*.
 Lectica, ae, f. *lektyka, nosidło*.
 Lectio, onis, f. *czytanie*.
 Lectus, i, m. *łóże*.
 Legatus, i, m. *poseł, generał*.
 Legere 3. (gi, etum) *czytać*.
 Legislator, is, m. *prawodawca*.
 Lenis, e, *miękki, powolny*.
 Leniter, *spokojnie*.
 Lente, adv. *z wolna*.
 Leo, nis, m. *lew*.
 Leoninus, lwi; leonina pellis, *lwia skóra*.
 Leopardus, i, m. *lampart*.
 Lepide, *zabawnie, dowcipnie*.
 Lepus, oris, m. *zając*.
 Lepusculus, i, m. *zajaczek*.
 Letalis, e, *śmiertelny*.
 Levamen, inis, n. *ulga*.
 Levare 1. *ułożyć*.
 Levis, e, *lekki*.
 Levitas, tis, f. *lekkość*.
 Leviter, *lekko*. 2) *cokolwiek*.
 Lex, legis, f. *prawo, warunek*.
 Libellus, i, m. *xiążeczka*, 2) *prośba na piśmie*.
 Libenter, *chętnie*.
 Liber, i, m. *xiążka*.
 Liber, era, erum, *wolny*.
 Liberalis, *szczodroblawy*, 2) *wolny; artes liberales, sztuki wyzwolone*.
 Liberalitas, atis, f. *szczodroblowość*.
 Liberaliter, *szczodroblawie*.
 Liberare 1. *uwalniać*.
 Libere, *wolnie, bez przeszkody*.
 Liberi, *dzieci*.
 Libertas, atis, f. *wolność*.
 Libet, *podobą się*.
 Librare 1. *wahać*.
 Licet, *wolno jest*.
 Lignarius, a, um, *drzewny; faber 1. cieśla*.
 Lignator, oris, *co drzewo rąbie*.
 Ligneus, a, um, *drewniany*.
 Lignosus, a, um, *drzewisty*.
 Lignum, i, n. *drzewo*.
 Lilium, i, n. *lilia*.
 Lima, ae, f. *pilnik*.
 Limen, inis, n. *próg*.
 Limus, a, um, *zyzowaty*.
 Linea, ae, f. *linia, kreska*.
 Lingere 3. (linxi, linctum) *li-
zać*.
 Lingua, ae, f. *język, mowa*.
 Linteum, i, n. *plótno*.
 Linum, i, n. *len*.
 Lipitudo, inis, f. *ból oczu, płynienie z oczu*.
 Liquare 1. *topić*.
 Liquefacere 3. *topić*.
 Liquor, is, m. *płyn*.
 Litera, ae, f. *głoska, nauki*.
 Litus, oris, n. *brzeg morski*.

Locrensis, *Lokreńczyk*.
 Locuples, etis, f. *obfituiący*.
 Locupletare 1. *bogacić*.
 Locus, i, m. *miejsce*.
 Locusta, ae, f. *szarańcza*.
 Longe, *daleko, zdaleka*.
 Longinquus, a, um, *długi, oddalony*.
 Longitudo, inis, f. *długość*.
 Longus, a, um, *długi*.
 Loquacitas, atis, f. *gadatliwość*.
 Loqui D. (locutus sum) *mówić*.
 Lorum, i, n. *rzemień*.
 Lubricus, a, um, *ślizki*.
 Lucere 2. *świecić*.
 Lucerna, ae, f. *świeca*.
 Lucidus, a, um, *świetny*.
 Lucifer, eri, m. *gwiazda zaranna (Venus)*.
 Lucrari D. *zyskać*.
 Luerum, i, n. *zysk*.
 Ludere 3. (si, sum) *grać, bawić się*.
 Ludibrium, i, n. *żart, pośmiewisko*.
 Ludus, i, m. *gra, igrzysko*.
 Lumbricus, i, m. *glista dżdżownica, dżdżownica*.
 Lumen, inis, n. *światło*.
 Luna, ae, f. *księżyc*.
 Lunula, ae, f. *mały księżyc*.
 Lupinus, *wilczy*.
 Lupus, i, m. *wilk*.
 Luscinia, ae, f. *słówek*.
 Lustratio, onis, f. *przeglądanie*.
 Lustrum, i, n. *łama*.
 Lusus, us, m. *zabawa, żart*.
 Lutens, a, um, *żółty*.
 Lutum, i, n. *łoto, glina*.
 Lux, eis, f. *światło, we dnie*.
 Luxuria, ae, f. *zbytek, rozpusta*.
 Luxuriosus, *rozpustny*.

Lycurgus, i, *prawodawca Spartaki*.
 Lynx, eis, f. *ostrowidz*.
 Lyra, ae, f. *lira*.
 Lysimachus, i, *król Tracyi*.

M.

Macedo, onis, *Macedonczyk*.
 Macedonia, ae, *Macedonia*.
 Macer, cra, crum, *chudy*.
 Machina, ae, f. *machina, sztuka, narzędzie*.
 Machinatio, onis, f. *wybieg, podstęp*.
 Macies, ei, f. *chudość, suchość*.
 Mactare 1. *zabijać*.
 Macula, ae, f. *plama*.
 Maculosus, a, um, *cętkowany, plamisty*.
 Madefieri, (flo, factus sum) *zmoknąć, przemoknąć*.
 Maenades, f. *Bachantki*.
 Magis, adv. *bardziej, więcej*.
 Magister, tri, m. *nauczyciel*.
 Magistra, ae, f. *nauczycielka*.
 Magistratus, us, m. *urząd, zwierzchni*.
 Magnes, etis, m. *magnes*.
 Magnificentia, ae, f. *okazałość*.
 Magnificus, a, um, *okazały*.
 Magnitudo, inis, f. *wielkość*.
 Magnopere, *bardzo*.
 Magnus, a, um, *wielki*.
 Maiestas, atis, f. *okazałość, wielkość*.
 Maior, us, G. oris, *wiekszy, starszy*.
 Male, *źle, male habere, dręczyć*.
 Maleficium, i, n. *niegadziwość*.
 Maleficus, m. *złoczyńca*.
 Malitia, ae, f. *złośliwość*.

D d

- Malle, Irr.** (malo, malui) *wo-
leć.*
Malleus, i, m. *młotek.*
Malum, i, n. *nieszczęście.*
**Malus, a, um, zły.
Mamma, ae, f. *piers.*
**Mammosus, a, um, maitęcy
piersi, piersisty, animalia
mammosa, zwierzęta ssące.
Mandare 1. *zlecić, rozkazać.*
Mandatum, i, n. *zlecenie.*
Mandere 3. (mandi, mansum)
zuć.
Mandibula, ae, f. *szczeka.*
**Mane, zrana.
Manere 2. (mansi, sum) *zo-
stać.*
Mansuofacere 3. (cio, feci, fa-
ctum) *utłaskawić.*
Mansuoscere 3. *oswoić się, u-
tłaskawić się.*
Mansuetudo, inis, f. *łaska-
wość, powolność.*
**Mansuetus, łaskawy.
**Mantinea, mieysce wławione
potyczką.
Manubiae, arum, f. *zdobycz,
łup.*
Manus, us, f. *ręka, 2) trąba
słonia.*
**Marathonius, Maratoński.
Marcescere 3. (marcui) *zwią-
dnąć.*
Mare, is, n. *morze.*
**Marinus, morski.
**Maritimus, morski.
Maritus, i, m. *małżonek.*
Marmor, is, n. *marmur.*
**Mars, tis, bożek wojny u
Rzymian, 2) Planeta.
**Martius, i, Marzec.
Mas, maris, m. *mężczyzna, 2)
samiec.*
**Masculus, a, um, męzki.
Mater, tris, f. *matka.*
Materia, ae, f. *część pierwo-
tna, materya.*
Materies, ei, f. *drzewo do
budowania.*
**Maternus, a, um, macierzyn-
ski.
Matrimonium, i, n. *małżeń-
stwo.*
Maturare 1. *śpieszyć się.*
**Mature, wcześniej.
Maturescere 3. *dojrzewać.*
Maturitas, atis, f. *dojrza-
łość.*
**Maturus, a, um, dojrzały.
**Matutinus, a, um, poranny.
Maxilla, ae, f. *szczeka.*
**Maxime, naybardziej, osobli-
wie, bardzo.
**Maximus, naywiększy, bardzo
wielki.
**Me, mnie, mię.
Meatus, us, m. *droga, bieg.*
**Mecum, ze mną.
Medela, ae, f. *lekarstwo, 2)
umiejętność lekarska.*
Medicus, i, m. *lekarz.*
Meditari D. *rozmyślać, cwi-
czyć się.*
**Medius, średni, śrzedkowy,
media nocte, wśród nocy,
in medium, na środek.
**Megara, ae, miasto Greckie.
**Megarensis, Megareńczyk.
Mel, mellis, n. *miód.*
Meleagris, dis, f. *kura Afry-
kańska lub Indyjska.*
Meles, is, f. *borsuk.*
**Melior, us, G. oris, lepszy.
Membrana, ae, f. *skóra, 2)
pargamin.*
Membrum, i, n. *członek.*
**Meminisse, przypomnieć sobie.
**Memor, o. pamiętny.
**Memorabilis, e, znakomity.
Memorare 1. *wspominać.*
Memoria, ae, f. *pamięć.*
Mendacium, i, n. *kłamstwo.*
**Mendax, kłamliwy, kłameca.
Mens, tis, f. *ducha, rozum,
mysł.***

Mensa, ae, f. *stół*.
 Mensis, is, m. *miesiąc*.
 Mensura, ae, f. *miara*.
 Mentiri D. (titus sum) *kłamać*.
 Mercari D. *kupczyć, kupić*.
 Mercator, is, m. *kupiec*.
 Merces, edis, f. *zapłata*.
 Mercurius, i, *Merkuryusz poseł bogów, 2) planeta Merkuryusz*.
 Merda, ae, f. *gnój*.
 Merere 2. *zasługiwać*.
 Mereri D. 2. (meritus sum) *zasłużyć*.
 Mergere 3. (si, sum) *zanurzać*.
 Meridianus, a, um, *południowy*.
 Meridies, ei, m. *południe*.
 Merito, *szlusznie*.
 Meritum, i, n. *zasługa*.
 Merula, ae, f. *kos ptak*.
 Merx, mercis, f. *towar*.
 Messis, is, f. *żniwo*.
 Messor, is, m. *żniwiarz*.
 Metallum, i, n. *kruszec, 2) góry kopalne*.
 Metere 3. (messui, messum) *żąć, kosić*.
 Metuere 3. (ui) *bać się*.
 Metus, us, m. *bojaźń*.
 Meus, a, um, *mój*.
 Mi, o. (voc. meus) *o mój*.
 Migrare 1. *wychodzić, uchodzić*.
 Migratio, onis, f. *wychód, wyjście*.
 Mihi, mi, *mnie*.
 Miles, itis, m. *żołnierz*.
 Militaris, e, *wojskowy, wojenny*.
 Milium, i, n. *proso*.
 Mille, *tysiąc*.
 Miltiades, is, *wódz Ateński*.
 Milvus, i, m. *kania*.
 Mina, ae, f. *moneta Grecka wążka blisko sto zł. pols.*

Minae, arum, *groźby*.
 Minari D. *grozić*.
 Minime, *najmniej, wcale*.
 Minimus, *najmniejszy*.
 Minister, tri, m. *sluga*.
 Ministerium, *usługa, sprawienie*.
 Ministra, ae, f. *slużca*.
 Ministrare 1. *posługiwać*.
 Ministrator, oris, m. *slużący*.
 Minor, us, G. oris, *mniejszy, mniej*.
 Minos, *król i prawodawca Kretański*.
 Minus, *mniej*.
 Minutus, a, um, *mały, drobny*.
 Mirabilis, e, *dziwny, podziwienia godny*.
 Mirari D. *dziwić się*.
 Mire, *osobliwie*.
 Mirificus, a, um, *dziwny*.
 Miser, a, um, *biedny, nędzny*.
 Miserabilis, e, *nędzny*.
 Miserandus, *politowania godny*.
 Misere, *nędznie*.
 Misereri D. (misertus sum) *litować się*.
 Miseria, ae, *nędza*.
 Mistura, ae, f. *mieszanina*.
 Mistus, P. od miscere, *zmieszany*.
 Mitis, e, *łagodny*.
 Mittere 3. (misi, missum) *posłać, rzucić*.
 Mixtus, P. od miscere, *zmieszany*.
 Mnemon, *nazwisko króla Pers. Artaxerxes, 2) znaczy człowiek z dobrą pamięcią*.
 Mobilis, e, *ruchomy*.
 Modestus, a, um, *skromny*.
 Modicus, *mierny*.
 Modo, *tylko, modomodo, już już*.
 Modus, i, m. *sposób, 2) miara*.

- Moerere 2. *trapić się*.
 Moestus, a, um, *smutny*.
 Molere 3. (ui, itum) *mleć*.
 Moles, is, f. *ciężar*.
 Molestus, a, um, *uciążliwy*.
 Mollis, e, *miękki*.
 Molliter, adv. *mięko*.
 Monere 2. *przypominać, napominać*.
 Monile, i, n. *ozdoba na szyję*.
 Monitum, i, n. *przypomnienie, napomnienie*.
 Mons, tis, m. *góra*.
 Monstrare 1. *pokazywać*.
 Monstrosus, a, um, *niekształtny, straszny*.
 Monstrum, i, n. *potwora, szpetny*.
 Montanus, a, um, *górzysty*,
 2) *na górach mieszkający*,
 mus m. *bobak*.
 Monumentum, i, n. *pomnik, grobowiec*.
 Mora, ae, *chwila, zwłoka*.
 Morari D. *zwłoczyć*.
 Morbus, i, m. *choroba*.
 Mordere 2. (momordi, morsum) *kęsać*.
 Mori, *umierać*.
 Moribundus, a, um, *umierający*.
 Morosus, a, um, *posepny, wymyślny*.
 Mors, tis, f. *śmierć*.
 Morsus, us, m. *kąsek, ukąszenie*.
 Mortalis, e, *śmiertelny*.
 Mortuus, a, um, *umarły*.
 Morus, i, f. *morwowe drzewo*.
 Mos, moris, m. *obyczaj, zwyczaj*.
 Moses, is, *Mojesz prawodawca żydowski, żył około 1500 roku przed Chrystusem*.
 Motus, us, m. *ruch*.
 Movere 2. (movi, motum) *poruszać, wzbudzać*.
 Mox, *zaraz*.
 Mugire 4. *ryczeć*.
 Mugitus, us, m. *ryczenie*.
 Mulcare 1. *bić*.
 Mulcere 2. (mulsi, mulsum) *pochlebiać*.
 Muliebris, e, *niewieści*.
 Mulier, is, f. *niewiasta, żona*.
 Mulsum, i, n. *miód*.
 Multiforis, e, *dziurawy*.
 Multipes, edis, o. *wielonogi*.
 Multiplex, icis, o. *wieloraki*.
 Multitudo, inis, f. *mnóstwo*.
 Multo, um, *bardzo, wiele, dużo*.
 Multus, a, um, *wielki*.
 Mulus, i, m. *muł*.
 Munditia, ae, f. *czystość*.
 Mundus, i, m. *świat*.
 Mundus, a, um, *czysty*.
 Munire 4. *umocować, bronić*.
 Munus, eris, n. *podarunek, urząd, zatrudnienie*.
 Muria, ae, f. *woda słona czyli solna*.
 Murmur, is, n. *mruczenie, szmer, szelest*.
 Murus, i, m. *mur*.
 Mus, muris, m. *mysz, montanus, bobak*.
 Musca, ae, f. *mucha*.
 Musculus, i, m. *myszka*.
 Muscus, i, m. *mech*.
 Musica, ae, f. *muzyka*.
 Musice, es, f. *muzyka*.
 Mastela, ae, f. *śsica*.
 Mutare 1. *odmieniać*.
 Mutatio, nis, f. *odmiana*.
 Mutuari 1. D. *pożyczać od kogo*.
 Mutus, a, um, *niemy*.
 Mutuus, a, um, *wzajemny*.
 Myndus, *Miastow Azyi mniejszy*.

Myrtus, i, f. drzewo mirto-
we.

Mythologia, ae, f. nauka ba-
ieczna.

N.

Nam, ponieważ.

Nancisci D. (nactus sum) o-
trzymać, dopiąć.

Nare i. pływać.

Nares, ium, plur. f. nozdrze,
nos.

Narrare i. opowiadać.

Nasci D. (natus sum) rodzić
się, powstawać, viginti an-
nos natus, mający 20 lat.

Nassa, ae, f. węgielki, węg-
cierz.

Nasus, i, m. nos.

Natalis, rodowy, natale solum,
miejsce urodzenia, n. dies,
urodziny.

Natare i. pływać.

Nativus, a, um, przyrodzony.

Natu, co do urodzenia, ma-
ior n. starszy.

Natura, ae, f. natura, przy-
rodzenie.

Naturalis, e, f. przyrodzony,
naturalny.

Natus, i, m. dziecko, syn.

Navigare i. żeglować.

Navigatio, onis, f. żegluga.

Navigium, i, n. statek, o-
kręt.

Navis, is, f. okręt.

Nausea, ae, f. odraza, mdło-
ści.

Nauta, ae, m. żeglarz, may-
tek.

Ne, żeby nie.

Nebula, ae, f. mgła.

Nebulo, onis, m. laydak, o-
szust.

Nec, ani.

Necare i. zabijać.

Needum, jeszcze nie.

Necessarius, a, um, potrze-
bny.

Necesse, koniecznie, n. est,
trzeba.

Necessitas, atis, f. potrzeba.

Nec opinans, niespodziewaiq-
cy się.

Negare i. zaprzeczać, odmó-
wić.

Negligentia, ae, f. niedbał-
stwo.

Negligere 3. (exi, ectum) za-
niedbywać.

Negotiari D. trudnić się, kup-
czyć.

Negotium, i, n. zatrudnienie,
praca, 2) handel, nullo
negotio, bez pracy.

Nemo, inis, nikt.

Nemus, oris, n. gay, las.

Nequam, człowiek ładaco.

Nequaquam, żadną miarą.

Neque, ani.

Nequidquam, nadaremnie.

Nequire, Irr. (eo, ivi) nie
módz, nie wydołać.

Nervus, i, m. nerw, cięciwa.

Nescire 4. nie wiedzieć.

Neuter, a, um, żaden ze
dwóch.

Nex, necis, f. śmierć, zabój-
stwo.

Nidificare i. gnieździć się.

Nidulari, D. gnieździć się.

Nidulus, i, m. gniazdeczko.

Nidus, i, m. gniazdo.

Niger, gra, grum, czarny.

Nihil, nic.

Nihilominus, nie więcej, nie-
mniej, mimo to.

Nihilum, nic.

Nilus, i, m. rzeka Nil w E-
gipcie.

Nimbus, i, ulewa, ślota.

Nimis, zabardzo.

Nimum, zanadto.

Nimius, a, um, zawielki.

- Nisi, *jeżeli nie*; 2) *chyba że*.
 Nitere 2. *świecić się*. 2) *do-
 brze się mieć, być w do-
 brym stanie*.
 Niti D. (nixus i nixus sum)
wspierać się na czym.
 Nitidus, *świecący, piękny*.
 Nitratus, *ze saletrą zmieszany*.
 Niveus, a, um, *śnieżny*.
 Nix, nivis, f. *śnieg*.
 Nobilis, e, *szlachetny, zna-
 komity*.
 Nobilitas, atis, f. *szlachetność,
 znakomitość*.
 Nobis, (Dativ. i Abl. Plur. od
 Ego) *nam*.
 Nocere 2. *szkodzić*.
 Noctu, w *nocy*.
 Noctua, ae, f. *sowa*.
 Nocturnus, a, um, *nocny*.
 Nodus, i, m. *węzeł*.
 Nolle Irr. (nolo, nolui) *nie
 chcieć, noli timere, nie bój
 się*.
 Nomen, inis, n. *imie*.
 Nominare 1. *nazywać*.
 Non, *nie*.
 Nonne, czy *nie?*
 Nonnihil, *cokolwiek*.
 Nonnisi, *tylko*.
 Nonnulus, *niektóry*.
 Nonnunquam, *niekiedy*.
 Nos, *my*.
 Noscitabundus, *poznawający*.
 Nosmet, *my sami*.
 Noster, stra, strum, *nasz*.
 Notare 1. *naznaczyć, ganić*.
 Notus, a, um, *znajomy*.
 Novem, *dziewięć*.
 Novisse, (nosse) *znać*.
 Novitas, atis, f. *nowość*.
 Novus, *nowy*, 2) *niepospolity*.
 Nox, noctis, f. *noc*.
 Noxa, ae, f. *szkoda*.
 Noxius, a, um, *szkodliwy*.
 Nubere 2. (psi, ptum) *iść za
 mąż*.
 Nubes, is, f. *obłok*.
 Nucamentum, i, *szyszka*.
 Nucleus, i, m. *ziarno z o-
 rzechka*.
 Nudare 1. *obnażyć*.
 Nudus, *nagi, obnażony*.
 Nullus, a, um, *żaden*.
 Num, *czyli*.
 Numen, inis, n. *bóstwo*.
 Numerare 1. *liczyć, rachować*.
 Numerus, i, m. *liczba*.
 Nummus, i, m. *pieniądz*.
 Nunc, *teraz*.
 Nuncia, ae, f. *posłanica*.
 Nunciare 1. *oznawować*.
 Nuncius, i, m. *poseł*.
 Nunquam, *nigdy*.
 Nuper, *niedawno*.
 Nuperrime, *dopiero co, nie-
 dawno*.
 Nuptiae, arum, f. *wesele*.
 Nusquam, *nigdzie*.
 Nutrire 4. *żywić*.
 Nutrix, icis, f. *karmicielka,
 mamka*.
 Nutus, us, m. *skinienie*.
 Nux, nucis, f. *orzech*.

O.

- Ob, *dla*.
 Obdormiscere 3. *zazypiać*.
 Obducere 3 (xi, ctum) *obcią-
 gnać, pokryć*.
 Obediens, o. *posłuszny*.
 Obedientia, ae, f. *posłuszeń-
 stwo*.
 Obedire 4. *być posłusznym*.
 Oberrare 1. *tulać się*.
 Obesse, *szkodzić*.
 Obesus, a, um, *karmny, tłu-
 sty*.
 Obiicere 3. (io, eci, ectum)
zarzucać, podstawiać.
 Obire, (eo, ivi vel ii, itum)
sprawiać, czynić zadosyć.

Obiurgare 1. *ganić, żałować.*
 Obiurgator, m. *ganiciel.*
 Oblectare 1. *rozweselać, bawić.*
 Oblectatio, f. *rozrywka.*
 Obligare 1. *obowiązywać.*
 Oblivio, nis, *zapomnienie.*
 Oblivisci D. (oblitus sum) *zapominać.*
 Obloqui D. *sprzeciwiać się w mowie, odszczekiwać.*
 Obnoxius, a, um, *podległy.*
 Obrepere 3. (repsi, reptum) *wemknąć się, wkraść się.*
 Obruerer 3. (ui, utum) *przepełniać.*
 Obscurare 1. *zaciemniać.*
 Obscurus, a, um, *ciemny.*
 Obsecrare, *zaklinać, błagać.*
 Obsequi, *iść za kim, słuchać kogo.*
 Obsequibilis, *uprzejmy.*
 Observare 1. *zważać, czatować.*
 Observatio, nis, f. *uwaga.*
 Obses, idis, m. *zakładnik.*
 Obstare 1. (stiti) *sprzeciwiać się.*
 Obstinatus, a, um, *uparty.*
 Obstreperare 3. (ui, itum) *szmer, łoskot sprawować na około.*
 Obstupescere 3. (pui) *zdziwić się.*
 Obtegere 3. (texi, tectum) *okryć.*
 Obtemperare 1. *usłuchywać.*
 Obtinere 2. (ui, entum) *otrzymać, posiadać.*
 Obtruncare 1. *zabić.*
 Obvertere 3. (ti, sum) *obrócić, zwrócić.*
 Obviam, ku, *naprzeciw, o. fieri, spotkać.*
 Obvius, *spotykający.*
 Obvius, a, um, *krzywy, obłąkowany.*
 Occasio, nis, f. *okoliczność.*

Occasus, us, m. *upadek, koniec, zachód (słońca).*
 Occidens, tis, m. *zachód słońca.*
 Occidere 3. (a cadere) *zginąć.*
 Occultare 1. *taić.*
 Occumbere 3. (cubui, itum) *paść, o. morte, umrzeć.*
 Occupare 1. *zabrać, posiedzieć.*
 Occupatus, a, um, *zatrudniony.*
 Occurrere 3. (ri, ursum) *naprzeciw komu iść, spotykać.*
 Oceanus, i, m. *ocean.*
 Ocior, *prędszy.*
 Ocius i ocyus, adv. *prędko.*
 Octo, *ośm.*
 Oculus, m. *oko.*
 Odisse, *nienawidzieć.*
 Odium, i, n. *nienawiść.*
 Odor, is, m. *zapach.*
 Odoratus, us, m. *powonienie.*
 Offa, ae, f. *kawał np. mięsa.*
 Offendere 3. (li, sum) *znać, 1) napaść, 2) urazić.*
 Offerre 1rr. (obtuli, oblatum) *ofiarować, stawiać przed.*
 Officina, ae, f. *rękodzielnia, warsztat.*
 Officiosus, a, um, *grzeczny, uprzejmy.*
 Officium, i, n. *powinność, usługa.*
 Olea, ae, f. *drzewo oliwne.*
 Oleum, i, n. *oliwa.*
 Olfactus, us, m. *zapach.*
 Olim, *niegdyś.*
 Oliva, ae, f. *oliwka owoc.*
 Olor, m. *łubędź.*
 Olus, eris, n. *warzywa.*
 Olimpius, *olimpijski.*
 Omittere 3. (misi, missum) *opuścić.*
 Omnino, *wcale, w ogólności.*
 Omnis, e, omnia, *każdy, wszystkie.*

Onager, gri, m. *osieł dziki*.
 Onus, eris, n. *ciężar*.
 Onustus, a, um, *obarczony, obciążony*.
 Opacus, ciemny, cienisty.
 Opera, ae, f. *praca, operam dare alicui rei, przykładać się do czego*.
 Operari D. *pracować*.
 Operarius, i, n. *robotnik*.
 Operire 4. (erui, ertum) *przykryć*.
 Opes, um, f. *bogactwa*.
 Opifex, icis, m. *robotnik, rękodzielnik, rzemieślnik*.
 Opimus, a, um, *tłusty*.
 Opinari D. *mniemać*.
 Opinio, nis, f. *mniemanie, zdanie*.
 Opipare, Adv. *wspaniale, wybornie*.
 Opis, em, ope, f. *moc, pomoc*, (Nom. ops *nieużywany*) in plur. opes, *bogactwa*.
 Oportet, *potrzebno jest, trzeba*.
 Opperi D. (oppertus sum) *oczekiwać*.
 Oppidum, i, n. *miasto*.
 Opponere 3. (posui, positum) *przeciw stawiać*.
 Opportunus, *wygodny, dogodny*.
 Opprimere 3. (pressi, pressum) *uciskać, napaść*.
 Opprobrium, i, n. *zarzut, obelga*.
 Optimus, *najlepszy*.
 Opus, eris, n. *dzieło, robota*.
 Opus est, *potrzebno jest, trzeba, trzeba mi, mihi opus est aliqua re, potrzebuje rzeczy jakiej*.
 Ora, ae, f. *brzeg*.
 Oraculum, i, n. *wyroczenia, wyrok bogów*.

Orare 1. *prosić*.
 Oratio, onis, m. *mowa*.
 Orator, is, m. *mówca*.
 Orbis, is, m. *koło*.
 Orcus, i, m. *miejsce dla zmarłych, piekło*.
 Ordinare 1. *rozporządzać*.
 Ordo, inis, m. *porządek, 2) stan w życiu obywatelskiem*.
 Orichalcum, i, n. *mosiądz*.
 Oriens, tis, m. *wschód słońca, 2) wschód t. i. kraje na wschód leżące*.
 Orientalis, e, *wschodni, mieszkawcy krajów wschodnich*.
 Origo, inis, f. *porządek*.
 Oriri D. (ortus sum) *powstawać, sol oritur, słońce wschodzi*.
 Ornamentum, i, n. *ozdoba, strój*.
 Ornare 1. *ozdobić, stroić*.
 Ortus, us, m. *wschód, początek*.
 Oryza, ae, f. *ryż*.
 Os, oris, n. *pyśk, paszczyzna, twarz*.
 Os, ossis, n. *kość*.
 Osculari D. *całować*.
 Ostendere 3. (di, sum) *pokazywać*.
 Ostium, i, n. *drzwi*.
 Ostrea, ae, f. *ostryga*.
 Otari D. *żyć w spokojności*.
 Otiosus, a, um, *niezatrudniony*.
 Otium, i, n. *próżnowanie, bezczynność*.
 Oviparus, a, um, *znoszący jaja*.
 Ovis, is, *owca*.
 Ovulum, i, n. *jajeczko*.
 Ovum, i, n. *jajo*.

P.

Pabulari D. *paszy, żywności szukać.*
 Pabulum, i, n. *pasza.*
 Pactum, i, n. *umowa, przymierze; aliquo pacto, jakimś sposobem.*
 Paene, adv. *włóśnie, prawie.*
 Palam, adv. *iaśnie, publicznie.*
 Palatum, i, n. *podniebienie.*
 Palea, ae, f. *plewy.*
 Pallidus, a, um, *blady.*
 Palliolum, i, n. *plaszcz.*
 Pallium, i, n. *plaszcz.*
 Pallor, oris, m. *bladość.*
 Palma, ae, f. *drzewo, gałązka palmowa, 2) znak zwycięzki, 3) zwycięztwo, 4) dłoń.*
 Palpebrae, arum, f. *powieki, 2) rzęsy.*
 Paludosus, a, um, *bagnisty.*
 Palus, i, m. *ky gruby, pał.*
 Palus, udis, f. *bagno.*
 Paluster, ris, e, *bagnisty.*
 Pampinus, i, m. et f. *liście winne.*
 Pandere 3. (pandi, pansum et passum) *rozszerzyć, rozłożyć.*
 Panis, is, m. *chleb.*
 Paunonia, ae, f. *Węgry.*
 Pannus, i, m. *sukno.*
 Panthera, ae, f. *ryś.*
 Papaver, eris, n. *mak.*
 Papilio, onis, m. *motyl.*
 Par, aris, o. *równy, 2) należący się; p. est, słuszny.*
 Parare, 1. *przyporządkować.*
 Parasitus, i, m. *cudzojad, pasibrzuch.*
 Paratus, a, um, *gotów.*
 Parce, adv. *oszczędnie.*
 Pascere 3. (peperi, parcitum) *oszczędzać.*

Pardus, i, m. *ryś.*
 Parens, tis, m. *oyciec; parentes, in plur. rodzice.*
 Parere 2. (pario, peperit, partum) *rodzić, 2) nabydź; ova p. iaia znosić.*
 Parere 2. (ui, itum) *bydź posłusznym.*
 Paries, etis, m. *ściana.*
 Pariter, adv. *równie, podobnie.*
 Pars, tis, f. *część, 2) bok, strona; qua parte, na której stronie.*
 Particeps, ipis, o. *biorący część.*
 Partim, adv. *po części.*
 Partus, us, m. *rodzenie, płód.*
 Parum, adv. *niedosyć, mało.*
 Parvulus, a, um, *małenki.*
 Parvus, a, um, *mały.*
 Pascere 3. (pavi, pastum) *karcić, pasć.*
 Pasci D. *żyć się, ięsz.*
 Pascuum, ui, n. *pastwisko, łaka.*
 Passer, eris, m. *wróbel.*
 Passim, adv. *tu i ówdzie.*
 Passus, us, m. *krok.*
 Passus, a, um, *suszony; passae uvae, jagody suszone, t. i. rozynki.*
 Pastor, oris, m. *pasterz.*
 Pastoralis, e, *pasterski, canis p. pies pasterski, t. i. kundel.*
 Pastus, us, m. *pastwisko.*
 Patefacere 3. (io, feci, factum) *otworzyć, wyjawiać, odkryć.*
 Pater, tris, m. *oyciec.*
 Patera, ae, f. *czara, taca.*
 Patere 2. (tui) *bydź otwartym.*
 Paternus, a, um, *oycowski.*
 Pati D. (patior, passus sum) *cierpieć.*
 Patiens, tis, o. *cierpliwy.*

- Patienter, adv. *cierpliwie*.
 Patria, ae, f. *oyczyzna*.
 Patrius, a, um, *oyczysty*; p. sermo, *oyczysty język*.
 Patronus, i, m. *obronca, do-brodziey*.
 Patulus, a, um, *roztwarty, rozłożysty*.
 Paucus, a, um, *niektóry*.
 Paulatim, adv. *zwolna*.
 Paulisper, adv. *cokolwiek*.
 Paulò, adv. *cokolwiek, wkrótce potem*.
 Paululum, adv. *cokolwieczek*.
 Paulum, adv. *cokolwiek*.
 Pauper, eris, o. *ubogi*.
 Paupertas, atis, f. *ubóstwo*.
 Pavescere 3. (cio, feci, factum) *przestraszać*.
 Pavidus, a, um, *bojaźliwy*.
 Pavo, onis, m. *paw*.
 Pax, acis, f. *pokój*.
 Pecten, inis, m. *grzebień*.
 Pectere 3. (xui, xum) *czesać*.
 Pectus, oris, n. *pierś, serce*.
 Pecunarius, a, um, *bydłęcy*; canis p. *pies do strzeżenia bydła*.
 Pecunia, ae, f. *pieniądze*.
 Pecus, oris, n. *bydło*.
 Pecus, udis, f. *bydło*.
 Pedisequus i Pedissequus, i, *służący, służalec*.
 Pejor, o. us, n. G. oris, *gorszy*.
 Pellere 3. (pepuli, pulsum) *wypędzać*.
 Pelliceus, a, um, *futrany np. ubiór; vestis pellicea, futro, kozuch*.
 Pellis, is, f. *skóra*.
 Pelluciditas, atis, f. *przezroczystość*.
 Pellucidus, a, um, *obacz Per-lucidus*.
 Peloponnesus, i, f. *Peloponez półwysep grecki teraz Morea zwany*.
 Pendere 2. (pependi) *wiszieć*.
 Penetrare 1. *wynisnąć, przenikać*.
 Penicillum, i, n. *pedzel*.
 Penitus, adv. *wcale, zupełnie*.
 Penna, ae, f. *pióro*.
 Penuria, ae, f. *niedostatek*.
 Per, praep. *przez*.
 Peragere 3. (egi, actum) *sprawić*.
 Peragrarare 1. *przebiedz, przeiechać*.
 Percallere 2. (ui) *umieść do-brze*.
 Percolere 3. (olui, ultum) *u-prawiać dobrze*.
 Percontari D. *wywiadywać się*.
 Percontatio, onis, f. *wywiad-owanie się*.
 Percrescere 3. (bui) *rozwło-sić się*.
 Percussor, oris, m. *biący, zabójca*.
 Percutere 3. (io, ussi, ussum) *bić, ranić*.
 Perdere 3. (didi, ditum) *niszczyć, zgubić, 2) zgubić*.
 Perdix, icis, f. *kuropatwa*.
 Perducere 3. (duxi, ductum) *doprowadzić*.
 Pergere, adv. *gdzieindziej, nie w domu*.
 Peregrinari D. *podróżować*.
 Peregrinus, a, um, *obcy*.
 Perfectus, a, um, *doskonały*.
 Perferre (tuli, latum) *znosić*.
 Perficere (eci, ectum) *skoń-czyć, wydoskonalić*.
 Perfidus, a, um, *zdradny, wiarałomca*.
 Perflatus, us, m. *przewiewa-nie*.
 Perfodere 3. (dio, di, fossum) *przebić*.
 Perforare 1. *przeziurawić, przebić*.

- Perfricare (cui, ctum) *trzeć, drapać.*
 Perfringere 3. (fregi, fractum) *przełamać.*
 Perfrui D. (fruius sum) *zażywać.*
 Perfuga, ae, m. *zbieg.*
 Perfundere 3. (fudi, sum) *po-lewać.*
 Pergere 3. (perrexi) *iść dalej, postępować.*
 Pergula, ae, f. *kram, sklep.*
 Pericles, is, *Perykles Aten-czyk.*
 Periclitari D. *popasnąć w nie-bezpieczeństwo.*
 Periculosus, a, um, *niebez-pieczny.*
 Periculum, i, n. *niebezpie-czeństwo.*
 Perire Irr. (eo, ivi, itum) *zginąć.*
 Perite, adv. *zrećnie, umieję-tnie.*
 Peritus, a, um, *zrećny, swia-domy, biegły.*
 Perlouus, a, um, *bardzo długi.*
 Perlucidus, a, um, *przeźro-czysty.*
 Perlustrare, *przeglądać.*
 Permanere 2. (mansi, man-sum) *zostać się.*
 Permeare, *przechodzić.*
 Permetiri D. (mensus sum) *przemierzyć, 2) przejść.*
 Permittere 3. (misi, missum) *pozwolić, do woli zostawić.*
 Permovere (ovi, otum) 2. *po-ruszyć, nakłonić.*
 Permulus, a, um, *bardzo wiele.*
 Permutare, *odmienić.*
 Permutatio, onis, f. *prze-miana.*
 Pernicies, ei, f. *upadek, nie-szczęście.*
 Perniciosus, a, um, *szkodli-uy, niszczyący.*
 Pernicitas, atis, f. *szybkość.*
 Perniciter, adv. *szybko, prę-dko.*
 Pernix, icis, o. *szybki, prę-dki, zrećny.*
 Perpastus, a, um, *śpaśny, u-tuczony.*
 Perpeti D. (tior, perpressus sum) *cierpieć.*
 Perpetuo, adv. *ustawicznie.*
 Perpetuus, a, um, *ciągły, ustawiczny.*
 Perpuler, (chra, chrum) *bardzo piękny.*
 Perquam, adv. *bardzo.*
 Perrumpere 3. (rupi, ruptum) *przełamać, przedrzeć się.*
 Persa, ae, m. *Pers.*
 Persequi D. (cutus sum) *ubie-gać się, ścigać.*
 Perseverare, *stałe popierać co.*
 Persicus, a, um, *Perski.*
 Perspicio 3. (spexi, ectum) *przejrzyć, dokładnie po-znać.*
 Persuadere 2. (asi, asum) *na-mawiać, przekonywać.*
 Pertaedet (me) Imperson. *sprzy-krzyć sobie co.*
 Pertaesus, *który sobie co sprzykrzył.*
 Pertentare, *macać, probować, poszukiwać.*
 Perterritus, a, um, *przele-kniony.*
 Pertinax, acis, o. *trwający, wytrwały, 2) uporny.*
 Pertinere 2. (tinui) *należać.*
 Perturbatus, a, um, *pomie-szany, przelekniony.*
 Pervenire 4. (eni, entum) *przejsz.*
 Perungere 3. (unxi, unctum) *namaszczać.*
 Pervolare, *oblatywać, prze-lecieć.*

- Perntilis, e, *bardzo użyteczny.*
 Pes, pedis, m. *noga, stopa.*
 Pessimus, a, um, *najgorszy.*
 Pestifer, era, erum, *zaraźliwy, szkodliwy.*
 Pestis, is, f. *zaraza, powie-
trze, pomór.*
 Petasus, i, m. *kapelusz po-
dróżny.*
 Petere 3. (ivi, albo ii, itum) *starać się o co, 2) prosić,
żądać, 3) biedz, dążyć do-
kład, 4) mierzyć na co.*
 Petra, ae, f. *skała.*
 Petulans, tis, o. *rozpustny.*
 Petulantia, ae, f. *rozpusta.*
 Phalerae, arum, f. *ozdoby na
konia.*
 Phasianus, i, m. *bażant.*
 Philippus, i, *Filip, król Ma-
cedoński, ojciec Alexandra
W.*
 Philosophia, ae, f. *filozofia.*
 Philosophus, i, m. *filozof.*
 Phoca, ae, f. *pies morski,
cięż morskie.*
 Phormio, onis, *Formion, mó-
wca Grecki.*
 Phosphorus, i, m. *gwiazda
zaranna.*
 Phrygia, ae, f. *Frygia, pro-
wincya Azji mniejszej.*
 Pica, ae, f. *sroka.*
 Picea, ae, f. *sosna.*
 Pictor, oris, m. *malarz.*
 Pictura, ae, f. *malowidło.*
 Picus, i, m. *dzięcioł.*
 Pie, adv. *bogobojnie, czule,
pobożnie.*
 Pietas, atis, f. *miłość ku ro-
dzicom, 2) bogobojność.*
 Pila, ae, f. *piłka do grania.*
 Pileus, ei, m. *kapelusz, cza-
pka.*
 Pilosus, a, um, *włochaty,
kudłaty.*
 Pilus, i, m. *włos.*
 Pinaster, stri, m. *dzika so-
sna.*
 Pingere 3. (pinxi, pinctum) *malować, 2) hafrować.*
 Pinguedo, inis, f. *tlustość.*
 Pinguescere 3. (caret perfecti) *utyć.*
 Pinguis, e, *tlusty.*
 Pinna, ae, f. *pletwa, płytwa.*
 Pinus, us, f. *sosna.*
 Pirata, ae, m. *zbojca morski,
korsarz.*
 Piscari D. *ryby łowić.*
 Piscator, oris, m. *rybak.*
 Pisciculus, i, m. *rybka.*
 Piscina, ae, f. *sadzawka.*
 Piscis, is, m. *ryba.*
 Pituita, ae, f. *flegma.*
 Pius, ii, m. *sumnienny, bo-
gobojny.*
 Pix, picis, f. *smoła.*
 Placere 2. (ui, itum) *podobać
się.*
 Placide, adv. *spokojnie.*
 Placidus, a, um, *spokojny.*
 Plaga, ae, f. *uderzenie, cios,
2) okolica świata.*
 Plane, adv. *wyrażnie, 2) zu-
pełnie, wcale.*
 Planeta, ae, m. *planeta.*
 Planeticus, a, um, *planety-
czny.*
 Planities, ei, f. *równina.*
 Planta, ae, f. *roślina.*
 Planus, a, um, *plaski, ró-
wny.*
 Platanus, i, f. *iawor, klon.*
 Platina, ae, f. *kruszec, pla-
tyna, albo iak niektórzy
nazywają białe złoto.*
 Plato, onis, *Platon, filozof
Grecki.*
 Plastrum, i, n. *wóz.*
 Plausus, us, m. *klaskanie, 2
poklask, pochwała.*
 Plebs, elis, f. *lud, gmin.*

- Plectere 3. (xi, xum) *karać, splatać.*
 Plenilunium, ii, n. *pełnia.*
 Plenus, a, um, *pełny.*
 Plerumque, adv. *po większej części, często.*
 Plorare, *plakać.*
 Pluma, ae, f. *piórko, puch.*
 Plumare, *pierzy nabydź, pie-
rzem porastać.*
 Plumbum, i, n. *ołów.*
 Plumens, a, um, z *pierzy,
pierzasty.*
 Plures, ra, *wielu.*
 Plurimum, adv. *naywięcej.*
 Plurimus, a, um, *bardzo
wiele.*
 Plus, *więcej.*
 Plutarchus, i, *Plutarch filo-
zof Grecki, około 100 roku
po Chrystusie.*
 Pluvia, ae, f. *deszcz.*
 Pneumaticus, a, um, *powie-
trzny; antlia pneumatica,
pompa powietrzna, toiest
powietrzociąg.*
 Pociator, oris, m. *podcza-
szy.*
 Poculum, i, n. *puchar, ku-
bek.*
 Podolia, ae, f. *Podole pro-
wincya.*
 Poena, ae, f. *kara.*
 Poeni, orum, *Kartagińczy-
kowie.*
 Poenicus, a, um, *Kartagiń-
ski.*
 Poenitendus, a, um, *żalu
godny.*
 Poenitentia, ae, f. *żał, po-
kuta.*
 Poësis, seos, f. *poezya, ry-
motworstwo.*
 Poeta, ae, m. *rymoworca.*
 Polire, *gładzić, polerować.*
 Pollex, icis, m. *palec duży.*
 Polliceri D. (pollicitus sum) *obiecować.*
 Pollicitum, i, n. *przyrzecze-
nie.*
 Polonia, ae, f. *Polska.*
 Polonus, i, m. *Polak.*
 Pompejus, ji, *wódz Rzymski
Pompejusz.*
 Polus, i, m. *biegun świata.*
 Pomum, i, n. *owoc, jabłko.*
 Pondo, Indec. *funt.*
 Pondus, eris, n. *ciężar, waga.*
 Ponere 3. (posui, situm) *po-
stawić, położyć, 2) odło-
żyć.*
 Pontus, i, m. *provincya w A-
zyi mniejszej.*
 Popellus, i, m. *ludek.*
 Popularis, e, *narodowy, gmin-
ny; religio p. religia na-
rodowa.*
 Populus, i, m. *lud.*
 Populus, i, f. *topola.*
 Porcius, a, um, *świni.*
 Porcus, i, m. *wieprzak, świ-
nia.*
 Porrigere 3. (rex, rectum) *podawać, wyciągać.*
 Porro, adv. *daley.*
 Porta, ae, f. *brama.*
 Portare, *nieść.*
 Portendere 3. (di, tum) *prze-
powiadać.*
 Porticus, us, f. *galerya o-
koło domów zwłazcza pu-
blicznych, na filarach le-
żąca, krużganek.*
 Portio, onis, f. *część.*
 Portus, us, m. *port.*
 Poscere 3. (poposci) *żądać.*
 Posse, Irr. (possum, potui) *módz.*
 Possessio, onis, f. *posiadanie,
dzierzawa.*
 Post, po, np. po nim.
 Postea, *potém.*
 Posterior, a, us, n. Gen. oris, *tylny.*
 Posterus, a, um, *następujący;
in posterum, na przyszłość.*

- Posthac, adv. *potém*.
 Postquam, *gdy, skoro*.
 Postremo, adv. *nakoniec*.
 Postremum, adv. *nakoniec, naostatek*.
 Postridie, adv. *nazajutrz*.
 Postulare, *żądać*.
 Potare, *pić, napić się*.
 Potens, tis, o. *mocen, mogący*.
 Potestas, atis, f. *moc, władza, 2) urząd*.
 Potio, onis, f. *napój*.
 Potiri D. (titus sum) *opanać*.
 Potissimum, adv. *osobliwie*.
 Potius, adv. *raczej*.
 Potus, us, m. *napój*.
 Prae, *przed, dla, z*.
 Praebere 2. (bui, bitum) *dać, podawać; se obediētem p. okazywać się posłusznym*.
 Praecedere 3. (cessi) *poprzedzać*.
 Praeceptor, oris, m. *nauczyciel*.
 Praeceptum, i, n. *przepis, rozkaz*.
 Praecidere 3. (cidi, cisum) *obciąć*.
 Praecipere 3. (io, epi, eptum) *przepisać, rozkazać*.
 Praecipitare, *zrzucić, zepchnąć*.
 Praecipue, adv. *osobliwie*.
 Praecipuus, a, um, *nayznacniejszy, nayosobliwszy*.
 Praeclarus, a, um, *wyborny*.
 Praeco, onis, m. *woźny, opowiadacz*.
 Praecordia, orum, n. *blona około serca, serce*.
 Praecurrere 3. (curri, cursum) *bieżać na przód*.
 Praeda, ae, f. *zdobycz, łupy, plon*.
 Praedari D. *łupić, plondrować*.
 Praedicare, *wyawić, oznaymić, 2) sławić*.
 Praedicere 3. (xi, ctum) *przepowiadać*.
 Praeditus, a, um, *obdarzony*.
 Praedivinare, *przeczuwać*.
 Praedium, ii, n. *folwark*.
 Praedulcis, e, *bardzo słodki*.
 Praeesse (praefui) *bydź przełożonym*.
 Praeferre (praetuli) *przekładać*.
 Praeficere 3. (ficio, feci, fecitum) *zwierzchność komu dawać, dozór powierzać*.
 Praefulgere 2. (fulsi) *błyszczeć*.
 Praelongus, a, um, *bardzo długi*.
 Praemittere 3. (misi, missum) *przesyłać*.
 Praemium, ii, n. *nagroda, zapłata, zysk*.
 Praeparare, *przygotować*.
 Praeponere 3. (posui, positum) *przekładać*.
 Praeruptus, a, um, *przepaściasty*.
 Praescribere 3. (psi, ptum) *przepisywać*.
 Praesens, tis, o. *obecny, terażniejszy*.
 Praesepe, is, n. *żłób*.
 Praesertim, adv. *ile, zwłaszcza*.
 Praeses, idis, m. *rzędca, przełożony*.
 Praesidium, ii, n. *obrona, osada, straż*.
 Praestans, o. *wyborny*.
 Praestare 1. (stiti, stitum) *czynić, dać, 2) przodkować, przewyższam, praestat, lepiej jest*.
 Praesto esse, *obecnie, przytomnie, na doryczu bydź*.
 Praeter, *prócz*.
 Praeterea, *prócz tego*.

- Praeterequitare, *iechać mimo, w bliskości.*
 Praeterfluere 3. (xi, xum) *płynąć mimo.*
 Praeterire Irr. *iść mimo.*
 Praeteritus, a, um, *przeszły.*
 Praeternittere 3. (misi, missum) *opuszczać, pomijać.*
 Praetervolare, *przelecieć mimo.*
 Pratum, i, n. *łąka.*
 Precari D. *prosić.*
 Preces, precum, f. *prośba, modlitwa.*
 Prehendere 3. (di, sum) *chwycić, obejmować.*
 Premere 3. (pressi, pressum) *ścisnąć, uciskać.*
 Prendere alboprehendere 3. (di, sum) *chwycić.*
 Pretiose, adv. *wspaniale, drogo.*
 Pretiosus, a, um, *wspaniały, drogi.*
 Pretium, ii, n. *cena.*
 Priene, es, f. *miasto Greckie w Azji mniejszy.*
 Primo, adv. *naprzód, z początku; ut primum, skoro, iak tylko.*
 Primus, a, um, *pierwszy.*
 Princeps, ipis, m. *najznaczniejszy, xiążę.*
 Principatus, us, m. *dostojność najznaczniejsza.*
 Principium, ii, n. *początek.*
 Prior, c. us, Gen. oris, *pierwszy, przodkowy.*
 Pristis, is, f. *ryba tracz.*
 Prius, adv. *wprzód.*
 Prinsquam, adv. *nim, niżeli.*
 Pro, praep. *za, zamiast.*
 Probare, *dowodzić, potwierdzać.*
 Probatus, a, um, *doświadczony, polubiony.*
 Probitas, atis, f. *poczciwość, rzetelność.*
 Proboscis, idis, f. *trąba słonia, nos.*
 Probus, a, um, *rzetelny, cnotliwy.*
 Procedere 3. (cessi, cessum) *iść, postępować, 2) dążyć się, szczęścić się.*
 Proceritas, atis, f. *wysokość.*
 Proconsul, sulis, m. *rządca, przełożony.*
 Procreare, *rodzić, płodzić.*
 Procul, adv. *zdaleka, w odległości.*
 Procumbere 3. (cubui, cubitum) *położyć się.*
 Procurrere 3. (curri, cursum) *biec na przód, przybiegać.*
 Prodere 3. (didi) *zdradzić, wydać.*
 Prodesse Irr. *być pożytecznym, pomagać.*
 Prodigium, ii, n. *znak, cud.*
 Prodire Irr. *występować, wychodzić.*
 Producere 3. (xi, etum) *rodzić, utworzyć.*
 Proelium, ii, n. *bitwa, walka, potyczka.*
 Proferre Irr. *przywodzić, przedstawiać.*
 Proficere 3. (io, eci, ectum) *sprawić, wskórać, postępować.*
 Proficisci D. (profectus sum) *iść, iechać, maszerować, 2) pochodzić.*
 Profliteri D. (fessns sum) *wyznać; p. se, udać się za kogo.*
 Profugere 3. (gio, fugi, itum) *uciekać.*
 Profundere 3. (fudi, fusum) *wylewać, płynąć.*
 Profundus, a, um, *głęboki.*
 Progredi D. (gressus sum) *postępować.*

- Prohibere 2. (hui, bitum) *przeszkadzać, nie dopuszczać.*
 Projicere 3. (io, eci, ectum) *porzucać, ciskać.*
 Proles, is, f. *plód, potomstwo.*
 Proloqui D. (locutus sum) *wymówić, mówić.*
 Prominere 2. (ui) *wychodzić nad, celować.*
 Promittere 3. (isi, issum) *o-biecować.*
 Promontorium, ii, n. *góra nad morzem wisząca.*
 Promovere 2. (ovi, otum) *poruszyć, pósunąć na przód.*
 Promptus, a, um, *gotowy, ochotny, szybki.*
 Pronunciare, *wymówić.*
 Pronus, a, um, *skłoniony na twarz, skłonny.*
 Propagare, *plodzić, rozmnażać, krzewić.*
 Prope, adv. *propius, blisko.*
 Propellere 3. (puli, pulsum) *wyganiać.*
 Propemodum, adv. *właśnie.*
 Properare, *śpieszyć się.*
 Propinquus, a, um, *bliski, krewny.*
 Propius, n. or, c. Gen. oris, (vid. prope) *bliżej.*
 Propouere 3. (sui, situm) *stanowić, wystawić, kłaść przed oczy.*
 Propositum, i, n. *postanowienie.*
 Proprius, a, um, *właścivy.*
 Propter, dla, *przy.*
 Propterea, *dlatego.*
 Propulsare, *wyganiać.*
 Prorepere 3. (repsi, reptum) *wyłazić, czolgać się.*
 Prorsus, adv. *zgoła, koniecznie.*
 Prosequi D. (secutus sum) *prowadzić; p. iter, postępować dalej np. w drodze.*
 Prosilire 4. (ui) *wyskoczyć.*
 Prospectus, us, m. *widok, poyrzenie.*
 Prospicere 3. (io, exi, ectum) *przewidywać, przeglądać, 2) postrzedz, 3) opatrywać.*
 Prosternere 3. (stravi, stratum) *obalać.*
 Protegere 3. (texi, tectum) *o-bronić.*
 Proterere 3. (trivi, tritum) *po-deptać.*
 Protinus, adv. *zaraz, wraz.*
 Provenire 3. (veni, ventum) *wychodzić, udawać się, rosnąć.*
 Providentia, ae, f. *opatrzność.*
 Providere 2. (idi, isum) *przewidywać.*
 Providus, a, um, *przezorny, opatruiący.*
 Provincia, ae, f. *provincya, każdy kray zdobyty.*
 Provolare, *podlatywać.*
 Prout, conj. *iako.*
 Prope, adv. *naybliżey, (Superl. a prope).*
 Proximus, a, um, *naybliższy, (Superl. vide Comparat. propius).*
 Prudens, tis, o. *rostopny, baczny.*
 Prudentia, ae, f. *rostopność.*
 Pruna, ae, f. *śrzon.*
 Psittacus, i, m. *papuga.*
 Ptisanna, ae, f. *kletek.*
 Ptolemaeus, Ptolemeusz, wódz *Alexandra W. potem król Egipski.*
 Pubescere 3. (hui) *podrastać.*
 Publice, adv. *publicznie, iawnie.*
 Publicus, a, um, *iawny, publiczny; in publicum prodire, publicznie dać się widzieć.*

Pudendus, a, um, *hańbiący, sromotny.*

Pudet, Impers. *wstydzę się.*

Pudibundus, a, um, *wstydlivy.*

Pudor, oris, m. *wstyd.*

Puer, eri, m. *chłopiec, młodzieniec.*

Pugna, ae, f. *bitwa, walka.*

Pugnare, *walczyć, potykać się.*

Pulcher, chra, chrum, *piękny.*

Pulcherrime, adv. *naypiękniey.*

Pulchritudo, inis, f. *piękność.*

Pulex, icis, m. *pchła.*

Pullus, i, m. *młody płód zwierząt wszystkich.*

Puls, pultis, f. *kasza, lemieška.*

Pulvis, veris, m. *proch, pył; p. pyrius, proch strzelniczy.*

Pumex, icis, m. *kamień z morskicy piany.*

Punctio, onis, f. *ukłócie.*

Punctum, i, n. *kropka.*

Pungere 3. (pupugi, punctum) *klóć.*

Punica, scil. arbor, *drzewo granatowe.*

Punire, *karac.*

Pupilla, ae, f. *źrzenica w oku.*

Populus, i, m. *chłopezyk.*

Purgatio, onis, f. *czyszczenie.*

Purpura, ae, f. *szarłat.*

Purpurens, a, um, *szarłatny.*

Purus, a, um, *czysty.*

Putamen, inis, n. *łuska; p. juglandium, łupina z orzechów.*

Putare, *mniemać.*

Puteus, ei, m. *studnia, okno górnicze.*

Putridus, a, um, *zgniły.*

Pyrrhus, i, *król Epiru w Grecyi.*

Pythagorei, reorum, *Pitagoreyzykowie, sekta filozof-*

ska Pitagoresa, żyjącego około 600 lat przed Chrystusem.

Pyxis, idis, f. *puszka.*

Q.

Qua, adv. *gdzie, którędy.*

Quadratus, a, um, *czworograniasty.*

Quadrigae, rum, f. *powóz cztero-przężny.*

Quadrupes, edis, o. *zwierzę czworonogie.*

Quaerere 3 (quaesivi, quaesitum) *szukać, pytać się.*

Quaeritare, *szukać.*

Quaeso, Verb. defect. *proszę cię.*

Quaestus, us, m. *sposób do życia, rzemiosło.*

Qualis, e, *iaki, iakowy.*

Quam, adv. *iak, q. maxime, iak bardzo.*

Quamdiu, adv. *dopóki.*

Quamlibet, adv. *podług upodobania; q. magnus, chociaż.*

Quamobrem, adv. *dla tego, stąd.*

Quamquam, conjunct. *chociaż.*

Quamvis, conj. *chociaż.*

Quanti, adv. *iakowey t. i. ceny.*

Quanto, adv. *o. ile; q. diutius, im dłużej.*

Quantum, adv. *ile wiele; tak iak.*

Quantus, a, um, *iak wielki.*

Quantuslibet, talibet, tumlibet, *iaki bądź.*

Quare, adv. *dla czego, skąd.*

Quartus, a, um, *czwarty.*

Quasi, adv. *iak gdyby.*

Quasi metallum, i, n. *półkruszec.*

Quassare i. *roztłuc, gruchotać.*

Quaterni, ae, a, po czterech,
po czworo.
Quatriduo, adv. przez cztery
dni.
Quatuor, cztery.
Que, conj. i, (przylacza się
do innych wyrazów).
Quemadmodum, adv. iakim
sposobem, iak.
Queo, lrr. (ivi) mogę.
Quercus, us, f. dąb.
Querela, ae, f. skarga.
Qneri D. (questus sum) skar-
żyć się.
Qui, quae, quod, który, która,
które.
Qui, adv. iakim sposobem?
iak?
Quia, conj. bo, ponieważ.
Quidquid, n. co bądź.
Quicunque, quaecunque, quod-
cunque, którykolwiek, każdy.
Quid, quod, co?
Quidam, quaedam, quoddam,
ktos, pewny.
Quidem, adv. wprawdzie, zai-
ste; ne quidem, przynay-
mniej, ani.
Quidnam, cóż więc.
Quidni, czemu nie.
Quidquam, n. cokolwiek, coś.
Quidquid, n. co bądź.
Quies, etis, f. spokojność.
Quiescere 3. (quievi, etum)
spoczywać.
Quietus, a, um, spokojny.
Quin, adv. et conj. a nawet,
że nie.
Quinam, quaenam, quodnam,
który.
Quindecim, piętnaście.
Quingenti, ae, a, pięćset.
Quinque, pięć.
Quintus, piąty.
Quippe, adv. iako to, iście, bo.
Quis? kto? który?
Quisquam, który, ktos.
Quisque, każdy.

Quivis, każdy, kto chce.
Quo, adv. dokąd.
Quocunque, adv. dokąd bądź.
Quodammodo, adv. nikoś.
Quominus, adv. et conj. nie,
żeby nie.
Quomodo, adv. iakim sposo-
bem, iak.
Quondam, adv. niegdys.
Quoniam, conj. ponieważ.
Quoque, conj. także.
Quot, wiele ich? ile?
Quotannis, adv. corocznie.
Quotidianus, a, um, dzienny,
codzienny.
Quotidie, adv. codziennie.
Quoties, adv. ile razy? tak
często iak.
Quin, conj. gdy, kiedy, po-
nieważ.

R.

Rabidus, a, um, wściekły,
rozjadły.
Rabies, et, f. wściekłość, za-
wzięłość.
Rabiosus, a, um, wściekły,
gniewliwy.
Radiare, błyszczyć.
Radicatus, adv. z korzeniem,
z gruntu, zupełnie.
Radius, ii, m. promień.
Radix, icis, f. korzeń.
Ramosus, a, um, gałęzisty;
r. cornu, rogi jelenie roso-
chate.
Ramus, i, m. gałąź.
Ramusculus, i, m. gałązka.
Rana, ae, f. żaba.
Rapacitas, atis, f. drapieżność.
Rapax, acis, o. drapieżny.
Rapere 3. (io, ui, ptum) po-
rywać, unosić.
Raptor, oris, m. drapieżca,
łupieżca.

Raptus, us, m. *porwanie, łupieństwo.*
 Raptus, a, um, P. *od rapere* 3. *porwany, uniesiony.*
 Raritas, atis, f. *rzadkość.*
 Raro, adv. *rzadko.*
 Rarus, a, um, *rzadki.*
 Ratio, nis, f. *rozum, 2) dowód, przyczyna; 3) stosunek, wzgląd; 4) rachunek.*
 Rattus, i, m. *szczur.*
 Recedere 3 (cessi, cessum) *odstępować, odchodzić.*
 Recens, tis, o. *świeży, nowy.*
 Recensere 2. (sui, sum et situm) *przeoglądać, liczyć.*
 Recidere 3. (idi, isum, od caedo) *oberznąć, oboić.*
 Recipere 3. (pio, cepi, ceptum) *otrzymać znowu, przyjąć; se r. oddalić się, udadź się.*
 Recitare, *mówić, opowiadać.*
 Recognitio, onis, f. *poznanie się.*
 Reconciliare, *pogodzić się, pojednać się.*
 Recondere 3. (didi) *przechowywać.*
 Recordari, D. *przypomnieć sobie.*
 Recta, (dorozumiewać się via, in Ablat.) *prosto.*
 Rector, oris, m. *rzódca, przewodnik.*
 Rectus, a, um, *prosty, sprawiedliwy.*
 Recubare 1. *leżeć.*
 Recumbere 3. (cubui, bitum) *położyć się.*
 Recuperare 1. *otrzymać nazad.*
 Recurrere 3. (curri, cursum) *powracać, uciekać.*
 Recursare 1. *zbraniać się, odmówić.*
 Reddere 3. (didi, ditum) *oddadź, uczynić, robić.*

Redigere 3. (egi, actum) *przy- prowadzić; r. sub potestate, przywieść pod swoją moc.*
 Redire Irr. *powracać.*
 Reditus, us, m. *powrót.*
 Reducere 3. (xi, ctum) *odprowadzać.*
 Referre, Irr. *oddawać, gratiam r. odnosić np. dzięki, być wdzięcznym, 2) opowiadać, 3) przypisywać, przyrachowywać; se r. udadź się gdzie, impers. refert, zależy na tém.*
 Reficere 3 (cio, feci, factum) *pokrzepiać, poprawiać.*
 Reformid. re 1. *bać się.*
 Refrigerare 1. *chłodzić, oziębiać.*
 Refugere 3. (gio, fugi, itum) *uciekać, uchodzić.*
 Regalis, e, *królewski.*
 Regere 3. (rex, rectum) *rządzić, kierować.*
 Regina, ae, f. *królowa.*
 Regio, onis, f. *okolica; e reg. naprzeciwko.*
 Regius, a, um, *królewski.*
 Regnare 1. *panować, królować.*
 Regnum, i, n. *państwo, rząd.*
 Regredi D. (gressus sum) *wracać się.*
 Regulus, wódz rzymski w wojnie przeciw Kartagńczykom.
 Rejicere 3. (io, eci, ectum) *zrzucić, odrzucić, 2) na kogo co składać, zwałać.*
 Religio, onis, f. *religia.*
 Religiosus, a, um, *bogobojny.*
 Relinquere 3. (iqui, ictum) *zostawić.*
 Reliquiae, arum, f. *szczałki, ostatki.*
 Reliquus, a, um, *pozostały.*

- Remanere 2. (mansi, sum) zo-
stawać.
- Remeare 1. powracać.
- Remedium, i, n. lekarstwo.
- Remigium, i, n. wiosło, dry-
gawka.
- Remissus, a, um, opuszczony,
zwolniony, nienapięty.
- Remittere 3. (misi, missum)
popuszczać.
- Remove 2. (ovi, otum) od-
dalić, odjąć.
- Renasci D. (renatus sum) od-
rodzić się.
- Repellere 3. (puli, pulsum)
odpędzać.
- Repente, z nagła, niespodzia-
nie.
- Repere 3. (psi, ptum) czołgać
się.
- Reperire 4. (peri, pertum) zna-
leźć.
- Repetere 3. (ii, itum) powta-
rzać, znowu dokąd iść.
- Reponere 3. (posui, positum)
położyć, postawić znowu,
oddadź nawzajem.
- Reportare 1. odnosić.
- Reprehendere 3. (di, sum) ga-
nić.
- Reprimere 3. (pressi, pressum)
odpór dawać, wstrzymywać.
- Reptare 1. czołgać się.
- Repudiare 1. odrzucać, gar-
dzić.
- Repugnare 1. przeczyć, sprze-
ciwiał się.
- Requirere 3. (sivi, situm) szu-
kać, pytać się.
- Reri D. (reor, ratus sum)
mniemać.
- Res, rei, f. rzecz.
- Res gestae, dzieła.
- Resecare 1. (secui, ctum) o-
derżnąć, obciąć.
- Reserare 1. otworzyć.
- Resimus, a, um, zagięty.
- Resina, ae, f. żywica.
- Resistere 3. (stiti, stitum)
sprzeciwiać się, odpór da-
wać.
- Respicere 3. (io, exi, ectum)
poglądać.
- Respondere 2. (di, sum) od-
powiedzieć, być stosownym.
- Responsum, i, n. odpowiedź.
- Respublica, G. reipublicae,
kray, państwo.
- Respuere 3. (ui) gardzić, od-
rzucać.
- Restinguere 3. (xi, inctum)
gasić.
- Restitare 1. stać spokojnie.
- Resupinus, a, um, wznak le-
żący.
- Rete, is, n. sieć, siatka.
- Retinere 2. (ui, tentum) wstrzy-
mywać.
- Retrahere 3. (xi, ctum) od-
ciągnąć, powściągnąć.
- Retrimētum, i, n. nieczy-
stość, drożdże.
- Retro, wzd, wspank.
- Revellere 3. (velli, vulsum)
wrywać.
- Revera, w rzeczy samej.
- Reverentia, ae, f. uszanowa-
nie, wzgląd.
- Revereri D. szanować, czcić.
- Revertēre 3. powracać.
- Reverti 3. D. (reversus sum)
powrócić.
- Revincire 4. przywiązać.
- Revocare 1. odwoływać.
- Revolare 1. odlatywać.
- Reus, i, winny, oskarżony,
winowayca.
- Rex, regis, m. król.
- Rhedarius equus, karetny koń.
- Rhinoceros, otis, m. nosoro-
żec.
- Rhodus, i, f. wyspa Rodos
w Azji.
- Rica, ae, f. zasłona niewie-
ścia.
- Rictus, us, m. paszczyka.

Ridere 2. (si, sum) śmiać się.
 Ridiculus, a, um, śmieszny.
 Rima, ae, f. rozpadlina, szpara.
 Ripa, ae, f. brzeg rzeki.
 Risus, us, m. śmiech.
 Ritus, us, m. zwyczaj.
 Rixa, ae, f. kłótnia, zwada.
 Rixari D. kłócić się.
 Roborare 1. wzmacniać.
 Robur, oris, n. dąb, moc.
 Robustus, a, um, moenny.
 Rogare 1. prosić, pytać się.
 Rogus, i, m. stos drew, zgłiszcz.
 Roma, ae, f. Rzym.
 Romanus, Rzymski, Rzymianin.
 Ros, is, m. rosa.
 Rosa, ae, f. róża.
 Rostrum, i, n. dziób, pysk, trąba u niektórych zwierząt.
 Rota, ae, f. koło.
 Rotare 1. obracać w koło.
 Rotunditas, atis, f. okrągłość.
 Rotundus, a, um, okrągły.
 Rubens, o, czerwony.
 Ruber, bra, brum, czerwony.
 Rubere 2. czerwienić się.
 Rubia, ae, f. ziele farbę czerwona dałce, marzana farbierska.
 Rubicundus, a, um, czerwony.
 Rubor, is, m. czerwoność.
 Rubrica, ae, f. kreda czerwona, rubryka.
 Rudere 3. ryczeć jak osły.
 Rudis, e, nieumiejętny, niezgrabny, nieokrzesany.
 Ruere 3. wpadać.
 Ruga, ae, f. zmarszczka, fałd.
 Rugire 4. ryczeć.
 Rugitus, us, m. ryczenie.
 Rugosus, a, um, zmarszczony.
 Ruina, ae, f. upadek, obalenie, szczątki.

Rumpere 3. (rupi, ruptum) przelać.
 Rupes, is, f. skała, opoka.
 Ruri, na wsi.
 Rursus, znówu.
 Rus, ruris, n. pole, wieś.
 Russia, ae, Rus, Russya.
 Rusticula, ae, f. bekos.
 Rusticus, i, m. wieśniak, chłop.
 Rusticus, a, um, wiejski; vita rustica, życie wiejskie.
 Rutilus, a, um, czerwonawy, płowy.

S.

Sabaudia, prowincya Włoska.
 Sabaudya.
 Sabaudus, Sabaudezyk.
 Sabini, naród Włoski.
 Saccharum, i, n. cukier.
 Sacer, era, crum, święty.
 Sacerdos, otis, e. kapłan, xieni.
 Sacra, orum, n. ofiara.
 Sacrare 1. poświęcać.
 Sacrarium, i, n. kapliczka.
 Sacrificare 1. ofiarę czynić.
 Sacrificium, i, n. ofiara.
 Sacrum, i, n. świętość, ofiara.
 Saepe, Comp. saepius, Sup. saepissime, często, częściny.
 Saevire 4. (ii, itum) srożyć, pastwić się.
 Saevitia, ae, f. srogość.
 Saevius, okrutny, srogi.
 Sagacitas, atis, f. dowcip, bystrość, przemysł.
 Saginare 1. karmić, tuczyć.
 Sagitta, ae, f. strzała.
 Sagittarius, a, um, strzał się tyczący; ars sag, sztuka strzelania strzałami z łuku.
 Sal, is, m. et n. plur. salia, sól.

- Salina, ae, f. góry, kopalnie solne.
- Salire 4. skakać.
- Salix, icis, f. wierzba.
- Salse, uszczypliwie.
- Salsus, a, um, solny, słony.
- Saltare 1. tańcować.
- Saltus, us, m. skok, 2) bór, góry lasami zarosłe.
- Saluber, bris, e, zdrowy, pomocny.
- Salus, utis, f. zdrowie, ocalenie.
- Salutare 1. pozdrawiać, witać.
- Salutaris, e, pomocny, zbawienny.
- Salutatio, onis, f. pozdrowienie, przywitanie.
- Salutator, is, m. pozdrawiacz.
- Salvus, zdrów, pewny, bezpieczny.
- Samnites, naród Włoski Samnitów.
- Sanare 1. leczyć, uzdrawiać.
- Sancire 4. stanowić, uchwalać.
- Sancte, święcie, nieskazitelnie.
- Sanctus, a, um, święty.
- Sane, zapewne, uprawdzie, zaiste.
- Sanguinolentus, cheiwy krwi.
- Sanguis, inis, m. krew.
- Sanies, ei, f. plugastwo, ropa.
- Sanus, a, um, zdrowy.
- Sapiens, o. roztropny, mądry.
- Sapienter, mądrze.
- Sapientia, ae, f. mądrość.
- Sapo, nis, m. mydło.
- Sapor, is, m. smak.
- Sapphirus, i, f. kamień szafir.
- Sarcina, ae, f. ciężar, paka towarów, tłómk.
- Satelles, itis, m. żołnierz, 2) trabynty czyli xigzyce niektórych planet.
- Satiare 1. nasycać, sycić się.
- Satietas, atis, f. sytość, post satietatem, będąc sytym.
- Satio, nis, f. sianie, sadzenie.
- Satis, dosyć.
- Satisfacere 3. (io, eci, actum) zadosyć czynić, zaspokoić.
- Satum, i, n. zasiew.
- Saturare 1. nasycać.
- Saturus, i, Saturn dawny bōżek Rzymian, oyciec Jowisza, 2) Planeta tegoż imienia.
- Sauciare 1. ranić.
- Saucius, a, um, raniony.
- Saxum, i, n. skała, kamień.
- Scalpere 3. (psi, ptum) skrobać.
- Scandere 3. (di, sum) wstępować, piąć się.
- Scapula, ae, f. ramię, łopata.
- Scarabaeus, i, m. chrząszcz.
- Scelus, eris, n. zbrodnia.
- Sceptrum, i, n. berło.
- Schola, ae, f. szkoła.
- Scindere 3. (scidi, scissum) rąbać, rozłupać.
- Scire 4. (scivi, scitum) wiedzieć.
- Sciscitari D. wywiadywać się.
- Scite, zręcznie.
- Sciurus, i, m. wiewiórka.
- Scopulus, i, m. skała.
- Scopus, i, m. cel.
- Scoria, ae, f. żużel.
- Scribere 3. (scripsi, ptum) pisać.
- Scrobs, is, c. dół.
- Serutari D. szperać.
- Sentum, i, n. tarca.
- Scyphus, i, m. puhar.
- Se (od sui) siebie.
- Sebum, i, n. łój.
- Secare 1. (secni, ctum) rozrzuć, krajać.
- Sectari D. kręcić.
- Seculum, i, n. wiek.
- Secum, z sobą, u siebie.

Secundus, drugi.

Securis, is, f. siekiera, topór.

Securus, a, um, bezpieczny, bez trosk.

Sed, lecz, ale.

Sedere 2. (sedi, sessum) siedzieć.

Sedes, is, f. siedlisko.

Sedile, is, n. stół, krzesło.

Sedulo, starannie, pracowicie.

Seges, etis, f. zasiew.

Segmentum, i, n. oddział.

Seguities, ei, f. opieszałość.

Semel, jeden raz; semel ac iterum, pokilkakroć.

Semen, inis, n. nasienie.

Sementis, is, f. zasiew.

Semet, siebie samego.

Semianimus, a, um, współumarli.

Seminare 1. zasiewać, siać.

Semper, zawsze.

Sempiternus, ustawiczny.

Senator, is, m. radzca.

Senatus, us, m. senat, zgromadzenie najwyższe.

Senecta, ae, f. starość.

Senectus, utis, f. starość.

Senex, senis, m. starzec.

Seni, ae, a, po sześciu.

Senior, starszy.

Senium, i, n. starość.

Sensim, zwolna.

Sensus, us, czucie, zmysł.

Sententia, ae, f. mniemanie, zdanie, dekret.

Sentire 4. (seusi, sensum) czuć, myśleć, postrzegać.

Seorsim, osobno.

Separare 1. rozłączać.

Separatim, oddzielnie.

Sepes, is, f. płot, parkan.

Septem, siedm.

Septentrio, nis, m. północ.

Septentrionalis, e, północny.

Septimus, siódmy.

Septuaginta, siedmdziesiąt.

Septum, i, n. ogrodzenie, stajnia.

Sepulcrum, i, n. nagrobek, grób.

Sepultura, ae, f. pogrzeb.

Sequi D. (secutus sum) iść za kim, ścigać kogo.

Serere 3. (sevi, satum) sadzić, siać.

Serius, a, um, bez żartu, poważny.

Sermo, nis, m. mowa, rozmowa, ięzyk.

Serio, serius, późno, później.

Serpens, tis, c. wąż.

Serpere 3. (psi, pium) czółgać się.

Serratus, zębiasty.

Serns, a, um, późny.

Servare 1. utrzymać, zachować.

Servitium, i, n. służba, niewola.

Servus, i, m. niewolnik.

Servus, a, um, służebny.

Se, sesa, (Acc. od sui) się.

Sesostris, żył około roku 1400 przed Chrystusem.

Seta, ae, f. sierść, szczecina, equina, włos konski.

Sen, (spojnik) czyli.

Severus, a, um, surowy, ostry.

Sevum, i, n. łódź.

Sex, sześć.

Sexaginta, sześćdziesiąt.

Sexangulus, a, um, sześciokątny.

Sextus, szósty.

Sexus, us, m. płęć.

Si, jeżeli.

Sibi (Dat. od sui) sobie, iemu, iey.

Sibyllinus, Sybilliński; libri sibyllini, Sybillińskie ziążki, które zawierały wieszczby o losie Rzymu, i od Sybilli

- czyli starey wróżki pocho-
dziły.
Sic, tak.
Siccare 1. suszyć.
Sicut, tak iak, iak.
Sidere 3. zniżać się, osiadać.
Significare 1. oznaczać.
Signum, i, n. znak.
Silentium, i, n. milczenie.
Silere 3. milczeć.
Silex, icis, m. et f. krzemień.
Silva, ae, f. las.
Silvester, stris, e, leśny.
Simia, ae, f. małpa.
Similis, e, podobny.
Similiter, podobnie, równie.
Similitudo, inis, f. podobień-
stwo.
Simius, i, m. małpa.
Simonides, rymotwórca Gre-
cki.
Simul, óraz.
Simulac, skoro, gdy.
Simulacrum, i, n. wyobraże-
nie, posąg.
Siu, (spojnyk) jeżeli zaś.
Sine, bez.
Singularis, e, osobliwy.
Singulus, pojedynczy, każdy.
Sinister, atra, strum, lewy.
Siquid, jeżeli co.
Siquidem, ponieważ.
Siquis, jeżeli kto.
Sitire 4. mieć pragnienie.
Sitis, is, f. pragnienie.
Situs, a, um, położony, u-
mieszczony; in hoc sita est
vita beata, na tem zależy
szczęśliwość życia.
Sive, chyba że, albo.
Smaragdus, i, m. kamień
szmaragd.
Soboles, is, f. potomek, dzie-
cię, pisklą zwierząt.
Societas, atis, f. towarzystwo,
społeczeństwo.
Socius, i, m. towarzysz, przy-
jaciel.
Socius, a, um, towarzyszący.
Socrates, filozof Grecki żyją-
cy około 400 lat przed
Chryst.
Sol, is, m. słońce.
Solarium, i, n. pociecha.
Solemnis, e, uroczysty, zwy-
czajny.
Solere 2. (solitus sum) zwy-
knąć.
Solertia, ae, f. przemysł,
zręczność.
Solidus, a, um, niepłynny,
stały, twardy.
Solitarius, a, um, samotny.
Solitudo, inis, f. pustynia.
Solum, i, n. krzesło, tron.
Sollicitudo, inis, f. troskli-
wość, bojaźń.
Solon, prawodawca Ateński.
Solvere 3. (solvi, solutum)
rozwiązać, uwolnić.
Solum, adv. tylko.
Solum, i, n. ziemia, grunt.
Solut, a, um, sam.
Solutus, P. od solvere, roz-
wiązany; coma soluta, wło-
sy rozpuszczone.
Somnium, i, n. sen.
Somnus, i, m. spanie, sen.
Sonus, i, m. dźwięk, brzmie-
nie, odgłos.
Sopor, is, m. sen.
Sordere 2. nieczystym być,
śmierdzieć.
Sordidus, plugawy, brudny.
Sorex, icis, m. mysz polna.
Soror, is, f. siostra.
Sors, tis, f. los, wyrok bo-
żyszcza.
Spargere 3. (si, sum) posypy-
wać, pokrapiać.
Sparta, ae, f. miasto i Rzecz-
pospolita Grecka w Pelo-
ponezie.
Spartanus, Spartanczyk, Spar-
tański.

Spatium, i, n. miejsce, prze-
ciąg czasu.

Species, ei, f. pozor, kształt,
gatunek, rodzaj.

Speciosus, a, um, wytworny.

Spectaculum, i, n. widok.

Spectare 1. patrzeć, poglą-
dać, mieć położenie ku ia-
kowej stronie.

Spectatissime, pięknie.

Specula, ae, f. wieża, z któ-
rej można naokoło patrzeć,
strażnica.

Speculum, i, n. zwierciadło.

Specus, us, c. iaskinia.

Spelunca, ae, f. iaskinia.

Sperare 1. spodziewać się.

Spernere 3. (sprevi, spretum)
gardzić.

Spes, ei, f. nadzieia.

Spica, ae, f. kłos.

Spiculum, i, n. strzała, grof.

Spina, ae, f. ciernie, kolec.

Spinosus, a, um, ciernisty.

Spiraculum, i, n. otwór od-
dechowy, przeduch.

Spirare 1. oddychać, wiać.

Spiritus, us, m. oddech, duch.

Splendere 2. błyszczyć się.

Splendor, is, m. jasność.

Spoliare 1. odbierać, ogoła-
cać.

Spongia, ae, f. gąbka.

Sponsor, is, m. rękomyia,
ręczyciel.

Sponte, z własnej woli.

Spuma, ae, f. piana.

Spurcitia, ae, f. plugastwo.

Squama, ae, f. łuska.

Squamata, po łusce.

Stabilis, e, stały.

Stabulum, i, n. stajnia.

Stagnum, i, n. jezioro.

Stannum, i, n. cyna.

Stare 1. (sto, steti) stać.

Statim, zaraz.

Statio, nis, f. na straży sto-
jący, sztyldwach, straż.

Statua, ae, f. posąg.

Statnere 3. (ui, utum) posta-
nowić.

Statura, ae, f. wzrost.

Stella, ae, f. gwiazda.

Stereus, oris, n. gnój.

Sterilis, e, nieplodny.

Sternere 3. (stravi, stratum)
przykrywać, obalać.

Stibium, ii, n. antymonium.

Stimulare 1. pobudzać, po-
pędzać.

Stipare 1. natykać, skupiać,
zgromadzać.

Stipendium, i, n. żołd, płą-
ca wojskowych.

Stirps, pis, c. pień u drzewa,
krzew, drzewo.

Stolidus, a, um, głupi.

Stomachari D. gniewać się.

Stomachus, i, m. żołądek.

Stragulum, i, n. kobierzec.

Strameu, inis, n. słoma.

Stramentum, słoma.

Stramineus, a, um, słomiany.

Stratagema, tis, n. wybieg
wojenny.

Strenuus, a, um, szybki, ra-
czy, czynny.

Streptus, us, m. szmer, sze-
lest.

Strigosus, chudy.

Structura, ae, f. układ, bu-
dowa.

Struere 3. (xi, etum) układać,
budować; insidias s., zasa-
dki czynić.

Strues, is, f. kupa.

Struthiocamelus, i, strus.

Studere 2. usiłować, starać
się, poświęcać się, np. li-
teris, naukom.

Studiosus, pilny.

Studiosus, checiwy, pilny, po-
święcający się, st. venatio-
nis, miłośnik rzeczy iako-
wey, np. polowania.

Studium, i, n. chęć, usilność,

Gg

- ochota do czego, trudnienie się czém.
- Stulte, głupie.
- Stultitia, ae, f. głupstwo.
- Stultus, i, m. głupiec, błazen.
- Stultus, a, um, głupi.
- Stupa, ae, f. paczasi, zgrzebie, pakuly.
- Stupere 2. dziwić się.
- Stupidus, a, um, głupi.
- Sturnus, szpak.
- Suadere 2. (si, sum) radzić.
- Suavis, e, przyjemny, miły.
- Sub, pod.
- Subdere 3. (didi, ditum) podłożyć, podstawić; jugo s. zaprządz.
- Subducere 3. odjąć.
- Subjicere 3. (io, jeci, jectum) podłożyć.
- Subinde, niekiedy, częścicy.
- Subire 1rr. zniszczyć, zginąć.
- Subito, gwałtownie.
- Subitus, gwałtowny, niespodziany.
- Sublevare 1. podnieść, dopomódz.
- Sublimis, e, wysoki; in sublimi, w górze.
- Submittere 3. zniżyć.
- Subornare 1. podstępny czynić.
- Subrepere 3. czołgać się.
- Subridere 2. uśmiechać się.
- Subsellium, i, n. ławka.
- Subsequi D. iść za kim.
- Substernere 3. (stravi, stratum) podłożyć, podestąć.
- Subter, pod.
- Subterraneus, podziemny.
- Subtillis, e, cienki, wykwinny.
- Subtilitas, atis, f. cienkość, wykwinność.
- Subtus, pod spodem.
- Subvenire 3. na pomoc przychodzić.
- Subvolare 1. podlatywać.
- Succedere 3. następować.
- Succumbere 3. uleść.
- Succurrere 3. na pomoc przybiegać.
- Succus, m. sok.
- Sudare 1. pocić się.
- Sudor, is, m. pot.
- Suecia, ae, Szwecya.
- Suffitus, us, m. wędzenie.
- Suffocare 1. udusić.
- Suffragium, i, n. głos w radach publicznych.
- Sugere 3. (xi, ctum) ssać.
- Suggerere 3. dostarczać, udzielać, podawać.
- Suggestum, i, n. mownica, miejsce wywyższone.
- Suggestus, us, m. mownica.
- Suillus, świni.
- Sulphur, is, n. siarka.
- Sumere 3. (msi, mtum) brać, wziąć.
- Summa, ae, f. summa.
- Summus, najwyższy, najwyższy, bardzo znaczny.
- Sumtus, us, m. nakład.
- Supellex, ectilis, f. sprzęty.
- Super, nad.
- Superare 1. przewyżczać, celować.
- Superbe, adv. pysznie.
- Superbia, ae, f. pycha, dumma.
- Superbire 4. pysznić się.
- Superbus, a, um, pyszny, dumny.
- Superesse, pozostać.
- Superflus, zbyteczny.
- Superior, wyższy, poprzedający.
- Superne, u góry.
- Superstes, itis, jeszcze żyjący.
- Superstruere 3. budować nad czém.
- Supervnire 4. nadejść, napasdz.
- Suppeditare 1. dodawać, dostarczać.

Supplex, o. *blagaiący, stojący.*
 Supplicium, i, n. *kara śmierci.*
 Supra, praep. *nad; adv. u góry.*
 Supradictus, a, um, *wyżej powiedziany.*
 Surdus, a, um, *głuchy.*
 Surgere 3. (surrexi) *wstać.*
 Sursum, *do góry.*
 Suscipere 3. *podjąć się.*
 Suspendere 3. (di, sum) *zawiesić.*
 Suspendium, i, n. *zawieszenie.*
 Suspiciari D. *domniemywać.*
 Suspicio, onis, f. *podejrzenie.*
 Sustentare 1. *utrzymywać, żywić.*
 Sustinere 2. *nieść, znieść.*
 Sutor, is, m. *szevec.*
 Suus, a, um, *swój, jego.*
 Syllaba, ae, f. *złóska.*
 Syracusae, arum, *Syrakuzy, dawne miasto stołeczne w Sycylii.*
 Syria, *kraj Azyatycki.*

T.

Tabela, ae, f. *tabliczka.*
 Taberna, ae, f. *buda, chata.*
 Tabula, ae, f. *tablica.*
 Tacere 2. *milczeć.*
 Tacitus, a, um, *milczący.*
 Tactus, us, m. *czucie.*
 Talaria, ium, n. *obuwie ze skrzydłami.*
 Talentum, i, *w starożytności oznaczał talent pewną sumę pieniędzy, około 6000 zł. Pol.*
 Talis, e, *taki.*
 Talpa, ae, f. *kret.*
 Tam, *tak dalece.*
 Tamen, *iędnakże.*

Tandem, *nakoniec.*
 Tangere 3. (tetigi, tactum) *dotykać się.*
 Tanquam, *iak gdyby, niby.*
 Tanto, *tém bardziej.*
 Tantum, *tyle, tylko.*
 Tantummodo, *tylko.*
 Tautus, a, um, *tak wielki, tyli.*
 Tarandus, i, m. *ren.*
 Tardus, a, um, *powolny, leniwy.*
 Tartarus, *piekło.*
 Taurus, i, m. *byk.*
 Taxus, i, f. *drzewo cis.*
 Tectum, i, n. *dach, pomieszkawanie.*
 Teda, ae, f. *sośnina.*
 Tegere 3. (xi, ctum) *pokrywać.*
 Tegmen, inis, n. *pokrycie.*
 Tegula, ae, f. *dachówka.*
 Tegumentum, i, n. *pokrycie.*
 Tellus, uris, f. *ziemia.*
 Telum, i, n. *oreż, broń, strzala.*
 Temerarius, *nierozmyslny.*
 Temperantia, ae, f. *pomiarowanie.*
 Temperies, ei, f. *pomiarkowanie, miara.*
 Tempestas, atis, f. *nawałnica, para roku.*
 Tempestivus, a, um, *wczesny, wygodny.*
 Templum, i, n. *świątynia, kościół.*
 Tempus, oris, n. *czas; tem-pora, okoliczności, 2) skro-nie.*
 Temulentus, *piany.*
 Tenacissime, superl. *od tenaciter, mocno.*
 Tenacitas, atis, f. *trwałość, spokójność.*
 Tenax, o. *trwały.*
 Tendo, inis, *żyła, ściągacz, ścięgi.*

- Tenebrae, arum, f. ciemność.
 Tenebricosus, a, um, ciemny.
 Tener, era, um, młody, miękki.
 Tenere 2. (tenui, tentum) trzymać, zatrzymywać.
 Tentorium, i, n. namiot.
 Tenuis, e, cienki, szczupły.
 Tenuitas, tatis, f. cienkość.
 Tepelacere 3. rozgrzewać.
 Tepor, is, m. ciepło letnie.
 Ter, trzy razy.
 Tercebinthus, i, f. drzewo terpentynowe.
 Terere 3. (trivi, tritum) trzeć.
 Tergum, i, n. grzbiet, tył.
 Tergus, oris, n. skóra odarta.
 Terminus, i, n. granica, bieżek graniczny.
 Terni, ae, a, po troje.
 Terra, ae, ziemia.
 Terrenus, a, um, ziemny, na lądzie nie w wodzie mieszkający.
 Terrere 2. przestraszyć.
 Terrestris, e, ziemski, lądowy.
 Terribilis, e, straszny.
 Territare 1. przestraszać.
 Territus, a, um, przełęczony.
 Terror, is, m. strach.
 Tertio, po trzeci raz.
 Tertius, trzeci.
 Testa, ae, f. skorupa.
 Testari D. brać za świadka, świadczyć.
 Testudo, iuis, żółw.
 Testum, i, n. róg rybi.
 Texere 3. tkąć.
 Textillis, e, tkany.
 Textura, ae, f. tkanina.
 Thebae, arum, miasto Greckie, inne tegoż imienia Egipckie.
 Thebanus, Tebański, Tebańczyk.
 Themistocles, wódz Ateński.
 Thermopylae, przesmyk, czyli ciążnina w Tessalii.
 Thesaurus, m. skarb.
 Thessalia, Prowincya Grecka.
 Thorax, acis, m. piersi, 2) pancerz, zbroia.
 Thronus, i, m. tron.
 Thyrsus, i, m. różeczka Bacchusowa.
 Tiberis, rzeka Tyber we Włoszech.
 Tibi (Dat. od tu) tobie.
 Tibia, ae, f. piszczalka, surma.
 Tignum, i, n. balka drzewa.
 Tigris, is et idis, c. tygrys.
 Tilla, ae, f. lipa.
 Timere 2. bać się.
 Timiditas, f. bojaźliwość.
 Timidus, a, um, bojaźliwy.
 Timor, is, m. bojaźń.
 Tingere 3. (xi, etum) farbować, barwić.
 Titubare 1. tać się, potykać się.
 Tolerans, o. cierpliwy.
 Tolerantia, ae, f. cierpliwość.
 Tolerare 1. znosić, cierpieć.
 Tollere 3. (sustuli, sublatum) podnieść, wziąć.
 Tondere 2. strzyż, golić.
 Tonitru, n. grzmot.
 Tonsillae, arum, f. gruczołki w ustach.
 Tonsor, is, m. cyrulik, golarz.
 Tonsorius, a, um, cyrulicki.
 Tormentum, i, n. męka, dręczenie, katownia.
 Tornare 1. toczyć (o tokarskiej robocie).
 Torosus, cielisty, krępy.
 Torpor, is, m. zdrętwienie.
 Torquere 2. męczyć, dręczyć.
 Torrefactus, a, um, suszony.
 Torrere 2. suszyć, piec.
 Torvus, srogi.
 Tot, tyle.
 Toties, tylekroć.
 Tctus, a, um, cały.
 Tractare 1. traktować.

- Tradere 3. (didi) *podawać, u-*
czyć; traditur, powiadają.
 Traha, ae, f. *sanie.*
 Trahere 3. (xi, ctum) *ciągnąć.*
 Traiectiones stellarum, czy-
szczenie czyli spadanie
gwiazd.
 Trajicere 3. *przerzucić, prze-*
prawić.
 Trames, mitis, m. *ścieszka,*
droga.
 Transferre Irr. (tuli, latum) *przenieść.*
 Transfigere (fixi, fixum) *prze-*
cinać.
 Transigere 3. (egi, actum) *spra-*
wować, dopełniać.
 Transire Irr. *przechodzić.*
 Transmigrare 1. *odmieniać*
miejsce mieszkania.
 Transmittere 3. *przepędzić.*
 Transportare 1. *przenieść.*
 Transvehere 3. (vexi, vectum) *przewieźć.*
 Transver-us, a, um, z *ukosa,*
w poprzek.
 Transvolare 1. *przelatywać.*
 Trecenti, ae, a, *trzysta.*
 Tredecim, *trzynaście.*
 Trepidare 1. *drżeć.*
 Trepidulus, (dimin. od trepi-
lus) drżący ze strachu.
 Trepidus, a, um, *drżący.*
 Tres, c. *trzy.*
 Tria, n. *troje.*
 Triangulum, i, n. *trójkąt.*
 Tribuere 3. *dawać, udzielać.*
 Tribunal, is, n. *krzesło są-*
dziego.
 Tributum, i, n. *podatek, da-*
nina.
 Tricennalis, e, *trzydziestoletni.*
 Triceps, cipitis, o. *trójgłowy.*
 Tridens, m. *trózzęb.*
 Triduum, i, n. *trzy dni.*
 Triennium, i, n. *trzy lata.*
 Triginta, *trzydzieści.*
 Triplex, icis, o. *potrójny.*
 Triremis, i, f. *okręt, statek*
trójwiosłowy.
 Tristis, o, *smutny.*
 Triumphare 1. *tryumfować.*
 Trulla, ae, f. *kielnia mular-*
ska.
 Truncus, i, m. *pień.*
 Truncus, a, um, *obcięty.*
 Trux, truceis, o. *srogi, okru-*
tny, zapalony.
 Tu, ty.
 Tuba, ae, f. *trąba.*
 Tuber, is, n. *guz, garb.*
 Tubicen, inis, m. *trębacz.*
 Tueri D. *bronić.*
 Tugurium, i, n. *chałupa,*
chata.
 Tum, tedy, potem, *natenczas;*
tum-tum, równie iak.
 Tumultus, us, m. *rozruch,*
zamieszanie.
 Tunc, tedy, *wówczas.*
 Tundere 3. (tutudi, tusum) *tłuc.*
 Tunica, ae, f. *suknia.*
 Turba, ae, f. *tłum, pospół-*
stwo.
 Turbare 1. *mieszać, trwożyć.*
 Turbidus, meis, *zburzony,*
zachmurzony.
 Turbulum, i, n. *kadzidlnica.*
 Turmatim, *rotami, gromada-*
mi.
 Turpis, e, *szpetny.*
 Turpiter, *szpetnie.*
 Turpitude, inis, f. *szpetność.*
 Turris, is, f. *wieża.*
 Turritus, a, um, *wieżysty.*
 Tus, turis, n. *kadzidło.*
 Tutela, ae, f. *obrona, opieka.*
 Tuto, *bezpiecznie.*
 Tutus, a, um, *bezpieczny.*
 Tuus, a, um, *twój.*
 Tympanum, i, n. *bęben.*
 Typographia, ae, f. *drukarnia.*
 Tyrannus, i, m. *rzędzca, okru-*
tnik.

U.

Uber, is, o. *żyzny, obfity.*
 Uber, eris, n. *wymie u bydła, piersi.*
 Ubi, gdzie, gdy.
 Ubique, gdziekolwiek.
 Ubique, wszędzie.
 Ubivis, wszędzie.
 Ullus, którykolwiek, taki.
 Ulna, ae, f. *łokieć.*
 Ultimus, ostatni.
 Ultor, is, m. *mściciel.*
 Ultra, z owy strony; u. vi-
 cesimum diem, za-po 20
 dniu.
 Ultro, z własnej woli; u. ci-
 troque, tu i ówdzie.
 Ulula, ae, f. *puszczyk, sowa.*
 Ululare 1. *wyc.*
 Umbra, ae, f. *cień, ciemność.*
 Una, wraz; oraz.
 Uncus, i, m. *hak.*
 Unda, ae, f. *woda, wały.*
 Unde, skąd? dla tego.
 Undetriginta, dwadzieścia dzie-
 więć.
 Undique, zewsząd.
 Unguentum, i, n. *maść.*
 Unguis, is, m. *paznokieć, pa-
 zur, szpona.*
 Ungula, ae, f. *pazur, kopyto.*
 Unicus, iedyny.
 Universus, wszystek, ogólny.
 Unquam, kiedyś.
 Unus, a, um, ieden.
 Unusquisque, każdy.
 Urbanus, a, um, *mieyski.*
 Urbs, is, f. *miasto.*
 Urere 3. (ussi, ustum) *palić.*
 Urgere 2. *nalegać, nacierać.*
 Urinari 1. *nurzać się, nurkiem
 chodzić.*
 Ursus, i, m. *niedźwiedź.*
 Urus, i, m. *żubr.*
 Usquam, gdzie.
 Usque, póty, aż.
 Usus, us, m. *użycie, zwyczaj.*

Ut, ażeby, tak, gdy.
 Utensilia, um, n. *sprzęty do-
 mowe.*
 Uterque, utraque, utrumque,
 oba, oboje.
 Utī D. (usus sum) *używać.*
 Utilis, e, *pożyteczny.*
 Utilitas, atis, f. *użytek.*
 Utique, bez wątpienia.
 Utrumque, z obu stron.
 Uva, ae, f. *igoda, grono.*
 Uxor, is, f. *żona.*

V.

Vacca, ae, f. *krowa.*
 Vaccinium, i, *borówki igody,
 igody czarne.*
 Vacuus, a, um, *próżny.*
 Vadere 3. *iść.*
 Vagari D. *tulać się, włóczyć
 się.*
 Valde, bardzo.
 Valere 2. *zdrowym być, módz,
 zdołać, znać coś.*
 Valide, bardzo.
 Vallis, is, f. *dolina.*
 Vanitas, atis, f. *próżność,
 czczość.*
 Vanus, a, um, *próżny, napu-
 szony.*
 Vapor, is, m. *mgła, para.*
 Vapulare 1. *bitym być.*
 Varietas, atis, f. *rozmaitość,
 pstrocizna.*
 Varius, a, um, *rozmaity, pstry.*
 Vas, vadis, m. *ręczyciel; va-
 dem dare, ręczyć.*
 Vasa, orum, n. *naczynia.*
 Vasculum, i, n. *naczynie.*
 Vastare 1. *pustoszyć.*
 Vastitudo, inis, f. *wielkość o-
 gromna, spustoszenie.*
 Vastus, a, um, *wielki, ogro-
 mny.*
 Vectura, ae, *pojazd.*
 Vehemens, o. *popędliwy.*

- Vehere* 3. (xi, etum) *nieść, prowadzić, wieźć*; *curru v., iechać*; *equo vehi, wierzchem iechać*.
Vel, albo.
Velare 1. *zastłaniać*.
Velle, ltr. chcieć.
Velocitas, atis, f. prędkość.
Velox, o. prędki.
Velum, i, n. żagiel.
Velut, iako, iakby.
Veluti, iakby.
Vena, ae, f. żyła.
Venabulum, i, n. oszczep.
Venalis, e, przedajny.
Venari D. polować.
Venaticus, a, um, łowczy, myśkwczy.
Venatio, nis, łowy, myślistwo, potyczka zwierząt, szczywanie: zwierzyna.
Venator, is, m. strzelec, łowczy.
Venatus, m. polowanie, łowy.
Vendere 3. (didi, ditum) *prze-dawać*.
Venditare 1. *przedawać; se alicui ven. sprzyjać komu*.
Venenum, i, n. trucizna.
Venire 4. (eni, entum) *przyjść*.
Venter, tris, m. brzuch.
Ventitare 1. *przychodzić*.
Ventriculus, i, m. żołądek.
Ventus, i, m. wiatr.
Venundare 1. *przedawać*.
Venus, eris, bogini piękności Wenera, planeta tegoż imienia.
Venustas, atis, f. piękność, wdzięk.
Ver, is, n. wiosna.
Verax, o. prawdziwy, prawdę lubiący.
Verber, beris, n. uderzenie, bicie.
Verberare 1. *bić*.
Verbero, nis, m. hultaj, la-daro.
Verbum, i, n. słowo.
Verecundari D. skromnie się sprawować.
Verecundia, diae, f. wstyd, skromność.
Vereri D. 2 (veritus sum) bać się.
Veritas, atis, f. prawda.
Vermiculus, i, m. robaczek.
Vermis, is, robak.
Verus, a, um, wiosenny.
Vero, lecz.
Versari D. znajdować się.
Versatus, a, um, doświadczony, bywalec.
Versicolor, o. pstry, mieniony.
Versus, us, m. wiersz.
Versus, praep. ku; do.
Vertere 3. *obrać, kierować*.
Verum, lecz.
Verus, a, um, prawdziwy, rzeczywisty, istny.
Vesci D. iedź, żywić się czem.
Vesper, is, m. wieczór.
Vesperi, wieczorem.
Vespertilio, nis, m. nietoperz.
Vespertinus, a, um, wieczorny.
Vestibulum, i, n. podwórze, wchód.
Vestigare 1. *śledzić*.
Vestigium, i, n. ślad.
Vestimentum, i, n. odzież.
Vestire 4. (ivi, itum) *odzie-wać, okryć*.
Vestis, is, f. suknia.
Vestitus, a, um, odziany, ubrany.
Vestitus, us, m. ubiór, odzież.
Vetare 1. (ui, itum) *zabronić, zakazać*.
Veteres, starożytni.
Vetus, teris, o. stary.
Vetustus, a, um, stary.
Vexare 1. *dręczyć, prześladować*.
Via, ae, f. droga.
Viator, is, m. podróżny.

- Vice abl., vicis gen., vicem accus., odmiana, kolej.
 Vicesimus, dwudziesty.
 Vicinus, i, m. sąsiad.
 Vicinus, a, um, sąsiedzki.
 Vicissim, wzajemnie.
 Vicissitudo, inis, f. przemiana.
 Victoria, ae, f. zwycięstwo.
 Victrix, icis, f. zwyciężycielka.
 Victus, us, m. pożywienie, iedzenie.
 Victus, a, um, zwyciężony.
 Videlicet, to jest, ponieważ.
 Videre 2. (li, sum) widzieć.
 Videri D. (visus sum) zdawać się.
 Vidua, ae, f. wdowa.
 Vigere 2. (gni) być czerstwym, kwitnąć, słynąć.
 Vigil, is, m. stróż.
 Vigilans, o, czuyny.
 Vigilare 1. czuwać.
 Vigilax, o, czuyny.
 Viginti, indecl. dwadzieścia.
 Vilis, e, podły, lichy.
 Villa, ae, f. wieś, folwark.
 Villaticus, wiejski.
 Villicus, i, m. ekonom, włodarz.
 Villosus, kudłaty.
 Villus, i, m. kudły, wełna.
 Vincere 3. (vici, victum) zwyciężać, przewyższać.
 Vincire 4. (nxi, nctum) wiązać.
 Vinculum, i, n. więzy, związek.
 Vindemia, ae, f. zbierania wina.
 Vindex, icis, c. mściciel, obrońca.
 Vindicare 1. przywłaszczać.
 Vineae, ae, f. winnica.
 Vinum, i, n. wino.
 Viola, ae, f. fiołek.
 Violare 1. gwałcić, naruszać.
 Violentus, a, um, gwałtowny.
 Vir, i, m. mąż.
 Virere 2. zielenić się.
 Vires, ium, f. (od sing. vis) siły.
 Virescere 3. zielenić.
 Virga, ae, f. różga.
 Virgatus, a, um, prążkowany.
 Virgo, inis, f. panna; regina królewna.
 Virgula, ae, f. różeczka.
 Virgultum, i, n. krzak, chróst.
 Viridis, e, zielony.
 Viriditas, atis, f. zieloność.
 Virtus, utis, f. cnota, męstwo, przymiot dobry, zaszczyt.
 Vicus, i, n. indecl. truczna.
 Vis, f. (acc. vim, abl. vi) moc, siła.
 Viscera, um, n. wnętrzności.
 Viscidus, a, um, lepki, kleisty.
 Viscus, i, m. lep, klej.
 Visitare 1. odwiedzać.
 Visum, i, n. widok.
 Visus, us, m. wzrok.
 Vita, ae, f. życie.
 Vitare 1. chronić się.
 Vitis, is, f. latorośl winna.
 Vitium, i, n. błąd, wada, występki.
 Vitreus, a, um, szklany.
 Vitrum, i, n. szkło.
 Vitulus, i, m. cielę.
 Vituperare 1. ganić.
 Vivax, o, czerstwy, żywy.
 Vivere 3. (vixi) żyć.
 Viverra, ae, f. łasica leśna.
 Vivus, a, um, żywy.
 Vix, ledwie.
 Vobis (od vos) wam, wami.
 Vocalis, e, głośny, głosowy, brzmący.
 Vocare i. wołać; in jus v. zapożywać, nazywać.

Vocator, is, m. *wołacz; słu-
żący, który gości zaprasza.*

Vociferari, D. *krzyczeć.*

Vociferatio, nis, f. *wrzask.*

Volare 1. *latać.*

Volatus, us, m. *latanie, lot.*

Volitare 1. *latać.*

Volubilitas, atis, f. *zręczność,
prędkość, potoczystość.*

Volucris, is, f. *ptak.*

Voluptas, atis, f. *roskosz, u-
ciecha.*

Volutare 1. *obracać, tacać.*

Volvere 3. (volvi, lutum) *krą-
żyć, obracać.*

Vomitus, us, m. *wymioty.*

Voracitas, itatis, f. *żarło-
czność.*

Vorare 1. *połykać, pożerać.*

Vos, nom. i acc. *wy, was.*

Vox, vocis, f. *głos.*

Vulgo, *pospolicie, zwyczaj-
nie.*

Vulnerare 1. *ranić.*

Vulnus, eris, n. *rana.*

Vulpes, is, f. *lis.*

Vulpinus, a, um, *lisi.*

Vultur, is, m. *sep.*

Vultus, us, m. *twarz, pozór,
postać.*

X.

Xanthippe, Xantypa, *żona
Sokratesa.*

Xenophon, *wódz Grecki i fi-
lozof.*

Z.

Zaleneus, *starożytny prawo-
dawca Lokrów.*

Zenon, is, *Zenon, filozof
Grecki, założyciel szkoły
Stoików.*

Zeuxis, *sławny malarz Gre-
cki.*

TABLICA

Pięciu Form podług zakończenia.

SINGULARIS.

	1.	2.	3.	4.	5.
Nom.	a	er, us, um,	a, e, o, c, l, n. r, s, t, x.	us, u,	es.
Genit.	ae	i	is	us, u	ei.
Dativ.	ae	o	i	ui, u	ei.
Accus.	am	um	em	um, u	em.
Vocat.	a	er, e, um,	a, e, o, c, l, n. r, s, t, x.	us, u	es.
Ablat.	a	o	o	u	e.

PLURALIS.

Nom.	ae	i. N. a.	es. N. a.	us. N. ua.	es.
Genit.	arum	orum	um	uum	erum.
Dativ.	is	is	ibus	ibus	ebus.
Accus.	as	os. N. a.	es. N. a.	us. N. ua.	es.
Vocat.	ae	i. N. a.	es. N. a.	us. N. ua.	es.
Ablat.	is	is	ibus.	ibus	ebus.

Przypadki Deklinacyi używają się po większej części, stosownie do pytań następujących:

1. Nominativ. *Kto? co?*
2. Genitiv. *Kogo? Czyj? Czego?*
3. Dativ. *Komu?*
4. Accusativ. *Kogo? Co?*
5. Vocativ. *O!*
6. Ablativ. *Kim? Czém?*

Stosownie do tego umieszczają się dla oszczędzenia miejsca w następujących przypadkach tablicach, same tylko odmiany Zaimka, podług którego łatwiej już początkowemu rzeczownikowi odmieniać przyjdzie.

Tablica pięciu form w przykładach.

1.

SINGULARIS.

	I.	II.	III.	IV.	V.
	<i>Stół</i>	<i>Chłopiec</i>	<i>Brat</i>	<i>zmysł</i>	<i>dzień</i>
Nom. <i>ten</i>	Mensa	Puer	Frater	Sensus	Dies
G. <i>tego</i>	mensae	pueri	fratris	sensus	diei
D. <i>temu</i>	mensae	puero	fratri	sensui	diei
A. <i>tego</i>	mensam	puerum	fratrem	sensum	diem
V. <i>o tym</i>	mensa	puer	frater	sensus	dies
A. <i>tym</i>	mensa	puero	fratre	sensu	die

PLURALIS.

N. <i>ci, te</i>	mensae	pueri	fratres	sensus	dies
G. <i>tych</i>	ensarum	puerorum	fratrum	sensuum	dierum
D. <i>tych</i>	mensis	pueris	fratribus	sensibus	diebus
A. <i>tych</i>	mensas	pueros	fratres	sensus	dies
V. <i>o nich</i>	mensae	pueri	fratres	sensus	dies
A. <i>temi</i>	mensis	pueris	fratribus	sensibus	diebus

SINGULARIS.

	I.	II.	III.	IV.	V.
	<i>niewiasta</i>	<i>pokarm</i>	<i>siostra</i>	<i>owoc</i>	<i>rzecz</i>
N. <i>ta</i>	Femina	Cibus	Soror	Fructus	Res
G. <i>tey</i>	feminae	cibi	sororis	fructus	rei
D. <i>tey</i>	feminae	cibo	sorori	fructui	rei
A. <i>tę</i>	feminam	cibum	sororem	fructum	rem
V. <i>o ty!</i>	femina	cibe	soror	fructus	res
A. <i>tę</i>	femina	cibo	sorore	fructu	re

PLURALIS.

N. <i>te</i>	feminae	cibi	sorores	fructus	res
G. <i>tych</i>	feminarum	ciborum	sorum	fructuum	rerum
D. <i>tym</i>	feminis	cibis	sororibus	fructibus	rebus
A. <i>te</i>	feminas	cibos	sorores	fructus	res
V. <i>o wy!</i>	feminae	cibi	sorores	fructus	res
A. <i>temi</i>	feminis	cibis	sororibus	fructibus	rebus

SINGULARIS.

	I.	II.	III.	IV.	V.
	<i>okno</i>	<i>łóżko</i>	<i>owca</i>	<i>twarz</i>	<i>twarz</i>
N. <i>to</i>	Fenestra	Lectus	Ovis	Vultus	Facies
G. <i>tego</i>	fenestrae	lecti	ovis	vultus	faciei
D. <i>temu</i>	fenestrae	lecto	ovi	vultui	faciei
A. <i>to</i>	fenestram	lectum	ovem	vultum	faciem
V. <i>o ty!</i>	fenestra	lecte	ovis	vultus	facies
A. <i>tem</i>	fenestra	lecto	ove	vultu	facie

PLURALIS.

N. <i>te</i>	fenestrae	lecti	oves	vultus	facies
G. <i>tych</i>	fenestrarum	lectorum	ovium	vultuum	facierum
D. <i>tym</i>	fenestris	lectis	ovibus	vultibus	faciebus
A. <i>te</i>	fenestras	lectos	oves	vultus	facies
V. <i>o wy!</i>	fenestras	lecti	oves	vultus	facies
A. <i>temi</i>	fenestris	lectis	ovibus	vultibus	faciebus

SINGULARIS.

II.

III.

IV.

Nom. Ac. Voc.	Ovum, <i>iaie</i>	Carmen, <i>wiersz</i>	Cornu, <i>róg</i>
Genit.	ovi	carminis	cornu
Dat.	ovo	carmini	cornu
Ablat.	ovo	carmine	cornu

PLURALIS.

Nom. Acc. Voc.	ova	carmina	cornua
Genit.	ovorum	carminum	cornuum
Dat. Ablat.	ovis	carminibus	cornibus

Przypadkowanie Zaimków.

SINGULARIS.

N. Ego, <i>ia</i> .	Tu, <i>ty</i> .	caret.
G. mei, <i>mnie</i> .	tui, <i>ciebie</i> .	sui, <i>ciebie</i> .
D. mihi, <i>mi</i> , <i>mnie</i> .	tibi, <i>tobie</i> , <i>ci</i> .	sibi, <i>sobie</i> .
A. me, <i>mnie</i> , <i>mię</i> .	te, <i>ciebie</i> , <i>cię</i> .	se, (<i>sese</i>) <i>siebie</i> , <i>się</i> .
Abl. me, <i>mną</i> , <i>ode</i> <i>mnie</i> .	te, <i>tobą</i> , <i>od ciebie</i> .	se, <i>sobą</i> .

PLURALIS.

N. Nos, <i>my</i> .	Vos, <i>wy</i> .	Sni: podobnie jak li- czba pojedyncza.
G. { nostri, <i>nas</i> .	vestri, <i>was</i> .	
G. { nostrum, <i>zpo-</i>	vestrum, <i>zpomie-</i>	
<i>między nas</i> .	<i>dy was</i> .	
D. nobis, <i>nam</i> .	vobis, <i>wam</i> .	
A. nos, <i>nas</i> .	vos, <i>was</i> .	
Abl. nobis, <i>nami</i> .	vobis, <i>wami</i> .	

Masc. Fem. Neutr. Masc. Fem. Neutr.

SINGULARIS.

SINGULARIS.

N.	Hic,	haec,	hoc.	Ille,	illa,	illud.
	<i>ten,</i>	<i>ta,</i>	<i>to.</i>	<i>ów,</i>	<i>owa,</i>	<i>owo.</i>
G.		Hujus.			Illius.	
D.		Huic.			Illī.	
Ac.	Hunc,	hanc,	hoc.	Illum,	illam,	illud.
Ab.	Hoc,	hac,	hoc.	Illo,	illa,	illo.

PLURALIS.

PLURALIS.

N.	Hi,	hae,	haec.	Illi,	illae,	illa.
G.	Horum,	harum,	horum.	Illorum,	illarum,	illorum.
D.		His.			Illis.	
A.	Hos,	has,	haec.	Illos,	illas,	illa.
Ab.		His.			Illis.	

Na wzór ille, odmienia się podobnie iste, ista, istud, ów, owa, owo, iako też ipse, ipsa, ipsum, on sam, i t. d.

Masc. Fem. Neutr. Masc. Fem. Neutr.

SINGULARIS.

SINGULARIS.

N.	Is,	ea,	id.	Qui,	quae,	quod.
	<i>Ten,</i>	<i>ta,</i>	<i>to.</i>	<i>Który,</i>	<i>która,</i>	<i>które.</i>
G.		Ejus.			Cujus.	
D.		Ei.			Cui.	
A.	Eum,	eum,	id.	Quem,	quam,	quod.
A.	Eo,	ea,	eo.	Quo,	qua,	quo.

PLURALIS.

N.	Ii,	eae,	ea.	Qui,	quae,	quae.
G.	Eorum,	eorum,	eorum.	Quorum,	quorum,	quorum.
D.		Eis albo lis.			Quibus.	
A.	Eos,	eas,	ea.	Quos,	quas,	quae.
Abl.		Eis albo lis.			Quibus.	

Idem, eadem, idem, tenże sam, odmienia się podobnie iak is, ea, id, i zgołoska dem we wszystkich przypadkach nieodmienna zostaje.

Quis, quae, quid, który? kto? — odmienia się iak qui, quae, quod.

VERBUM *Sum, fui, esse.*

INDICATIVUS. CONJUNCTIVUS.

P R A E S E N S.

Sin.	Sum,	es,	est,	Sim,	sis,	sit,
	<i>iestem,</i>	<i>iestes,</i>	<i>iest.</i>	<i>gdy iestem,</i>	<i>lub obym</i>	<i>był</i>
					<i>i t. d.</i>	
Plur.	Sumus,	estis,	sunt.	Simus,	sitis,	sint.
	<i>iestesmy,</i>	<i>iestescie,</i>	<i>sq.</i>			

I M P E R F E C T U M.

S.	Eram,	eras,	erat,	Essem,	esses,	esset,
	<i>byłem i t. d.</i>			<i>byłbym i t. d.</i>		
P.	Eramus,	eratis,	erant.	Essemus,	essetis,	essent.

P E R F E C T U M.

S.	Fui,	fuisti,	fuit,	Fuerim,	fueris,	fuerit,
	<i>byłem i t. d.</i>			<i>byłbym i t. d.</i>		
P.	Fuimus,	fuistis,	fuerunt.	Fuerimus,	fueritis,	fuerint.

PLUSQUAM PERFECTUM.

S.	Fueram,	fueras,	fuerat,	Fuissem,	fuisses,	fuisset,
	<i>byłem był i t. d.,</i>			<i>byłbym był i t. d.</i>		
P.	Fueramus,	fueratis,	fuerant.	Fuissemus,	fuissetis,	fuisissent.

F U T U R U M 1.

S.	Ero,	eris,	erit,	Futurus,	sim,	sis,	sit,
	<i>będę,</i>	<i>będziesz i t. d.</i>		<i>a, um</i>	<i>będę,</i>	<i>będziesz,</i>	<i>będzie.</i>
P.	Erimus,	eritis,	erunt.	Futuri,	simus,	sitis,	sint.
				<i>ae, a</i>			

F U T U R U M 2.

S.	Fuero,	fueris,	fuerit,	<i>gdy będę i t. d.</i>
P.	Fuerimus,	fueritis,	fuerint.	

IMPERATIVUS.

1. { Es, *bądź.* Este, *bądźcie.*
 { Esto, *bądźże.* Estote, *bądźcież.*
2. { Esto, *niechże będzie.*
 { Sunt, *niechże będą.*

INFINITIVUS.

PRAES. Esse, *bydź.*

PERF. Fuisse, *bydź było.*

FUTUR. Futurus (a, um) esse, *Accusat.* Futurum (am, um) esse. *In Plur.* Futuri (ae, a) esse. *Accusat.* Futuros (as, a) esse, *że będą, że będziesz i t. d.*

PARTICIPIA.

1. PRAES. Ens, *będący, a, e.*
 NB. *Używa się jako rzeczownik, i znaczy iestestwo.*
2. FUTUR. Futurus, a, um, *mający, a, e bydź, czyli przyszły, a, e.*

ACTIVUM.

INDICATIVUS.

I.

II.

III.

IV.

Sing.	I.	II.	III.	IV.
	Laud, <i>chwale.</i>	Moneo, <i>napominam.</i>	Tego; <i>przykrywam.</i>	Punio, <i>karzę.</i>
	laudas	mones	tegis	punis
	laudat	monet	tegit	punit
Plur.	laudamus	monemus	tegimus	punimus
	laudatis	monetis	tegitis	punitis
	laudent	monent	tegunt	puniunt.

IMPERFECTUM.

Sing. Plur.	Laudabam,	Monebam,	Tegebam,	Puniebam;
	<i>chwalilem,</i>	<i>napominałem,</i>	<i>przykrywałem,</i>	<i>karalem,</i>
	laudabas	monebas	tegebas	puniebas
	laudabat	monebat	tegebat	puniebat
	laudabamus	monebamus	tegebamus	puniebamus
	laudabatis	monebatis	tegebatis	puniebatis
	laudabant	monebant	tegebant	puniebant.

PERFECTUM.

Sing. Plur.	Laudavi,	Monui,	Texi,	Punivi,
	<i>pochwaliłem,</i>	<i>napomniałem,</i>	<i>przykryłem,</i>	<i>ukarałem,</i>
	laudavisti	monuisti	textisti	punivisti
	laudavit	monuit	textit	punivit
	laudavimus	monuimus	teximus	punivimus
	laudavistis	monuistis	textistis	punivistis
	laudaverunt v.	monuerunt vel	texerunt vel	puniverunt vel
	laudavere	monuere	texere	punivere.

PLUSQUAM PERFECTUM.

Sing. Plur.	Laudaveram,	Monueram,	Texeram,	Puniveram,
	<i>pochwaliłem,</i>	<i>napomniałem</i>	<i>przykryłem był,</i>	<i>ukarałem był,</i>
	laudaveras (był)	monueras (był)	texeras	puniveras
	laudaverat	monuerat	texerat	puniverat
	laudaveramus	monueramus	texeramus	puniveramus
	laudaveratis	monueratis	texeratis	puniveratis
	laudaverant	monuerant	texerant	puniverant.

FUTURUM 1.

Sing. Plur.	Laudabo,	Monebo,	Tegam,	Puniam,
	<i>będę chwalił,</i>	<i>będę napominał,</i>	<i>będę przykry-</i>	<i>będę karał,</i>
	laudabis	monebis	teges (wał,	punies
	laudabit	monebit	teget	puniet
	laudabimus	monebimus	teginus	puniemus
	laudabitis	monebitis	tegetis	punietis
	laudabunt	monebunt	tegent	punient.

FUTURUM 2.

Sing.	Laudavero,	Monuero,	Texero,	Punivero,
	<i>pochwałę,</i>	<i>napomnę,</i>	<i>przykryję,</i>	<i>ukarzę,</i>
	laudaveris	monueris	texeris	puniveris
	laudaverit	monuerit	texerit	puniverit
	laudaverimus	monuerimus	texerimus	puniverimus
Plur.	laudaveritis	monueritis	texeritis	puniveritis
	laudaverint	monuerint	texerint	puniverint.

CONJUNCTIVUS.

PRAESENS.

I.	II.	III.	IV.
Laudem,	Moneam,	Tegam,	Puniam,
<i>gdy chwale,</i>	<i>gdy napomi-</i>	<i>gdy przykry-</i>	<i>gdy karzę,</i>
laudes	moneas (nam	tegas (wam	punias
laudet	moneat	tegat	puniat
laudemus	moneamus	tegamus	puniamus
laudetis	moneatis	tegatis	puniatis
laudent	moneant	tegant	puniant

IMPERFECTUM.

Laudarem,	Monerem,	Tegerem,	Punirem,
<i>chwalilibym,</i>	<i>napominałbym,</i>	<i>przykrywał-</i>	<i>karaliłbym,</i>
laudares	moneres	tegeres (bym,	punires
laudaret	moneret	tegeret	puniret
laudaremus	moneremus	tegeremus	puniremus
laudaretis	moneretis	tegeretis	puniretis
laudarent	monerent	tegerent	punirent.

PERFECTUM.

Laudaverim,	Monuerim,	Texerim,	Puniverim,
<i>pochwaliłbym,</i>	<i>napomniałbym,</i>	<i>przykryłbym,</i>	<i>ukarałbym,</i>
laudaveris	monueris	texeris	puniveris
laudaverit	monuerit	texerit	puniverit
laudaverimus	monuerimus	texerimus	puniverimus
laudaveritis	monueritis	texeritis	puniveritis
laudaverint	monuerint	texerint	puniverint.

PLUSQUAM PERFECTUM.

Laudavissem, <i>pochwaliłbym był,</i>	Monuisssem, <i>napomniąłbym był,</i>	Texissem, <i>przykryłbym był,</i>	Punivissem, <i>ukarałbym był,</i>
laudavisses	monuisses	texisses	punivisses
laudavisset	monuisset	texisset	punivisset
laudavissemus	monuissemus	texissemus	punivissemus
laudavissetis	monuissetis	texissetis	punivissetis
laudavissent	monuissent	texissent	punivissent,

IMPERATIVUS.

I.

II.

III.

IV.

I.

Lauda, laudate, <i>chwał, chwal-</i> <i>cie.</i>	Mone, moneto, <i>napomniy, na-</i> <i>pomniycie.</i>	Tege, tegite, <i>przykryy, przy-</i> <i>kryycie.</i>	Puni, punite, <i>karz, karzcie.</i>
--	--	--	--

II.

Laudato, lau- datote, <i>chwał-</i> <i>że, chwalcież.</i>	Moneto, mone- tote, <i>napo-</i> <i>mniyże, napo-</i> <i>mniycież.</i>	Tegito, tegitote, <i>przykryyże,</i> <i>przykryycież.</i>	Punito, punito- te, <i>ukarżże, u-</i> <i>karzcież.</i>
Laudato, lau- danto, <i>niechże</i> <i>chwali, niechay-</i> <i>że chwalaq.</i>	Moneto, mo- nento, <i>niechże</i> <i>napomni, niech-</i> <i>że napomnq.</i>	Tegito, tegunto, <i>niechże przy-</i> <i>kryie, niechay-</i> <i>przykryiq.</i>	Punito, puniun- to, <i>niechże u-</i> <i>karze, niechay-</i> <i>że ukarżq.</i>

INFINITIVUS.

PRAES. et IMPERFECTUM.

I.	II.	III.	IV.
Laudare, chwalić,	Monere, napominać.	Tegere, przykryć,	Punire, karać.

PERF. et PLUSQUAM PERFECTUM.

Laudavisse, chwalić było,	Monuisse, na- pominać było,	Texisse, przy- kryć było,	Punivisse, ka- rać było.
------------------------------	--------------------------------	------------------------------	-----------------------------

FUTURUM.

Singularis. Pluralis.	Laudaturus (a, um) esse, Acc. laudaturum (am, um) esse, że mam chwa- lić, że masz chwalić i t. d.	Moniturus (a, um) esse, że mam napo- mnieć i t. d.	Tecturus (a,um) esse, że mam przykryć i t. d.	Puniturus (a, um) esse, że mam ka- rać i t. d.
	Laudaturi, ae, a, także Acc. laudaturos (as, a).			

GERUNDIUM.

Nom. Laudan- dum, trzeba chwalić.	Monendum, trzeba napo- mnieć.	Tegendum, trzeba przykryć	Puniendum, trzeba karać.
Gen. laudandi, (cupidus) do chwalenia.	monendi, do na- pomnienia.	tegendī, do przykrywa- nia.	puniendi, do karania.

Dat. laudando, <i>ku chwaleniu.</i>	monendo, <i>ku napomina- niu.</i>	tegendo, <i>ku przykrywa- niu.</i>	puniendo, <i>ku karaniu.</i>
Ac. (ad laudan- dum) <i>do chwale- nia.</i>	monendum, <i>do napomnie- nia.</i>	tegendum, <i>do przykrywa- nia.</i>	puniendum, <i>do karania.</i>
Abl. laudando, <i>chwaląc.</i>	monendo, <i>napominając.</i>	tegendo, <i>przykrywając.</i>	puniendo, <i>karząc.</i>

S U P I N A.

1) Laudatum, <i>do chwale- nia.</i>	Monitum, <i>do napomnie- nia.</i>	Tectum, <i>do przykrywa- nia.</i>	Punitum, <i>do karania.</i>
2) laudatu, <i>do chwale- nia.</i>	monitu, <i>do napomnie- nia.</i>	tectu, <i>do przykrycia.</i>	punitu, <i>do karania.</i>

P A R T I C I P I U M.

P r a e s e n s.

Laudans, <i>chwalący, a, e.</i>	Monens, <i>napominający, a, e.</i>	Tegens, <i>przykrywający, a, e.</i>	Puniens, <i>karzący, a, e.</i>
------------------------------------	---	--	-----------------------------------

F u t u r u m.

Laudaturus (a, um) <i>maiący chwalić.</i>	Moniturus (a, um) <i>maiący napomnieć.</i>	Tecturus (a, um) <i>maiący przykryć.</i>	Puniturus (a, um) <i>maiący karać.</i>
--	---	---	---

PASSIVUM.

INDICATIVUS.

PRAESENS.

	I.	II.	III.	IV.
	<i>iestem chwalo-</i>	<i>iestem napomi-</i>	<i>iestem przykry-</i>	<i>iestem kara-</i>
	<i>ny, czyli mnie</i>	<i>nany, czyli</i>	<i>ty.</i>	<i>ny.</i>
	<i>chwalq.</i>	<i>mnie napomi-</i>		
	<i>naiq.</i>			
Sing.	Laudor	Moneor	Tegor	Punior
	laudaris	moneris	tegeris	pugiris
	laudatur	monetur	tegitur	punitur
Plur.	laudamur	monemur	tegitur	punimur
	laudamini	monemini	tegitur	punimini
	laudantur	monentur	tegitur	puniuntur.

IMPERFECTUM.

	<i>byłem chwalo-</i>	<i>byłem napomi-</i>	<i>byłem przykry-</i>	<i>byłem kara-</i>
	<i>ny.</i>	<i>nany.</i>	<i>wany.</i>	<i>ny.</i>
Sing.	Laudabar	Monebar	Tegebar	Puniebar
	laudabaris	moneris	tegebaris	puniebaris
	laudabatur	monebatur	tegebatur	puniebatur
Plur.	laudabamur	monebamur	tegebamur	puniebamur
	laudabamini	monebamini	tegebamini	puniebamini
	laudabantur	monebantur	tegebantur	puniebantur.

PERFECTUM.

	<i>byłem pochwa-</i>	<i>byłem napo-</i>	<i>byłem przy-</i>	<i>byłem ukara-</i>
	<i>lony.</i>	<i>niiony.</i>	<i>kryty.</i>	<i>ny.</i>
Sing.	Lauda- { sum,	Moni- { sum,	Te- { sum,	Puni- { sum,
	tus, a, { es,	tus, a, { es,	ctus, { es,	tus, a, { es,
	um, { est,	um, { est,	a, um { est,	um { est,
Plur.	Lauda- { sumus,	Moni- { sumus,	Tecti, { sumus,	Puni- { sumus,
	ti, ae, { estis,	ti, ae, { estis,	ae, a { estis,	ti, ae, { estis,
	a { sunt,	a { sunt.	a { sunt.	a { sunt.

PLUSQUAM PERFECTUM.

	<i>byłem pochwalony.</i>	<i>byłem napominiony.</i>	<i>przykryto mnie było.</i>	<i>ukarano mnie było.</i>
Sing.	Lau-eram,	Moni-eram,	Te-eram,	Puni-eram,
	datus,eras,	tus, a,eras,	ctus,eras,	tus, a,eras,
	a, um,erat,	um,erat,	a, um,erat,	um,erat,
Plur.	Lau-eramus,	Moni-eramus,	Tecti-eramus,	Puni-eramus,
	dati,eratis,	ti, ae,eratis,	ae, a,eratis,	ti, ae,eratis,
	ae, a,erant.	a,erant.	erant.	a,erant.

FUTURUM 1.

	<i>będę chwalony.</i>	<i>będę napominany.</i>	<i>będę przykrywany.</i>	<i>będę karany.</i>
Sing.	Laudabor	Monebor	Tegar	Puniar
	laudaberis	moneberis	tegeris	punieris
	laudabitur	monebitur	tegetur	punietur
Plur.	laudabimur	monebimur	tegemur	puniemur
	laudabimini	monebimini	tegemini	puniemini
	laudabuntur	monebuntur	tegentur	punientur.

FUTURUM 2.

	<i>będę pochwalony.</i>	<i>będę napominiony.</i>	<i>będę przykryty.</i>	<i>będę ukarany.</i>
Sing.	Lau-fuero,	Moni-fuero,	Te-fuero,	Puni-fuero,
	datus,fueris,	tus, a, fueris,	ctus, fueris,	tus, fueris,
	a, um, fuerit,	um, fuerit,	a, um, fuerit,	a, um, fuerit,
Plur.	Lau-fuerimus,	Moni-fuerimus,	Te-fuerimus,	Puni-fuerimus,
	dati,fueritis,	ti, ae, a, fueritis,	ae, a, fueritis,	ti, ae, a, fueritis,
	ae, a, fuerint.	fuerint.	fuerint.	fuerint.

CONJUNCTIVUS.

PRAESENS.

I.

II.

III.

IV.

<i>žem iest chwalony.</i>	<i>obym był napomniany.</i>	<i>obym był przykrywany.</i>	<i>obym był karany.</i>
Lauder	Monear	Tegar	Puniar
lauderis	monearis	tegaris	puniaris
laudetur	moneat	tegatur	puniatur
laudemur	moneamur	tegatur	puniamur
laudemini	moneamini	tegamin	puniamini
laudentur	moncantur	tegantur	puncantur.

IMPERFECTUM.

<i>byłbym chwalony.</i>	<i>byłbym napominany.</i>	<i>byłbym przykrywany.</i>	<i>byłbym karany.</i>
Laudarer	Monerer	Tegerer	Punirer
laudareris	monereris	tegereris	punireris
laudaretur	moneret	tegeretur	puniretur
laudaremur	moneremur	tegeremur	puniremur
laudaremini	moneremini	tegeremini	puniremini
laudarentur	monerentur	tegerentur	punirentur.

PERFECTUM.

<i>byłbym pochwalony.</i>	<i>byłbym napominany.</i>	<i>byłbym przykryty.</i>	<i>byłbym ukarany.</i>
Lauda- { sim,	Moni- { sim,	Tectus, { sim,	Puni- { sim,
tus, a, { sis,	tus, a, { sis,	a, um { sis,	tus, a, { sis,
um { sit,	um { sit,	{ sit,	um { sit,
Lauda- { simus,	Moni- { simus	Tecti, { simus,	Puni- { simus,
ti, ae, { sitis,	ti, ae, { sitis,	ae, a { sitis,	ti, ae, { sitis,
a { sint.	a { sint.	{ sint.	a { sint.

PLUSQUAM PERFECTUM.

<i>byłbym był chwalony.</i>	<i>byłbym był na- pomniany.</i>	<i>byłbym był przykryty.</i>	<i>byłbym był u- karany.</i>
Lauda- { essem, tus, a, { esses, um { esset, Lauda- esse- ti, ae, { mus, a { essetis, essent.	Moni- { essem, tus, a, { esses, um { esset, Moni- essemus ti, ae, { essetis, a { essent.	Te- { essem, ctus, { esses, a, um { esset, Tecti, essemus ae, a { essetis, essent.	Puni- { essem, tus, a, { esses, um { esset, Puni- essemus ti, ae, { essetis, a { essent.

IMPERATIVUS.

I.

I.

II.

III.

IV.

<i>Laudare, bądź pochwalony, czyli niech cię pochwala.</i>	<i>Monere, bądź napomniany, czyli niech cię napomną.</i>	<i>Tegere, bądź przykryty.</i>	<i>Punire, bądź ukarany.</i>
Laudamini, bądźcie po- chwaleni.	Monemini, bądźcie napo- mnieni.	Tegimini, bądźcie przy- kryci.	Punimini, bądźcie ukara- ni.

II.

<i>Laudator, niechże cię po- chwała,</i>	<i>Monetor, niech cię napo- mną,</i>	<i>Tegitor, niech cię przy- kryją,</i>	<i>Punitor, niech cię uka- rzą,</i>
laudator, niechay go po- chwała,	monetor, niech go napo- mną,	tegitor, niech go przy- kryją,	punitor, niech go uka- rzą,
laudaminor, niechay was pochwała,	moneminor, niech was na- pomną,	tegininor, niech was przy- kryją,	puniminor, niech was uka- rzą,
laudantor, niech ich po- chwała.	monentor, niech ich na- pomną.	teguntor, niech ich przy- kryją.	puniuntor, niech ich uka- rzą.

INFINITIVUS.

PRAES. et IMPERFECTUM.

I. II. III. IV.

Landari, <i>bydź chwalonym.</i>	Moneri, <i>bydź napominanym.</i>	Tegi, <i>bydź przykrywanym.</i>	Puniri, <i>bydź karanym.</i>
------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------

PERF. et PLUSQUAM PERFECTUM.

Landatus (a, um) esse, <i>że mnie, ciebie i t. d. chwalono.</i>	Monitus (a, um) esse, <i>że mnie, ciebie i t. d. napominano.</i>	Tectus (a, um) esse, <i>że mnie, ciebie i t. d. przykrywano.</i>	Punitus (a, um) esse, <i>że mnie, ciebie i t. d. karano.</i>
Acc. laudatum (am, um) esse, Pl. laudati (ae, a) et laudatos, (as, a) esse.	Acc. monitum (am, um) esse, Pl. moniti, (ae, a) et monitos (as, a) esse.	Acc. tectum (am, um) esse, Pl. tecti (ae, a) et tectos (as, a) esse.	Acc. Punitum (am, um) esse, Pl. puniti (ae, a) et punitos (as, a) esse.

FUTURUM.

Laudatum iri, <i>że mnie, ciebie i t. d. będą chwalić.</i>	Monitum iri, <i>że mnie, ciebie i t. d. będą napominać.</i>	Tectum iri, <i>że mnie, ciebie i t. d. będą przykrywać.</i>	Punitum iri, <i>że mnie, ciebie i t. d. będą karać.</i>
---	--	--	--

PARTICIPIA.

Praeteritum.

Landatus, (a, um) <i>chwalony.</i>	Monitus, (a, um) <i>napominany.</i>	Tectus, (a, um) <i>przykryty.</i>	Punitus (a, um) <i>ukarany.</i>
------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------

Futurum.

Laudandus (a, um) <i>mający być chwalony lub godny chwaleńia.</i>	Monendus (a, um) <i>mający być napominany lub godny napomnienia.</i>	Tegendus (a, um) <i>mający być przykryty.</i>	Puniendus, (a, um) <i>mający być ukarany.</i>
---	--	---	---

VERBA DEPONENTIA.

INDICATIVUS et CONJUNCTIVUS.

P R A E S E N S.

I. II. III. IV.

Indic.	Hortor, <i>napominam,</i>	Vereor, <i>obawiam sig,</i>	Sequor, <i>idg,</i>	Mentior, <i>kłamie,</i>
Conj.	horter.	verear.	sequar.	mentiar.

I M P E R F E C T U M.

Indic.	Hortabar, <i>napominalem</i>	Verebar, <i>obawialem sig,</i>	Sequebar, <i>szedlem,</i>	Mentiebar, <i>kłamałem.</i>
Conj.	hortarer.	vererer.	sequerer.	mentirer.

P E R F E C T U M.

Indic.	Hortatus, (a, um) sum, <i>napomnia-</i> <i>łem,</i>	Veritus, (a, um) sum, <i>obawialem</i> <i>sig,</i>	Secutus, (a, um) sum, <i>poszedłem,</i>	Mentitus, (a, um) sum, <i>skłamałem.</i>
Conj.	hortatus sim.	veritus sim.	secutus sim.	mentitus sim.

P L U S Q U A M P E R F E C T U M.

Indic.	Hortatus e- ram, <i>napomniałem</i> <i>był,</i>	Veritus eram, <i>obawiałem sig</i> <i>był,</i>	Secutus eram, <i>poszedłem</i> <i>był,</i>	Mentitus eram <i>skłamałem</i> <i>był.</i>
Conj.	hortatus es- sem.	veritus essem.	secutus essem.	mentitus es- sem.

FUTURUM 1.

Hortabor, <i>będe napomi- nał.</i>	Verebor, <i>będe się oba- wiał.</i>	Sequar, <i>będe szedł.</i>	Mentiar, <i>będe kłamał.</i>
---	--	-------------------------------	---------------------------------

FUTURUM 2.

Hortatus, (a, um) fuero, <i>na- pomnę.</i>	Veritus, (a, um) fuero, <i>gdę się będe oba- wiał.</i>	Secutus, (a, um) fuero, <i>póydę.</i>	Mentitus, (a, um) fuero, <i>skłamię.</i>
---	---	--	---

IMPERATIVUS.

I. II. III. IV.

Hortare, etc. <i>napominay.</i>	Verere etc. <i>obawiaj się.</i>	Sequere, <i>idź.</i>	Mentire, etc. <i>klam.</i>
------------------------------------	------------------------------------	-------------------------	-------------------------------

INFINITIVUS.

PRAESENS.

I. II. III. IV.

Hortari, <i>napominać.</i>	Vereri, <i>obawiać się.</i>	Sequi, <i>iść.</i>	Mentiri, <i>klamać.</i>
-------------------------------	--------------------------------	-----------------------	----------------------------

PERFECTUM.

Hortatus, (a, um) esse, <i>napomnia- wszy.</i>	Veritus esse, <i>obawiawszy się.</i>	Secutus esse, <i>poszedłszy.</i>	Mentitus esse, <i>skłamałszy.</i>
---	---	-------------------------------------	--------------------------------------

FUTURUM.

Hortaturus, (a, um) esse, <i>że napomnę i t. d.</i>	Veriturus esse, <i>że się będę obawiał, że ty się i t. d.</i>	Secuturus esse, <i>że pójdę, pójdiesz i t. d.</i>	Mentiturus esse, <i>skłamię, skłამiesz i t. d.</i>
--	--	--	---

GERUNDIUM.

Hortandum, etc.	Verendum, etc.	Sequendum, etc.	Mentiendum, etc.
--------------------	-------------------	--------------------	---------------------

PARTICIPIA.

PRAESENS.

Hortans, <i>napominający.</i>	Verens, <i>obawiający się.</i>	Sequens, <i>idący.</i>	Mentiens, <i>kłamiący.</i>
----------------------------------	-----------------------------------	---------------------------	-------------------------------

PERFECTUM.

Hortatus, (a, um) <i>który napomniął.</i>	Veritus, (a, um) <i>który się obawiał.</i>	Secutus, (a, um) <i>który poszedł.</i>	Mentitus, (a, um) <i>który skłamał.</i>
--	---	---	--

FUTURUM ACTIVUM.

Hortaturus, (a, um) <i>maiący napomnieć.</i>	Veriturus, (a, um) <i>maiący się obawiać.</i>	Secuturus, (a, um) <i>maiący pójść.</i>	Mentiturus, (a, um) <i>maiący kłamać.</i>
---	--	--	--

FUTURUM PASSIVUM.

Hortandus, (a, um) <i>który ma być napomniony.</i>	Verendus, (a, um) <i>którego bać się trzeba.</i>	Sequendus, (a, um) <i>za którym iść trzeba.</i>	Mentiendus, (a, um) <i>który ma być skłamanym.</i>
---	---	--	---

FORMAE CONJUGATIO-

Possū *mogg.* Volo *cheg.* Nolo *nie cheg.*

Indicati-

Praes. Possū, potes, Volo, vis, vult, Nolo, nonvis, nonvult;
potest, possumus, volumus, vultis, nolumus, nonvult;
potestis, possunt, volunt, tis, nolunt.

<i>Imperf.</i>	Poteram.	Volebam.	Nolebam.
<i>Perf.</i>	Potui.	Volui.	Nolui.
<i>Plusq. p.</i>	Potueram.	Volueram.	Nolueram.
<i>Futur. 1.</i>	Potero.	Volam.	Nolam.
<i>Futurum 2.</i>	Potuiro.	Voluero.	Noluiro.
<i>Imp. pr.</i>	Possis,	Velis,	Noli,
	vel fac possis.	vel fac velis,	vel nolito.

Coniuncti-

<i>Praesens.</i>	Possim.	Velim.	Nolim.
<i>Imperf.</i>	Possem.	Vellem.	Nollem.
<i>Perf.</i>	Potuerim.	Voluerim.	Noluerim.
<i>Plusq. perf.</i>	Potuissem.	Voluissem.	Noluissem.

Infiniti-

<i>Praes. et Imp.</i>	Posse	Velle.	Nolle.
<i>Plusq. perf.</i>	Potuisse.	Voluisse.	Noluisse.
<i>Gerundia.</i>	- - - -	Volendi,	Nolendi,
		do, dum.	do, dum.
<i>Partic. praes.</i>	Potens.	Volens.	Nolens.
<i>Supin.</i>	- - - -	- - - -	- - - -
<i>Partic. Praet.</i>	- - - -	- - - -	- - - -
<i>Partic. futuri.</i>	- - - -	- - - -	- - - -

NUM IRREGULARIUM.

Malo *wolę*. Fero *niosę*. Feror *niosę* *mię*. Fio *staię* *się*.

vus Modus.

Malo, mavis, mavult, malumus, mavultis, malunt.	Fero, fers, fert, ferimus, fertis, ferunt.	Feror, fereris, fertur, feri- mur, ferimi- ni, feruntur.	Fio, sis, fit, simus, sitis, fiunt.
---	--	---	---

Malebam, Malui, Malueram, Maluero, Malis, vel fac malis.	Ferebam, Tuli, Tuleram, Feram, Tulero, Fer, ferto.	Ferebar, Latus sum, Latus fueram, Ferar, Latus fuero, Ferre, fertor.	Fiebam. Factus sum. Factus fueram. Fiam. Factus fuero. Fias, vel fac fias.
---	--	--	--

vus Modus.

Malim, Mallem, Maluerim, Maluisssem.	Feram, Ferrem, Tulerim, Tulisssem.	Ferar, Ferrer, Latus fuerim, Latus fuisssem.	Fiam. Fierem. Factus fuerim. Factus fuisssem.
---	---	---	--

vus Modus.

Malle, Maluisse, Malendi, do, dum, Malens,	Ferre, Tulisse, Ferendi, do, dum. Fereus. Latum, Laturus, a, um,	Ferri, Latum fuisse, — — — Latu. Latus, a, um, Ferendus, a, um.	Fieri. Factum fuisse. — — — — Factus, a, um. Faciendus, a, um.
--	--	---	--

	Memini pamiętać.	Odi nienawidzę.	Coepi poczynam.
<i>Indic. perf.</i>	Memini,	Odi,	Coepi.
<i>Plusq. perf.</i>	Memineram,	Oderam,	Coeperam.
<i>Fut. 1.</i>	Meminero,	Odero,	Coepero.
<i>Imperat.</i>	Memento,	Oderis,	Coeperis.
<i>Conj. perf.</i>	Meminerim,	Oderim,	Coeperim.
<i>Plusq. perf.</i>	Meminisset,	Odissem,	Coepissem.
<i>Inf. perfec.</i>	Meminuisse,	Odisse,	Coepisse.
<i>Partic. praet.</i>	- -	- -	Coeptus, a, um.
<i>Partic. futur.</i>	- -	Osurus, a, um,	Coepturus, a, um.

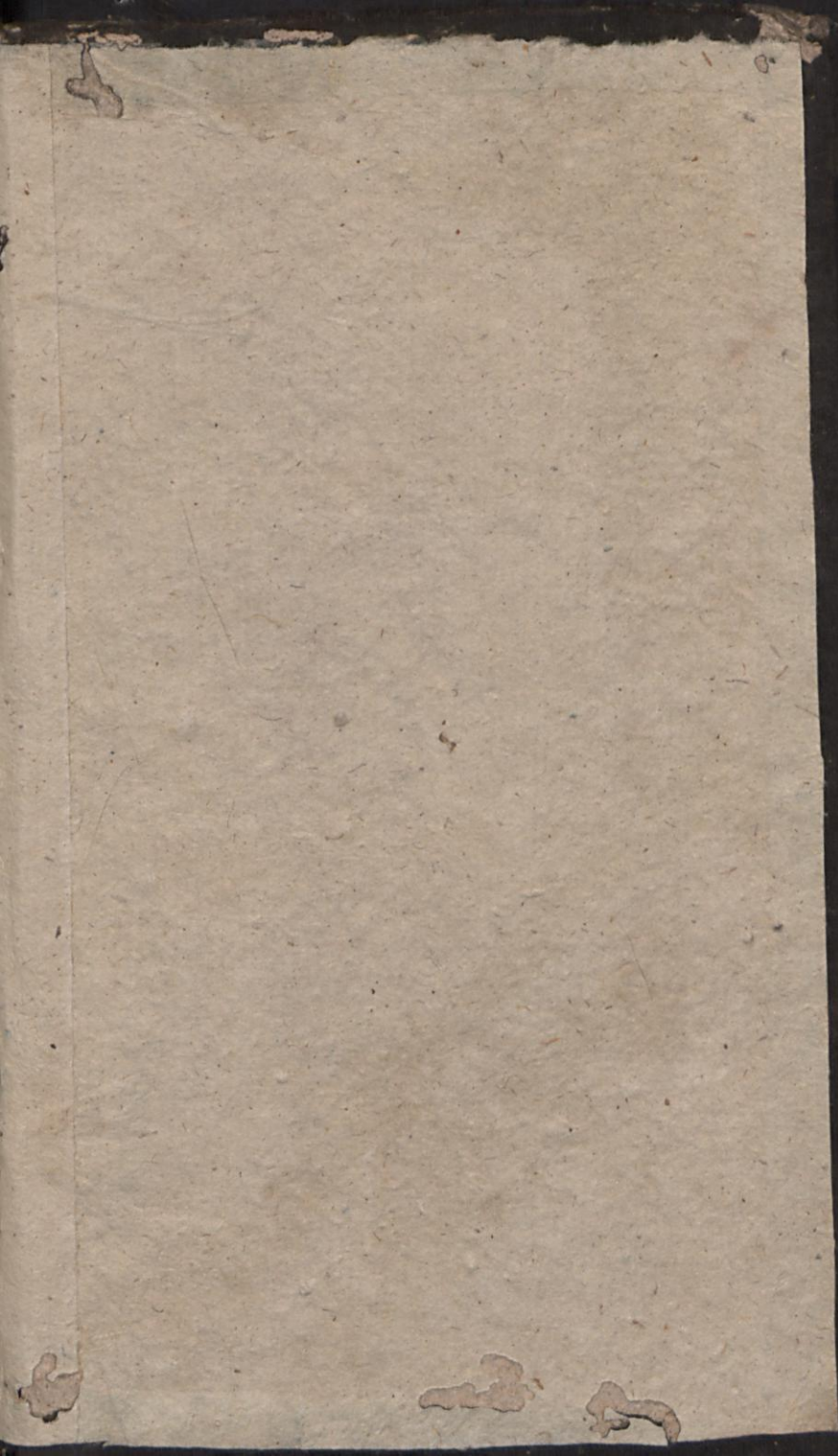
Verba defectiva et irregularia.

1. Inquam, mówię, ma tylko: *Praesens indic.* inquam, inquis, inquit, inquit, inquit. *Praet. Imperf.* inquiebam etc. *Perfec.* inquisti, inquit. *Futur.* inquires, inquiet.
2. Ajo, mówię, powiadam, ma *Praes. indic.* ajo, ais, ait, ajunt. *Imperf.* ajebas, ajebat, ajebatis, ajebant. *Conj. ajat.* *Partic. ajens.*
3. Faxo, sprawuję, ma *Praes. Conj.* faxim, faxis, faxit, faximus, faxitis, faxint.
4. Ave, witaj, ma *Imperat.* ave, aveto, avete. *Infin.* avere.
5. Dico mówię, duco prowadzę, cum compositis mają *Imperat.* dic, duc, praedic, deduc.
6. Cede, dum idem significat quod da, dic, est secunda persona *Imperat.*
7. Quaeso proszę, ma tylko quaeso, quaesumus.
8. Facio czynię, cum compositis habet *Imperat.* fac, calefac, olfac. Composita vero quae in praesenti mutant a in e, habent *Imperat.* in e, ut confice, perfice.
9. Orior wschodzę, est 3^{tae} Conjug. habet *Inf.* oriri, *Partic. fut.* oriturus.
10. Nascor, morior, habent *fut. Partic.* nasciturus, moriturus.
11. Scio habet *Imperat.* scito tantum.



KSIEGOZBIÓR
MARCINA ZAMOŃSKIEGO

7969



Biblioteka im. Hieronima
Łopacińskiego w Lublinie

201841

Klemenč